Hesperus

For Fædrenelandet og Litteraturen. Udgivet af K.L. Rahbek. 1819-23. Bind 1-8.

Skanningen (affotograferingen) er udført efter et eksemplar fra Gentofte Bibliotekerne.

Hesperus. 1819-23. Vol. 8

Hesperus.

For

Fædrenelandet og Litteraturen.

Udgivet

af

K. L. Rahbek,

Prof., Theaterdirekteur og Ridder af Dannebrog.

Ottende og sidste Bind.

Første — Siette Hæfte.

Kiøbenhavn 1823.

Trykt paa Hofboghandler Beekens Forlag,

hos Bernhard Schlesinger.

Indhold.

Første Hæfte.

Andet Hæfte.

Tredie Hæfte.

Fierde Hæfte.

Femte Hæfte.

Siette Hæfte.

Skulde mod Formodning nogen endnu have Manuskripter, indsendte til dette Tidsskrift, liggende hos Udg., ombedes han med et Par Ord at underrette denne om disses Titel, og hvor de ere at afgive. K. N.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Ottende Binds

første Hæfte.

Tale ved Jubelhøitiden for Lovkyndighedens ærværdige Veteran Hr. Conferenceraad J. M. Schønheider.

Ved Etatsraad, Generalfiskal Rottbøll.

Hoistærede!

Den Hensigt, hvori vi her ere forsamlede, forkynder os at være besjælede af dyb Ærbødigheds Følelse for den høiere Alder.

Var dette endog kun en Følelse, der ligesom var gaaet i Arv til os fra Fædrene, og som vi havde deelt, uden nøiere at tænke over dens indre Grund, og Fornuftmæssighed, behøvede vi neppe at blues ved at hylde en Lære, som Naturen selv synes at have nedskrevet i ethvert ufordærvet Hierte, som udspringer af det første og helligste Forhold i Livet, Barnets til Faderen, og som ofte og lydeligen er forkyndt af de Vise blandt alle Folkeslag, paa hvilket af Culturens Trin disse end have staaet, der alle istemme med Syrach:

Du skal staae op for den graahærdede, og
boie dit Hoved for den alderstegne.

At denne, saalidet som andre Moralens Forskrifter, til alle Tider, eller af alle efterleves, kan letteligen forklares af Menneskets Svaghed i Almindelighed, og Ungdommens Letsindighed i Særdeleshed. — Ei heller kunne vi saa meget undres over, at Læren selv, og Alderdommens derpaa grundede Krav, ikke er bleven aldeles uanfægtet i en Tidsalder, der ved at underkaste enhver Mening, paa hvad Authoritet den end støttedes, og hvor almindelig Hævd end derfor paaberaabtes, en streng Prøvelse, har rystet saa mangen gammel Fordom, blottet saa mangen

tom Indbildning, og afviist saa mangen ugrundet Fordring.

Virkningen deraf er ei udebleven, og der høres jævnlige, vel ei altid ugrundede Klager, over Mangel af Opmærksomhed for ældres Rettigheder, og over Yngeres ubeskedne Fordringer.

Disse Klager ville vi dog ikke istemme, overbeviiste om, at den værdige Olding, i beskeden Følelse af sin sande Værd, vil finde sig rigeligen trøstet, hvis denne ei erkiendes af en yngere Slægt.

Derimod synes det ikke fremmed for denne Forsamlings Anledning og Hensigt at anstille nogle Betragtninger over det Spørgsmaal:

om, og under hvilke Betingelser, Fornuften billiger, hvad Følelsen indskyder?

At disse Betragtninger hverken ville findes dybsindige, eller fuldstændige, vil de høistærede Tilhørere holde mine svage Evner tilgode, og maae tildeels undskyldes med en Tales snævre Grændser.

Enhver, der med Opmærksomhed har fulgt sin egen Udvikling, og agtet paa sine Samtidiges Skridt, vil ufeilbarligen have lært at skatte Erfarenheds høie Værd, og dens ubetingede Nørvendighed, for at skue de Gienstande, der omgive os, i deres rette Lys.

Hvor ofte har ikke enhver af os, ved at komme bedre frem paa sin Vei, opdaget, at det kun var et Blendverk, der viiste sig for ham, som et fortryllet Slot? hvor ofte har han maattet sande, at ikke alt, hvad der glimrer, er Guld? hvor ofte har han seet sig nød til at fravige Meninger, han, efter, som han troede, den dybeste og alsidigste Granskning, med fuld Overbeviisning, havde antaget? hvor ofte ere ikke de skarpsindigste Theorier befundne, som det hedder, i Strid med Praxis? eller som det uden Tvivl burde hedde, hvor ofte have ikke disse Theorier viist sig at være falske, fordi det, ved at bringe dem i Udøvelse, er befunden, at derved ikke var taget vedbørligt Hensyn, hverken paa Tingene eller Menneskene, ved hvilke, eller paa hvilke der skulde virkes, eller paa de, ofte ubemærkelige og uberegnelige, Hindringer, der modarbeidede den tilsigtede Virkning?

Hvor megen Ulykke i det større, og hvor mange enkeltes Forurettelse i det mindre, have ikke været og ville stedse blive Følger af ubesindige og uforbere-

dede Reformer? af pludselige Forandringer i Lovgivnings, eller endog kun i Lovfortolknings Principer, som man, uden at kiende Verden, som den er, og uden af Erfaringer at lade sig belære, har villet indføre? —

Intet System er saa omfattende, ingen Grundsætning — med Undtagelse af de evige og uforanderlige Rets Principer — saa ubetinget, at den jo trænger til at fuldstændiggiøres, og maae lempes efter Omstændigheder, altsaa prøves paa Erfaringens Vægtskaal.

Men — hvor findes Erfarenhed i den Grad, som hos Oldingen? og hvo kan have erfaret meget, uden at have levet længe? Vel miskiender jeg ikke, hvor meget der kan øses af Historiens rige Væld; og jeg indrømmer villigen, at ogsaa den unge Mand kan samle mange og brugbare Erfaringer, ved et grundigt Studium i gamle Bøger. Jeg indrømmer ligeledes, at selv den længste Levealder er for kort til at opdynge en fuldstændig Skat af mangehaande Erfaringer, naar Grunden dertil ikke er lagt ved en omhyggeligen indsamlet Forraad af, hvad Fædrenes Bestræbelser have efterladt os.

Men — de Begivenheder, Mennesket selv oplever, og seer med egne Öine, de, hvori han selv tager Deel, gjöre stedse et stærkere Indtryk paa ham, end de, han kun lader sig fortælle; han er mere inde i deres Anledninger, Aarsager og Virkninger; hvad Under derfor, at de efterlade sig dybere Spor; at de til enhver Tid ere mere nærværende for hans Siæl; at de Folgeslutninger, han deraf uddrager, ere sikkrere, og hans Dom i lige eller lignende Tilfælde paalideligere?

Ofte, og i mange, selv af Menneskets vigtigste Anliggender, erstatter derfor en lang Erfarenhed, forenet med en skarp Opmærksomhed, og en sund Dömmekraft, og erstatter fuldeligen, Savnet af udbredt Lærdom.

Dog ikke allene derfor bör Oldingens, i Livets Skole berigtigede Indsigter, hans prövede og faste Grundsætninger, hans sindige Dom, hans modne Raad, en særdeles Opmærksomhed. Ogsaa andre Grunde hiemle denne.

Den, der staaer nær, eller ved Enden af sin jordiske Bane, kan — naar han er en viis Mand, og kun om denne kan Talen være — ikke have stort at frygte eller haabe hernede; hans Öie omtaages ikke af de Lidenskaber, der saa ofte blende, eller vildlede den

Yngre — derfor seer det skarpere; han daares ikke af sangvinske Forhaabninger, og ræddes ikke for tomme Skyggebilleder — thi han har saa ofte fundet hine skuffede, og seet disse forsvinde; derfor vurderer han Tingene og Menneskene rigtigere, og bedømmer sikkrere, hvad menneskelig Kraft kan udrette, og hvad der maae overlades Tidens langsomme Gang og en høiere Styrelse.

Men — skal Oldingen besidde disse Fortrin, skal hans Syn have denne Klarhed, hans Domme denne Ubestikkelighed, skal han have en fuldgyldig Fordring paa den Høiagtelse, som deraf er en Følge, fordres der ikke faa Betingelser fra hans Side, og dertil er det ei ene nok at være bleven gammel.

Da jeg taler til tænkende og oplyste Mænd, behøver jeg ikke at erindre: at et i Uvirksomhed hendøset, eller paa uværdige og smaalige Sysler bortødslet Liv, ikkun er en lang Barndom, og at et langt Liv ingenlunde undskylder et slet Liv. Ene om den ulastelige Olding kan Talen være, naar der spørges om dennes Fordringer paa Høiagtelse; men ogsaa denne — thi ikke bør jeg smigre den Alder, til hvis Grændser jeg med stærke Skridt nærmer

mig — ogsaa denne kan have Svagheder, der giøre hans Erfarenhed, og øvrige agtbare Egenskaber, mindre gavnbringende, og ham selv mindre agtværdig, som mindre elskværdig.

En udmærket Digter har i faa udtryksfulde Ord angivet de Feil, hvori den gamle Mand, naar ikke en høiere Intelligents og en kraftigere Aand bevarer ham derfra, er udsat for at falde. Denne er, siger Menneskekienderen: Laudator temporis acti se puero, censor, castigatorqve minorum. — Det er og heel naturligt, at hvad vi have seet i Ungdommens Vaar, og i Livets Morgenrøde, da Sandserne vare skarpere, Indbildningskraften mere levende, og da Alt viste sig i et rosenfarvet Skiær, fortrænger de Billeder, vi see giennem Alderens Vinter Taager, og i den svagere Aften-Belysning.

Ikke mindre naturligt er det, at den ældre Mand hænger ved de Meninger og Grundsætninger, der vare giængse, da han indsamlede sine første Begreber, ordnede sine første Tanker, udviklede de første Grundtræk i sin Character, og som støtte sig paa Authoriteter, der den Tid ansaaes, som uforkastelige.

Dette bør og ifaa at være, og det vilde røbe Svaghed, om Oldingen ikke til en vis Grad holdt ved sine Anskuelser.

En Grundsætning er ikke fast, naar den rokkes ved enhver Modsigelse; en Mening er ikke Resultatet af modent Overlæg, naar den opgives for enhver anden, der kan være blevet Tone, og have fundet Tilhængere. Idet vi erkiende, at Ældres Raad og Domme tilkommer fortrinlig Opmærksomhed, formedelst den større Leilighed, de have havt til, ved gjentagne Erfaringer at prøve, berigtige eller befæste deres Overbeviisning, maae vi og indrømme, at det bør dem at holde ved denne, og modigen — dog ei med Authoriteter, med med Grunde — modstaae de Angreb, derpaa giøres; og at det endnu mindre i Meninger, end i Klæder, sømmer den gamle Mand, letsindigen at følge enhver ny Mode.

Vi bør derfor og holde den ellers værdige Olding det tilgode, og ikke unddrage ham vor Agtelse, om han end deri undertiden maatte gaae for vidt; men høiere staaer den, hvis kraftigere Aand overvinder denne menneskelige Svaghed, den, der indseer, at Fasthed ikke er Ubøielighed; at ingen er for gammel til at lære, og at modtage bedre Underviisning; denne følger Tiden; langt fra at see ned paa nyere Ideer,

som paa umodne Fostre, laaner han dem et villigt Øie, han betænker, at Nutidens Grandskere, hævede ved Forgiengernes Anstrengelser, staae paa deres Skuldre, og oversee en videre Synskreds; han betænker, at alt, hvad vi nu erkiende for sandt og rigtigt, engang var nyt; han bekiæmper Vanens og Alderens Fordomme, giør sig til Herre over sin Tids, og sin egen Eiendommelighed, for fuldkommen at sætte sig ind i nye Synspuncter, og saaledes med Opmærksomhed og Upartiskhed at prøve alle Ting, og beholde det bedste.

Derved bliver hans Alder, end den høieste, gavnbringende for det Samfund, hvori han lever, og det Kald, hvori han virker, og han selv værdig den meest udmærkede Høiagtelse.

Er han derhos saa lykkelig — thi for en stor Deel er dette en Gave oven fra, skiøndt en god Samvittigheds Fred i Hiertet, og et roligt Blik paa velanvendte Dage bidrager saare meget dertil — er han, siger jeg, saa lykkelig at have bevaret en ung Siæl og en fyrig Aand i et gammelt Legeme, forstaaer han uden Overlegenheds eller streng Alvors

Mine, med blid Godmodighed at raade og lede sine yngre Brødre, har han Sands for Livets uskyldige Glæder, og Gave til at krydre disse med Lune og Vid, da vil hans Indflydelse være des større, og han vil være ligesaa inderlig elsket, som høit agtet.

Hvis min svage Pensel ikke har været aldeles uheldig i at skildre Oldingen, som han bør være, vil enhver i Maleriet gienkiende vor og Dannemarks Schönheider.

Hvo har med mere ufortrøden Flid i Ungdom indsamlet en Forraad af ægte og brugbar Kundskab? hvo har troligere fulgt Tiden, og med skiønsommere Valg tilegnet sig alt, hvad den har frembragt af sandt og godt? hvo har villigere og uegennyttigere uddeelt sine indsamlede Skatte? hvo var beskednere i Fordringer, blidere i Adfærd, hierteligere i Omgang? Dette erkiende de mange blandt hans Medborgere, der hos ham have fundet virksom Bistand, eller satte deres visse Liid og Haab til hans Indsigter og Iver i mødende Tilfælde; — men det har ingen havt den Leilighed til at føle og paaskiønne, som vi, ærede Embedsbrødre, der saa ofte have øst af hans Erfarenheds rige Kilde, saa jævnligen høstet Nytte af

hans lærerige Omgang, som dagligen have fundet os opmuntrede ved hans vittige Lune.

Derfor bringer jeg Dig — vort uopnaaede Mønster, og vor faderlige Ven — jeg bringer Dig paa vores alles Vegne, af et rørt Hiertes Fyld vor dybe Høiagtelses, vor uskromtede Taknemmeligheds, vor inderlige Hengivenheds Offer.

Jeg bringer Dig de varmeste Ønsker for, at Du endnu længe med en sund Siæl i et sundt Legeme, maae leve og virke til Gavn for Fædrelandet, og til Glæde for os.

Held over Dig og de Kiære, Du har beholdt tilbage! Held over enhver i denne Kreds, som med Dit Borgersind og med Din Borgerværd, i Dine Spor gaaer en hæderlig Alderdom i Møde!

Tre Gange Held!

Svar.

Høistærede!

Der gives Tilfælder i det menneskelige Liv, hvor Munden ikke formaaer at udtrykke, hvad Hiertet føler. Dette er i nærværende Øieblik mit Tilfælde. Dyb Erkiendelse af Deres mig saa vigtige Agtelse og Ven-

skab; — inderlig Taknemmelighed for den Hæder, der vises mig; men — ogsaa en, kun altfor velgrundet Undseelse, fylder min Barm. Jeg kan i dette Dieblik ikke tolke Dem mine Folelser saaledes, som jeg burde; thi næsten qvæler Taaren min Stemme. Saare glædelig er mig den Tanke, ved den Hæder, der idag er bleven mit Lod, at modtage et Beviis paa mine ærede Kollegers Venskab. O! lader mig stedse beholde dette. Medfører end vort Kald, at vi mod hinanden maae forsvare ulige Meninger og ulige Retsgrundsætninger, saa have vi dog alle den fælles ufravigelige Pligt, i Fremstillingen af Tvistighedernes Sammenhæng, kun at hylde Sandheden, ligesom vi stedse maae nære det fællebs Onske, at Lovenes og Retfærds Stemme maae udgaae fra Tempelets Hoialter, belyst ved Sandhedens Fakkel. Fælles Pligter og fælles Onsker skulle saaledes grundfæste vort Venskab. Altsaa, mine Brodre! modtager end eengang mit rorte Hiertes varmeste Tak. I Særdeleshed her være De takket, min gamle, ærede Medbroder, som idag, kun altfor smigrende for mig, har fort Ordet. Igiennem en Række Aar, næsten fra vor favreste Ungdomsalder, have vi vandret med hinanden. Endnu er jeg stolt af, at jeg, efter at have hort Deres lyse Foredrag ved Provèrne til Hoi-

skolens Lærestoel, maaskee først indgav Dem, eller i det mindste bestyrkede Dem i den Tanke, at Taler-skranken ved det øverste Tribunal var Deres Plads. Her staae vi nu begge med graanende Isse; men — blusser end vor Ungdoms Ild ikke længer i vor Barm, saa er dog, saa skal dog vort Venskabs milde Flamme være uudslukkelig.

Jeg henvender mig til Dem, samtlige øvrige Hædersmænd i dette Selskab! Læser i mit Aasyn min ærbødige, erkiendtligste Tak, for at ogsaa De have villet forhøie min Glædesdag med Deres Nær-værelse.

Men — en Stemme i mit Inderste spørger mig i dette Dieblik: Er Du ogsaa ikkun nogenledes værdig til al denne Hæder? Kun et eneste Svar veed jeg til dette Spørgsmaal. En af Oldtidens Vise har sagt: at Menneskets sande Ære er en god Samvittighed. Ligesom denne Dag med uudslettelig Skrift skal staae dybt indprentet i mit Hierte; saa skal det og være min yderste Bestræ-belse, indtil Livets sidste Time at bevare denne Men-neskets sande Ære. Anderledes kan jeg ikke tilfreds-stille min Undseelse.

Endnu, Høistærede! ville De tillade mig et Ønske, som jeg, ved at skue om mig i denne Kreds,

ikke kan tilbageholde. Jeg seer het for mig de Mænd, der beklæde vort Danmarks vigtigste og høieste Tribunal, disse herlige Templer, Lovgivningens Trophæer, vort Fædrelands Stolthed og Pryd, Retfærds og Sandheds trygge Værn, alle Godes Trøst, alle Ondes Skræk. O! at Han, vor store Fader, alle Verdners Skiebnes alvise, og algode Styrer, ville opretholde disse Templer, saa at de, giennem Seklers Sekler, til Fædrelandets Ære og Gavn, maae staae faste, lig Klippen, som Oceanets Bølger ikke formaaer at rokke.

Det skee! det skee!

Sang
til samme Høitid.

Ung Martin frem paa Thinge stod,
Til Themis Præst vil viet være,
Med mandig Kraft og freidigt Mod
Gudindens Sværd, og Vægt at bære;
Betro mig, bad han, dem i Vold!
Jeg dem skal føre, tro og bold.

Huldfalig smiler Themis ned;
Og kiække Ynglings Eed modtager;
Thi Sandhed og Retfærdighed
Han havde valgt sig til Ledsager;
Og hvem de lede paa hans Færd,
Er hendes høie Hyldest værd.

Halvhundred Aar gik Gubben frem
Med stadig Fod for Themis Øie,
Og intet Straabred han i dem
Saaes fra den rette Vei at bøie.
O, thi den lange Rad af Aar
Som Hædersminder for ham staaer.

Og Kongens Hyldest, Folkets Agt,
Hun saae hans sielbne Værd erkiende,
Og hver en Hylding, ham blev bragt,
En Moderglæde var for hende,
Og mangen Dag blev hende skiøn
Forherliget ved denne Søn.

Thi over Gubbens Jubelfest
Med Moderfryd i Dag hun svæver,
Og for sin første Overpræst
Med vor sin glade Stemme hæver:
End krone mangen Hædersaar
Med nye Krandse sølvgraa Haar.

K. L. Rahbek.

Om Hakon Harelsøn.

en islandsk Fortælling.

---

1. Cap. I Vigen, østpaa i Kongeriget Norge, var en riig Bonde ved Navn Harek; han var saa formuende, at han havde tolv Gaarde, foruden den Hovedgaard, han selv var paa; tilsøes havde han stor Drift, saa at hans Handel naaede til alle Lande i Østersøen, og Tydskland, Flandern og Engeland. Ligedan var hans Rigdom i Klenodier og rede Penge. Hvert Aar holdt han tree Hovedgilder, Juul, Midvinter, og Paaske. Han var saaledes vennesæl ved sin Gavmildhed, at alle Bygder roste ham. Han havde en Søn, ved Navn Hakon, der var en smuk Mand, og der artede vel.

Nu gik det saa hen ad Tiden, at Harek Bonde gik hiem til sine Frænder, og efterlader han sin eenbaarne Søn al sin Overflod. Og da Hakon havde tiltraadt Arven, giftede han sig med sine Frænders Raad, og giorde et godt Giftermaal i en god Slægt. Og da deres Bryllup var holdet, saae Hustruen strax, at der var megen Ungdomsovermod i hendes Husbondes Fremfærd; thi han vilde vedligeholde al den

Pragt efter sin Fader, skiøndt han hverken havde Hareks Driftighed eller Evne; da Hakons Hu mere stod til Leeg og Letsind, med daglig Bekostning og Sviir, end til Erhverv og Sparsomhed. Hustruen talede til ham derom, thi hun var en flink og forstandig Kone, naar hun maatte raade. Hun spørger, hvad han tænker paa: thi skiøndt din Eiendom er paa god Fod, strækker den dog ikke til, at du øser ud med begge Hænder, og forsømmer al Erhverv, og skal det være mit Raad, at du skaffer de tree Hovedgilder af; thi der forpligter dig intet til, at holde dem efter din Fader. Men skiøndt hun talte til ham derom, lod han, som han hørte det ikke, og sagde, at han ikke nændte, at vanslægte saameget fra sin Fader, at slaae af af hans Høimodighed. Du maa raade, sagde hun, men naar Aaret er omme, skal jeg sige dig, hvad du har sat til, og skal jeg give vel Agt derpaa.

Han bliver nu ved som tilforn, med samme Giæstmildhed, og tilsatte han saa sit Gods, uden at faae andet deraf end Roes Men da Aaret var omme, spørger hans Hustru, om han havde tænkt paa sin Formue? Han sagde, at han bekymrede sig lidet derom. Da kan jeg sige dig, svarte hun, at alle de Kiøbmandsvahrer, din Fader efterlod dig, ere saale-

des henfvundne, at du har knap til et Skib. Hakon svarer: det hindrede ikke. Endnu gaaer et Aar; da siger Hustruen, at alle deres tolv Gaarde ere ødelagte og fortærede; og at det nu var nødvendigt, skiøndt seent, at slaae af paa Gilderne. Hakon sagde: at det vel kunde gaae endnu; thi vi have Overflødighed af Formue i Klenodier og Kostbarheder, baade af din Medgift og min Arvedeel. Hustruen siger: naar du bliver saa ved, er alt, hvad du har i Eie, borte, naar et Aar er omme.

Hakon holder ved sin Levemaade, og da Tid kommer, at der skal redes til Paaskegilde, siger han til sin Hustru, at han vil have det giort med al Pragt, og ingen Deel sparet. Hustruen syntes lidet derom, men dog giør hun, som han lyster, for den Kiærlighed, hun bær til ham. Der var budet saa mangfoldige Mennesker, som der aldrig før havde været, og var alt, hvad de kunde tilveiebringe. Den sidste Gildesaften, da de skulde ride Morgenen derpaa, drak de til langt ud paa Natten; og seent gik Folkene øllede til Hvile. Hakon laae i et Sengelukke; og da han og hans Hustru vare komne til Sengs, sagde han saa til hende: Vel fortiener du, kiæreste Kone! at jeg ikke blot takker dig, men inderlig elsker dig for al

den Føielighed og Eftergivenhed, du har viist mig i vort Ægteskab; jeg har derimod giort dig meget til Meen, og især med min Egensindighed. Og kommer nu det til, som vel vil bedrøve dig og mine Frænder og Fostbrødre; jeg vil paa ingen Maade blive her i Landet, men jeg har fore i denne Nat at drage lønlig herfra; hvad der skal blive af mig, raade Gud for. Men der er to Ting, jeg beder dig om, den første, at du aabner Sengelukket silde i Morgen; thi des længer faaer jeg Stunder at slippe bort, om man og vil søge om mig, og min anden Bon er, at du bier mig efter den Ægtetroskab, du har begiæret af mig.

Ved disse Ord græd hun svarlig og bitterlig, og efter taareblandede Kys skilles de ved Midnat. Han gaaer i Stilhed ud af Gaarden, og over de nærmeste Marker, i Mørke, til det dagedes, da skiuler han sig.

2. Cap. Nu maae vi vende os til Gaarden. Tyendet og mange af Bønderne bie til langt ud paa Morgenen udenfor Hakons Sengelukke; thi Huusmoderen lod ikke høre til sig. Nogle mumlede, at Hakon sov længe, for sit lange Nattesædes Skyld, og da de syntes, det blev dem for langt, der vilde tilborde, og siden ride bort, banke de paa, og spørge: hvorledes det stod til? Huusmoderen spørger: hvad der er?

De sige, det var paatiden, Husbonden klædde sig paa. Men hun siger, Husbonden var der ikke. De gik nu til Kiælderen og over hele Huset, hvor de kunde vente at finde ham. Men da han ikke fandtes der paa Gaarden, vendtes Høitiden til Sorg og Graad; og de løb frem og tilbage i hele Nabolaget, lige til Middag eller længer, og harmedes mange saaledes derover, at de seent forvandt det.

For nu at komme til Hakon igien; da tog han sin Vei østpaa til Landsende, og traf det saa, at Taage bækkede ham, indtil han en Morgen kom ud af Marken og Mørket. Da han nu havde naaet Søen, og var kommet til et Næs, blev han vaer, at et Fartøi lagde til der, og var det et meget stort Skib, og da de havde taget deres Segl ind, raabte Hakon over til Skibet, og bad, de vilde tage ham ombord. Da de nu havde vidst ham hans Bøn, gik han til Skibsherren, der hedde Gyrdur; det var en dansk Mand, og Hoffinde af Kong Svend Ulfson, der da regierede i Danmark. Han havde været til Koffardies i England med Kongens Ladning, og kom tilbage med ladet Skib.

Hakon skifter nu Navn, og kalder sig Vigfus, og beder Skipperen om at maatte fare med ham, og reise til Dannerkongen, siger, han var en uformuende

Mand, men af god Æt i Norge, og at han haabede, hvis ham stod Held for, at han da skulde finde det hos Danmarks Konge. Det blev ham tilstaaet; thi Manden var vakker af Udseende, og de danske kiændte deres Konges Gavmildhed og Velvillie.

Noget efter faae de god Bør, og seile til Siælland; de erfare, at Dannerkongen var der, og saasnart de kunde, gaaer Gyrdur til Kongen, og Nordmanden Vigfus med ham. De komme til Kongsgaarden, som Kongen sidder ved Bordet, og gaae ind for ham. Kongen tager overmaade blidt imod Gyrdur, og spørger til den engelske Reise. Han blev vel tilfreds, og da det er til Ende, spørger Kongen; hvo den unge Mand er. Vigfus nærmer sig, og beder Kongen tillige om nogen Bevaagenhed: Kongen spørger, hvormed han var istand til at tiene en Høvding, og om han var duelig eller kunstfærdig i Noget: Han sagde, at ingen Kunst var falden i hans Lod at tiene Kongen med; men den Anelse, at han hos ham vilde finde Lykke. Kongen svarede, at dess mere maatte man lægge Vind derpaa.

III. Cap. Siden lader Kongen kalde den bedste Smed i sin Gaard, og siger saaledes til ham: her er en ung Mand, som du skal tage til dig, og lære ham Smedehaandværket, hvis han kan nemme

det; og kom ihu, at sørge vel for ham, og bær ikke Avind til ham, om Gud giver ham Duelighed, som os tykkes godt Haab om. Smeden lover at giøre Kongens Villie, og de gaae sammen til Smedien, og er det kort at sige, at denne Lære ved Mandens Nemme gik saa hurtigt, at efter 6 Maaneder Læresvenden var sin Mesters Lige, og gaaer det nu saa frem, at Vigfus nu var den ypperste Smed i Danmark.

Da Aaret var omme, kom de begge for Kongen, og siger da den gamle Smed, hvorledes det var gaaet. Kongen gav ham god Tak, og kalder nu paa en Sølvsmed, og giver Vigfus ham i Vold. Han er nu mere lætnem til denne Kunst, end til den forrige, saa at efter 6 Maaneder Mesteren siger, at han ikke kunde lære ham mere, og det samme siger han til Kongen. Kongen sætter da Vigfus i tredie Lære has en Guldsmed, at indgrave, indfatte, og lære Smelteværk; og efter otte Maaneder kommer Mesteren til Kongen, og siger: han var nu færdig med at undervise den Mand; thi saa klog og kyndig til al Færdighed i at omgaaes Malm, siger han, han aldrig har seet, og lagde til, at han holdt for, at hvad Kunst, den Mand lagde sig efter, maatte han overgaae alle andre.

Kongen blev glad herved, og sætter Vigfus fierde Lære, hos en Bygmester, at tilhugge, berede, og ordne Alt efter Bygmester Regler. Ogsaa denne Lære var til Ende med Aaret, saa at det her gik som med de andre Dele, at han overgik andre Mænd baade i Hurtighed, og Arbeidets Skiønhed. Nu var da hans Læretid forbi; faaer han da efter Kongens Befaling de kostelige Arbeider at giøre, Kongen vilde have giorte til Rigets Hæder.

Saa gik eet Aar, Kongen takker ham, og byder ham Løn for sit Arbeid. Vigfus svarer, at han har ene Kongens Gavmildhed at takke, at han kan noget, og at han ingen Løn har fortient. Kongen undres meget, at han intet vil modtage. Vigfus siger: ikke saa; men jeg vil kaare det, som mig synes skiønnest, og som tør være dig bedst; jeg beder eder, at give mig et Heldraad. Kongen siger: du tykkes mig en underlig Mand; du afslaaer Penge, og beder om sligt; men hvoraf veed du, at jeg er Sandsiger, eller Viismand? Vigfus svarer: han havde prøvet det selv, at Kongen var baade spaakyndig og viis. Det kom da saa omsider, at Kongen svarer: det er mit Raad, at du troer aldrig nogen lav eller rødskiægget Mand! Vigfus takker særdeles, som for en meget kiær Gave.

Nu vedbliver han andet Aar, og smedder Kongen Guld og Klenodier, med saa sielden Duelighed, at alle forbauſedes derved. Da Aaret var tilende, var en Samtale mellem Kongen og Vigfus, af samme Slags som den forrige. Kongen byder ham Penge, og Vigfus beder om et Helbraad; og det kommer endnu saavidt, at Kongen samtykker, og siger saa: hvor travlt du end maa have, da kom det ihu, at du ikke gaaer fra Messetieneſten, førend den er til Ende, saa fremt du er i Kirke. Vigfus takker for det gode Raad, og driver nu næste Aar Bygmesterkunsten, og bygger Dannekongen en Halle, saa skiøn, saa aldrig nogen var seet saa smuk der i Landet.

4. Cap. Efter Hallen var bygget, samledes Kongen og Vigfus om Vaaren, paa den Tid Folk pleie at lave dem til Koffardifart. Kongen takker ham for hans Arbeid, og spørger, hvad han nu vilde have derfor? Vigfus siger: det er et Helbraad, Konge! Kong Svend siger da: hvor kan den samme Mand være saa forstandig og duelig, at han kun har faa Mage, og paa den anden Side saa taabelig, at man let kunde udlee ham; dog raade du selv. Dette raade vi dig, at dersom du bliver saa forbittret, at du vil dræbe nogen

Mand, du da holder Gud i Minde, og læser Herrens Bøn Fader vor, i Gud Faders Navn; og lægges ikke din Vrede derved, skal du læse nok et Fader vor i Guds Søns Navn, og stilles den ikke endnu, skal du læse det tredie Fader vor, i den hellige Aands Navn, og hvis endda din Hu staaer til samme Daad, maa du udføre den, med mindre Gud holder dig derfra, og vender det til det bedre.

Vigfus takker for det Heldraad efter Sædvane, og spørger, hvad han nu skal tage sig til? Kongen siger, at han skal gaae med ham en liden Stund. Og da Kongen er kommet ud af Byen, og paa Bryggen, ligger der for dem en Knar ladet til at gaae tilsøes, tiltakket og færdig. Da siger Kongen: dine Arbeider, Vigfus! ere af megen Værdi, skiøndt du har faaet lidet derfor. Denne Knar, der skal fare paa England, skal høre dig til med Takkel og Alt; jeg ønsker, at du med den Knar vil seile til England, og blive der i Vinter; thi der staaer dig Erhverv for, hvis den engelske Konge, som jeg venter, lader dig øve din Konst; thi Hallerne i England ere paa gammeldags Viis. Brug nu dine Midler, som jeg har raadet, og see til at forøge dem; thi det er gode

Tider i England; og de Vare, du har i din Knar, vil ikke slaae dig feil, og dine Skibsfolk ere til din Raadighed. Men dette raader jeg, naar du kommer did, du sparer dine Bekostninger, sætter Folkene paa en Byrding, og sender dem hiem; thi der vil ikke fattes dig Folk til Vaaren, hvis du da vil tage til Norge, og see dine Fædrejorde, som os synes venteligt. Vigfus takkede Kongen for al Hæder, først for den nydte Underviisning, saa for den Ladning af Vare, og endelig for Heldraadene, og sagde, han skulde lønne ham dermed, at han vilde rose ham fremfor alle Konger.

5. Cap. Derpaa tager han Orlov af Kongen til Afreise, gaaer saa ombord og i Søen, og kommer i Behold til England, og gaaer frem i Alt, som Dannnerkongen havde raadet. Vigfus sender Folkene hiem, og udskiber Godset; og hver Ting var valgt, som den bedst kunde finde Afsætning i England. Snart byder Kongen ham til sig, thi ham var berettet, hvilken Mester det var, i hvad han vilde tage sig paa. Og da de samles, spørger Kongen ham, om han vilde paatage sig noget Arbeid, og siger han har en gammel Hal, der skulde brydes ned. Vigfus svarer, at det var Dannerkongens Villie, at han skulde paatage sig, hvad ham blev budet, og som han kunde blive færdig med næste Vinter.

Det blev nu saa indrettet, for den knappe Tids Skyld, at Kongen satte to Mestre til at bygge Hallen, een engelsk, og Vigfus den anden, saa at hver af dem med sine tilskikkede Svende skulde bygge sin Deel; thi Kongen vilde see, hvo der var dueligst og dristigst; men Arbeidet var ikke lige fordeelt, da Engelskmanden havde tyve Svende, men Vigfus kun fem.

Nu gaae de til Arbeids, lægge Grundvold, og reise hver sin Side. Den engelske havde det forud, at han reed hen, hvor Stenene laae tilrede, og sagde til, hvad hver skulde hugge, og tilberede. Nu gaaer det frem med Bygningen. Kongen undredes, at det gik meget hurtigere for Vigfus, skiøndt han havde meget færre Folk; Kongen studsede derover selv, at den Udlænding skulde overgaae ham, som de Engelske holdt for en Mester; thi det almindelige Ord var, at Arbeidet anbefalede sig ikke mindre ved Skiønhed end Hurtighed.

VI. Det traf en Aften, da Mesterne havde endt deres Dagværk, at Kongen kalder den engelske, og giør ham store Bebreidelser, at en Dansk skal overgaae ham i Duelighed, og at han saaledes forspildte sin Berømmelse, at han aldrig kunde vinde den mere tilbage. Men Engelskmanden siger: Herre!

mig tykkes det venteligt, at du dømmer saa, og derfor nødes jeg at sige dig, hvad du før ei vidste, endskiøndt mig ikke tykkes om at fortælle det. Ikke staaer det bedre til med denne danske Mand, end at hans Arbeid fremskyndes og drives ved saadan Bistand, som ingen god Mand skulde have. Det er mine Laugsbrødre bekiændt, at vi have maalt og mærket Muren paa den Tid, han tog hiem om Aftenen, og om Morgenen var den meget høiere; derfor er det ikke til mig at kappes med ham.

Kongen sagde: det torde være usandt. Engelskmanden siger, at han vilde lade kalde sine Svende, at de kunde komme, og han kunde høre, hvad de sige: Da de kom, og denne Sag dem blev forelagt, tilbød de deres Eed paa at hvert Ord var sandt, som Mesteren sagde derom, og kom det da til, at de aflagde Eed paa Skriften, at Vigfus var en Troldmand. Da de havde aflagt Eed, gik de bort, og Kongen gik i Raad med den engelske Mester, hvordan de skal bære dem ad; han sagde, han var ikke for, at have en saa forbandet Bygning over sit Hoved; han vidste ikke, hvad Fare han torde være i, eller hvorledes han skulde faae Vigfus af Dage, saa han blev selv sagesløs; thi ikke vil den Mand synes lovlig dræbt, hvis vi lade ham dræbe for Bygningens Skyld

allene, saameget Navnkundighed, som han havde hos de danske. Mesteren siger: derfor er Raad; I skulle nu ufortøvet give mig eders Handske, med dette Budskab til Vigfus, at I roste meget hans Mesterdom, og fra nu af overdrager ham al Bestyrelse og Tilsyn ved Arbeidet, og befaler i Følge dette Handskens Tegn, at han i Morgen aarle, inden Soel staaer op, skal ride hen til Arbeidsfolkene, at beklæde det Hværv, jeg tilforn har havt. Naar jeg har bragt ham dette Eders Budskab, skal jeg ride til Arbeiderne, og sige dem hans Ankomst aarle om Morgenen, og tillige Eders Villie, at de brænde ham paa Baalet, hvad Gestalt han end ved sin Troldomskunst maatte paatage sig.

Kongen samtykkede dette Raad. Mesteren tager da hen, og bringer Vigfus Handsken med de Ord, som før er sagt, og faaer sig da strax en Hest, og rider i Marken, og byder Arbeiderne at brænde den danske Mester næste Morgen, hvad Gestalt han end kom i.

Men Vigfus erindrer sig Kong Svends første Helbraad, thi det passede paa dette Sendebud: at han ikke skulde troe en liden rødskiægget Mand; thi Mesteren havde begge Dele, var baade liden og rødskiægget. Herover blev han saa urolig, at han

laae vaagen hele Natten igiennem; thi paa den ene Side havde han fast besluttet, at erindre Heldraadet, og paa den anden syntes det hom farligt, ei at lyde Kongens Befaling.

Han besluttede da, Klokken sex, eller tidligere, at give sig paa Veien. Da Solen begyndte at grye, saae han en smuk liden Landsby, og da han kom ind i den, hører han paa den anden Side ved Muren en Klokke ringe til Messe. Nu rider Vigfus ad Capellet, staaer af Hesten, gaaer ind, og seer sig om, og bliver vaer, at der var en gammel Præst meget svagsynet og seenfærdig, og frygtede han, da han havde saa megen Hastværk, at han aldrig vilde komme afsted, hvis han opholdt sig efter Præsten. Han kom Kong Svends andet Heldraad i Hu, da han bød ham høre Messen ud; dog springer han op, staaer til Hest og rider derfra. Men som han vil til at ride ud af Bondebyen, paa den anden Side, ringer det i Capellet, tet ved Ledet. Han staaer nu af, og tænker, som og saa var, at det nu maatte ringe til Helligdommens Opløftelse; han gaaer ind, falder paa Knæ, og som Sacramentet var uddeelt, husker Vigfus paa at affone sin Ulydighed mod Kong Svend, og oppebie Velsignelsen efter Messen, uagtet Tiden lider; og det giør han.

Men nu var Solen alt oppe, og høit paa Himmelen; thi der var gaaet lang Tid med de Ophold. Han staaer da til Hest, rider i fuld Fart, og standser ikke, før han var kommet til det bestemte Sted.

VII. Cap. Nu maa vi see, hvad den engelske Mester havde havt fore; han havde vaaget flere Timer af Glæde over, at Vigfus den Dag tidlig om Morgenen skulde blive aflivet; derfor rider han, saasnart det lyser af Dag; thi Messer sinke ham ikke. Han kommer ud i Marken, og vil mælde Kongen nøiagtig, hvad der var skeet. Men saasnart han kommer hid, omringe Arbeiderne ham, gribe ham, og slæbe ham med Vold til Baalet, som de forud havde iveigen opreist, og saaet i Brand. Han raaber, og spørger, hvorfor de qvæle ham? han var en engelsk Mand, og en Ven af Kongen. De svare: tænker du, bandsatte Troldmand, at vi ikke kiænde dine Hexekunster, at du kan paatage dig, hvad Hamm du lyster, som den engelske Mand sagde os i Nat; og derfor skal Ilden fortære dig. De slæbe ham da hen paa Baalet, og brænde ham til Kul. Det onde og svigefulde Menneske, der selv grov sig den Grav, han ved Guds retfærdige Dom faldt i!

Som nu Arbeiderne staae over Ilden, og tale med hinanden om Troldmanden, der nu var af Dage,

rider Vigfus til dem, og spørger, hvorfor de staae der orkesløse. De sige, at de har giort et meget nyttigt Morgenarbeid, ved at tage Livet af den Troldmand, der kom fra Danmark i Høst. Vigfus taug da, og saae, hvad der var ham tiltænkt, og hvorledes Sagen havde vendt sig; og skiønner nu, at Messen havde frelst ham fra Døden, og han faaet Straf, som den tilkom. Vigfus takker Gud meget ved sig selv, skikker Arbeiderne til deres Gierning, og rider nu hiem til sit Værksted.

Som det nu saa var gaaet, kommer Kongen anden Dag, som han pleier, at see til Arbeidet. Vigfus staaer ved sit Arbeid; men paa den anden Side var der ingen. Kongen undres derover, og tier, thi det var faldet anderledes ud, end han tænkte. Vigfus siger da: sikkerlig, Konge! veed Gud bedre end du, hvad ret og sandt er, thi du er blevet sveget med Falskhed til vrangelig at fordømme sagesløs Mand; og derfor har den onde Mand bødet for sin egen Uretfærdighed. Men i des kiærere Minde maa Kong Svend være mig, og des høiere maa jeg sætte ham over alle Konger, da jeg selv har erfaret det. Og endtes saa deres Samtale, thi Kongen gik bort, da han saae, at det var faldet galt ud for ham.

Kort derpaa taler han til Vigfus, og viser sig blid, og siger, han skulde oprette, inden de skiltes ad; hvad han haade forseet sig imod ham formedelst onde Menneskers Bagtalelse og Meeneed; og beder nu Kongen Vigfus at nedbryde til Grunden Alt, hvad den engelske Mester havde giort, og lade alt Arbeidet være i een Form. Vigfus gior saa, og blev nu hele Hallen færdig bygt, inden Skibene om Sommeren gaae fra England. Kongen gior da et stort Giestebud, Vigfus til Ære, for Bygningen. De engelske roste meget Arbeidet, som det fortiente. Da Giestebudet var til Ende, giver Kongen Vigfus to Skibe vellabede, og tager saa venlig Afskeed med ham.

Nu laver Vigfus sig til at gaae til Norge, og har han Knarren Svendsgave, og eet ligesaa stort Skib til, som han kiøbte i England. Disse to lader han med, hvad han havde vundet paa de Vare, Dankongen havde givet ham. Disse fire Skibe tiltakler han prægtig efter sin Duelighed, de havde forgyldte Fløie, og stribede og brogede Seil.

VIII. Cap. Derpaa gaaer han fra England, og faaer god Bør; om Aften kommer under Norge, og det til sin Hiemstavn Vigen. Han lægger Skibene i en Lønviig, gaaer i en Baad med nogle Mænd, og roer hemmelig op til den Gaard, han tilforn var

draget fra; han gaaer i Land, og op til Gaarden. Flux tykkes det ham ilde, og giør ham meget vred, da han finder Gaarden i meget god Stand og nytiæret; thi det synes ham et vist Tegn, at hans forrige Kone havde faaet sig en ny Ægtemand.

Han gaaer da op i Vaaningen, hvor han var kiændt, og faaer udspurgt, hvor Huusmoderen laae; thi det feromtalte Sengelukke var forfaldet. Han kommer da til et Værelse, hvor en Seng var, der seer han sin Hustru ligge, og et kiønt Menneske i hendes Favn. Nu synes det ham klart, at han har tænkt ret, og saa dødeligt Had betog hans Hierte, at han strax vil tage denne Mands Liv. Men ved Guds Villie randt ham ihu Kong Svends tredie Heldraad, hvorved ham blev forbudet, at dræbe strax, naar han faaer Lyst dertil.

Han gaaer nu saa langt bort, som han i Værelset kan, fra Sengen, og agter at staae der, medens han læser Fadervor. Det lykkedes ham ikke ganske, thi Vreden havde drevet ham tet hen til Sengen, da Bønnen var ude. Han gaaer anden Gang tilbage, og tænker ved sig selv, at, hvad han end lider, da skulde han være taknemmelig for hans Livs Frelse, i England, og lyde Heldraadet. Det gik nu samme

Viis, som før. Han trækker sig tilbage tredie Gang, og som Bønnen er ude, er han kommet hen til Sengen med draget Sværd, tager det unge Menneske i Haaret, og vil til at trække hans Hoved frem over Sengestokken; thi han laae foran i Sengen.

Ved dette Ryk vaagner Konen, og strax fatter, hvad der er paafærde, og raaber da: vor Søn, min Hakon! siger hun. Han kaster Sværdet, og beder Gud bevare ham. Derpaa blev saa stor Glæde over denne deres Gjensamling, at det ikke er let at sige; thi begge glædedes til Legem og Siæl over det, Gud havde viist imod dem.

Da siger hun: denne Dreng bar jeg med Smerte, da vi skiltes, og hedder han Harek efter din Fader. Siden udsperge de hinanden om deres Held og Hændelser. Hun siger, at hans Frænder og Venner havde viist hende saamegen Ædelmodighed, at hun havde havt nok, fra han tog bort, baade til at leve af, og holde Gaarden istand. Han siger, at næste Morgen skulde hun see hans rige Ladning. Derpaa skilles de, han gaaer til sit Skib, at lade det lægge til ved den rette Plads.

Om Morgenen, da Soel bryder frem, seiler han med god Veir did. Hans Seilads var saa skiøn, at alle løb ud at see derpaa, og mange troede, der kom

en Konge seilende. Saa lægger han til Land, stryger Seil, lader Anker falde, og kaster Brygge ud paa Land. Da faae hans Landsmænd at vide, at Hakon er kommet, og der blev nu stor Glæde hos alle dem, der boede deromkring; og samme Dag holdtes et kosteligt Gilde. Han siger dem da om sine Færd, og takker sine Frænder og Venner for al deres Godhed.

Hvad have vi behov videre at fortælle om denne Mand, da han alle sine Levedage vedligeholdt sin Hæder. Det Heid og den Navnkundighed havde han vundet hos Dankongen ved sin Duelighed og ualmindelige Mesterskab, at aldrig kunde hans Formue gaae tilgrunde; men meget mere kiøbte han alle de Jorde til bage, som han tilforn ved Overdaad og Efterladenhed havde tilsat, og siden levede hen i Overflødighed.

Og have vi ikke videre om ham at sige; og endes her Sagnene om Hakon den norske.

Udgiverens Tillæg.

I den Forerindring, Hr. E. R. Thorlacius i sit Program har føiet til denne Saga, anmærker han at den gudelige Advarsel, der indeholdes i Kong Svends andet og tredie Heldraab, ogsaa forekommer

hyppig i de gamle tydske Traditioner; at Schiller har mesterligen gjort sig det til Nytte i sit Poem: der Gang nach dem Eisenhammer; og at, da det oftere er behandlet i Dramer, er det at troe, at der i Nord-Tydskland endnu haves nogle gamle Fortællinger bevarede ved mundtlig Overantvordelse, og der udspringe fra samme Kilde, hvorfra den skandinaviske Tradition kom. Men da vi ikke have noget andet Middel til at opdage denne Kilde, end vor liden Fortælling, siger han: maa vi nøies med det Ønske, at Mænd, der ere saa udmærket kyndige i nordgermaniske Oldsager, som en Græter, Grimm, van der Hagen og Büsching, vilde værdiges at undersøge denne Sag nøiere."

Allerede inden jeg havde læst Programmet selv, havde E. R. Th. gjort mig den Ære at spørge mig, om jeg ikke skulde have noget Spor, hvorfra Schiller kunde have sin Fortælling, eller Holbein sit Skuespil F r i d o l i n; at denne ligefrem havde øst af den schillerske Romance er ingen Tvivl underkastet; hvad derimod Schiller angik, da bares det mig stadig for, og gjør saa endnu, som jeg et eller andet Sted havde fundet denne Anecdote fremsat i prosaisk gammeldags Simpelhed. Min første Tanke faldt naturligviis paa vor Nyerups kundskabrige Bog om Me-

nigmandsLæsning, hvor jeg imidlertid ikke har gienfundet det; og hvor naturligviis Sagaens Udgiver ikke vilde behøvet min Anviisning for at søge det.

Da imidlertid Programmet kom mig selv tilhænde, blev jeg opmærksom paa det caracteristiske Træk, hvorved det islandske Sagn udmærker sig fra de tydske, saaledes i det mindste, som vi fra Schiller og Holbein kiænde det. Isteden for, nemlig, at det hos Schiller er Greven selv, der giver dem Befaling at kaste dem, han sender dem, i Jernovnen, og nu Robert blot ved sin nysgierrige Skadefryd falder i den Grav, han har udhulet en anden, faaer vor Nemesis i nærværende Fortælling langt større Fyldestgiørelse ved den indsule Ondskab, hvormed Engelskmanden bereder sin egen Undergang, ved selve sin Ængstlighed for, at den anden ikke skal undgaae, i det han paalægger dem, at kaste Hakon paa Baalet, hvad Skikkelse han end ved sin Troldkonst maatte vise sig i. Dobbelt mærkeligt blev mig i øvrigt dette Træk ved det, at det ikke synes at findes i den eller de Codices, Prof. Müller i sit Sagabibliothek har benyttet; i det mindste findes det ikke anført i det af ham meddeelte Udtog af vor Saga; des interessantere vilde det være, at opdage Fortællingens Udspring, for at erfare, om dette var en nordisk Tilsætning, eller om

Schiller og efter ham Holbein havde forkastet det, da det ikke passede til deres Brug.

I øvrigt troer jeg, det snarere er en sydtydsk, end end en nordtydsk Fortælling, da Scenen hos Schiller og Holbein er i Savern (: Elsas), og da Schiller, som en Würtenberger, hyppigen har, maaskee endog med Forkiærlighed, bearbeidet sit Nabolags Emner, som Ridder Toggenburg, Eberhard af Würtemberg, Grev Habsborg, og flere. Ogsaa var det mig mærkeligt, at Prof. Møller i det Sidestykke til denne Saga, Bragda Aulver, han længere henne i tredie Bind meddeler, giør os det forklarligt, at Hakon forlangte Heldraad af Svend Estrithsen, i det vi der see, at denne Konges Kiendingsnavn udentvivl var Svend Heldraad; og anmærker Prof. Møller meget rigtig i denne Anledning, at dette Tilnavn — der maa være oprundet af lignende Fortællinger, der forudsatte Træk i hans Character, som bidrage til at vise hans bekiændte Vennesalighed, — besletter kunde gives ham af hans Venner, som Modsætning til Navnet Vanraad, han paa Flugten efter Slaget ved Nisseaa, havde tillagt sig selv.

Den Liighed der er imellem Hakons Hiemkomst til hans sovende Hustru, og Phædri Fabel credere et non credere — den samme, hvoraf vor Pram med

saamegen Kunst udarbeidede sit Lystspil Ægteskabsskolen, troer jeg ikke bør blive ubemærket af den, der ikke blot vil opdage denne Fortællings Kilder, men og videre randsage, hvad Veie den har taget, inden den i denne Gestalt kom til os. At den er gaaet giennem Klerkehaand, er vel af mange Ting umiskiændeligt. K. R.

Om Overtro, især hos den danske Almue.

2den Fortsættelse.

Diabolologie, eller, om Djævelen, hans Væsen, og hans Gjerninger.

I den 1796 udkomne Theologie des alt. Testaments, udvikles, hvorlunde Djævelen er en Person, som de første Bøger i den hellige Skrift ikke kjende noget til. Først da Jøderne efter det babyloniske Fangenskab kom tilbage til Palæstina, og vare blevne bevandrede i det Zoroasterske Religionssystem, da havde de Satan og alle hans Engle ifølge med

sig. Forf. begynder saaledes: at der foruden de gode Engler, ogsaa var onde Aander, Djævle (med en Satan i Spidsen) som vare Menneskenes Fiender, paaførte dem haarde Sygdomme, ja havde sørgelig Indflydelse paa deres Gemyt, det vidste de bibelske Forfattere ikke af, som levede før det babylonske Fangenskab. Hos dem er intet Spor til en Djævel i den Forstand, som vi kjende af de senere jødiske Skribentere, og af det Nye Testamente. Kun et Par Gange bliver der i de hebraiske Bøger, som ere forfattede efter Exilium, talt om Satan som en ond Aand. I Krøn. XXI siges om Folketællingen, som David havde foranstaltet, at Satan stod imod Israel, og han tilskyndte David at tælle Israel. *) Her viser Satan sig som en ond Aand, der indskyder Menneskene onde Tanker. I I. Kong. XXII forekommer en Løgnens Aand, der vil overtale Kong Achab til et ulykkeligt Felttog. I I Sam. XVI bliver Saul incommoderet af en ond Aand, efterat Jehovas Aand var vegen fra ham.

Begreberne om Dæmonerne finde vi — bliver Forf. ved S. 199 — hos Jøderne, da de vare komne

*) Mærkeligt er det, at denne Fortælling, som her siges at være Satans Værk, bliver II Sam. XXIV tillagt Jehova.

tilbage fra det babylonske Fængsel. Der er altsaa ingen Tvivl, at de jo har antaget denne Lære af den chaldæiske eller babylonske Philosophie, og indpodet den i deres Religienssystem. De kunde meget beqvemt faae det til at passe til deres forrige Begreb. De troede allerede iforvejen, at Verden blev regjeret af Engle; nu kunde de troe, at de havde gjort Fremskridt, naar de nu lærte, at det ikke var Gud, som fristede til det Onde, men at der var en ond Aand, et ondt Princip, som arbeidede imod den gode Aand, og som var Ophav til alt det Onde hos Menneskene.

Dæmoner troede de gamle Chaldæer og Perser; Zendavesta befolker Verden med en utallig Mængde Dews eller Djævle, som uophøldelig tragte efter at forderve alle Elementer, og ødelægge den hele Skabning. Vi har da seet, hvorfra de Legioner Djævle, som husere i det nye Testamente, har deres Udspring.

Hvorledes dette bibelske Dogma om Djævelen siden blev udvidet af Kirkefædrene, som tilskrev Satan alt hvad løst og fast der var, som forekom dem anstødeligt og forargeligt, saasom de hedenske Orakler, Magie, Besværgelser, Forhexelser, Kjætterier, Skuespil, Fruentimmerstads, o. s. v., imod hvilket Djævleri de bevæbnede sig med Exorcismus, Korsets Tegn,

og desslige; hvorledes det i Middelalderen tog den rasende og rædsomme Vending, at det bragde Mennesker paa Baalet i tusinde Tal, og hvorledes det af selve Reformatorerne i det 16de Aarhundrede blev pleiet og holdt i Hæv; det er Punkter, vi i det følgende komme til at berøre nogle af.

Men før vi gaae videre i vore Undersøgelser, er det bedst at see, om vi har Ryggen fri; og det har vi; thi det er over en Snes Aar siden, at en af vor lutherske Kirkes mest ansete og mest orthodoxe Lærere eent bortexegiserede Fanden udaf Bibelen. Det var den berømte Christoph Frederich Ammon, nuværende Oberhofprediger i Dresden. Han har i sit 1797 udgivne Entwurf einer wissenschaftlich — praktischen Theologie viist, at det Dogma om Djævelen ene har sit Udspring af jødisk Overtro, og han argumenterer imod Djævelens Existents paa følgende Maade:

1) Med Satan i Bibelen er der fra Tid til Tid foregaaet en stor Forandring. I Hjobs Bog fremtræder han blot som en Anklager, der har Gang og Sæde i Gudeforsamlingen; efter Evangelisterne svæver han om i Ørkenen (Math. XII. 43), efter Paulus i Luften (Eph. II. 2); efter Petrus ligger han i Afgrunden, bunden med Kjæder. Hvo seer ikke

i slige afvigende Forestillinger den allegoriske og vaklende Folketro.

2) Det er ikke troligt, at Gud skulde have givet et saa stort Antal radicale onde Aander Tilværelse.

3) Det er ikke troligt, at Satan skulde kunne virke paa Menneskene, enten physisk eller moralsk. I Tingenes nærværende Ufuldkommenhed ligger Stof nok til Lidelser, og i den menneskelige Natur Fristelse nok til det Onde; ved en mægtig ond Aands Indvirkninger vilde Menneskets Frihed ophæves, og Tingenes moralske Gang forstyrres.

4) Læren om Satans Existents og hans Rige indeholder en grov Dualismus, der rober urene Begreb om Guds Verdensstyrelse. Alle raa, især østerlandske Nationer udlede det Ondes Oprindelse fra en ond Aand, saalænge indtil den, ved tilvoxende Cultur, af sig selv forsvinder.

Saavidt Ammon.

I Tellers Neues Mag., 3t. B. 1stes St. S. 46 yttrer Løffler sig saaledes over dette Dogma:

"Existentsen af et saadant i Bund og Grund ondt Væsen, som Dogmatikerne opstille, kan ikke alene af Fornuften ikke bevises, men strider endog imod samme. Læren om de onde Aanders og Djæ-

velens Indvirkninger paa os bliver, i Anvendelsen, høist skadelig for vort Gemyt og vor Sædelighed. Thi foruden at Mennesket derved styrkes i den groveste Overtro, antager det ogsaa en urigtig Kilde til sine Forseelser, og forsømmer derover at forbedre sig. Kilden til Synden er, efter Fornuft og Skrift, Sandselighed og Hjertets Lyster og Begjærligheder. Saaledes lærer Christus, saaledes Apostlerne, og saaledes Psychologie.

Af Henkes 1795 udkomne Lineamenta institutionum fidei christianæ vil jeg blot tilføie, at han gjør opmærksom paa, at Historien lærer os, hvorledes dette ulykkelige Dogma har været Rod og Anledning til saamegen ikke allene latterlig, og kjærlingagtig, men ogsaa den meest skjændige og ugudelige Overtro, til Spilfægteri, til Ængstelser, til Bedrageri, ondskabsfuld Mishandling, og utallige Malversationer.

Ved disse Yttringer sigter Henke da især til al den gruelige Ulykke, der blev en Følge af, at man troede paa Troldmænd og Hexer og deres med Satan indgangne Forbindelser.

De Ulykkelige, som man fik den Tro om, ansaae man som Guds og Menneskers erklærede Fiender, og behandlede dem grueligere end Stratenrøvere

og Snigmordere. Da man engang havde antaget det for afgjort, at Djævelen havde Venner og Medhjelpere i sine ondskabsfulde Foretagender mod Menneskene, og Frygt og Afsky for dem havde bemægtiget sig Indbildningskraften, saa voxte, indtil Forbauselse, Antallet af dem som bleve beskyldte for denne Forbrydelse. Enhver Sygdom, hvis Aarsag man ikke formaaede at udgrunde (og hvor mange vare ikke det i hine uvidende Tider), ethvert selsomt Naturphænomen, blev skreven paa Troldmænds eller Troldkoners Regning. Det absurde System af Fabler, som Lettroenhed, Uvidenhed og Ondskab havde udklækket, forvirrede en stor Mængde enfoldige Menneskers Indbildningskraft i den Grad, at de selv troede og udgav sig for enten at staae i Maskepi og Forbund med Satan, eller at være besatte, forhexede, eller paa nogensomhelst Maade at have taget Skade ved hans Kanutter. De Drømme, som deres af Melankolie forstyrrede Phantasie havde fremavlet, bleve omhyggelig protocollerte, overveiede, og af deres indbyrdes Sammenligning Regler fastsatte, hvorledes slige Processer skulde behandles. Da derfor en Pave, 1484, havde udgivet Anordninger imod Troldmænd, og den elendige afskyelige Bog, Malleus Malleficarum, af 1489, havde leveret en fuldstændig Hexetheo-

rie, bleve Pagter med Satan saa stærk Mode, at Fængslerne altid vare opfyldte med Hexer, og Domstolene kunde næsten ikke gjøre andet end holde pinlig Forhør over Hexerne og dømme dem til Baalet. Bedragere lode som om de vare besatte, for at faae Almisse, og for at befordre deres Avindsmænd ind i den anden Verden. Melankolske gamle Koner angave sig, sædvanlig ogsaa andre med, for at staae i Forbindelse med Satan. Smaa Børn bleve beskyldte og brændte, o. s. v. (Corrodi Beyträge 1stes Heft Pag. 116—19).

Virkelig steg, under Middelalderens tykke Uvidenhed og Barbari, Gejstlighedens Vanvid til den Grad af Galskab, og Menneskekarakteren indprægedes saadanne Træk af Grumhed, at man, for at redde det menneskelige Kjøns Ære og Følelser fristes til, tvertimod en Beckers og Semlers, en Ammons og Eckermans, en Henkes og Wegscheiders, og saa mange flere oplyste Theologers Argumentationer, at antage Djævelens Existence. Hexeprocesserne synes umulig at kunne været oprundne i noget menneskeligt Hjerte. Det maa være en Djævel fra Helvede som har udruget dem, og indskudt dem i de Paver og Munke, der gjorde disse Begreber gjeldende, og skaffede dem Udseende af at være consequente.

Consequentsen bestod kortelig deri: saasnart en Kone, enten af Dumhed blev mistænkt eller af Ondskab beskyldt for at være en Hex, blev hun strax arresteret. I Fængsel blev hun lagt paa Pinebænken og ved Torturens rædsomme og al menneskelig Følelse revolterende Qvaler bragdes hun til at bekjende, det er, at paalyve sig selv alle de monstrøse og urimelige Forbrydelser, som Inqvirenten spurgde hende om.

Var Rettergangen avanceret saavidt, fulgte Resten af sig selv. Man behøvede kun at læse i Guds Ord:

a) Du skal ikke lade en Troldkone leve. II Mose Bogs 22 Cap. og, der skal ikke findes hos Dig en Troldkarl.

Livsstraf var følgelig Forbrydellen belagt med.

b) Men nu læser man i det Ny Testamente: Et Træ som ikke bærer god Frugt, skal afhugges, og kastes i Ilden. Matthæi Evangelium III. 10, og: "Om Nogen ikke bliver i mig, han bliver udkastet som en Green og visner, man sanker dem og kaster dem i Ilden, og de brænde." Johannis Evang. XV. 6.

Altsaa bleve Hexerne brændte. Enten kastede man dem levende paa Baalet, eller, hvilket maaskee

dog ofte var Tilfældet, de bleve halshuggede, og Kroppen brændt.

Hvad nu Hexernes og Hexemesternes Forbrydelser angaaer, saa drømme allerede Kirkefædrene, f. Ex. Augustinus *), om, at de i Overeensstemmelse med Esaiæ XXVIII. 15, indgik Contracter med Satan og havde hos ham til visse Tider Sammenkomster.

---

*) Som et andet Beviis paa, hvor ravgalt den, ikke blot af Catholiker men ogsaa af mange Protestanter saa hojtagtede Augustinus stundom raisonnerte, naar Talen var om Fanden, kan her hidsættes følgende hans Paastand: "Ved at forføre Eva har Djævelen erhvervet sig en Ret over Menneskeheden, hvorved den er bleven hans Herredømme underkastet. Denne, Satans velerhvervede Ret kunde Gud, uden at begaae en Uretfærdighed, ikke krænke, han burde ikke med Vold rive Menneskeheden ud fra Satans Herredømme. Blot derved, at Christus led for Menneskene, blev forebygget, at der ingen Skaar skete i Satans Rettighed, og blot ved Christi Død kunde de til Salighed bestemte Mennesker blive udfriede fra hans Vold, uden at der blev begaaet nogen Uretfærdighed imod ham. (Af Wiggers's 1821 i Berlin udkomne Darstellung des Augustinismus). Augustins Yttringer om Hexernes natlige Sammenkomster hos Fanden findes der en god Commentar over i Deutsche Encyclopædie Frankf. a. M. 1790. XVI

Disse Taabeligheder hos Kirkens Lærere tog til fra et Aarhundrede til et andet, og fra Tid til Tid brændtes i adskillige Europas Lande disse som man ansaae for de mest gudsforgaaede Mennesker, der selv tilstode, nemlig paa Pinebænken, at de havde forsvoret deres Skaber, begaaet Sodomiterie med Satan paa hans natlige Baller, dræbt smaa Børn, afstedkommet utimeligt Veir o. s. v., men det var egentlig i det 15de Seculum da dette Uvæsen naaede sin høieste Spidse. Vi vil lade os Sagen fortælle af Schröckh, som i sin Kirkehistories 30de Bind S. 474 o. f. beretter som følger:

Man havde i mange Aarhundreder opdaget og afstraffet formentlige Hexer og Troldmænd nok, og man havde, allerede fra de ældste Tider, antaget de selsomste Eventyr og Meninger om deres Forbindelser med de onde Aander, om de skadelige Virkninger de forvoldte i Naturen ved at forhexe Mennesker og

Band S. 430. Og om Hexevæsenet ialmindelighed meget vigtige Erindringer i den Afhandling over Tiedemans Prisskrift Artium magicarum Origo, som er indfart i 13de Hæfte af Corrodi's Beyträge. conf. John Brand Observations on popular Antiqvities. Pag. 353—61.

Dyr, og om mere deslige Fantasterie. Alt Dette blev ratihaberet og lovmæssig fastsat ved Pave Innocents VIIIdes Bulle af Aar 1484.

Paven forsikkrer heri, at, i nogle af Overtydsklands Egne, Personer af begge Kjøn havde legemlig Omgang med Djævle *) og ved deres Trolddom og Besværelser, ved afskyelig Overtro og mange Slags Laster og Forbrydelser, fordærvede, ødelagde og omkom Mødres Børn, Dyrenes Afkom, Jordens Grøde, og Træernes Frugter; at de paaførte Mænd og Qvinder, Qvæg og Dyr pinagtige Smerter; at de betog Mænd deres Manddom og Konerne Evnen til at undfange; at de afsvore deres med Gud i Daaben indgangne Pagt; og fremdeles, efter Tilskyndelse af det menneskelige Kjøns Fiende, begik flere grove Udsvævelser.

Han gav derfor i denne Bulle sine tvende i Tydskland til Kjætterjagt ansatte Dominikanermunke, Inqvisitores hæreticæ pravitatis kaldede, den aldeles uindskrænkede Fuldmagt til efter eget Tykke at kunne fængsle og afstraffe de i deslige Forbrydelser skyldige Mennesker.

---

*) Dæmonibus, incubis et succubis, abuti.

Ved denne Bulle — bliver Schröckh' ved — fik Troen paa Troldom og Forbund med Satan med hvad dertil hører ligesom canonisk Anseelse, og Inqvisitorerne gaves Magten ihænde til paa det grusomste at kunne mishandle hvem de ikke kunde lide. Ogsaa gav denne Inqvisitorernes frygtelige Vælde Anledning til at utallige lettroende, mistænkelige, misundelige, og ondskabsfulde Mennesker udfandt og angav Slagtoffere for denne ravgale Hexetro. Det er bekjendt, at fra den Tid af har, blot i Tydskland, mange Tusinde, formedelst dette Vanvid, mistet Ære Liv og Gods. Saavidt Schröckh.

Næst at gjøre opmærksom paa de stringente Bemærkninger over denne pavelige Forordnings Indhold, som læses dels i Haubers magiske Bibliothek, 1stes St. S. 13—18, dels i Henkes Kirkehistorie 2ter Theil S. 382—83, maa her kortelig omtales en Bog, som har en sørgelig Vigtighed, og som var denne Anordnings nærmeste Følge.

Det er den saakaldte Hexehammer eller Malleus Maleficarum, som trykkes første Gang i Cøln 1489, og siden adskillige Gange. Om denne Bog som var en Støtte for Hexeprocesserne, og viser den ved samme brugelige Fremgangsmaade, giver Hauber loc. cit. en udførlig Recension, som han be-

gynder saaledes: "Er der nogensinde en Bog kommen ud i Verden, som der kan siges om, [illegible] det er Djævelen der har bragt den tilveje, og at den paa det menneskelige Kjøn har havt den mest fordærvelige og ret djævelske Virkning, saa kan man med Sandhed sige, at det er den forbandede Bog som har til Titel: Malleus Maleficarum".

"Og dette — siger han til Slutning — er den Bog, hvorpaa som paa en Hovedhjørnesten den almindelige Lære om Troldom og den mod samme Last gjeldende Rettergangsmaade er grundet. Dette er den Bog, efter hvilken og de deri indeholdte Læresætninger nogle hundrede Tusinde Mennesker har mist Gods og Ejendom, og Livet med, idet de efter en grusom Marter har maattet udstaae en skrækkelig Død. Det er den Bog, hvorpaa, ikke alene i den romerske men ogsaa i de evangeliske Kirker, indtil vore Tider (1738) saavel Theologer som Jurister har bygget deres Lære og Meninger om Troldom, og Collegier deres Dødsdomme. — — Gud være lovet, der i vore Tider har begyndt at aabne vore Øjne og Hjertet, og med dette Aarhundredes Begyndelse har opvakt nogle retskafne Mænd, som med Heltemod har opdaget og bekjæmpet disse Skjændigheder, og ikke har ladet sig afskrække ved den Modstand de har

maattet udsætte sig for, selv endog stundum hos redelige Gemytter."

Hauber yttrede, at den Sands og Udædiskhed, som indeholdes i Molleus Maleficarum, ikke blot har virket i den romerskcatholske Kirke, men ogsaa hos Protestanterne selv lige ned til det 18de Aarhundredes Begyndelse. Thi Sagen er, at Luther og Melanchton, og de andre Reformatorer i det 16de Seculo, saameget de end feiede ud af den papistiske Surdei, lod de dog det Dogma om Satan og hans Gjerninger saa godt som ganske urørt.

Luther — siger Horst i sit Zauberbibliothek, 1 Theil (Maynz 1821) S. 354 — hyldede sin Tids Diabolologie. Alle hans Skrifter ere fulde af Djævelen, hans Magt, Falskhed og List. Man kan medføie paastaae, at Luther anslog Helvedfyrstens Magt og Indflydelse alt for høit, selv efter den bogstavelige Udtydning af de Steder i Bibelen, der handle om Djævelen, hvilke han naturligviis ikke kunde forklare som en Exegetiker fra det 18de Aarhundrede. Alligevel var han ikke bange for ham, men bød ham ligesom Trods i aaben Feide, og det gjer hans Tro Ære ved slig Overbeviisning.

Dette Hexe-Uvæsens Beskaffenhed i Reformationensaarhundredet er af J. C. W. Møhsen skildret

med stærke Farver i hans Geschichte der Wissenschaften in der Mark Brandenburg, 2ter Th., S. 437 o. fl. Her hidsættes blot Begyndelsen.

Morkets Fyrstes Rige opnaaede i Tydskland, ja næsten i alle Europas Lande, en stor Anseelse. De Geistlige bestræbte sig for, i deres Prædikener vidt og bredt at fremsætte hans Magt og List og hans store Indflydelse i Menneskenes Handlinger. Selv de protestantiske Theologer indrommede ham stor Magt over Menneskene, og holdt det for afgjort, at man kunde forskrive sig til ham. Deres Lærebygning om Djævelens Magt indvævede de saa noie med selve den sande Religion, at Hvo der understod sig at angribe hint Dogma, blev anseet for tillige at være en Atheist og Religionsspotter. Hvo der ikke troede paa Troldom, Hexer, og Besatte, modsagde jo Bibelen og den hellige Skrifts rene og tydelige Ord; han nægtede derved Christi Mirakler, og var en Gudsfornægter; og hvo der ikke uden Medlidenhed kunde see paa, at der aarlig, til Ære for Troldkonen i Endor, en stor Mængde gamle Koner uden mindste Samvittighedsnag bleve ofrede, den gjorde sig mistænkt for at staae i hemmelig Forbindelse med Djævelen. — — Ikke blot de Gejstlige vare Herolder om Djævelen og hans

Magt; selv Fyrster og Øvrigheder bragde ham Menneskeoffere, og Lægerne sukkede under hans Aag. Dommerne og Bødlerne traadte i de gamle tydske Offerpræsters Sted, kun med den Forskjel, at hine især offrede fiendtlige Fanger, disse derimod, paa Menneskeligheds og den sunde Fornufts Bekostning, fandt i gejstlige og verdslige Love grundet Aarsag til at brænde gamle Koner, dem de ved Pine og Tortur ganske rigtig gjorte bekjendte med Djævelen og hans Tjenere.

Forfatteren udmaler Billedet videre, og skildrer hine mørke Tiders Umenneskeligheder med saa stærke Farver, at man næsten kan rædbes ved at være et Menneske. Fremdeles beretter han historiskvis, at i Churfyrstendømmet Trier kom i et Tidsrum af faa Aar over 6000 Mennesker af begge Kjøn, hvoriblandt Præster, Munke, og Nonner, paa Baalet som Troldfolk. I et Tidsrum af 15 Aar 900 Mennesker i Hertugdømmet Lotringen.

I det 17de Aarhundrede blev Baalenes Antal ikke formindsket. I det Bambergske brændte man i faa Aar over 1200 Mennesker. I det Würzburgske i Aarene 1627—28 to Hundrede *) o. s. f. Den

*) Paa en Del af disse Ulykkelige har man en Liste i Haubers Bibliotheca magica XXXVV

Paastand, at i Henseende til den bibelske Lære om Djævelen, Protestanterne ikke mindre end Catholikerne have været slagne med Blindhed, bekræftes, destoværre, ved kun alt for mange beklagelsesværdige Hexeprocesser, som have fundet Sted i disse tre nordiske Riger. *)

St. Man seer deriblandt en Deel Børn paa 9, 10, 12 Aar, Høje og Lave, gejstlige og verdslige Embedsmænd.

*) Hvad Engelland angaaer, saa har man om den der fordum herskende Tro paa Hexevæsenet nogle Efterretninger i John Brands Observations on popular Antiqvities S. 353—61. Her handles om Salven, hvormed Hexerne smøre sig før de ride til Fandens Baller, om Kattenes Forbindelse med Hexerne, om Nogle der ere blevne brændte for Troldom o. s. v.

Sang

den 28de Januar 1823.

Held, sjette Fredrik! Held!
Hans Vel er Landets Vel!
Saa staaer i Guld.

Dybere Aar for Aar
Dog det indpræget staaer
I hver en Barm, der slaaer
Fædreland huld.

Ei, som i Medgangs Blun
Hiertet sin Lykke kun
Skiønnede halv;
Dog i det Aar, som svandt
Dobbelt dybt, dobbelt sandt,
Hver Dannebarm det fandt,
Der for ham skjalv.

"Huld see til Danmarks Ven!"
"Skiænk os ham karsk igien,"
"Fædrenes Gud!"
Offentlig og i Løn,
Saa fra hver Stand, hvert Kiøn,
Brændende høie Bøn
Daglig brød ud!

Hørt blev, hvad Folket bad,
Thi er os dobbelt glad
Frederiks Dag.

Længe, o længe han,
Leve til Held for Dan!
Juble saa vidt om Land
Festlige Lag.

Da den Lidende havde fuldbragt. *)

efter Fr. Fred. Brun.

Triumph! Triumph! hun vandt sig Palmens Krone!
Hvor er din Braad, o Død! din Seir, o Grav!
Det fromme Hoved nu en Vei sig brød
Til Evighedens Morgenrød.
Der hende Englegvad omtone,
I hulde Barm hver Smerte taug.

Hun døde mange bange Dødsensdage,
Og mange bange Næters Dødsensgru
Afslokked hende knap en stille sagte Klage;
I evig Skuen klart hun straaler nu.

*) Oversat, inden Ugebladet Freia meddelte en Oversættelse deraf.

Dryp blidt, du stille Vemodstaare!
Som Morgendug fra Sorgepiil,
Marias helligvarme Ømhedstaare,
Som Regn paa tørre Vaareng qvægsom mild.

Hun seiret har! dig stille Længsler faare.
Du græder her — hun gik forklaret til sit Hiem.
Dog først optegner hun enhver af Dine Taare,
I Hoitidsskaal hun samler dem;
I Salighedens Elv hun dem udgyder,
Der klar eengang som hende favner dig
Og i hvis Strøm Løvhvislet liig
Let Tiders Klagelyd henflyder.

K. R.

For Fædrelandet og Kongen.

Til Danmarks Pris en Høitidssang!
Den lyde festlig fro!
Paa Kloden gives ei et Land,
Hvor bedre var at boe.
Saalænge Verden staaer,

I Flor skal stande
Dankongens Lande.

Her frugtbar Mark, her grønnen Skov,
Og fiskerige Hav;
Her Livets Lyst i fulde Maal
Fra Buggen indtil Grav.
Saalænge Verden staaer 2c.

Med Lov her Visdom bygger Land,
I Blomster sees det staae.
Og alle Julemærker klart
En gylden Fremtid spaae.
Saa længe Verden staaer 2c.

Værn Kongen er om Landefred
Og Fædrelandets Tarv;
Fra Arilds Tid var Fadersind
Skjoldungeslægtens Arv.
Saa længe Verden staaer 2c.

Kong Christian ved høien Mast
Stod, vaabenklædt, saa prud,
For Land og Folk den Olding holdt

Skjøndt sagret, Kampen ud,
Saa længe Verden staaer ꝛc.

Kong Friderich, da Kiøbenhavn
Var stædt i haarden Nød,
Hvor kjæk: "Jeg frelser Axelstad
Om det end blev min Død."
Saa længe Verden staaer ꝛc.

Høit juble vi, naar Kongedaad
Grundfæster Danmarks Vel;
Høit prise vi hver Dannemand,
Som skaber Borgerheld.
Saa længe Verden staaer ꝛc.

Saa tager nu det Glas i Haand,
Og skjænker bredfuldt Maal!
For Kongen og for Fødeland
Skal tømmes denne Skaal!
Saa længe Verden staaer
I Flor skal stande
Dankongens Lande.

R. Nyerup.

Fredrik Carl Gutfeld.

Edle! brast dit blide Die,
Det, som smilte Veldaads Fryd?
Er Du løst fra Jordens Møie,
Du et Mønster paa usminket Dyd?

Skal jeg aldrig meer dig høre
Tolke reent og høit Guds Ord.
Lytter aldrig meer mit Øre
Til dit skyldfri Vid ved Vennebord?

Skal du aldrig mere gavne
Ved at tolke Broders Nød;
Skulle vi dig evig savne?
Evig kun begræde Vennens Død?

Nei! du lever i vort Hierte,
Sielbne Menneske og Ven!
Og dit Minde er ei Smerte,
Det er — Haab at favne dig igien.

---

*) Aftrykt af Tillægget til Statstidenden, hvor det letteligt torde oversees af de Læsere, det nærmest var bestemt for.

Gulfeld, ædle Mand! din Baare
Hæderøminde er for dig;
Dog ved den ei nogen Taare
Fældes saa veemodig som af mig.

Chr. Betz.

Bilag til historisk Artikel.

Tidernes Tegn af Aviser.

a) Om Achille Jouffroi og hans Note,

(af Alg. Z. 16. Jan.)

The Times yttre dem om en efter Foregivende fra Grev Achille de Jouffroi til Hr. de Montmorency skrevet Note — som i et Bilag skal blive leveret — paa følgende Maade: Vi have faaet et synderligt Actstykke om Congressen i Verona, og de fornemste Lemmers Synsmaader Spanien angaaende. Vi vide ikke, om vi skulle ansee dette Actstykke for et Statsskrift, da det mere har Udseende af en Privatmeddeling fra en Agent for det franske Ministerium, til hans Chef, end et for Publicitet bestemt Document.

Det synes, som, inden Hr. v. Montmorencys Ankomst til Verona, denne Minister har overdraget Hr. J., eller denne tilbudet sig frivillig, at indsende nøie Efterretninger om de allierede Monarkers Sindelag mod Spanien, paa det det franske Ministerium desbedre forberedet kunde gaae til at afhandle Congresanliggenderne. Er hint Actstykke ægte, saa indeholder det, hvad Hr. v. J. i saa Henseende har erfaret, og som Ledestierne meddelt Hr. v. M. De Sindelag, han tillægger de Allierede, og efter hvilke han raader Hertugen at handle, (og denne virkelig synes at have handlet) ere meget paafaldende. Man beklager sig, at Frankrig i sine Forhandlinger med Spanien stedse har søgt, at paatvinge Halvøen sit Charte. Dette Charte behagede i ingen Henseende Østerrigs, Ruslands, og Preusens uindskrænkede Herskere. Det indrømmer de revolutionaire Grundsætninger for meget, behandler Opstand med Mildhed, og opmuntrer aabenlyst de Misfornøiede og Ærgierrige.

"Iøvrigt — hedder det — var en Constitutionsact ikke, hvad de gode, høimodige, og ædle Spaniere selv ønske. Disse, saavelsom deres ophøiede Beskyttere (?) Østerrigs, Ruslands og Preusens Monarker, ønskede en meget simplere Regieringsform, en

uindskrænket Monark, og en passiv Lydighed. Hvad den franske Constitutionsact angik, da havde de Allierede vel garanteret Frankrig den, men den indeholdt desuagtet unyttige, farlige, paa andre Stater uanvendelige Foranstaltninger, som Nationalrepræsentation, religieus Tolerance, og Pressefrihed. Endnu bestod disse Landeplager ikke for Spanien, og de Allierede vilde, (som man giennem Hr. T. lod hans Chef vide) paa ingen Maade, at de maatte indføres der; enten Frankrig vilde medvirke til deres Tilintetgiørelse eller ikke, skulde de, med eller uden dets Samtykke, tilintetgiøres, og Kong Ferdinand igien indsættes i den Magts Fylde, han havde nydt, og saa lykkelig udøvet. —

Dette er de Sindelag, som Hr. v. T. tillagde de forsamlede Magter, inden Verona-Congressen; men de forekomme os saa overdrevne, at vi troe, at maatte antage, man vilde, forudsat, de vare ægte, end ikke uden største Forsigtighed meddeelt en confidentiel Agent dem. Maaskee det hele Actstykke ogsaa kun blev affattet af Hr. v. T. for at frembringe en vis Virkning paa det nærmeste Deputeredes Kammer. Men — er det authentisk, har det sin Rigtighed med

de af Hr. v. J. angivne Ideer, ere de Allierede bestemte til, at handle efter de dem tillagte Grundsætninger, saa kan Spanien være sikker paa, at dets Fiender ere komne til den Grad af Overspænding, at de nødvendig maa bukke under, og følgelig dets Frihed betrygges."

Journal des Debats ytrer om samme Note fra Hr. Achille de Jouffroi til Hr. de Montmorency, (dateret Verona den 23. Sept.) følgende: Vi kunne ikke troe paa Ægtheden af dette Document, hvori det kongelige Charte bittert dadles som skadeligt for Souverainens Magt, og især som Aarsag, til den uindskrænkede Tolerance af alle Troesbekiændelser, og den mordbrænderske Pressefrihed, som det helliger. Forf. til denne Note tilstaaer, at man maa bibeholde Chartet i Frankrig, siden man ikke har noget bedre at sætte isteden; men man maatte ikke forsøge — siger han — at indføre det i Spanien, hvor vi dog havde troet, at det kunde tiene til at udsone alle Partier. Den apocryphe Note paastaaer i Almindelighed, at enhver videre Udbredelse af det franske Charte vilde mishage de tree store Magter — Østerrig, Rusland, og Preussen — hvilke Magter — ere paa det inderligste forbundne — ikke votere uden eenstemmig, — og

"sætte stor Tillid" til Hr. Achille de Jouffroi. Det hele er giennemvævet med Forhaanelser, og Beskyldninger mod berømte Statsmænd, der betegnes, som "Chartets Apostler." Journal des Debats har Deel i denne Udmærkelse. Denne Ære har det ved sit Forsvar af det constitutionelle Monarki, Kongen, Chartet, og — "de retskafne" vel fortient. Vi holde denne Note for et Makkeri af en eller anden Liberal, der vilde giøre en Satire paa visse Meninger. Hr. v. J. er for god en Franskmand til at have forfattet et saadant Skrift, og han kiænder Sømmelighedens Fordringer for vel til at have overgivet det til en Minister, som Hr. v. Montmorency."

b) Selve den omhandlede foregivne Note

tilstillet d. 23. Sept. 1822 Hr. de Montmorency ved Achille de Jouffroi.

(Bil. til Alg. Z. No. 11).

D. E. har billiget min Reise til Wien. De var Vidne til det høie Fortroende, som Europas fornemste Hoffer skiænkede mig. Betragtningen af den første Punkt paalægger mig som Franskmand, og som beskiættet af D. E. den Miint at tale frimodig til

Dem; den anden Betragtning lader mig haabe, at mine Tanker vil forekomme Dem af nogen Vægt.

Det System, der forener Ruslands, Østerrigs og Preusens Hoffer, og de af dem afhængende Magter af anden Rang, kunde siden sidste Congres kun vinde i Styrke. Dette System er en urokkelig Beslutning, ikke blot at modsætte sig Udbredelsen af revolutionaire Grundsætninger, men og af alle de Grundsætninger, der directe eller indirecte kunde fremme Revolutionernes Sag. Fra Deres Ankomst til Wien, har D. E. kunnet indsee, at hin Skildring, jeg ved Deres Indtrædelse i Ministeriet, udkastede Dem af Cabinetternes Stemning, og de Personers, der udgiore disse, i hver Henseende var træffende. D. E. havde med Skarpsind opfattet det Hele af dette Maleri. O at alle Deres Medministre paa lige Maade maatte have vurderet deres Stilling og mine Oplysninger. De bekomne Instructioner vil lade D. E. dømme, hvorvidt mine Betænkeligheder ere grundede.

Et stort Spørgsmaal, Spaniens Skiæbne angaaende, vil ved Congressen komme paa Tale, Dette er den Hovedgienstand, som D. E. ogsaa i Særdeleshed beholdt i Sigte; thi de italienske Staters Anliggender, de fremmede Troppers Underhold i

disse Lande, og Underhandlingerne angaaende nogle Besparelser ved deres Besættelse, kunne ifølge deres Natur, ikke fortiene nogen særdeles diplomatiske Forholdsregler, som D. E. Nærværelse vad Congressen. Om Orientens Anliggender, som desuden ere factisk afgiorte, taler jeg ikke. Frankrig befinder sig nu i Henseende til Spanien omtrent i samme Stilling, som Østerrig befandt sig til det oprørske Neapel. Dets geographiske Beliggenhed, Naboskabets Farer ere de samme.

Aabenbar tilkommer Frankrig den Rolle, Østerrig med saa glimrende Udfald for halvandet Aar siden spilte. End meer, Frankrig maa, naar det ikke vil sætte sin Værdighed og sine Fordele i denne Sag i Vove, tage Initiativet, og ved Congressen drive paa Undersøgelse af Midlerne, at ende Spaniens Ulykke. Men disse Midler maa tages i fælles Forstaaelse. Cabinetterne, især det østerrigske, der overhovedet er bedst underrettet om Begivenhederne i Europa, kiænde vel de frugtesløse Forsøg, Frankrig fra den spanske Revolutions Begyndelse indtil sidstafvigte 7de Julis sørgelige Begivenheder har giort, for at træde imellem, lede, formilde den, eller underhandle med den. Europa veed, at ved alle disse Forsøg, den Hensigt laae til Grund, at paanøde Spanien det franske

Charte, eller en Constitution, formet efter den, dette leder til; jeg siger, paanøde, thi skiøndt et Antal Spanier, hørende til Revolutionairernes Classe, eller til dennes Folge af Taaber (niais) har søgt at understøtte denne Plan hos den franske Regiering, veed man dog, at Folkets Masse viser den fra sig, og kræver de gamle Indretninger, Love, og Sæder tilbage. Proclamationen fra Cataloniens Junta, er i saa Henseende Udtrykket af Nationens Ønske, af Alles Ønsker, der giennembragte den sande ædle spanske Caracter uforvansket ved deres Fædrelands Revolution, og med dyb Overbeviisning tør jeg sige D. E., at dette den provisoriske Juntas Manifest just saaledes er bedømt af de forenede Cabinetter.

D. E. Stilling er følgelig af temmelig delicat Natur (De tilgive min Nidkiærhed dette Udtryk). Man troer, den franske Regiering har ifølge dens egne urolige og usikre Tilstand en naturlig Tendents til constitutionel Proselytismus, til at udbrede sit Charte, og derved isoleres fra de paa et andet Princip grundede Monarchier. Dette Frankrig forekastede System blev med en Art Rasenhed understøttet af B. Constant, Foy og Bignon; og D. E. undtagen, har ingen Minister taget sig over, at be-

kiæmpe det fra Talestolen. Deres Collegers Meninger herom, Monseigneur! har ikke kundgiort sig.

Skiøndt nu det franske Charte er opretholdt og garanteret af de allierede Magter, ere dog nogle Bestemmelser deri alt erkiændte som farlige, unyttige og uanvendelige paa ethvert andet Land. Saaledes forekommer det, for Ex. Spanien angaaende, alle de Statsmænd, De vil faae at giøre med, som en afgiort Sag, at Ophævelsen af de geistlige Ordener, Privilegiernes Tilintetgiørelse, Indførelsen af eet lovgivende Kammer, der grunder sig paa Folkevalg, og Rettighedernes staaende Liighed, Dannelse af et Pairskammer til Gavn for nogle rænkesyge Parvenus og fordærvede Adelige, en ubegrændset religieus Tolerance til den catholske Nationalreligions Skade, Talestolenes Offentlighed, og den mordbrændende Pressefrihed — at, siger jeg, disse Nyheder, som mange andre, ere ikke at forene, ikke blot med Spaniens Ønske og Tarv, men selv med Europas Rolighed, der desuden kun alt for længe har liidt ved de gientagne Forsøg af de Døgntheorier, hvis Uleilighed vi selv saa ofte spore. Jeg veed, at det

---

*) Hinc illæ lacrymæ.

K. R..

franske Charte er Ministrene, der regiere ved det, og have giort Eed derpaa, helligt. Jeg selv, som enkelt Undersaat, skiøndt jeg anseer mange af dets Bestemmelser, som ufuldkomme og ubeqvemme for den souveraine Magt, underkaster mig det som Kongens Værk, og vidste ikke for Frankrig at sætte noget bedre isteden. Men denne Agtelse for Chartet medfører ingen Forbindtlighed at foreslaae Udlandet det. Ville vi i øvrigt, at Europa aldrig skal blande sig i vore Anliggender, da maae vi vogte os at forstyrre dets Ro, og bække Betænkeligheder ved at opkaste os til Apostler for et alt af de fornemste Cabinetters sunde Sands forkastet System.

Det ligger i øvrigt i vort eget Chartes Interesse, ikke at indromme den spanske Revolution noget. I dette Land ere Institutionerne kun suspenderede; de Interesser, man hos os har havt den Uforskammenhed at kalde revolutionaire, ere der endnu ikke befæstede; et Charte, hvordant det end var, vilde der ikke være Nogen behageligt, uden hin europæiske Faction, der ligefrem gaaer ud paa at omstyrte Thronen, og da den mistvivler om, dens Sag vil lykkes, antog et Charte, som et Tvedragts Middel, der var dets Hensigter gunstigt. Saasnart man i Spanien gav denne Faction nogen Bistand, og ved et constitu-

tionelt Forliig den Føie at trænge sig selv ind i Regieringen, som det skede hos os, vilde den sammensværge sig med vore egne Revolutionaire, med de Mænd, der i Chartets Navn angribe Kongemagten, snart fra Talestolen, snart med væbnet Haand.

Blev da ikke Riego, Quiroga og Isla de Leons øvrige Menedere af det franske Chartes Deputerede kaldte for Heltemodige? har ikke Berton, og det ganske rigtig, sammenlignet sin Udaad med Andalusiens Udødeliges? og havde ikke disse Deputerede, denne Berton og Consorter bestandig Chartet paa Læberne? Klart er det, at den fiendtlige Opposition, som Alterne og Thronerne overhovedet, Chatolicismus og Bourbonnerne i Særdeleshed, have at bekjæmpe, kun vilde blive forstærket ved den Forstaaelse, der bestaaer imellem Frankrigs og Spaniens Factionsmænd, naar man gav de første Leilighed at faae Tilgivelse for deres formastelige Handlinger, og tage Plads i en Regiering, der grunder sig paa et Forliig med Oprøret. Men hvor kan man heller antage, at Europa vilde taale et saadant Forliig, der var en offenlig givet Opmuntring for alle Nationers Misfornøiede og Ærgierrige, der vilde reise sig i Haab at faae et Charte): Straffrihed, Embeder og Æresposter.

Dette, Monseigneur! er de Cabinetters Synsmaade, De vil underhandle med. Deres Nærværelse er egnet til at forjage Mistro og tilintetgiøre Fordomme. Midlertid kan jeg ikke afholde mig fra, at anføre nogle Omstændigheder, der svække det gunstige Indtryk, Deres Sending her har frembragt. Ved intet har det nærværende Ministerium endnu beviist, at det har forladt sine Forgiængeres saa ulyksalige System, der for at udvirke Frankrig et Slags constitutionel Patronat, i Nabolandene begunstigede Opror, og tilbod Mytterne Frankrigs Bistand, under den Betingelse, at de antog Chartet. Dette System er strandet, og maa bestandig strande. Maatte D. E. kunne overbevise Deres Colleger om denne Sandhed, som, medens De er her, kun vil blive Dem alt for indlysende.

Deres Ankomst til Congressen undtagen, har endnu intet beroliget Europa for dets Betænkeligheder. Meget mere synes visse Ministerialtaler, visse Hemmeligheder uden Grund, visse ministerielle Artikler i Journ. d. Debats, der skrækkede de monarkisksindede i alle Lande, og hvorover, som er D. E. bekiændt, Cabinetterne officielt have besværet dem, endelig og Beholdet og Valget af visse diplomatiske Agenter, hvis Sindelag kun ere for bekiændte, at

antyde, at Hr. Pasquiers og Consorters Politik endnu bestandig beholder Overhaand i Kongens Raad.

Jeg har alt havt Leilighed at meddele D. E. de mig tilhændekomne Oplysninger om den tvetydige Stilling, hvori Hr. v. Chateaubriand har bragt sig i London, saavelsom om de ugunstige Indtryk, hans blotte Navn har frembragt hos de allierede Hoffer. Den Tid er ikke mere, da Diplomatik kunde tilkiæmpe sig Seiren over den almene Eenhed. Den Idee at danne en defensiv eller offensiv Ligue imellem de constitutionelle Regieringer mod Monarkerne, er ikke mere efter Tidernes Leilighed, og Charternes store Apostel, er vel kiændt her. Chateaubriants Ankomst til Verona kommer altsaa meget ubeleilig; ja den er en sand diplomatisk Nonsens, hvis ellers Ludvig den 18des Ministerium ikke vil grunde sine Forhold til sine Bundsforvante paa giensidig Mistro. At troe, at Hr. v. Chateaubriant faaer Kundskab om Cabinetternes hemmelige Beslutninger, var, at overlade sig til et større Selvbedrag, end alle de er, han har nedlagt i sin poetiske Prosa. Ogsaa maa jeg sige D. E., at den Legion af Diplomater, Frankrig har sendt til Congressen, forekommer Magterne mere som en Ob-

servations Armee, end en Venskabs og Fortroligheds Sending.

I Følge de mig giorte Forklaringer, kan jeg forsikkre D. E., at Østerrigs, Ruslands og Preussens Cabinetter i de sidsthenløbne ti Dage ere komne til fuldkommen Forstaaelse angaaende alle Congressens Forhandlings Gienstande. Paa Alt vil de svare med een Stemme; D. E. vil føle Vigtigheden af denne Omstændighed, saavel som, hvad en Forening af fem Magter betyder, hvor tree møde med een forud dannet Mening. Hvad kan Frankrig i dette Tilfælde giore? bryde, eller som hidtil, slæbe sig bag efter de andre. Det tilkommer midlertid dets Værdighed at træde op tillige med disse, og som Ligemand at omtale Anliggenderne. D. E. vil bedre indsee, end jeg kan sige det, hvormeget den nu nys af mig omtalte Kiændegierning er Deres høieste Opmærksomhed værd. Den berører Grundlæggene af Alliancen, der selv kun kan bestaae ved Bevarelsen af hver af de contraherende Deles Værdighed: D. E. tilkommer det, at oprette den Uret, de forrige Ministerier har tilføiet vor Diplomatik. Denne Kjændsgierning vil i det mindste bevise D. E. at den monarchiske Alliance er blevet ligesaa simpel i sin Gang, som den er frygtelig i sine Hielpekilder. Vil Frankrig

sige sig løst fra et saadant System, naar det kan hævde en Hovedrang deri?

Hvad Sindelag Lord Wellington vil medbringe til Congressen, lader sig umulig med Bestemthed forudsee. Londonderrys Død lader befrygte nogen ugunstig Forandring i det londonske Cabinets Synsmaader. Vil det endog ikke selv giøre noget for Spanien, kan man dog være sikker paa, at det vil lade Alting giøre. I hvert Tilfælde maa De, Monseigneur! bringe denne vigtige Punkt paa Omhandling. Naar Spaniens Gienreisning ikke skeer ved Frankrigs Hielp, vil den til sin Tid paafølge uden denne. Alt er een Bourbon ved Fremmede igien sat paa Neapels Throne, uden anden Bistand fra vor Side, end det unyttige Tilbud af et Forligelses-charte med hans oprørske Undersaatter. Ville vi vedblive at spille denne en stor Magt saa uværdige Rolle? Ville vi bestandig overlade Europa den Omsorg, at hævne den kongelige Anseelse hos vore Naboer, vore Paarørende? Og skal Ludvig den fiortendes Dynastihoveds Regiering evig kun giøre Forslag til at garantere de mod Kongerne af denne høie Familie oprørske Undersaatter.

Under nærværende Omstændigheder, troer jeg, Forsynet vil tilbyde D. E. en Leilighed at vise en

stor Velgierning, indhøste høi Roes. Hvorledes de fra Ministerraadet D. E. tilbeelte Instruxioner end ere beskafne, saa kunne disse umulig være saa nøiagtige og bestemte, at hindre Dem, at nytte denne Leilighed: Den franske Restauration var ufuldkommen, fordi Revolutionen havde været Fierdedelen af et Aarhundrede, og man endnu fattedes Erfaring, hvorledes Restaurationer ere at giøre. Spaniens Restauration maa fuldstændig lykkes. De religieuse og monarkiske Principer maa reise dem igien i al deres Reenhed, al deres Glands. Cabinetterne bekiænde dem eenstemmig til denne Mening, og den vil blive D. E. bekiændtgiort.

Velan! Monseigneur! Frankrig har i dette Øieblik henvendt sine Øine paa Deres vigtige Sending. Der er intet at vinde, naar man udsætter at opfylde Europas Ønsker; der er intet at tabe, naar man iler at opfylde dem. Høst De den Ære, Monseigneur! at have været den første at bidrage dertil. Deres Ahners Minde opfordrer Dem dertil. Ikke forgiæves har Forsynet sat en Montmorency ved Forretningernes Roer, da en Bourbon svæver i Fare. Det er maaskee Christenhedens første Baron forbeholdt, at knytte sit Navn til Alternes og den catholske Troes Gienbefæstning i Spanien, til Gien-

reisningen af det Scepter, som Ludvig den Store har nedlagt i sin Sønnesøns Hænder.

b) Llorentes Landlysning af Frankrig.

(Beil. z. Alg. Z. No. 219).

Paris d. 17. Dec. Da de franske Journaler kun giver Dem meget ufuldstændig Oplysning om Hr. Llorentes Sag, har De her Sandheden i sin Reenhed. Den 11. fik Hr. Llorente Befaling at møde i Politipræfecturen. Der betydede Hr. N. (Nicolle?) ham inden 24 Timer at forlade Paris, og Frankrig selv ufortøvet. Hr. Llorente bad om nærmere Oplysning. I Følge heraf forelæste man ham: At, eftersom Hr. Llorente under sit Ophold i Frankrig havde bekiendtgiort Regieringen mishagelige Værker, og ved sin Inqvisitionens Historie stræbt at vælte Skam og Skiændsel paa Præsteskabet, saa at dette Værk maatte fortiene endog at komme til

Pavens Kundskab, havde han strax at forlade Frankrig. Adskillige Gange havde allerede Forfølgelsen naaet Hr. Llorente; navnlig for to Aar siden i Følge et Værk om en religieus Constitution. Som spansk Flygtning af det franske Parti oppebar han en Pension af 50 Franker maanedlig. Den fratog man ham, siden nu Spanien igien stod ham aabent. Hans maanedlige 50 Fr. Messepenge fratoges ham ved at forbyde ham de præstelige Forretninger. Han gav Underviisning i det spanske Sprog hos Hr. Guillet Forstander for et Pensionat, og i et kongeligt Collegium. Det sidste blev ham forbudet af Øvrigheden, og Hr. Guillet under Straf af at miste sin Bevilling, opfordret at afskedige sin Ven. Guillet maatte efter et Par Maaneder endelig træde tilbage. Abbe Nicolle havde ikke engang tildeelt ham Befalingen skriftlig, thi littera scripta manet. Hr. Llorente arbeidede fort, for at ernære sig og sin Familie, og udgav for nogle Maaneder siden en Pavernes Historie til stor Forargelse for Klerkeskabet. Den pavelige Nuncius, og Erkebispen i Paris blandede sig i Sagen. Derfor kommer det ikke til nogen mindelig Bilæggelse. Den 68aarige Llorente, skal nu midt om Vinteren over Pyrenæerne. Han er fød 1756. Han var før og under Joseph Medlem

af det spanske Academie, Dr. i den canoniske Ret, Domherre af Toledo o. s. v. Han opholdt sig i Frankrig fra 1813, da den franske Armee drog sig tilbage, og i Paris siden 1814. Hans Eiendomme havde Kong Ferdinand confiskeret. Hans prægtige Bibliothek var deels solgt efter kongelig Befaling, deels forenet med det kongelige. Han vil altsaa reise, overtydet, at om han og fik nogen Opsættelse, denne blot kunde forstærke hans Forfølgers Had, og maaskee paadrage ham noget endnu værre.

c) Llorentes Død.

Paris d. 14. Febr. Den lærde Llorente, Forfatter af Inqvisitionens Historie og andre agtede Værker er død i Madrid. Man veed, at han paa Ansøgning fra den pavelige Nuncius blev tvungen sidstafvigte December pludselig at forlade Paris, hvor han i mange Aar har boet. Nød til at tiltræde Reisen i den strængeste Aarstid, og at gaae over Grændsen i et Øieblik, da det Land, han betraadde, giennemstreifedes af alskens Bander, savnede denne ærværdige Olding ofte de fornødne Befordringsmidler, og var en Dag nødsaget at gaae fire Timer tilfods i Snee. Dette tildrog ham et Anfald af Sygdom,

der paa faa Dage rev ham bort. — Man erindrer sig derved med dobbelt beklagende Deeltagelse, at Hr. Llorente i Aarene 92 og 93 optog et betydeligt Antal franske den Tid landflygtige Geistlige, og underholdt dem adskillige Aar paa sin Bekostning.

(Br. Z. No. 52).

d) Tous roturiers.

Lond. d. 11. Febr. En hemmelig Correspondent i Paris skriver os: at efterat de franske Ultraer var kommet dem af det første Stød, Forhandlingerne i det brittiske Parlament frembragte, udlod de dem i haarde Udtryk mod det brittiske Administration. De sagde, hvad er den Mr. Canning? Søn af en Actrice — Lord Liverpool? Søn af en fattig Videnskabsmand, Mr. Peel? Søn af en Fabrikant. Mr. Huskisson? en Apothekerdreng (?) Lord Storkantsleren, Søn af en Steenkulshandler. Saadanne ere de alle — lutter Roturiers! The Times (Br. Z. No. 49.) (Man erindrer derved, da Dumourier forestilte Ludvig d. 16te Roland) som Indenrigsminister, havde denne Baandsko paa. En Forgemaksusling, der saae denne Forargelse, nærmede sig Dumourier, og udbrød med Rædsel: Min

Gud! med Baandsko! De har ret, svarte Dumourier ironisk: Alt er forloret!

e) Et Par kiærlige Ord til Grev Jouffroi i Forbigaaende.

Carlsruhe d. 18. Jan. I Dag har det andet Kammer discutert den fyndige Forestilling af Deputeret v. Liebenstein, en Bon om en Presselov angaaende. Debatten var hoist mærkværdig saa vel med Hensyn til, hvad Regieringstalerne sagde, som hvad fra de Deputeredes Side blev sagt. Gallerierne vare pakfulde, Opmærksomheden synlig spændt. Efter hinanden talte de Deputerede v. Liebenstein, Duttlinger, Fecht, v. Izstein, Hüber, Winter (fra Heidelberg) Knap og Ziegler. Den sidste anførte de bekiændte Ord af Malerherbes (Ludvig den sextendes Forsvarer) for Trykkefriheden. Düttlinger beraabte sig paa en endnu pikantere Autoritet, Ridder von Genzes bekiændte Skrift til Kongen af Preusen ved hans Thronbestigelse *), paa Fredrik den stores

*) En Hovedpassus af dette hoistmærkelige Skrift, findes i Maanedskriftet Minerva 1797 Dec. Hæftet S. 381. Skade, at de der sagte Sandheder synes siden sødelig at have slumret endog i den saa navnkundige Sandsigers eget Ore.

K. N.

Synsmaade, og nu i Modsætning, paa den paa St. Helena hvilende Napoleons Udsagn, hvis Navn Taleren midlertid ikke fremførte. Eenstemmig antoges Indstillingen for en Presselov. Deputeret v. Liebensteins fortreflige Tale lyder saaledes: De Grunde, der har bevæget Kammeret at foreslaae Dem ubetinget at tiltræde det første Kammers Forslag, ere udførlig udviklede i Forestillingen. Jeg vil ikke gientage dem, thi de staae desuden indskrevne i Samtliges Hierter.

Hr. Grev Achille Jouffroi i sit Sendebrev til Vicomte de Monmorency — det vi alle have læst i de nyeste Dagblade, ikke uden dyb Indignation over de skamløse Bagvaskelser, han deri har tilladt sig mod Europas høieste Hoveder — denne Grev Achille de Jouffroi, siger jeg, kalder vel Pressefriheden en Mordbrænderske; men jeg tænker, vi vil ikke meget have behov at frygte denne Achilles Vrede, enten han saa træt af sine hidtilværende Bedrifter udhviler i sit Telt, eller rustet til nye Foretagender fremskrider deraf."

Efter nu at have talt om den Tillid til constitutionelle Grundsætninger, Ministrene giøre Fordring paa, og nødvendig maa giøre Fordring paa, i Almindelighed, blev han ved. Vi lide fast paa vore Ministres Vedhængenhed ved vor priselige og lykke-

liggiørende Forfatning. Vi sætte fremdeles den faste og urokkelige Tillid til vore Ministre, at de aldrig vil erkiænde andre Forpligtelser, end Forpligtelsen mod den Regent, og dens Statsforfatning, de tiene. (Her afbrødes Taleren ved mangestemmigt Bifaldsraab).

M. H. Det er et stort, følgesvangert Tidens Moment, vi befinde os i. I Forhold til Europas store Riger er vel Baden kun svagt. Men der gives Forhold, da det og er under den Svage at vise sig stærk.

Med sine større Maal tilvoxer Mennesket; sagde den *) største tydske Digter, der desværre er gaaet over til de Udødelige, inden han kunde see sit Folks Gienopvaagnelse til Følelsen af dets Værdighed, dets Rettigheder og dets Kraft.

Concordia res parvæ crescunt var de tappre Nederlænderes Valgsprog, da de reiste sig til at forsvare deres Rettigheder og Friheder mod Spaniens colossale Magt. Skulde jeg oversætte disse gyldne Ord med Hensyn paa Verdens nærværende Stilling, med særdeles Hensyn paa Sydtydsklands constitutionelle Staters Stilling og Interesser vilde jeg sige:

*) Schiller.

Ved Sambrægtighed, ved Besindighed, ved Standhaftighed og Kraft kunne og de smaa blive mægtige. Det hele Kammer reiste sig under lydeligt Udtryk af Bifald og Samtykke.

(Br. 3. No. 31 udaf deutsch Beob.)

f) Et kosteligt Fyrsteord.

I en Skrivelse fra Berlin af 4de Januar, hedder det blandt Andet: Forberedelsesarbeiderne i den af Kongen til at udkaste en Constitution udnævnte Commission ere næsten fuldbragte, og vi have Grund at haabe, at Resultatet vil overgaae Nationens Forventninger. Man kunde vist nok vente meget af en Forsamling, hvor vor Kronprinds præsiderer. Efter at de Tilforordnede fra Rhinpreusen, 7 Adelige, 13 Borgerlige, havde endt deres Arbeider; sluttede Kronprindsen Mødet med en Tale, hvori han tilkiændegav sin Tilfredshed med deres Værk, især med den Frimodighed, hvorimod de havde fremsat deres Medborgeres Ønsker og Forhaabninger, og sluttede med følgende Ord: Hvad Dem angaaer, mine Herrer af Adelstanden! saa haaber jeg, De med mig vil være overtydede

om, at Privilegiernes og Immuniteternes Tid er for stedse forbi, og aldrig vil mere komme tilbage; at De følgelig end ikke vil nære det mindste Haab, at blive befriede fra Statsbyrderne, eller foredragne andre Borgere! Hvo endog ønsker sig Udmærkelser, maa søge dem paa Dydens Vei! paa denne Maade og ene paa den vil jeg stedse være glad ved, at see i Dem Nationens Flor. M. H. jeg anmoder Dem at bebude Deres Medborgere paa Rhinens Bredder ved deres Hiemkomst, at ingen af deres Institutioner skal unddrages dem, uden saa var, at deres Tilforordnede senere selv yttrede Ønsker om Forandringer; og jeg beder Dem, forsikre Deres Medborgere, og selv at være overbeviste om, at Regieringen har den oprigtigste Villie, at berede Dem en Constitution, der svarer til det Aarhundredes Aand, vi leve i, og kan tilfredsstille Alle forstandige*).

g) Handelens Fordærv, en politisk Farce.

(Br. Z. No. 60).

Paris. Breve fra Lion fortælle en eiendommelig Scene, der d. 16. Febr. forefaldt der i Byen.

*) Altsaa ingen Stænder! K. R.

I Lyon varer bestandig Carneval til Søndagen efter Faste, da sædvanlig Masker i Mængde trække igiennem Gaderne.

Ved den almindelige Nød, der især finder Sted imellem Arbeidsfolkenes Classe, som man hyppig seer tigge paa Gaderne; og ved Handelens og Manufactureernes Forfald, havde Autoriteterne tænkt paa Forholdsregler til at forebygge ubehagelige Optrin, og ved Anmældelser og Opslag forbudet at bære Munkedragter og offenlige Embedsmænds Costumer. Midlertid satte sig om Eftermiddagen fra Brotteauxpladsen, hvor Handelsskolen ligger, et talrigt ligesaa imponerende som originalt Tog i Bevægelse. Det forestillte Handelens og Manufactureernes Jordefærd, og bestod af 300 — et andet Blad angiver endog 1800 — masqverede og i dyb Sorg klædde Personer. Paa Comediepladsen bragde andre, ligeban costumerede, Personer en Vogn med en skindmager Hest. Paa Vognen stod Kister, med Paaskrift af forskiællige Vare, bedækkede med et langt sort Ligklæde, hvis fire Flige bares af Kiøbmænd, sortklædde fra Top til Taa, med hvide Handsker og Tørklæder.

Alle til Toget hørende Personer bare uhyre Creppflors Cocarder, der slak adskillige Tommer op over Hattene; uagtet Regnen, der strømmede ned, gik

dog to og to i dybeste Taushed. Paa Liigklædet, der dækkede Vognen, sad en Mand, der forestilte Mercurius. Hans Maske var bleg, ved hans Side saae man to Overflødigheds Horn; hvoraf protesterede Vexler, Anviisninger, og Sædler med den Paaskrift: Bankerotter, faldt ud.

Forved Vognen gik en Mand, der ved hver Standsning forelæste Steder af Fyrsten Talleyrands Tale *). Paa Catafalken saae dem med store hvide Bogstaver: Handelens Død 1823.

Toget gik over Qvay de Rhone giennem en umaadelig Folkevrimmel, saa over Bellecourpladsen til Qvaï de Savne. Da den vdr ankommen der ved Hovedvagten, blev Liigklædet tilligemed de Emblemer, der vare paa Vognen, kastede i Floden. Mængden adspredtes nu efterhaanden, og de Personer, der udgiorde Toget, gik hiem, uden at nogen eneste af dem blev kiændt. Indtil Afgangen af de Breve, der meddeke ovenstaaende Beskrivelse, og der stemme overeens med andre, mange Indbyggere i Paris have faaet, havde ingen Hæftelse fundet Sted.

(Constitutionel).

---

*) See S. 95.

h) De parisiske Ultrakrigstrompetere.

London d. 17. Jan. Et Brev fra Paris siger: at Forfatterne af de krigerske Artikler i Ultrajournalerne ere 1) Baron Vitrolles og Hr. Laurencey skrive Artiklerne i Quotidienne. 2) Salgues, Martainville og Abbed La-Menais dem i Drapeau blanc, 3) Rocheplatte, Baron Mortmorencys Secretair dem i Etoile 4) Alphonse Beauchamp dem i Foudre, og 5) Hr. Lourdouxix og Grev Achille Jouffroi dem i Gazette de France. Nogle Artikler i Journal des Debats skal som tydske Aviser sige, have Hr. Malte Brun til Forf. (Hvad enhver maanedlig faaer for Umagen, meddeles med første).

(Br. Z. No. 29).

Historien.

Saavel Englands tvende Huse, som Frankrigs tvende Kamre ere aabnede; uagtet midlertid begge Stæder Veirglasset umiskiændelig synes at staae paa Storm, er der dog bestandig endnu de, der vedblive at troe, eller i det mindste at paastaae, at Veirliget endnu torde bedage sig, og samtlige Stridigheder bilægges i Mindelighed.

Endnu inden Kamrene aabnedes, blev den franske Gesandt Lagarde hiemkaldt fra Madrid, hvorpaa Hertugen af S. Lorenzo fik ligeledes Befaling fra Madrid ufortøvet at forlade Paris, i Følge hvilket den Proces han havde anlagt mod Ouvrard, der havde aabnet det bekiændte Laan i det saakaldte spanske Regentskabs Navn, pludselig blev afbrudt, i det der i Retten forelagdes en ministeriel Billet at Hertugen ikke mere var at ansee, som Gesandt. Allerede den kongelige Tale lød krigersk, mældte Ministerens Hiemkald fra Madrid, og at 100,000 Franskmænd under Anførsel af en Prinds af Huset, hvem Kongens Hierte kaldte Søn, vare beredte under den Almægtiges og Ludvig den Helliges Beskyttelse at bryde op for at bevare en Ætling af Hendrik den fierde Spaniens Throne, redde dette skiønne Rige fra sin Fordærv, og forsone det igien med Europa!"

Nu sysselsatte de Deputeredes Kammer sig med at undersøge Fuldmagterne og traf da den synderlige Omstændighed, at Hr. Marchaggy, der havde truet med som Exkeultraernes Ordfører at blive Ministeriet en saa frygtelig Modstander, blev erklæret ulovlig valgt, ved hvilken Leilighed Præfecten Hr. De Villeneuve, der selv er Deputeret, af de meget reen-

talende Liberale maatte høre saare drøie Sandheder, derimod blev Manuels Valg, som Ultraerne truede saa stærkt med at ville kuldkaste, for det ham i Fior undslupne Udtryk om Bourbonnernes Impopularitet i Restaurationens Dieblik, endnu aldeles uanfægtet.

Midlertid var der i begge Huse alvorlige og levende Debatter om Takadressen til Svar paa den kongelige Tale; Pairskammeret var det første, der kom til Enighed — vistnok saameget lettere, da Majoriteten her sluttede Discussionen, inden de Pairs, der havde ladet sig indskrive for at tale for et af den berømte Barante foreslaaet Amendement, der yttrede det Ønske, at Freden maatte vedligeholdes, blev stædede tilorde; og var Takadressen altsaa, som man i England udtrykker sig, en Gienlyd af den kongelige Tale. Midlertid opfordrede adskillige Blade de Pairs, der ikke vare komne tilorde, og hvoriblandt Talleyrand, Broglio, Dalberg, og Mole at udgive deres Tale i Trykken; dette Ønske var Talleyrand ikke seen at opfylde, og opvakte hans Tale særdeles Sensation, saameget mere, som den begyndte med den mærkelige Omstændighed: at han just for 16 Aar siden havde været kaldet af den, der da regierede Verden — Napoleon — at sige ham sine Tanker om en forestaaende Kamp med det spanske Folk, og havde havt den

Ulykke at misbage ham ved at drage Sløret fra Fremtiden, og skildre alle de Farer, der i Mængde vilde følge af et ligesaa uretfærdigt, som forvovent Angreb. Hans Unaade blev Lønnen for denne Oprigtighed; en underlig Skiæbne bragde ham nu tilbage at gientage samme Bestræbelser hos sin legitime Souverain. Han opfordrede nu Pairerne at nytte det sidste Dieblik at bringe Kongen ud af Vildfarelse i Henseende til Frankrigs Ønske, Folkets Tarv, hans egen Interesse, og Spaniens Tilstand. Frankrigs Ønske — det var næsten unødvendt at sige — hele Frankrigs Ønske var for Freden. Alle Dele i dette vide Rige, hvis Interesser vare forskiellige, vare eenssindede om dette Spørgsmaal. Lille tænkte som Strasborg, Lion som Baurdeaux, Marseille som Grenoble.

Med Mesterhaand skildrede han de forskiellige Stænders høistgrundede Føie til denne Eensstemmighed, da den enes Held var fast sammenknyttet med den andens. Paa den ene Side, sagde han — et heelt Folk, og paa den anden nogle individuelle Interesser, der stræbe til deres Fordeel at benytte en Restauration, der var beregnet paa det hele Samfunds Vel. Jeg vil fatte Mod — bliver han ved — at sige den fulde Sandhed. De ridderlige Følelser,

der 1789 bortrev ædle Hierter, og forførte Phantasien, kunde ikke redde det legitime Monarchie; de selvsamme kunne 1823 styrte det i en Afgrund, det Monarchie, der er Frankrigs Tarv. M. H. Spørgsmaalet om Krig er ikke, som man saa gierne vilde have Folk til at troe, et Dynastispørgsmaal; det er blot kun en Partisag; der handles ikke om Kongedømmets Interesse, men om et Parties, der ikke kan forsage sit gamle Had, og sine gamle Fordringer, og mindre har til Hensigt at bevare, end snarere, at erobre tilbage."

Ogsaa i de Deputeredes Kammer satte Ultramajoriteten, skiøndt ikke uanfægtet, et lignende Svar igiennem. Midlertid er der udbrudt hæftige Tvistigheder, der opflammedes til det høieste i Anledning af en Tale af Manuel, hvorfor Ultraerne ville have ham udstødt. Forunderlig afstikker herimod Enigheden i det engelske Underhuus, hvor Canning overvældes med Berømmelser af Oppositionens øverste og ivrigste Høvdinger.

Den nærmere Udvikling saa vel heraf, som de i Spanien forefaldne Optrin, giemmes til næste Hæfte, for der at meddeles i Sammenhæng.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Ottende Binds

andet Hæfte.

Tale,

holdt ved Sorøe-Academie i Anledning af H. M. Kongens Fødselsfest d. 28. Jan. 1823.

Af

Dr. H. F. J. Estrup,

Lector i Historie og Geographie ved Sorøe Academie.

Værde Tilhørere, Embedsbrødre, Disciple! — Det er ikke for at opfylde en Embedspligt alene, jeg

betræder dette Sted; jeg udtaler gjerne de Følelser, der paa denne Høitidsdag fylde mange gode Borgeres Bryst; jeg udtaler saameget hellere disse Følelser, da jeg veed, at De, Høiſtærede, dele dem med mig, baade som Borgere i Almindelighed og dette Academies i Særdeleshed. Vi ville i Dag ihukomme en god Fyrste, der uagtet Tidernes mangehaande Trængseler ikke blev træt af at gjøre vel; en virksom Fyrste, der hos sig fandt Kraft til at lægge Haand paa fremfarne Kongers begyndte, men standsede Værk; en indsigtsfuld Fyrste, der ikke, som en mindre skjønsom Hob, dømte det Guld at være henkastet til Unytte, som offres Statsborgeres høiere Dannelse.

Dog — saa levende end denne Overbevisning er, saa opmuntrende end de Erindringer, som dette Sted selv, hvorpaa jeg staaer, oplive, saa indbydende end Anledningen er, saa lidet troer jeg mig dog i Stand til ved en Lovtale i Almindelighed at kunne forhøie den festlige Glæde, hvormed den Dag, da dette Academies Gjenopretter blev født, fylder os i Særdeleshed. De tilgiver mig derfor lettelig, Høistærede, at jeg vender min Tale mod en enkelt Gjenstand, og at jeg laaner denne Gjenstand af den Ideekreds, med hvilken jeg er meest fortrolig — Histo-

riens. Naar jeg erindrede og erindrer, hvad Skjaldene vare for vore gammel-nordiske Heltefyrster, og hvad Kroniken gjaldt hos vore store Konger, en Svend Estrithsen, Valdemar den Store, Valdemar Atterdag, Christian IV; naar jeg erindrede den gyldne Tid, da Absalon med sit Sværd skaffede Saxo og Svend Aagesen Fred til at reise evige Mindesmærker for Danmarks Helte, og indviede Soroe selv til Historiens Helligdom; naar jeg endelig erindrede, hvor virksomt dette Academies Gjenføder, vor allernaadigste Konge, har fredet og pleiet Nationalhistorien; da knyttede sig til mine Erindringer en Betragtning, som jeg gjerne forelægger en Kreds af Mænd og vordende Mænd, der elske Kongen, Fædrelandet og dets Minder. Jeg spurgte mig selv:

Hvorfor have alle store Fyrster yndet Historien?

Ingen af Dem, Høistærede, vente af mig, at jeg skulde ville forsøge i en kort Tales Løb at overfare en Mark, der kræver en nøiagtigere, fleersidig Undersøgelse; det er ikke min Hensigt at stille det i Lys, hvorom ingen Oplyst jo har en mere eller mindre klar Forestilling, nemlig: at Historien er en for Mennesker, Nationer og Stater nyttig Videnskab,

og at alle store og oplyste Fyrster desaarsag have opmuntret til dens Studium. Alle Videnskabers Dyrkelse og al Videnskabelighed kan betragtes fra en dobbelt eller tredobbelt Standpunkt: enten som virkende Aarsag til det, der er Formaalet for al menneskelig baade legemlig og aandelig Stræben, eller og som en Fremstilling og Afbildning af det høieste Gode, eller endelig som en Følge af den aandelige Kraft, det aandelige Liv og den aandelige Tragten, der udmærker Mennesket som Borger i det store Guds Rige. Disse trende Betragtninger lade sig overføre paa Historiens Studium, der baade har et relativt og et absolut Værd; men det er til den tredie Betragtning, jeg vil indskrænke mig, idet jeg prøver paa at trænge ind i Aandens Værksted, og at udfinde og frembrage de Egenskaber, de Motiver, den hele aandelige Charakter, der gjør Historien og navnlig Fædrelandets Historie til en kjær aandelig Sysel for større Mænd og i Særdeleshed for større Fyrster. Og ligesom Tænkningen alene maa føre til dette Resultat, saaledes mener jeg ogsaa, at Erfaringen gjennem alle Aarhundreder har stadfæstet, og vil stadfæste, at alle store Fyrster have elsket og dyrket deres eget Folks Historie, og at denne deres Kjerlighed og historiske Videnskabelighed atter var

eet af flere Mærker paa deres Storhed og Aands-bygtighed.

Jo mere Menneskets Aand har af Guds Aand, desto friere er den, desto mindre lader den sig fængsle til det Døgn, hvori den lever, og til den Plet af Jord, hvortil dens legemlige Boelig fæster den. Den frie Aand hæver sig ud over Øieblikkets Grændser, lever i Fortid og Fremtid; omganes gjerne med de henfarne Væsener, hvis Spoer den finder i Aarbøgerne; den sammenligner sig med Alle, føler sig beslægtet med Mange, ædlere end Nogle, ringere end Andre; den afryster Fordomme, og binder sig ikke til de Former, som Nutiden vil paanøde; den er sig bevidst, at Tvang kuns gjælder i den legemlige Verden, og med denne Bevidsthed samler i den historiske Erfarings-Skole en egen Viisdoms-Skat, giver sig et eiendommeligt Præg, efterligner, hvem den vil efterligne, og undviger, hvem den vil undvige. Fyrsten med den frie Aand elsker Historien; thi den er Skibet, hvorpaa han frit bevæger sig, farer om paa Tidens Strøm, og besøger Landenes Kyster. Kan nogensinde Indskrænkning af Tid og Sted ophæves, da er det Historiens Værk; thi Aanden randsager Fremtiden, men — aldrig nogenlunde sikkert uden Veiledning af en foregaaende Erfaring.

Den stærke Aand, den skarpsindige, tænkende Mand opholder sig gjerne paa Historiens Gebet; thi her er Fylde af Tankestof, og en nogenlunde fast og sikker Grundvold for Tænkningen; her sammenkjæde sig Aarsager og Virkninger, ofte saa forviklede og saa skjulte, at Kjæden synes afbrudt, endskjøndt den i Virkeligheden ikke kan være afbrudt. Den fine, skjulte Sammenhæng imellem de historiske Begivenheder, den sande Tingenes Skikkelse kan kuns den skarpsindige Aand drage for Lyset, og Alt vil den udgrunde; thi da Gud gav Mennesket sin Aand, gav han det ogsaa Lyst og Lov og Evne til at betragte Forsynets Aabenbarelser i Verden. Den skarpsindige Første vender saameget hellere sit Blik mod den forgangne Tid og dens Begivenheder, som hans hele Regjeringsforelse egentlig kuns er en anvendt Tænkning over de nyeste Begivenheder og Forandringer og den nyeste Tilstand i det Land, hvis Bestyrelse er ham betroet; men et Lands nyeste Tilstand er grundet i den foregaaende, og det Nærværendes Ophav ligger i det Forgangne. Den historiske Skarpsindighed, Historieforskningens Maal er Sandhed, og den, som elsker Sandhed og skyer Blindværk, elsker Historien, som kuns tilegner sig det Sande, i et tro Speil afmaler Dyder og Laster, Storhed og Usel-

hed, Godt og Ondt, Held og Uheld, og giver Billedet til Priis for Efterverdnens Dom. Men hvem kan Sandheden være kjærere, end de store Fyrster, der for at opfylde høie Pligter maa kjende i Virkeligheden dem, mod hvem de have disse Pligter? og kjendte de Folkene, fordi de saae dem handle i Gaar eller i Dag? Nei igjennem Aarhundreder have disse faaet deres Opdragelse, deres Charakter, deres Individualitet; kuns ved Historien lærer Fyrsterne Nationerne at kjende, som de vare, som de ere, og som de kunne blive.

Den levende opvakte Aand omgaaes gjerne med den levende Verden, lader Indbildningskraften fremmane de Døde af Gravene, og kalde svundne Tiders Liv tilbage. Historien er Trylleftaven. Ved Betragtningen af de Billeder, Erindringen bevaret, og Indbildningskraften giver Liv, nærer sig de moralske Følelser. Den, hvis Hjerte er aabent for disse Følelser, og som søger, og slutter sig til det Store og Gode i Menneskelivet, træder derfor gjerne ind i Historiens Billedsal. Alt eftersom de mangfoldige Billeder, som Kroniken fremkalder, forlyster, rører og belærer Beskueren, i samme Forhold kan han have den Forvisning om sig selv og Andre om ham, at hans

Mand er af en ædlere Art, han være Fyrste, han være Borger.

Troen og Haabet, ved hvilke Sjelens Virksomhed og Hjertets Følelser henvendes paa det Guddommelige, fører den religiøse Mand til Historiens Studium; thi hvad han troer, og hvad han haaber, det vil han have stadfæstet i Erfaringen; at ligesom Skaberen gjorde Alting vel fra Begyndelsen af, saaledes er og Alting Godt; at det Onde ikke har Realitet, og vil blive, hvad det ikke er, eller synes at være, Godt i Tingenes af Forsynet ordnede Løb. Jo større en Landsfader er, desto flere ere hans Sorger, desto mere behøver han Troen og Haabet, desto hellere læser han i Historiens aabne Bog om Guds Rige paa Jorden og Forsynets Veie.

Historiens Studium sysselsætter harmonisk alle Sjelens Evner. Indbildningskraften giver de historiske Billeder Liv, Hukommelsen bevarer dem; af det historiske Stof henter Fornuften Ideer, Forstanden anvender sine Begreber, som Dømmekraften bearbeider; og de moralske Følelser finde i den sande Fremstilling af et virkeligt Verdensliv sandere Næring end i den subjective Fremstilling af en Phantasieverden. Men ligesom Historiens Studium harmonisk sysselsætter alle Dele og Yttringer, som vi tænke os

af den ene, udelelige menneskelige Aand, saaledes røber ogsaa paa den anden Side Lyst til en saadan harmonisk Aandsvirksomhed, hos hvem den findes, baade Sjelevnernes og Følelsernes egen Intension og det passelige Forhold imellem dem, eller deres Ligevægt. Kuns den lige Udvikling af det hele aandelige Væsen fører til Fuldkommenhed. Den store Fyrste, hvis Aand udbreder sig til ligesaamange Sider, som Statsstyrelsen har Grene, behøver meest denne almindelige Dannelse og harmoniske Aandsudvikling, som er baade Frugten af og en særdeles Grund til historisk Sands.

Alt hvad jeg har sagt, gielder om Lyst til Historiens Studium i Almindelighed; men naar vi tale om den store Fyrstes Kjerlighed til Nationalhistorien, virke endnu flere indvortes Grunde og Motiver. Landsfaderen attraaer en nøie Kundskab om det Land og det Folk, som er hans Forsorg betroet. Men da der i Staterne som i Verden og Menneskelivet ingen Stillestaaende finder Sted, da alle Staternes Dele ere idel Forandring og Bevægelse og Gjæring, efterdi Statskræfterne uophørlig arbeide i deres Værksteder, ligesaafuldt som Naturen selv i sine; da det Nærværende forbereder det Tilkommende, og selv er forberedet af det Forbigangne; da enhver Tilstand i Staten

egentlig er øieblikkelig og forbigaaende: saa følger deraf, at Kundskaben om et Lands Tilstand i sig selv blot er Kundskaben om dets Historie, og at den for en Fyrste nødvendige Viden er historisk - statistisk. Men det er ikke Fædrelandshistoriens Nødvendighed og Nytte for Regenten, jeg vilde sætte i Lys, ikke heller den Flid og Opmærksomhed, han skjenker Historien ifølge denne Betragtning; thi jeg taler ikke her om den pligtmæssige Stræben, men om den Stræben, der flyder af en indvortes Drivt og derfor bringer det Indvortes endmere til at udtale sig.

En Fyrste lever ikke for sig selv, eller for egne Planer; han lever for sit Folk, og naaer aldrig sand Regent-Storhed, naar han ikke elsker Folket. Hvor Kjerlighed ikke driver Værket, overskrides neppe Middelmaadighedens Grændse. Den store Fyrste elsker sit Folk; men elsker han Folket, saa elsker han dets Historie. Et Folk er ikke blot en Hob Mennesker, hvoraf nogle leve i Dag, og døe i Morgen; det er en sluttet Heelhed, der har gjennemlevet sine forskjellige Aldere fra den Tid af, da fælleds Udstammelse, Sprog, Sæder, Love dannede det til eet Legeme. Ligesom vi under Begrebet af et vist Menneske ikke blot tænke os hans nærværende Skikkelse, Tilstand og Væsen, men den hele Totalitet af Anlæg, Egenskaber, Udvil-

ling, Opdragelse, Liden og Handlen, som fra hans Fødsel indtil Øieblikket har gjort ham til det, han er, saaledes mener jeg ogsaa, at et Folk bør tænkes og betragtes under sin hele historiske Totalitet. Det Folk, der lever nu, og som et sluttet Heelt indtager sin Plads paa Jorden, er det samme, som levede for Secler siden. Hvorledes kan en Fyrste interessere sig for sit Folk og elske det uden at ville kjende det, og hvorledes kjende det uden at kjende den historiske Udvikling af dets Liv? Kjerlighed til Nationalhistorien er desaarsag hos Fyrsten en naturlig Følge af hans Kjerlighed til Folket, et Beviis paa denne Kjerlighed og ligesom en Maalestok, hvorefter dens Grad kan bestemmes. Kan ingen Fyrste være stor uden at elske sit Folk, da kan han heller ikke være stor uden at elske dets Historie.

Den almindelige Interesse for Menneskehedens vigtige Anliggender, Bedrivter og Hændelser, hvilke Historien har indskrevet paa Erindringens Tavle — denne Interesse, hvis Beskaffenhed og Grad charakteriserer den frie, tænkende, sandhedskjerlige, livfulde Aand, det moralsk følende, fromme Menneske, maa vore, naar vi paa Historiens Gebet nærme os, og betræde Fædelandets Grændser, naar de historiske Mindesmærker tale om vore egne henfarne Slægter,

der have efterladt os til Arv deres Navn, deres Værker og Fortjenester, deres Tænkemaade, Sæder, Sprog og Cultur, paa det at vi af den Sæd, de strøede, og paa den Bund, de dyrkede, maatte udvikle vort hele menneskelige og borgerlige Væsen. Denne Interesse for Fædrelandshistorien maa den store Fyrste føle i en endnu høiere Grad, end den fædrelandskſindede Borger; thi han er Landets ypperste Søn, han repræsenterer Folket, smelter sammen med Folket; Folkets Herlighed, som Historien belyser med sin Fakkel, giver Thronen sin Glands. "Det Folk, om hvis Bedrifter jeg læser, er mit Folk!" Kan denne Tanke ikke give en Fyrste Interesse for Landets Aarbøger, saa fortjener han neppe Plads i disse Aarbøger, endsige Navn af Stor.

Det er en gammel Skik, det er en i Tingenes egen Natur grundet Skik, at Nationalhistorier afdeles efter Fyrsternes Regjeringsaar. Regenternes Biographier ere for en Deel Staternes Historie; thi deres fleste Handlinger ledes af eller lede Nationens indvortes og udvortes Forhold: Hvad der er skeet under en Fyrste, og hvad der er skeet ved ham eller formedelst ham, blive i de fleste Tilfælde eenstydigt. I Statshistorien læser Fyrsten sine Forfædres Biographier, og lærer at kjende og bedømme deres Van-

del og Ibrætter, deres store Egenskaber og deres Feil, deres Fortjenester og deres Brøde. Historien er den efterlevende Dommer, for hvis Tribunal han selv engang skal staae til Regnskab. Just derfor elskes, og pleies den af den store Fyrste, der ikke frygter for sit Eftermæle, men meget mere glæder sig over den Bog, hvis ubeskrevne Blade forbeholdes hans Roes, og dvæler med Lyst ved Tanken om de Mindesmærker, der skulle bære hans Navn til ufødte Slægter for at prises og velsignes. Han erkjender, at saadanne Mindesmærker ere varigere end forgjængeligt Ærts; thi Skriveten viser sig for tusinde Øine, præger sig i tusinde Hjerter, og Rosen flyver fra Mund og til Mund. Den store Fyrste stiller sig glad ved Siden af store Forfædre, maaler sine Værker med deres, og hvor han føler sig mindre, anspores han til at vorde større, imedens den svage Fyrste, liden af Egenskaber som i Gjerninger, nødig træder i Sammenligning, og skyer Kroniken, som engang skal fortælle om ham.

Det er Historien, som giver Udødelighed, i den og ved den fortsætte Jordens ypperste Mænd deres daadfulde Liv. I den skal og den Fyrste leve, hvis Fødsel vi indvie denne Dag. Kunde nogensinde en uskjønsom Tidsalder forglemme sin Velgjører, Sorøe

Academie skal aldrig forglemme sin Gjenreiser. Gud beskjærme Kongen og hans Huus!

Brev til Professor Nyrup.

Saa stor Lyst jeg, k. N., ved første Giennemløbning havde efter din Ytring at give det drammenske Helvedbrev, i 1818 fundet og til Trykken leveret af Halbiørn en Plads i mit Tidsskrift, fik jeg dog ved lidt nøiere Eftertanke en Mistanke, om ikke Brevskriveren Lucifer mere skulde høre til mit end til dit Diævelskab; og blev jeg ved nøiere Eftersyn deri bestyrket, i det jeg (Helvedbr. S. 13) fandt ham at nævne sig selv, som Sidevantius Adramelech, og kom ihu, at bemældte Diævel havde parapheret den i den danske Tilskuer, No. 77 og 78, Aar 1793, indrykkede allerunaadigste Skrivelse fra H. Sataniske Majestæt, hvoraf nærværende Manifest eller Helvedbrev ikke uden Føie kan ansees for en Fortsættelse, eller maaskee egenlig en ny Udgave paa norsk efter Tidernes Leilighed. Dette bestemte mig efter nøiere Over-

veielse at indskrænke mig til hellere at levere et Udtog deraf, til Sammenligning med bemældte nu 30aarige Helvedbrev, som et Bidrag til Tidernes Tegn.

— Nuværende Satan Lucifer den Grimme, — hvis Titel i de mellemløbne 25 Aar sees i Overeensstemmelse med Tidernes Aand betydelig tilvoxet — giør vitterligt: Hvorlunde han i forrige Seculum, men ogsaa paa senere Tider vil have bragt i Erfaring, hvorledes den ham tilbørlige Lydighed og Dyrkelse, og Herighed adskillige Steder i Norden forglemt, og tilsidesat vorder, samt at den fæle og vederstyggelige Tænke- og Skrive- Trykke-Frihed sig i det Dybestsomme ikke uelskede Norge indsneget haver, og sandsynligviis i Sverrig og andre nordlige Lande, — mellem hvilke Upartiskhed byder at anmærke, at Danmark ikke nævnes — indliste vil, saa at paa den utilbørligste og profaneste Maade hans allervanhelligste Høihed med Spot og Ironie forhaanes, hans infernale Tilværelse og Indflydelse ikke blot drages i Tvivl, men og aabenbarligen nægtes; og kundgiør han da Alle og Enhver fra Nordcap til Lindesnæs yderste Skiær, at han saadant Uvæsen med yderste Unaade og Vrede anseer; hvorhos han og til

soleklart Beviis paa sin levendige Tilværelse og forrige, nærværende og fremtidige Regiment, anfører.

1. Det i Betragtning af sin Upartiskhed saa uforkastelige Vidnesbyrd, hvor udtrykkelig siges, at Hans Infernalskhed gaaer om som en brølende Løve — hvilket naturligviis paa eengang bogstavelig og ubogstavelig maa være at fortolke, i det man i Mands Minde ingen Løve har seet at gaae om og brøle i disse nordiske Lande.

2. Dernæst af den berømte Hegewisches ligeledes uforkastelige Vidnesbyrd, der, langt fra ved den daglige Erfaring at svækkes, tvertimod synes at faae fornyet Stadfæstelse, i det han siger, at det ofte synes, at menneskefiendsk Aand arbeider Forsynets Planer til Fuldkommenheds og Lyksaligheds Fremme blandt Menneskene imod; og anfører hans infernalske Høihed til Stadfæstelse herpaa, hvorledes ikke saa snart den for Oplysningens Fremme saa vigtige Bogtrykkerkunst af den fordømte salig Guttenberg var opfunden, før HH. Pave Alexander den sjette efter høiere satanisk Ordre befalede, at ingen Bog, uden foregaaende Censur af Stædets Biskop, maatte trykkes.

3 af de Hundredaars gamle Eventyr og Ammestuefortællinger, samt mangfoldige andre Skrifter paa

tydsk og dansk, der kunne gjælde som sande Disputatser de exsistentia Diaboli.

4. Af de saakaldte Retskafnes og fornuftige Sandhedsvenners Forfølgelse og Bagvaskelse, i Følge den Verden indprægede Sætning: at store og ypperlige Hoveder stedse ere i Forening med ondt Hjerte, og flere saadanne Gjerninger og Virkninger, dem han herved hiemler som sine.

5. Fremdeles af den Hovedrolle, han i en forrykt Advocats Gestalt — formodenlig Robespierres — vil have spilt i den franske Revolution; ved hvilken Leilighed det midlertid vilde være at ønske, at Hans Vanhellighed ikke havde standset saa tidlig, men fortsat sit Skriftemaal ligetil nærværende Dieblik, da man udentvivl vilde have fundet Leilighed at beundre hans Mesterkunst i de forskielligste Roller og Fag, geistlige og verdslige, militaire og civile, mandlige og qvindlige, o. s. fl., hvilket vel i sin Tid, naar Stykket — være sig Comedie eller Tragedie — er til Ende, vil komme for Lyset.

6. Af den Indflydelse, han i lang Tid har udøvet paa mange Divaner, blandt andre det tyrkiske, samt af det Væsen han driver i Algier, Tunis, og Tripolis o. s. fr. item af sine indenlandske Bestræ-

helser ved at ødelægge Sølvværket, forstyrre Pengevæsnet, hindre den frivillige Bank, forjage Patriotisme, Mod, Enighed, Trofasthed, og igien indføre Galanterikram, Bedrageri, Mismod, Aager, Fallitter o. s. v. til det hele Statslegemes Afkræftning — alt af Kierlighed til Indbyggerne og til velfortient Straf for deres daarlige Higen efter Frihed, Lighed, og Selvstændighed.

7, Endelig deraf, at skiøndt hans Vanhellighed helst som andre hans Lige reiser incognito i Følge med sine kiære og troe Selskabscavalierer, Dovenskab, Vellyst og Vindesyge, høistsamme dog vil have skinbarligen aabenbaret sig, baade i rød og sort Uniform med Horn, Kloer, Hestefod, braadet Hale, i en sort Hunds, og mange andre Lignelser og Skikkelser, saavel for gamle troværdige rettroende Kiærlinger — og Kiærlingepræster — Signeqvinder og Hexer, som for Spaamænd Qvaksalvere, gamle Skolemestere og andre grove Syndere.. baade til Hest og Fods, ved Spille- og Skiænkeborde, i Tusmørke og ved Midnat, saavel som ved hai lys Dag.

Og bekræftes, manifesteres, og declareres for alle Vantro og Forblindede, at H. V. lever, regnerer, og dominerer, saavel i Nord, som Syd, til Lands og Vands, paa Øer og paa Fastland, i Forening med

sine Kiære og troe Diævle, Erkediævlene Beelzebub, Belial, Moloch og Mammon, samtlige Riddere af den sorte Ravneorden.

Og da Hr. v. Skribentenskræk, H. S. Fiskal indberettet haver, at saavel uexaminerede, som velakteskerede og graduerede Personer af Letsindighed og Svaghed have tilladt sig saa kaldte frimodige Yttringer paa Prent, at beføre det eenfoldige rettroende Publikum til at ansee samme for Sandhed; er det Erkediævlen Belial allernaadigst befalet, saadan Formastelse, Dumdristighed, poetisk og prosaisk Paafund strax at lade hemme og standse, overladende til hans egen belialske Conduite Maaden, paa hvilken saadanne skrivende Personager bedst ere til evig Taushed at bringe.

Heller ikke taales herefter flere frie Poesier, Viser, prosaiske Aviser, politiske Morgler, eller andre deslige Epigrammer, hverken i Nationalbladet, Mimer, Biargvin, den store eller lille norske Tilskuer, Intelligentssædlen, Dramstidenden, eller noget som helst andet Skrift, af hvad Navn nævnes kan, paa det den gode gamle Rolighed, Dasighed, Slendrian og rette Orden maa faldes tilbage.

Og skiøndt hans Diævelskhed med særdeles Velbehag har beobagtet, at en Deel af de gamle og rettroende

Bøger igien paa mange Steder atter indføres, at den bogstavelige Fortolkning, det orthodoxe, rigtige og mystiske H. D. velbehagelige Sprog, og de i Secler hævdede gamle Former, der saa kraftigen hindre den farlige Oplysning, atter er bleven Mode, som det og særligen behager H. D. at adskillige Mænd endog af Anseelse og Rang ere komne til den Sandhedserkiændelse, at den altforomtalte Oplysning allerede har naaet sin Culminationspunkt, og altsaa nu til Barbari og gammeldags Vankundighed er at falde tilbage — er det HV. dog fra den anden Side ligesaa ukiært, at erfare, at i mange Huse, den nye walchske-neumanske Catechismus, Grøgaards Læsebog, samt i adskillige Menigheder den nye Psalmebog, Abels Religionsspørgsmaal, Nationale Fortællinger, ere at forefinde"

Og har han desaarsag beordret sine elskelige Erkedievle Belzebub, Belial og Mammon at samtræde i en Overhelvedscommission, for at paasee og paadrive: at alle hanshaugiske Skrifter, Bedendes Kiæde, Himmelske Herredag, Laas for Munden og Tømme for Tungen, Johan Arndts tykke Bog, Tauleri Omvendelse, Fandens fire Døttre, og alle lignende opbyggelige Skrifter paa ny oplægges og udbredes — hvorimod alle Kants, Treschows, Horre-

bows, I Møllers, Pawelses og Bechs Skrifter, Michaelis Testament, kort den hele Sværm af deslige farlige forføriske og philosophiske Bøger, forbydes, eller som casserede Rigsbankssedler brændes. Hvorhos og hans allerhøieste Villie er: at Selskabet for Norges Vel og de mindre Velfærdsselskaber opløses, Norges Universitet, høieste Ret, og Storthing forplumres, omstyrtes eller forvirres, Grundlovens vigtigste Paragrapher ved en Paragraphus hundrede omqvakles eller udkradses, de nye Bogtrykkerier til Børser eller Vexelcurscontoirer indrettes, de nye Skoler om muligt til Brændeviinsbrænderier forvandles, ingen Seminarier, Instituter eller Arbeidsanstalter i Fremtiden tilstædes, al modbydelig Huusflid med Rokkesnur, og Væv stolelarm i Borger- og Bonderhuse aldeles afskaffes, Kongsbergs og andre Stæders Manufakturer eller Fabriker i deres Opkomst forhindres, Sølvværkets nye Drift forbydes, den nylige Lutherfests Virkning og Begeistring dæmpes, og endelig

*) Af Ovenstaaende synes, som om hans vanhellige Diævelskheb ikke er nogen meget belæst eller bogkyndig Diævel, i det mindste er vel en saadan broget Forsamling af ulige Væsner ikke lettelig seet siden Patriarken Noahs Dage.

K. R.

den afskaffede Adelstand i sine lovlige Herligheder og Rettigheder atter indsættes, en fuldkommen Presse-tvang indføres, Krigsgløden atter oppustes, og saa videre at fortfares.

"Og da vi — vedbliver han i sand nittende Aarhundredes Aand — finde det særdeles gavnligt for Landet, at Enkeltes Rigdom, og Mængdens Fattigdom, som forhen, vedbliver, saa har vi især paalagt Overmods, Luxus, og Tantsaanden, i Forening med Mammon, at paasee, at saavel By- som Land-pøbelens, eller den grove Arbeidsclasses Uvidenhed og Armod fremdeles strængt vedligeholdes, som det eneste rette og kraftige Middel til denne lave Stand i vedbørlig Underkuelse og Trældom at holde, ligesom vi ogsaa i Følge vor medfødde Patriotismus alle Slags Gøglespil og Kunster af omstreifende Banter, alskens Kipper, store og kostbare Giæstebude, Dandse- og Spillesale, samt alskens ulovlige Næringsveie fremdeles i Naade vil taale."

Jeg har været i Fristelse, k. B. at see mig om et Par gode Mænd, som pro vera copia Ovenstaaende kunde vidimere og attestere, da jeg tilstaaer, at det er saa ganske i den gamle danske Tilskuers Maneer, og i dens uomvendelige Forfatters Aand, at lade Fanden vedkiænde sig alskens Luxus, Over-

mod, Tant, item Gøglespil, og deslige brødløse Kunster — det lade, som vor afdøde Abrahamson udtrykte sig, Fornuften have Søndag, og det altid betale sig desbedre, jo mindre de er værd, og det ikke blot paa Kunstens og Smagens, men paa Culturens og Moralitetens Bekostning — at jeg ikke vil fortænke Dig eller nogen i, om jeg mistænkes for her at have interpoleret, hvad jeg maaskee kunde have mine Betænkeligheder ved, at sige under mit eget Navn, og saaledes i en fremmed Rede nedlagt et Æg, jeg ikke troståde mig til at udklække selv. Men jeg erindrede mig, at Du havde læst Skriftet, før jeg, og altsaa uden tvivl i saa Henseende vilde frikiende mig, og hvad Andre angaaer, formoder jeg, at de vil nøies med, at jeg vedgaaer, jeg er enig med den norske Forf. Synsmaade i Ovenstaaende, og at det altsaa bør troes mig paa mit Ord, naar jeg benægter at have skrevet, hvad jeg ikke tager i Betænkning at underskrive.

Ikke mindre i ovennævnte Aand er, hvad nu tilføies, at, da H. S. med Harme har fornummet, at adskillige Fornuftige, som ved hans Hielp ønsker at bane sig Vei til Ære og Lykke, ønske ham Døden og Diævlen, og hans hele Hof Fanden i Vold, og

de Rettroende til stor Ærgrelse *) ham reent af Jorden ville udstøde og fordrive, og da befrygteligviis denne Oplysningssects Antal kunde tiltage, og flere Kundskaber i Landet udbredes, hvorved hans Dyrkelse alt mere og mere forglemt og tilsidesat vorder, har han besluttet og befalet, at have en nøiagtig Fortegnelse over alle satyriske mistænkelige, og af Fornuftpesten smittede Skrifter qvartaliter skal forelægges; hvorhos han dog tillige skiænker Norges Dagskiær, Heibergs politiske Betragtninger, Giæringen og deslige Piecer sin Allerhøieste Foragt og Forglemmelse."

Det er noksom bekiændt, at Sandhed just ikke er, hvad den høibaarne Brevskriver søger Ære i, eller er i Ord for; hvorvidt han altsaa virkelig skulde foragte og forglemme bemeldte Skrifter, hvis de ellers ere af den Natur, som de omtalte politiske Betragtninger — thi jeg tilstaaer, jeg kiænder ikke de øvrige — ville vi lade staae derhen; at han og hans ikke vilde glemme Forfatterne, hvis de ved Leilighed kom dem paa Skud, kan man med Vished forudsætte. Godt er det i øvrigt baade for mig og Dig, at denne Skrivelse er paa norsk, da jeg, som du veed, allerede i

---

*) Og end større Forargelse, K. R.

mange Aar har været falskelig beført for at have faaet Fanden ud af den — gamle — nu ny Psalmebog, og sagtens endnu stedse henregnes til de Baals Præster — med Hr. Hyde de Neufville at tale — der ville have ham ud af Verden; og da Du paa senere Dage, uden at agte paa Tidernes Tegn, er kommet alt renere og renere ud med Sproget, og vi følgelig begge maatte vente at finde vore Navne paa Index; at vi imidlertid desuagtet hos Vedkommende Satans Venner ville være i Erindring, er ikke at omtvivle.

H. s. V. H. indlader sig nu i en Strid med en os ubekiændt Spørger i det os ligeledes ubekiændte Dramsblad for 1817, af hvem han finder sig fornærmet ved det Paasagn, at han skulde være Fader til den usle egennyttige Hokeraand, som man medrette kalder Tidsaldrens Aand, da denne umiddelbar udgaaer fra Erkedievlen v. Mammon; hvoraf man følgelig med Formodning seer, at det forargelige Ansvarlighedssystem i Underverdenen maa være indført; og skulde man næsten deraf bringes paa de Tanker, at en infernal Revolution maatte enten være foregaaet eller i Farvande. Det for os mærkeligste i denne hele Art er forresten den Passus, han af Michaelis Comment. til 1 Petri 2, 10 anfø-

rer, hvori skal anmærkes: at der ikke nogensteds i Bibelen tales ærerørigt om Diævlen, hvoraf man altsaa seer, at Diævlen maa have en Slags Ære; siden den kan røres.

Han kundgiør nu, at han ikke nedlader sig til slige lave Anlæg, da hans endnu havende Plan ikke gaaer ud paa mindre end hele Menneskeslægten i en fuldkommen Irreligiositet og Lastefuldhed at styrte, en Plan som et Par Gange efter hans Mening har været nærved at gaae i Opfyldelse, men første Gang for noget over atten hundrede, anden Gang for lidet over 300 Aar siden blev kuldkastet; imidlertid — siger han — øine vi atter nogle Glimt af Haab om, vor Vælde igien paa Jorden at oprette; atter er vor Statholders Throne, trods Augustinermunkens Spaadom opreist, og af vor elskede Livdagt Jesuiterordenen omgivet; medens den herlige Inqvisition staaer færdig at annamme enhver, der mod vort Rige arbeider. Vel vente vi ei, at de protestantiske Samfund skulde — efter den os forhadte Luthers Ord — vende tilbage til Paven igien, ja til Satanas selv, men vi see dog, at ogsaa der er Tidernes Tegn os ikke ugunstige. Det kommer kun an paa, at faae Protestanterne til at tillægge Luther den samme Ufeilbarhed, som Catholikerne tillægge Paven, og haardnakket holde sig til

hans Ordš Bogstav, uden sig om dens Aand at bekymre."

Du vil formodenlig ikke vente, at jeg skal videre forklare mig om Ovenstaaende, da Du sikkert rinder Dig, hvor dybt Lessings:

Es ist ein garstiger Tod verbrennen — o!

fra Arilds Tid har ligget mig ihu, og naturligviis end mere giør det nu, da Tidernes Tegn, og de stakkels Andagtstimers forargelige Behandling maa holde mig dem i levende Erindring; midlertid skulde det giore mig Ondt, om feig Menneskefrygt skulde her være, eller ansees for at være mig Tungebaand, da jeg troer at være mig bevidst, det er Betænkeligheder af en anden Natur, der holde mig fra at snakke med, hvor man efter min Overbeviisning bør tale:

Med meer Forsigtighed end om vort eget Vel
Og dog med mindre Tvivl om Bifald af vor Siæl.

Af samme Aarsag gaaer jeg Brevets næste Passus forbi, fordi der tales som i Spøg om det, hvormed ikke bør spøges, eller engang synes at spøges.

Naar derimod hans Infernalskhed bekiændtgiør, at han, som et virksomt Middel til, at Lasterne bestandig kunne have Overvægten, og meer og meer paa Jorden udbredes, lader en hertil duelig halvstuderet Diævel Hofpoeten Belphegor, et tilstrækkeligt Antal

Rige og Fornemme, Unge og Gamle, i Politur, Finhed, List, Klogskab og andre fornødne skiønne Videnskaber informere, hvorved de ustraffede kunne begaae næsten alle Laster, især de Rige undsnoe dem for Straf ved det Guld, Mammon dem tilfører, og fra disse udsprede Lasterne sig til det Slags Velhavende, som indbilde dem at være fornemme, og efterabe disse, og endelig til de ringeste Stænder, der sielden undgaae Straf, naar de saaledes ville være paa Moden, og have Levemaade; da vil jeg først erindre, at hvis hans Infernalskhed efter vor gamle Holbergs Paastand har et Slags Studium, synes det ikke at være Poesie, skiøndt jeg paa ingen Maade vil nægte, at meget af den nyere Poesie, baade Hofpoeters og andres, rigtig nok er noget Satans Tøi — hvilket vel sagtens ogsaa med en heel Deel af den ældre, skiøndt paa en anden Maade, var Tilfældet. Men at vende sig til en Nutids Poet, var det end en Hofpoet, for at lære Finhed, Klogskab og Politur, vil — med saare faa Undtagelser — være, at søge Ulve i England; da tvertimod Grovhed, Galskab, og Skiødesløshed meget snarere betegner genium sæculi, hvad de skiønne Videnskaber angaaer; meget bedre havde det været, om Brevskriveren havde kiendt eller erindret, hvad en be-

tydende Mand, men der rigtig nok ikke havde med Fanden at giøre, i vor Ungdom sagde: de, der giøre ingen Ting, studere de skiønne Videnskaber; thi i Følge denne Forklaring kunde hans Sataniskhed vel anbefale dette Studium; at han imidlertid vil sende de Rige og Fornemme i Skole hos Hofpoeten, viser i lige Maade en Satans Vankundighed, da deels de Rige og Fornemme aldrig lære, eller behøve at lære noget, siden de fødes med al ønskelig Videnskab, og de deels allermindst ville lære noget af en Poet, der tvertimod skal gaae i Skole hos dem for at lære sin Kunst. Endelig er det og en heel vanskelig Gaade at raade, hvorledes en Poet, var det end en Hofpoet, hvis Haandtering sandelig ikke er af dem, der have en Guldbund, skulde lære de Rige og Fornemme at undsnøe sig Straffen ved det Guld, som Mammon tilfører dem, og som for ham er en ubekiændt Qvantitet; hvilket vilde være det samme, som ifald et eller andet Landdyr vilde lære en Fisk at svømme.

At iøvrigt hans Infernalskhed ikke er, a la hauteur i Poesien, sees ydermere deraf, at han for fuld Alvor som Vers citerer de meßselske Linier:

De Store synde vel i Grunden, som de Smaa, —
Og det er Maaden, som enhver sin Synd udøver paa
Den ene giør til Helt, den anden til en Staadder.

Dog det er sandt; Brevet er skrevet paa norsk, og det er ikke umuligt, at i Norge Wessel og flere af hans norske Samtidige endnu giælde for Poeter, og deres Vers for Poesie, medens de i det nypoetiske Danmark ansees og erklæres for sande Cidevants, der maaskee i andre Henseender kunde være efter deres Maade berømte og agtbare Mænd, men som den mindste af Døgnets rimede og urimelige Digtere uden Vanskelighed kan slaae Sparto til.

Slutningen af dette Helvedbrev udsætter en Jernmedaille for den, der kan opdage og paagribe en vis anonym Amicus vertatis, som i en anonym Afhandling i Drammens Tidende havde opkastet Tvivl angaaende hans Infernalskheds terrible Existence, forstyrret hans Rolighed, og saaledes begaaet Crimen læsæ Satanitatis; og kan denne Helvedpræmie vindes af Geistlige og Verdslige, Høie og Lave uden Undtagelse." —

Ustridig vil ovenstaaende Udtog tilstrækkelig hiemle, at dette Diævlebrev ingenlunde er af the satanic school, for hvilken, Hofpoeten Southey i England paastaaer, at Lord Byron er i Spidsen; meget snarere kan det henregnes mellem det, hvad man for en 30 Aar siden her kaldte Fandens Piecer, det er: saadanne Piecer, hvis Forfatter

vel øiensynlig saaes ikke at have med Fanden at bestille, ɔ: være nogen Hexemester, men som Fanden vilde faae at bestille med, hvis man havde ham i sin Magt. Iøvrigt vil Du, ved at sammenligne det med ovennævnte Nummer af Tilskueren, ustridig finde, at

Det Echo er, som græder,
Men falder, som man seer, vel norsk paa sine Steder.

At Forfatteren iblandt, som Wessel siger:

Veeg fra det burlesqve Spor,
Og kunde Tonen ei udholde,

at man stundum hører Brevets Concipist tale i sin egen Tone, og stundum i Brevets foregivne Undertegners, er en Feil, han med flere, ja med de fleste deslige Correspondenter kan have tilfælles. I det Haab, at Manden i sit Land ingen Uleilighed vil have af, at han nævnes i et andet, og i Overeensstemmelse med Dine gamle Ideer om Anonymers Navngivelse, vil jeg til Slutning fremsætte min Hypothese, at dette Skrift neppe kan være af nogen anden end en vis Hans Allum, Kirkesanger i Skouge, der i Dit Litteraturlexicon findes anført for et Par Smaaskrifter, og af det sidste, Alvor og Skiemt har givet et No. 2 under Titel af Sandsigelsen, hvori findes følgende Strophe:

Hver theologisk nystiftet Sect
Er gierne gudelig overmaade,
Og stærk i Troen sig selv til Baade!
For hvert et haugiansk Faar Respekt!
Men der hvor Treschow philosopherer,
Og hvor en Frederik Dahl docerer,
Man burde dog foretrække Kant
Og en Jens Møller for mystisk Tant,

og noget længere henne

Man veed, desværre! Oplysningen
Har mange Fiender graa og sorte,
Som gierne Skinnet vil holde borte,
Naar Bech og Neumann antænde den.
Naar Pavels, Grøgaard, og Langberg virke
Ved Skrift og Tale for Skole, Kirke,
For Mørkets Dæmon at lyse bort,
Men Held hvert Trin man har fremad giort!

hvilket umiskiændelig viser samme Pen, vi i ovenstaaende have fundet; ligesom Piecen og med trende Allumske Skrifter var indbundet.

Som et Sidestykke vil jeg her meddele et mærkelig Anecdoton i Anledning af Skuepladsens Fornyelse under Fredrik den femte, mig meddeelt af samme Vennehaand, hvis runde Redebonhed vi begge saa ofte have erfaret; og kan det tiene, som

Program til Fortsættelsen af vor Skuepladses Historie, som jeg just nu skal til at lægge Haand paa.
K. R.

Christiani Democriti Redivivi.*)
satiriske Betragtninger
over
de kjøbenhavnske Præsters utidige Nidkjærhed mod de nye oprettede og kongelig priviligerede Opera'r og Comoedier.

Jaar — jeg veed ei, hvor det kom,
Og hvad for Drift mig førte —
At jeg i Kirken saae mig om,
Opmærksom Præster hørte.
De iblandt andet prædikte
Om Opera og Andet;

---

*) Under Navn af Democritus Christianus havde den bekiændte Dippel, som da var i friskt Minde, skrevet mod Pietisterne.

K. R.

Som var en stor Fordærvelse
For Riget og for Landet. (a)
De talte om Comoediespil,
Om Djævlens Strik og Snare,
Enhver af dem, som gik dertil,
Deris Sjel stod i hoi Fare. (b)
Da tordnede om Luftespring
Og andre Gjøglekunster,
Om andre tusind lystig' Ting,
Hvorfor de svedte Dunster. —
Af Nidkjærhed dem Sveden randt,
Fremviste knyttet Næve,
Og svoer, at Kjøbenhavn ei vandt
Ved sidste Spil og Lege,
Da Opera ageret blev,
Og alting fuld af Glæde,
Vulkanus Spot med Ilden drev,
Fryd endtes med at græde. —
Det deilig Slot Amalienborg,
Med nogle hundred' Sjele
Forvoldte Mangen største Sorg
I Tidens Eftermæle.
Da de sad udi Ro og Fryd

I operistisk Skæde,
Fik Piben strax en anden Lyd,
Og Jammersang de græde.
Det os prognosticere skal,
At Gud det ei vil lide, (c)
Ei finde kan deri Gefald,
Hold derfor op i Tide,
I allerkjæreste Guds Børn,
Og udi Christo Venner! (d)
Det er allsammen Guds Fortørn
I Djævlens Paafund (tiener.)
Andægtige Tilhørere!
Hvad Skuespil vel andet
End djævleblændt Forargelse
Med syndig sød Gift blandet? (e)
Nu Synd priviligeret er,
Og frit kan dem nu gjøre,
Ei nogen dem maa komme nær,
Som Synden vil afføre;
Priviligerte Syndere
Af Kongen er tilladte,
Af Ham priviligeerede (f)

(9 *)

Og fast paa Fod nu falde.
Nu nær er Verdens Undergang,
Og lakker mod sin Ende,
Da Synder gaae saa høit i Rang
Og maa i Snaren rende. (g)
Saa vogt Dig for Comoedie,
Hvoraf det Onde følger,
Anledning til Forargelse
Den ingenlunde hølger,
Der følger Sviter af med hver
Løsagtig frække Fagter,
Uhumske, raadne, ublu Ord,
Paa Svir man derved agter.
Man Hov'det fuld af Griller faaer
Phantastiske Grimacer, (h)
Naar man paa Skuespil hengaaer,
Man Sted sig da anmasser
Blandt Daarekister, Narreslok,
Og blandt den djævelsk Skare,
Som Hovedet gjør kruset nok
Og Sjælen før' i Fare.
Man til et Ordsprog siger vel,
At Narrer, og at Herrer

Har frit Sprog, men med samme Sjæl
Paa Præster applicerer.
De sige, hvad de sige vil,
Man ei maa Modstand gjøre,
Men holde Mund og tie stil,
Og lade op sit Øre;
Naar de som myndig prædiker
Med Levi myndig Kjole
Man høre til og tie qvær,
Naar de paa Prækestole
Slaaer Slag i Slag og tumler om
Ret som en Pikkelhering,
Og som da Harleqvin fremkom
Paa Pladsen som en Træring.
De tordner, galer, lyner saa
Ret som en Boanerges
Udfnyser Ild i hver en Vraa,
For Snavs kan let opærges.
Men vogt, at Lynild ikke Dig
Paa Peltsen selv opbrænder,
Som tordner, lyner mesterlig,
Og godt Folk dermed skjænder.
Vogt Dig, at Torden ei slaaer ned

Og Lynilds skarpe Pile
Paa Dig, naar Du det ikke veed,
Langt fra paa femten Mile.
Naar Kongen det anordne vil,
At Opera skal være,
Og holdes lystig Skuespil,
Hold da din Mund, min Kjære!
At Munden ei tilsidst faaer Skam,
Som den med Ret fortjener,
Og bliver spæget og gjort tam,
Som sig til Skjældsord vænner. —
Bliv da ved Texten, kjære Præst!
Og lad det intet glippe;
Thi det Dig tjener allerbedst,
Man ellers vil beklippe
Dig dine Vinger, som i Veir
Saa høit sig vil opsvinge,
Naar man saa stækker dine Fjer,
Kan man dig straxen tvinge.

Anmærkninger.

a) Ved disse nye priviligerede Comedicrs Oprettelse begyndte alle Kjøbenhavns Præster at spile Øine, og strax herpaa udi alle deres Prækener

at tordne og lyne derover, og have de stændig til Datum redet paa den Materies Afhandling med en stor utidig Nidkjærhed, Dumdristighed og selvtagen Myndighed, indtil de faae Bagsmæk for dens Uviished. —

b) Dette sagde Hr. Brodersen i Nicolai Kirke. Niels Brorson, død 1757.

c) Dette haver Hr. Pastor Rhone sagt paa Prækestolen i tydsk Kirke.

d) Saaledes tiltalte Hr. Cosboll til Helliggeistes Kirke sine Tilhørere.

e) Dette haver Præsten paa Christianshavn sagt paa Prækestolen.

f) Denne høist utilladelige, ugrundige og forargelige Talemaade har Hr. Pastor Giese til Garnisons Kirke brugt i sin Prædiken. (Han hedde Adam Ludvig Giese, var en Tydsker og døde 1762).

g) Denne Talemaade skal Hr. Biskop Pontoppidan ladet sig forlyde med i Christianborg Slotskirke, da han prædikede for det kongelige Herskab, og begyndte i en hæftig og høi Tone at tordne mod Comoedier. — Efter Prædiken fik han dette findrige og artige Svar af Hans Majestæt: Vi veed ikke af, at der holdes Comoedie i Ber-

gen; med hvilket majestætiske Svar Hans Majestæt vilde lade ham forstaae, at naar han kom til sit Bispesæde i Bergen, havde han ikke nødig at bekymre sig om Comoediers Oprettelse i Kiøbenhavn i den korte Tid, han var her, og for Bergen havde han ikke nødig at vise sig saa uiidig nidkjær, siden der ingen Comoedier ere oprettede.

h) Disse og mange andre Indvendinger gjøres gemeenlig imod Comoedier, som jeg har i Sinde at igjendrive i en aparte Tractat, som skal være en Apologie eller Forsvar for alle Comoedier i Almindelighed, og for de nye i Særdeleshed.

Ved Benstrups Død. *)

Ach! er vor Benstrup død,
Jeg hartad derved daaner;

---

*) Paa det at alle gode Ting kunne være tree, meddeles her et andet fra samme Vennehaand meddeelt Anecdoton, et Sørgevers over den berømte Skibsbygmester Benstrup, hvis Fortienester og Skiæbner

Det var et Hjertestød
For hver en dansk Indvaaner,
Som patriotisk er,
Som mener Kongen vel,
Den gaaer det ganske nær,
Det skjær til Marv og Sjæl.
Ophidser sorte Flag,
Neptuni ægte Sønner!
Antegn den sorte Dag,
I som paa Konster skiønner,
Som paa Skibbyggeri
Anvende Tid og Aar!
Om I var 10 Gange ti,
I Benstrup aldrig naaer.
Tilstaae, han Mester var,
En Mester uden Lige,
I Dannemarkes Rige.
Det Fransk- og Engelsk-Mand
Om Hannem vidne kan,
At knap i deres Land
En Mester var som han,
Hans Afkom viser det,

Malling i Noterne til sin skiønne Mindetale over Gerner har forevigет.

Jeg meen hans Mesterstykker,
De Skibe 10 i Tal,
Som ikke gaae paa Krykker,
Som vende, dreie kan,
Ja seile som en Vind,
Naar gielder, holde Rand,
Snart løbe ud, snart ind. —
Men ach! din ædle Kunst
Dig liden Lykke bragte,
Din Møie var omsonst,
Du Modgangs Galde smagte;
Men Gud forlade den,
Som dertil Aarsag var;
Her lægger jeg min Pen,
Den Sag er aabenbar.

Gravskrivt.

Det Skib i Himlens Havn omsider arriverte,
Din Frelser Jesus selv dets Bygningapproberte;
Dit Minde her hos os skal staae i evig Ære,
Saalænge Bankestok i Dannemark mon være.

Den femtende Februar *)
1823.

Hvi vandrer hist den tause Skare?
Hvi toner dæmpet Orglens Klang?
Hvo var det, de til Graven bare?
Ledsaged paa sin sidste Gang?

Saa spørger du ved Dødningbaaren,
Dig svarer Armods Klagerøst,
Og medynksfuld du skuer Taaren
Og hører Suk fra Vennens Bryst.

Og vender Blikket du tilbage
See Veldaads, Mildheds Liliekrands,
En Rad af velanvendte Dage
Staaer lysende med venlig Glands.

Mon du ei Offerlyen kiænde
Tændt ved en Gnist af Guddoms Ild?
Hvor Taalmods rene Flammer brænde,
Der vorder jordisk Smerte mild.

---

*) Dette smukke Sørgedigt tillader Udgiveren sig, med Haab om den ædle Digterindes Venneminde, at bevare her, som Sidestykke til Fr. Frederikke Bruns fordanskede Qvad i samme Anledning forrige Hæfte S. 60.

Dens Lys af Dødens Pust ei slukkes,
Den straaler giennem Gravens Nat;
Og naar det trætte Øie lukkes,
Til Trøst dens Minde blev os sat.

Ei blot til Trøst, men liig en Stierne,
Som leded hine Kongers Fied,
Og førte dem fra vide Fierne,
At skue evig Kiærlighed.

Saa nu hver Kraft, hver Dyd, som blinker
Med himmelsk Kraft for mørken Jord,
Er jo et himmelsk Lys, som vinker,
Som fører — til vor Skaber stor.

Thi vil vi Mindet da bevare
Om hende, som nys Hvile fandt,
Og stedes vi i Kamp og Fare
Ei glemme Palmen, som hun vandt.

Men du, Ophøiede! hvis Hierte
Er riigt paa Medynk, Hielp og Trøst,
Dit Savn, Maria! og din Smerte
Nu finder Gienklang i hvert Bryst.

Dog vil sin Trøst din Fromhed finde;
Du slutter skuer Krandsen heel,

Af hine stille Dybers Minde
Den Krands er nu din Arvedeel.

Louise ***.

Passions-Oratorium.

Chor.

Det er opfyldt, dit store Bud,
almægtigste og strenge Gud,
vor Ven, vor Lærer du bortkaldte!
For os han levede, han leed;
selv ved hans Død, med himmelsk Fred,
sig Storhed i hans Aasyn malte. —
Gud, som er uransagelig,
om Styrke vi paakalde Dig! —

Maria Magdalene.

Hvi har mit Øie ingen Taarer?
Hvi taber sig alt Haab, al Trøst?
Tungt hæver sig mit Bryst,
en bitter Qval det saarer,
en bitter Qval! —
Ham, den Ophøiede i Liv og Død,
min Leder, Trøster i min Nød,

Jeg savne skal! — —
Men Held mig, at jeg saae ham døe!
Jeg Sandhed saae i, hvad han lærte. —
O Mester, Hvo var stor, som du! — — —
I dette Nu
en uvant Kraft opflammer dette Hierte. —
Jeg saae ham døe! — —

Arie.

Døden jeg mig rædsom tænkte, —
ved hans Død min Frygt forsvandt,
mild sit Hoved han nedsænkte,
Trøst i Dødens Stund han fandt,
med et venligt Smiil sin Aand
gav han i sin Faders Haand. —
Kiærlig Du, Jehovah, gav
denne Trøst mod Død og Grav:
Dødens Time, som skal komme,
er ei bitter for den Fromme. —

Johannes.

O du, hans ædle Moder, hvi
skal Taaren trille paa din Kind? —
Oplives ei dit Sind
ved Tanken om, du fødte ham! —
Vor store Ven, Hvo er som han?

Med salig Fryd erindre vi
hvad han os var,
hvad han os givet har. —
O, Sandheds Straaler trænge
selv giennem Mørket, — længe
han ei miskiendes kan, hans Bud
bær Præg af Stovets Fader, Gud.
Han evig er den Samme, —
ei Graven er hans sidste Maal. —
Udtømmende den bittre Skaal
han viiste med hiin Guddoms Flamme,
en Evigheds umaalelige Hav
udsletter Død og Grav. —

Arie.

"Maria, ei du glemme,
saa lød vor Mesters Stemme:
"Johannes er din Søn!" —
Maria, hør min Bøn:
Ei Kummer dig fortære;
din Trøst den Tanke være:
Han, hvem dig Almagt gav,
er over Død og Grav! —

Chor.

Velgiørende for Aand og Hierte

er den Forhaabning, han os gav. —
Forklarede! du blid os lærte
at seire over Død og Grav!
Vi i din sidste Stund dig skued',
en himmelsk Flamme dig omlued'. —
Fred om din Grav, en hellig Fred!
thi der vi skimted Evighed! —

— Maria.

Det er en Trøst at kunne klage;
men stille er min Sorg,
kun for det omme Moderhierte
er fattelig den Uro, Smerte,
som nu fortærer mig.
Hans første Barndoms Alder
med Veemods Fryd jeg end gienkalder,
jeg mindes hine Trængslens Dage,
da vi landflygtige bortiilte;
den Spæde kiærligt til mig smiilte,
og meer end jordisk var hans Smiil!
Jeg følte hvad engang
jeg vilde finde i min Søn. —
O Almagt, du har hørt min Bøn,
han blev et Billede af dig
og jeg var lykkelig.
Hans Aar svandt hen med Lynets Iil,

han var den Arme som den Rige
Velgiører, Ven,
saae rolig Utaknemmelige,
og hialp igien,
han uden Tal Velgiører var. —
Men hvorfor eder dette sige? —
Dog, Mindet Sødhed har! —

Arie.

O I, som græde,
mistrøstes ei!
Vi maae betræde
den tunge Vei.
For fællebs Sukke
ei vil vi lukke
vort spændte Bryst.
Den deelte Smerte
har for vort Hjerte
dog Venskabs Trøst.
Vi ved hans Minde
skal Lindring finde. — —
Min Søn, min dyrebare Søn,
skjøn var din Vandel, Død din Løn!

Johannes og Maria Magdalena.

Skjønt er dette Minde,
ofte, ædle Qvinde

du det ihukom! :—
Vi ham kjende lærte,
siig os, hvilket Hjerte
sander ei din Dom!

Chor.

Hver, som kan ham skatte,
klage ved hans Savn!
Ei hans Værd vi fatte,
evigt er hans Navn!
O, vi saae ham lide,
lide til vort Vel,
vi ham Offer vide,
Offer til vort Held. —
Eder, som forfulgte,
Eder han tilgav! —
I, som Venskab dulgte,
græder ved hans Grav! —
Hellig var hans Lære,
vi vil lyde den,
stor vor Løn skal være,
ædel som vor Ven!

H. W. Lundbye.

Reminiscentser fra den franske Revolutions tidligere Dage bragte i Erindring ved nyere Begivenheder.

Den Modstand, Parlamenterne, især det parisiske, i 1788 modsatte den nye Principalminister Briennes og Seglbevareren Lamoignons Planer, bragte disse paa den Idee at afskaffe samtlige Parlamenter, og i deres Sted indføre een eneste øverste Domstoel under Navn af Cour pleniere. Denne Lonplan opdagedes af Duval d'Espremenil, der allerede havde udmærket sig ved sin Diærvhed, og blandt andet affattet den anstødelige Parlamentsbeslutning af 18. Marti, hvorved — i Anledning af tvende heftede Parlamentslemmer, Sabatier og Freteau — erklæredes: at de vilkaarlige Arrestbefalinger krænkede Menneskehedens og Borgersamfundets Rettigheder, og Statens Love, stødte an med selve den sunde Fornuft, og streed ligesaameget mod Moralens Grundsætninger, som mod Thronens Værdighed." Han forskaffede sig — efter Sigende ved at bestikke med 500 Louisdors en i Bogtrykkeriet til at kaste et Correcturaftræk udaf Vinduet i en Leerkugle — det forestaaende Edict,

forelagde sine Colleger det, hvorpaa en Forsamling af Kammerne den 3die May strax blev tilsagt, hvori adskillige Pairs toge Deel, og hvor man edelig forbandt sig at modsætte sig Ministrenes Planer, og tog en Beslutning, der endtes med: at om man skulde ville oprette hvilkesomhelst Corporationer, for at træde i Pairskamrets Sted, kunde eller burde intet Medlem af dette tage Sæde deri; ligesom og Parlamentet ikke erkiændte andet Cour de pairs end det tilværende.

Forbittrede over dette Skridt slyngede Ministrene nu en ny Cabinetslynstraale mod D'Epremenil og en af hans Colleger Goeslard de Montsabert, der i et ældre Møde havde angivet Parlamentet Ministrenes Fremfærd, i at fordoble Vingtiemepaalægget. Begge disse Parlamentslemmer toge deres Tilflugt til Parlamentspalladset, hvor Parlamentet og Pairs havde samlet sig, der satte dem begge under Kongens og Lovens Beskiærmelse. Tillige affendtes en Deputation af Parlamentslemmer til Versailles for at ansøge Kongen at høre bedre Raad. Kongen var ikke at finde, Seglbevareren holdt Deputationen med Snak, og fik imidlertid Befalingen udfærdiget at iværksætte det udstædede Lettre de cachet.

Midlertid grebes, inde i selve Palladsets Omfang et Menneske, der i Smug solgte forfalskede Aftryk af Parlamentsbeslutningen af 3die Mai. Storkammerets Dørre aabnes. Cour des pairs fordømmer dette forfalskede Skrift til at brændes, efter at have først ladet en Greffier lydelig forelæse det rigtige Original.

Medens de nu ventede med Utaalmodighed paa den afsendte Deputations Tilbagekomst, marcherede mod Midnat nogle Batailloner Soldater mod Parlamentspalladset, med Tømmermænd foran, der med Øxer paa Skuldrene syntes færdige at hugge Dørrene ned, hvis man ikke skulde aabne dem godvillig. Tillige besatte Schweizergarden alle Palladsets Udgange og Tilgange, og ingen blev enten ladt ind eller ud.

Derpaa begiærer Gardens Capitaine Baron D'Agoult, at de HH. Duval d'Epremenil og Goeslard de Mont'abert maatte blive ham udleverede. Parlamentslemmerne afslog det eenstemmig: "de ere under Lovens Beskyttelse, og vi ere alle Depremenil og Goeslard" raabte de. Captainen sendte nu en Expres til Versailles med denne Parlamentserklæring. Mod Morgenstunden kom det Svar: han

skulde hæfte de to Parlamentslemmer uden at bryde sig om Parlamentets Modsætning.

Med denne Befaling i Haanden traadde Baron Dagault ind i Salen, og forlangte, at man skulde vise ham de to Parlamentslemmer, som han ikke kiændte. Dette vilde naturligviis ingen giøre, og han var nu i en stor Forlegenhed, da han uagtet den kongelige Befaling ansaae det betænkeligt, at lade sine Soldater med opplantede Bajonetter træde ind i en Sal, hvor Rigets Pairs, Marskalker, og Erkebiskopper vare samlede. Den kongelige Befaling, der siden var mellem de Actstykker, som forelagdes Kongen ved hans Proces, lød saaledes:

"Jeg befaler Sieur d'Agoult Captain ved min franske Garde, at forføie sig til Palladset i Spidsen for sex Compagnier, besætte med disse alle dets Tilgange, og hæfte i mit Parlament, Storkammer, eller overalt ellers, DHH. Duval Depremenil og Goislard, Raadsherrer, for at overgive dem i Prevoteofficianternes Hænder."

Han sendte nu en ny Expres til Versailles, og udbad sig nye Forholdsregler. Klokken elleve om næste Dags Formiddag fik han Befaling fra Hoffet at bruge Magt, og ikke bekymre sig om Noget. Med denne Befaling traadde han atter ind i

i Salen, og forlangte dem udleverede. Parlamentet vedblev sit Afslag. Nu truede D'Agoult at bruge Magt. Derpaa tog de tvende paagieldende, den ene efter den anden, tilorde, og sagde: Jeg opfordrer Dem til at erklære, om De i det Tilfælde, jeg ikke vilde følge Dem frivillig, har isinde at rive mig med Magt bort fra det Sted, jeg nu beklæder." Ja, min Herre! svarte d'Agoult. "Det er nok, gav de to Raadsherrer til Giensvar, vi vige for Magten." De bleve da begge bortbragte, og sendte, den ene til Fort St. Marguerite, den anden til Pierre Encise. Det blev paalagt de øvrige Parlamentsmedlemmer, efter en tolv Timers Beleiring, at begive dem bort. De trak i deres Embedsdragt Tropperne forbi. Alle Palladsportene bleve tillukkede, og d'Agoult tog Nøglerne med sig.

To Dage derpaa udkom de kongelige Edicter, hvorved Cour pleniere indsattes, som tree Maaneder derpaa efter mangfoldige Uroligheder og blodige Optrin igien maatte ophæves, og Stændernes Sammenkaldelse anordnes.

De Magthavere, som høist ugierne havde samtykket i denne Stændernes Sammenkaldelse, smig-

rede sig imidlertid med at sætte bløse ud af Kraft, ved at lade dem raadslaae i tree særskilte Forsamlinger, Adelens, Geistlighedens og den tredie Stands, saaledes at deres Beslutning skulde afgiøres ved Stændernes Stemmemeerhed, paa det de to priviligerede Stænder stedse kunde have Magt med den tredie. Denne indbød derimod samtlige Stænder til Samtræde og Forening. Efter adskillige spildte Forsøg at tilveiebringe dette, constituerede omsider Medlemmerne af den tredie Stand sig paa Abbed Sieyes Forslag til en activ Forsamling, og skreed til Navneopraab af alle tree Stænders Deputerede for at verificere deres Fuldmagter; snart forene sig adskillige Medlemmer af den ringere Geistlighed — hvoriblandt den ærværdige Gregoire — med dem; Sieyes foreslaaer dem at erklære sig for Nationalforsamling. Dette skeer, Aristokraterne, som forudsaae, at en betydelig Deel af Geistligheden, og en, om ikke talriig, dog talentfuld Deel af Adelen vilde træde til, greb nu til sit gamle Huusraad at lade holde en saakaldet Lit de justice, og den tredie Stands Sal lukke, under Paaskud af de til denne Ceremonie fornødne Foranstaltninger.

Efter at have i Forsamlingens Navn nedlagt Protest mod denne Lukning, indbød den berømte

Bailly, som Forsamlingen havde valgt til sin første Præsident, Medlemmerne at begive dem til det — fra dette Møde saa bekiendte — Boldhuus, hvor de aflagde den Eed, ikke at skilles før de havde fuldbragt Constitutionen og Frankrigs politiske Gienfødelse.

Det kongelige Møde var bestemt til næste Mandag, men blev udsat en Dag, som man troede at have behov til Tilberedelser. Midlertid holdt Forsamlingen et Møde i Ludvigskirken, hvor et anseeligt Antal af Geistligheden, og Adelens Deputerede fra Dauphine forenede dem med dem. Næste Dag holdtes da virkelig det kongelige Møde, og ret, som man forsætlig havde lagt an paa at opirre Gemytterne, lod man den tredie Stands Deputerede staae en Time udenfor i Regn, medens de priviligerede Stænder paraderede paa deres Pladser. En ny Omstændighed, der forøgede denne Misstemning, var, at Necker, der ene af Ministrene besad den offentlige Tillid, savnedes.

Nu holdt Kongen en Tale, hvormed han indledede to Declarationer, som Seglbevareren forelæste, og hvorved blandt andet den tredie Stands hidtil tagne Beslutninger erklæredes ulovlige og ugyldige, og sluttede han derpaa Forsamlingen med nok en Tale, der endte med de Ord: Jeg befaler Dem, m. H. strax at skilles, og i Morgen at indfinde sig, hver

i den for hans Stand bestemte Sal, at holde der deres Møde."

Nu forlod Ludvig Salen, fulgt af Adelen og en Deel af Geistligheden. Den tredie Stands Deputerede bleve paa deres Pladser, men syntes uvisse, hvad de vilde foretage. Der kom Arbeidsfolk og borttog med megen Bulder Throne, Læneстole, Tabouretter, og Mødets øvrige Apparat. Bailly befaler, dem som Præsident, ikke at forstyrre Forsamlingen. Forbløffede begive de dem bort i Taushed. Der mældes Kongen, at den tredie Stand var hans Befalinger overhørig. Overceremonimesteren de Breze blev sendt at sætte dem i Rette. "Mine Herrer! sagde han: De kiender Kongens Tanker." Ja min Herre! tog Mirabeau tilorde: vi har hørt, hvad man har indskiudt Kongen; og De, som ikke kan være hans Organ hos Stænderne, De, som hverken har her Sæde, Stemme eller Ret at tale, De er ikke den, der kan gienkalde os hans Ord. Midlertid for at undgaae al Tvetydighed og al Tidsspilde, erklærer jeg, at dersom man har overdraget Dem, at faae os herfra, maa De begiære Befalinger at bruge Vold, thi vi forlade ikke vore Pladser uden ved Bajonnetternes Magt." Den hele Forsamling stadfæstede hans Ord. Ceremonimesteren gik; Nationalforsam-

lingen bekræftede sine forrige Beslutninger, og tog en ny, hvorved den erklærede enhver af sine Deputerede inviolabel, og den, der lagde Haand paa nogen af dem, efter hvis Befaling det end maatte være, for æreløs, Landsforræder, og skyldig i halsløs Forbrydelse *).

Fantin Desodoard anmærker i sin Histoire philosophique de la rev. franç — fierde Udgave — at da ti Aar derpaa Bonaparte ved en lige

---

*) Decretet lød saaledes: Nationalforsamlingen erklærer, at enhver af de Deputeredes Person er inviolabel, at hvert Individ, hver Corporation, Domstoel, Ret, eller Commission, der skulle vove under eller efter nærværende Session, at forfølge, eftersøge, hæfte, eller hæfte lade nogen Deputeret paa Grund af noget Forslag, Mening, Betænkning eller Tale af ham fremført i St. F. ligesom enhver Person der laante sin Bistand til nogen af bemældte Forgribelser, hvorfra de end maatte være anordnede, ere æreløse og Forrædere mod Nationen, og skyldige i halsløs Gierning. N. F. erklærer, at den i bemældte Tilfælde vil tage alle nødvendige Forholdsregler for at lade eftersøge, forfølge, og straffe dem, der maatte være Ophavsmænd Opæggere og Udøvere heraf.

Leilighed vilde opløse Lovgivningen, brugte han ikke Hofofficiant, men et Compagnie Grenaderer dertil.

Da efter Rædselsregieringens Fald, Chenier i Mødet d. 8. Martii 1795 foreslog, de i Følge 31. Mai 93 fredløse, og i Decreterne af 28. Julii og 3. Oct. s. A. indbegrebne Deputeredes Gienoptagelse i Conventen, holdt Sieyes, der efter to Aars Fraværelse første Gang mødte, følgende Tale:

"Er den Fuldmagt, der var givet vore Colleger, som man ved det afskyeligste Voldsfærd har udrevet af vor Midie, af anden Beskaffenhed end vor? have de ikke, ligesom vi, faaet den af Folket? er den mindre bindende? Have vi ikke hver Fordring, hver Retighed, hver Pligt tilfælles? kunde i det Dieblik, da hver her tilstædeværende Deputeret udøver sin Fuldmagt, vel nogen eneste ved den selsomste Modsigelse falde paa den Tanke, ikke at vilde tilstaae en anden den samme? var det muligt, at han ved det meest oprørende Aristokratie kunde ansee den i sin Haand for ærværdigere, end i sine Collegers?

Nei, Borgere! vi ville ikke forvexle Tyranniets Værk med Grundsætningerne. De Mennesker, der vare i Besiddelse af en umaadelig Popularitet, fremdrevne ved den til een Punkt henvirkende Bestræbelse af alle Classer, alle Arter af Misfornøiede, og især

af Nationalrepræsentationens Fiender; disse Mennesker — siger jeg — der ligefra Nationalconventens Aabning uophørlig conspirerede, støttede paa Magter, som Anarchiet havde giort til Medbeilerinder af Eders, udrustede med alle Styrkens og Magtens materielle Midler, bragte det endelig saavidt, midt under den Mistro, der holdt Eder isolerede og ude af Stand til Modværge, i 31. Mais, og første og anden Juniis usalige Dage, *) at organisere den største af alle Forbrydelser, da var dette ikke Patriotismens, men Tyranniets Værk. Hvilke anden Aarsag kunne I tilskrive vore Collegers tvungne Udelukkelse?

I saae i dette skrækkelige Tidspunkt Nationalconventen decimeret, Majoriteten underkuet; der gaves ingen Nationalconvent mere; Minoriteten herskede, og denne Omstyrtning af al Samfundsorden var efter Skinnet Værk af en Deel af Folket, som man udgav for insurgeret, medens det blot var Vidne til en Forbrydelse, det intet vidste af. Hvor megen Tid behøvede Repræsentanternes store Masse, inden den kunde sønderbryde sine og Frankerfolkets Lænker,

*) Da Girondisterne med flere af Conventens ypperste og ædleste Medlemmer sattes under Anklage.

der vare den uundgaaelige Følge af Nationalconventens Underkuelse?

Vi kunne ikke formene vore Efterkommere, hvis de i den af 21. Commissionen Eder aflagte Beretnings Aand dele denne Forsamlings hele Historie indtil tiende Thermidor *) i to Tidsafsnit. Hvad vil de see fra dens Aabning til 31. Mai? Conventens Underkuelse af det skuffede Folk. Hvad fra 31. Mai til 10. Thermidor? Folkets Underkuelse af den i Lænker selv holdte Convent.

Hvorledes Borgere! fra 10. Thermidor have Folkets Repræsentanter faaet deres Frihed igien. Majoriteten er igien traad i Udøvelse af sin lovgivende Fuldmagt, Eders Forsamling har selv igien antaget sit Navn Convent, der var, jeg veed ikke selv under hvilken colossal og vilkaarlig Benævnelse, gaaet ganske tilgrunde, og I kunne endnu raadslaae, om denne Frihed ogsaa skal blive dem til Deel, hvem Historien vil nævne, som det af Eder styrtede Tyrannies ærværdigste Offre?

Umulig kan jeg giøre mine Colleger den Skam at ville bevise dem, hvad de bedre vide end jeg: at

---

*) Da Robespierre og hans nærmeste Medskyldige faldt.

en raadslaaende Forsamling, hvorfra Voldsfærd har bortfiernet en Deel af dem, der have Ret at votere deri, er saaret i selve sin Existents; at den ophører efter sin Sendings Formaal at kunne raadslaae, og blot kan sysselsætte sig med igien at oprette sin Integretet; at den Lov, der udgaaer fra en legislativ Forsamling, ikke bærer sit sande Præg, naar eet eneste af dets Medlemmer, hvis Mening og Votum havde kunnet give Raadslagningerne derom et andet Udslag, ikke kan lade sin Stemme høre, hvor han agter det fornødent. Disse Grundsætninger ere overalt antagne.

At vi endnu i Dag ikke ere fuldkomne enige, deri er blot den Rest af individuelle Lidenskaber Skyld, der endnu er bleven tilbage iblandt os, og som, man maa haabe, snart vil reent forsvinde; thi hvorfor skulde man vel tabe hvert Haab herom? Een Betragtning beroliger mig. Vi see den Mængde af Folkets Fiender og Misfornøiede, saa mangehaande og stor end Tvedragten formedelst de forskiellige Interesser er imellem dem, at forene sig, for at angribe Nationalconventen i Fællig; hvorfor skulde jeg altsaa ikke kunne overtyde mig, at ogsaa vi, der langt

for ere tilbøielige, i hver Henseende at forstaae hinanden, let ville forene os at forsvare Conventen, og endelig opfylde vor Sendings Meed. Lader os mindes vore troløse Fiender; lader os, for ikke uvilkaarlig at blive Redskaber for deres farlige Planer, selv ære N. C., som vi af andre fordre Ærbødighed for. Lader os giengive den sin Tilværelse i Ordets fuldeste Betydning, lader os tilbagegive dets Medlemmer, der siden den afskyelige anden Juni have troet, inden vore Collegers Gienkomst ikke at kunne tage Ordet, undtagen for at fordre disse Gienoptagelse, deres fulde Frihed. Det er ikke at nægte, at der har været Deputerede, der vare af denne Mening; thi jeg tilstaaer: det var min.

Jeg er vist nok af Cheniers Mening, dog ønskede jeg endnu af en vis Anstændigheds Følelse, som jeg troer Forsamlingen værdig, at man ikke nøiedes med at give et sædvanligt Decret. Mig synes, at man i et Slags Indledning til Decretet, eller om man heller vil, i en Skrivelse fra Præsidenten, ved faa Ord kunde tilkiendegive, at, dersom vi siden 9de Thermidor have ladt til at betænke os paa vore Collegers Tilbagekald, er det skeet af Hensyn, som, vi vide, de hylde selv. Vi have ikke kunnet nægte de-

res Fuldmagter, med mindre vi vilde tilintetgiort vore egne. Vi have ikke afviist dem, thi dertil havde vi ingen Ret; men ved den giensidige Tillid, vi satte til deres republikanske Dyder, de til vor legislative Klogskab, have vi antaget, at de frivillig lode dem denne Forlængelse af deres ærefulde Forviisning gefalde, indtil den mere oplyse og retfærdige offenlige Mening selv vilde bestemme den Tidspunkt, hvor det var tilladt at forkynde og bevirke deres Gienkomst med alle de Fordele, denne Forholdsregel for det offenlige Vel vil have.

Maatte denne store Begivenhed være et lykkeligt Forvarsel for hin anden store Forening af Hoveder og Hierter, der endelig maa komme i Stand mellem os; en Forening, hvorpaa — hvo skulde endnu vilde nægte sig dette — Republikens Vel beroer."

K. R.

Bilag til historisk Artikel.

Tidernes Tegn af Aviser.

Manuels Udkastning af de Deputeredes Kammer.

Det er noksom bekiændt, at der mod Repræsentanten Manuel i forrige Aars Møde reiste sig hæftige Uvæir,

forbi han i en Tale havde yttret, at de franske havde i 1814 modtaget Bourbonnerne med Ulyst. Da hans Tid at sidde i Kamret just med denne Session gik til Ende, vare Ultraerne i stor Bevægelse, først for at forekomme og hindre hans Gienvalg, og siden for at faae det erklæret ugyldigt, paa Grund af hans Uværdighed. Dette sidste vovede de midlertid, da det kom til Stykket, ikke at prøve paa, saameget mindre, da han blev gienvalgt af to Departementer, af hvilke han valgte at sidde som Deputeret fra Vendee. Midlertid siges de at have trøstet dem, at han vel paa ny skulde saaledes forløbe sig, at de kunde faae Sag med ham. I Debatten, begyndt den 24. Februar om Lovudkastet angaaende et Laan paa 100 Mill. Franker, fik han den tredie Dag Ordet mod Forslaget, efter General Parronneaux, der havde forsvaret det. Han berørte først Principalministerens Bekiændelse Debattens første Dag, da han, som det bedste Beviis, at han af inderste Overtydning ansaae Freden med Spanien uforenelig med Frankrigs Ære og Værdighed, beraabte sig paa: at han havde vovet at blive paa sin Post og paadrage sig Ansvarligheden for den ny Krig, skiøndt han ved at træde tilbage kunde erhvervet sig stor Popularitet.

Af disse Villeles Ord udledte han den Tilstaaelse, at Krigen var meget impopulair. Han giennemgik derpaa Udenrigsministrens forebragte Besværinger mod Spanien, og fandt de foregivne Fornærmelser mod franske Consuler og Skibe meget for ubetydelige til, at retfærdiggiøre en Krig; Territorialkrænkelserne ubeviiste; Varenes afbrudte Gang til Spanien en Følge af Sandhedsanstalterne og ikke af Constitutionen, ligesom og ikke Krig men Fred var Midlet igien at bringe Samfærslen tilveie.

"Men man anførte vigtigere Bevæggrunde til Krigen: den spanske Constitution, Spaniens revolutionaire Uskyr, Ferdinands Farer. Ministrene havde i Henseende til Constitutionen erkiændt den Grundsætning rigtig, at ingen Magt havde Ret til at blande sig i en andens Anliggender, men dog opstillet som Undtagelse: med mindre dens egen Sikkerhed derved bragtes i Fare. Men hvo skulde være Dommer over det Spørgsmaal, naar denne Fare fandt Sted? Med denne Undtagelse vilde man altid kunne omstøde Grundsætningen."

"Ministeren havde i Mangel af skarpere Bestemmelser, søgt at oplyse det med et Exempel, ved Englands Krigserklæring mod den franske Republik. Men

hvor kunde det være muligt, at en Minister for de udenrigs Anliggender vidste saalidt af Diplomatik, at paastaae: England havde erklæret Krigen? da dog den af ham anførte Erklæring havde været dateret Whitehall i November 1793, men den franske Republik alt den første Februar 1793 havde erklæret England Krig. Dengang havde England rigtig nok kunnet sige, at Frankrig søgte at bringe sine Grundsætninger over sine Grændser; dette havde alt overstridt disse; men hvem havde Spanien angrebet?"

"Som andet Exempel havde Ministeren anført Lord Castlereaghs Erklæring fra 1820, men denne Mand havde straffet sig selv for strængt for sin Politik til, man kunde opstille denne til Mønster. (Larm paa Høire) Vilde man opstille England til Mønster, maatte man giøre det med Hensyn til den skiønne Samdrægtighed, der nu hersker mellem Nationen og Regieringen, fra den Tid af, denne handler i Harmonie med Nationalinteresserne, men ikke med Hensyn til en Minister, der ene havde staaet tvertimod sin Nation." (Stort Bifald paa Høire).

"Men endog tilstaaet, de nærværende Omstændigheder vare af den Art, at man maatte antage en Undtagelse, var da Frankrig tvunget til Krig, naar alt raadde det at vedligeholde Fred? Her kunde

man ikke nok takke Udenrigsministeren Chateaubriand — for det han havde adspredt en mørk Sky. Ministerpræsidenten (Villele) havde skræmmet med den Paastand, Frankrig maatte slaaes ved Nordgrændserne, naar det ikke gik over Pyrenæerne. Udenrigsministeren havde derimod beroliget ved den glædelige Erklæring, at den hellige Alliance ingen Indflydelse havde paa Frankrigs Beslutninger, at det overlod Frankrig selv Alt. (Latter). Denne Paastand havde han belagt med et authentisk Vidnesbyrd ved *) fortrolige Meddelelser. Havde han endog derved stødt noget an mod den parlamentariske Sømmelighed, da havde han dog derved revet dem ud af en piinlig Forlegenhed!"

"Da Frankrigs Beslutning var fri, havde det kun at undersøge, om der var nogen Grund til at angribe Spanien for dets Constitutions Skyld. Men denne Constitution var 1812—14 allevegne erkiændt; 1814 havde man opfordret Italien at sætte sig op mod sine daværende Herrer — Napoleon og Mu-

*) Chateaubriand havde nemlig berettet en Privatsamtale, han i Verona skulde have havt med Keiser Alexander, og hvori denne havde giort ham Rede for hele sin Politik.

rat — og opfordret det, at efterligne Spaniens Exempel (stor Bevægelse) den franske Regiering havde selv ønsket Spaniens Konge til Lykke til at have beediget Constitutionen. Dog — hedde det — den revolutionaire Aand var farlig. Vist nok, men er den contrarevolutionaire det mindre, der river Alt ned, hvad den anden har bygget, og til Revolutionens Ulykker endnu føier Contrarevolutionens, ja til endnu forbereder en ny Revolutions (stærkt Bifald paa Venstre). Og hvad Regieringsform vil I da — spurgde han — paalægge Spanien? Chartet? men et Parti iblandt os spurgte alt, med hvad Ret I ville hindre Spanien at vende tilbage til sine gamle Institutioner? og Ministeriet maatte opgive de Tanker med Chartet. Eller den forrige absolute Magt med Inquisition og Jesuiter? Altsaa ville I paa ny overgive Eders forhenværende Redningsmænd til Landlysning, Tortur, Galleier, og Bøddeløxen? er det den gyldne Tidsalder, I lovede Spanien? og I smigre Eder at virke dette ved Eders Komme?"

"Hvor blev da nogensinde en Revolution for Friheden undertrykt? Seer hen paa hine Schweizerbønder, der unddroge dem det østerrigske Herredom! paa hiin Haandfuld hollandske Fiskere, der triumpherede over det stolte Spanien; paa hine faa Amerika-

nere, som holdt det mægtige England Stangen, end; selig paa Frankrig selv, der seirrigt bandt an med hele Europa; paa slige Exempler strande alle Hypotheser. Eller ville I lade Ferdinand fri Haand at give sit Folk en Constitution? forudsat han lovede den, hvorledes holdtes hidtil slige Løfter? Man lovede Preussen en Constitution, Neapolitanerne en; Italienerne Frihed, Genueserne Uafhængighed; hvorledes seer det ud i disse Lande?"

"Med Spanien har det endnu en anden Sammenhæng. Da Ferdinand 1814 kom tilbage til Spanien, havde han intet at hævne, kun at belønne; thi Cortes havde ved Hielp af deres Constitution indsat ham igien paa sin Throne, og dog var hans Regiering rædsom og gruelig (atroce) — (hæftig Larm paa høire Side. Forbindes Islarts: "En Bourbons Regiering gruelig!" Demarçay: "Har man ikke myrdet Lascy, Porlier, en Mængde af de ædelste Patrioter?" Paa Høire: Tal dog om Vinuesa, Elio. Præsident kalder til Orden!) Præsidenten anmærkede, at Taleren havde talt om den spanske Regiering, ikke om Kongen, som de mod hiin vendte Angreb aldrig kunde ramme.

"I ville, vedblev Manuel, ved en Krig redde Ferdinands Dage, og betænke ikke, at Stuarterne

bleve styrtede af Thronen, fordi de søgte fremmed Bistand, og at Ludvig den 16des Hoved faldt, fordi fremmede Magter blandede dem i Frankrigs Sag. (Her reiste Uveiret sig med dobbelt Kraft. "Retfærdiggiør Kongemordet med," raabte de Sesmaisons. "Anklager Coblents, anklager Emigrationen derfor!" svarte Lameth) kun med Møie vedblev Manuel: Har De da glemt, at fra det Øieblik af, de fremmede fiendtlig betraadde fransk Grund, det revolutionaire Frankrig, der følte, at det til sit Forsvar behøvede nye Kræfter, en ny Energie... (Her steeg Uveiret til det Høieste: Bort med Kongemordets Lovtaler! gienlød fra den høire Side, der reiste sig i Masse. Forgiæves forlangte Manuel at slutte sin Phrase, forgiæves anmærkede Præsidenten — Ravez, der bedækkede sit Hoved og brugte sin Klokke — at Taleren havde Ret til at retfærdiggiøre sig, forgiæves erindrede han om Reglementet, der bemyndigede Præsidenten at suspendere Mødet, og reent hæve det, naar heller ikke Rolighed vendte tilbage ved Suspensionen. Den høire Side vedblev at skraale: Nedaf Talestolen! vi vil ingen Retfærdiggiørelse høre — paa Døren med Kongemordets Forsvarere! Præsidenten saae sig endelig nødsaget at suspendere Mødet en Time. De Deputerede begav dem derpaa i deres

Bureau, og udnævnte en Commission, som skulde andrage paa at udstøde slige Lærdommes Forfægtere af Kammeret.*)

Da Mødet aabnedes igien, forelæste Hr. Forbin des Issarts denne Indstilling, og den høire Side stimede hæftig paa, at man skulde votere derom. Præsidenten anmærkede, at efter Reglementet ethvert Forslag først maatte lægges paa Bordet, og af Præsidenten tilstilles Bureauerne — høire Side svarede: Reglementet havde ikke kunnet forudsee dette Tilfælde. Midlertid havde Manuel tilstillet Præsidenten en Skrivelse med Slutningen af sin afbrudte Phrase, som denne vilde forelæse, men Ultraerne vilde ikke tillade det, og skreeg paa Votering. "Jeg er for skinsyg over Deres Agtelse, sagde Præsidenten, til at lade votere paa et regelstridigt Forslag. Jeg hæver Mødet." Det er alt, hvad vi i Dag forlange, skreeg den høire Side: Resten i Morgen! leve Kongen!

*) Journal des Debats mælder, dog kun som Rygte — der fra denne Kilde dog har temmelig Troværdighed — at DHH. fra høire Side i Begyndelsen i Bureauerne havde villet tage en formelig Beslutning om Manuels Expulsion; men dog tilsidst ladet det blive ved en Indstilling.

(Allg. Z.)

Bourbonnerne, alle Bourbonnerne! Kongemordets Apologist skal ikke oftere betræde Talestolen!"

Midlertid iagttog venstre Centrum under Tummelen en fast Holding; ogsaa Grupperne om Herr Lainé i høire Centrum taug i stille Alvor. Manuel forlod ikke Talestolen lige til Slutning *), men overskuede, med Armene overkors, rolig den larmende Høire.

Næste Dag androg Hr. Labourdonnaye paa, at udelukke Manuel af Kammeret for hans Gaardsdags Tale **), da hans hyppige Recidiver efter hans bekiendte Yttring om Frankrigs Repugnance mod Bour-

---

*) Saaledes fuldendte han sin Phrase: Skulde De have glemt, at det revolutionaire Frankrig, som følte, at det til sit Forsvar behøvede nye Kræfter, ny Energie (et eneste Blad havde istæden for forces nouvelles, formes nouvelles) satte alle Masser i Bevægelse, opflammede alle Folkelidenskaber, og paa denne Maade tilveiebragte frygtelige Uordener, og en sørgelig Catastrophe midt under en ædel Modstand. (Allg. Z.)

**) Ydermere kunde han have beraabt sig paa Ludvig den 16des egne Ord, der ifølge de Meilhaus Memoires selv forudsagde: dersom de fremmede Armeer rykke ind i Frankrig, blive vi Offerne derfor. K. R.

bonnerne, hans revolutionaire Lærdomme, „hans Forsvar for Kongemordet giorde ham uværdig, længer at være Repræsentant for Frihedens classiske Grund — Vendeen — Etienne beraabte sig paa Manuels nu trykte Skrivelse til Præsidenten, som i Gaar ikke maatte oplæses„ for at bevise, at de havde dømt uden at høre. Girardin bedømte skarpt det reglementstridige Fremfærd af den insurrectionelle i Bureauerne nedsatte Commission, og paastod: Scenen var i Forveien indledet, for at udstøde ham. Tripier behandlede Sagen juridisk, og anmærkede, at hverken efter Reglementet eller Chartet Manuels Handling qvalificerede sig til Udelukkelse; og efter Følelser torde man ikke dømme, mindst retroaktiv. Nu fremstod Manuel selv, erindrede, at man vilde have giort hans Valg ugyldigt; da det ikke gik an, beskyldte man ham for at forsvare Kongemord, medens han i sin Gaars Tale havde viist, hvad man skulde gjøre for at forebygge et nyt — i Spanien. Selv Rojalister, som Marquis Ferriere, Rivierre, og andre, havde i deres Memoires tilskrevet de fremmede Magters Indfald Ludvigs Mord. Det var hvad han ved sin Phrase vilde sagt, som man i Gaar ikke havde villet lade ham bringe til Ende.

"De vil, endte Manuel sin Tale, udstøde mig af denne Forsamling! saa lad da Retfærd skee! Jeg veed, at nu atter kan skee, hvad vi alt eengang have oplevet. Elementerne ere de samme. Jeg bliver Deres første Offer, maatte jeg og blive det sidste! kunde nogensinde et Ønske om Hævn opspire hos mig, vilde jeg, Offret for Deres Lidenskaber, overlade selve Deres Rasenhed Omsorgen for at hævne mig."

Denne Prophetie optoges med levende Bifald paa venstre Side. Præsidenten anmærkede, at da her ikke handledes om et Lovforslag, men om et Tillæg til Reglementet, kunde Kammeret strax foretage det, eller sende det til Bureauerne. Dudon, en Hyperultra, androg paa, at Bureauerne strax skulde samles; Laine, Hovedet for det høire Centrum dadlede denne Iil, og raadede sig til Sindighed. Paa hans Indstilling vedtoges omsider med svag Majoritet, at Bureauerne Dagen derpaa skulde samles at prøve Bourdonnayes Forslag; der blev nu nedsat en Commission bestaaende af lutter Hyperultraer, næsten samtlig de samme, der alt den første Dag egenmægtig havde opkastet dem til Commission, Pardessus, Puivallon, Bourdonnaye, Louvigni, Forbin des Essarts Croy-Solre, Bouville, Dussumier Fonbraune, og Hyde de Neufville. Da Manuel vilde d. 28. forty

sætte sin afbrudte Tale, hvortil Præsidenten gav ham Ordet, vilde den høire Side ikke tilstæde det, og en St. Marie forlangte, at Ordet skulde frataqes ham, da han var under Anklage. Præsidenten, der heri udmærkede sig ved sindig Upartiskhed, erklærede sig uberettiget hertil. Høire Side stimede nu paa at udsætte Mødet til næste Dag, hvilket de med høire Centrums Bistand giennembrev.

Følgende Dag fremstod Labourdonnaye, som Ordfører for den over hans eget Forslag udnævnte Commission. Fra venstre Side giordes hæftige Indsigelser mod Lovformeligheden heraf; midlertid fik han Ordet, sagde i Indledningen, at Commissionen havde udnævnt ham til Ordfører for at vise, at den ikke alene erkiændte Forslaget i hele dets Udstrækning for antageligt, men og erkiændte alle de Grundsætninger, den af ham fremlagte Udvikling støttede sig paa. (Fra venstre Side meente man, det var snarere for det ingen anden havde ville føre Ordet i den Sag). Commissionen — blev han ved — havde efter at have ladet sig Talen forelæse, eenstemmig erklæret: at Talen havde til Formaal at retfærdiggiøre Kongemord, og at den sidste af Taleren fremførte Sætning havde en saa bestemt utvetydig Betydning til at paastaae denne afskyelige Lære, at Ma-

nuel var ned at forandre Udtrykkene, for at tilføie i sit Brev en forklarende Sætning, der ikke vilde ladet sig forbinde med, hvad han først havde sagt. (Dette som grundede sig paa den Strid, om han, som eet Ultrablad paastod, havde sagt formes, eller som han og alle andre Blade med ham forsikrede, havde sagt forces, erklærede den venstre Side for falsk). Han fremsatte nu tree af Comm. undersøgte Spørgsmaale: om en Deputeret, der i den Grad havde krænket sin Characters Ære, og Kammerets Værdighed, kunde sidde der? Om Kammeret, som constitueret Autoritet ikke havde den høiere Jurisdiction over saadanne dets Lemmer, som ved omstyrtende Lærdomme forstyrrede dets Orden og truede den offenlige Ro? 3 Om, efter en Deputerets Yttring ved en foregaaende Leilighed, der ikke gaves en Lov ældre end alle Lovbøger, Fornuftens, Retfærdighedens, og Ærens, der ikke tillod noget Corps, hvilket dette end var, at tadle et Medlem i sit Skiød, der havde besmittet sin Caracteers Ære? Efter at alle Medlemmer var hørte over første Spørgsmaal, havde Commissionen eenstemmig erklæret: at Hr. Manuel ikke, uden at krænke Kammerets Værdighed og Agtelse, mere kunde være Forsamlingens Medlem. (Hvad! Udelukkelse for bestandig? raabte nogle paa venstre Side; til Trods for

Valgforsamlingerne, der vilde vælge ham paany! spurgde Andre.) Han vedblev ligeledes bekræftende at besvare de to andre Spørgsmaale, og androg paa Manuels Udelukkelse. En Mængde Talere lod sig nu tegne, 22 for, og 68 mod Forslaget, hvis Forhandling udsattes til den tredie. Præsidenten vilde nu atter foretage Forhandlingen om Laanet, men da han igjen gav Manuel Ordet til at fortsætte sit afbrudte Foredrag, nødde høire Side ham paany at udsætte Forhandlingen. Hr. Manuel har siden ladet Slutningen af sin Tale trykke. Da han gik bort, ledsagedes han af sine meest udmærkede Colleger af venstre Side, og modtoges af Folket med Vivatraab.

Den tredie Marts foretoges da denne betænkelige Sag. Den venstre Side vilde først have Kammerets Competence afgjort, men Præsidenten erklærede, at han ikke vilde vige fra Dagens Orden, hvorefter St. Aulaire havde Ordet; og uagtet Chauvelin erindrede ham om Boissy D'Anglas beundrede Standhaftighed mod en terroristisk Majoritet, og General Foy tilraadte ham, han krænkede Pligt og Ære ved at præsidere en saa revolutionair Handling, fik dog Majoriteten sin Villie.

St. Aulaire tog da Ordet, og fremstillte saavel det urigtige som uklogt i denne terroristiske Frem-

gangsmaade; reinbrede dem, at det vilde foranledige et nyt Valg i det District, han repræsenterede, og at de ikke vilde kunne hindre dette igien at falde paa ham; hvad Majoriteten da vilde giøre? udelukke ham paa ny! hvad den Egenmægtighed vilde føre til? at man tilsidst udelukkede en mishagende Ministerdeputeret, eller den, der var bestemt til Præsident. Hensigten syntes nu at tilveiebringe en Majoritet mod Hr. de Villele, som for ikke længe siden mod Hertugen af Richelieu; han holdt ikke paa Hr. Villele, men vilde ikke man skulde kaste ham de constitutionelle Garantier i Hovedet."

Efter at nu Hr. Duplessis Grenadan havde talt for Forslaget, fremstod Royer Collard, hvis Tale, som det vigtigste fra denne Side, nøiere fortiener at anføres: "Jeg behøver ikke — sagde han — at undersøge, om der gives Love, som berettige Kammeret at udelukke eet eller flere Lemmer, enten af sin Midte, eller fra Talestolen, være sig paa Tid, eller for bestandig; det er erkiændt af alle, og af Referenten selv, at en saadan Ret ingensteds findes, og at, naar Kammeret tiltog sig den, kunde det ikke laane den af nogen ved den constitueret Lov. — Hvor skulde den komme fra? man har været indskrænket til, at søge den i, jeg veed ikke, hvilken Jurisdiction, der hidtil

uden vort Vidende slumrede iblandt os, og ved denne Leilighed vaagner. Denne Jurisdiction er ubekiændt, en Opfindelse af de nyeste Dage, en reen Usandhed, jeg ikke vil bekiæmpe med Alvor. "Jeg veed, sagde en gammel Philosoph, endnu noget afskyeligere, end slette Handlinger, noget mere forhadt, end Lovenes Krænkelse, og det er at give denne Krænkelse skiønne Navne for at legitimere den, at kalde Sophismer til Magtens Bistand. Revolutionen har alt ofte givet os denne Forargelse, Magten kan avle den igien; vi ere undertiden afmægtige til at hindre den; men lad De os i det mindste tvinge den til at beholde Navn og Caracter, paa det den og maa bære sin Ansvarlighed. (Billigende Mumlen paa venstre, nogle Stemmer: det er sandt.)

"Jeg vover aabenbar at sige, den Forholdsregel, man foreslaaer Dem, er, da den ikke grunder sig paa Lovene, men tvertimod nedbryder Lovene og Chartet, som Kammeret skylder sin Tilværelse, ikke andet end Tilbagevending til Vold, og kun fra denne Synspunkt vil jeg betragte den. I det jeg nu i min Siel giennemgaaer de forskiællige Nødvendigheder, man har talt til os om, vil jeg ikke ubetinget paastaae, at man aldrig maa tage sin Tilflugt til Magten. Den

indtager et vigtigt Sted i den hele Historie, og faaer efter sin Fremkomst forskiellige Navne. Gaaer den ud fra en Regiering eller en anden bestaaende Autoritet, kalder man den et Statsslag (Coup d'etat) kommer den fra Folket, hedder den Opror, og naar een Stat anvender den mod den anden, giver man den Navn af Mellemkomst. (Bravo! paa venstre). Dette er tree Gienstande, alle lige, og af samme Natur. Tilflugten til Magten i nærværende Tilfælde, er et Statsslag — et Statsslag, der er stilet mod Hr. Manuel. Altsaa m. H. blive de Statsslag, der forlanges under et Paaskud, at de tilværende Love ere utilstrækkelige, den almene Souverainitet underkastede, som Loven selv. Da følgelig et Statsslag er i sig selv et meget stort Onde, selv naar man derved har det Gode i sigte, foreskriver Fornuften derved adskillige Betingelser, især; at det maa være nødvendigt og enkelt eller sielden t ɔ: man maa ikke have at frygte, at det kan komme tit igien. — Er det Statsslag, man i dette Dieblik foreslaaer Dem, fornødent? Kongemord, siger man, er retfærdiggiort. Var det saa, vilde jeg begribe det Forslag, man har giort Dem; men jo større Beskyldningen er, jo klarere maa den udtrykkes; min Samvittighed er i denne Punkt ligesaa

omfindtlig som Deres, midlertid kan jeg ikke begribe, hvorledes Hr. Manuel har retfærdiggiort Kongemord. Som Jury, siger Commissionens Medlemmer, erklære vi, at dette er en Lovtale over Kongemord; nu vel m. H. som Vidne, uden gunstig eller ugunstig Fordom, erklærer jeg, at ingen Apologi for Kongemordet har fundet Sted. — Mærk vel at det ikke er Ordene, som Comm. har at undersøge, men Tendentsen — saa at sige Talerens hemmeligste Tanker. Velan! denne Hensigt har han i de formeligste, de meest energiske Udtryk fralagt sig. Det var ikke Tanke derom. Hr. Manuel har virkelig ikke retfærdiggiort Kongemord; han er blot beskyldt for at have retfærdiggiort det; at retfærdiggiøre det, er umuligt."

Han omhandlede nu de tvende andre Punkter, anmærkede, at det ikke traf en enkelt, men hele Folkrepræsentationen i et Lem deraf, og undergrov følgelig hele repræsentativ Systemet, og at hvis man ansaae nye Forholdsregler til de kongelige Rettigheders Betryggelse fornødne, maatte man foreslaae en ny Lov mod Talestolens Forbrydelser; men mod den maatte Kammerets Majoritet vel være Anklager, men ikke Dommer; den anklagede vilde finde en mere

upartisk, thi ham tilkom i det mindste samme Garanti, som de for Forræderi anklagede Ministre (Pairkammeret.)

Nu fik Hyde de Neufville Ordet. "Et udmærket Oppositionslem, begyndte han, sagde for nogle Dage siden, den repræsentative Regiering er Sandheds, ja m. H., Sandheds, vi tilføie: ogsaa Retfærds og Styrkes. Sandhed, Retfærd, og Styrke — er Kunstens tree store og skionne Hielpemidler at regiere Nationerne; saasnart Sandheden viser sig, er dens Triumph betrygget; Retfærds Følelse vil stedse slaae i Bourbonnernes Hierte. Og De, Ministre! som Kongen beærer med sin Tillid, De vide, at Styrken er i Deres Hænder, og at De blot til Landets Bedste skulde giøre Brug deraf! min Konges Ministre! vi vil ikke styrte Dem, ikke giøre Dem uenige! gaaer stedse enige frem paa Sandheds Vei, som paa Veien til Madrid. (Her udbrød mangehaande Yttringer; en Stemme advarede ham endog om, at forlade Veien til det latterlige). Han anførte nu Exempler fra Nordamerika, og fra England, men sagde derhos: at han ikke vilde giøre dette Lands Love og Skikke til Mønster for Frankrig. Han var formeget Franskmand, til at sige til de Engelske: Vi vil være Venner; men han

sagde: giør I Eders Ting af hos og ved Eder selv, ligesom vi vil afgiøre vore. (Her blev atter Tumult og Latter).

"Og De, m. H., tog han igien Ordet, har De ikke Alt giort Brug af den Ret at fordrive uværdige Lemmer? paa denne Grund fordrev De hin Baalspræst! (Nu mindede den venstre Side ham, at Gregoire ikke var erklæret uværdig; der var kun fundet Feil i Valgformaliteterne). Var — vedblev han — denne Kongemorder blevet tilstædet Adgang af Dem, vilde De da have liidt, at han offenlig bekiændte de skrækkelige Lærdomme, han 1793 havde den Energie at understøtte (?!?). Forgiæves vilde man indvendt Reglementet, thi den souveraine Majoritets Villie er Reglementet i den hele Forsamling. (Hvilken skrækkelig Lære! raabte Girardin; og hele Forsamlingen udbrød i Latter, da Hr. Hyde de Neufville beraabte sig paa, at Mirabeau i den const. Forsamling havde brugt samme Ord til Girardins Broder, og paa Conventen). Nu forklarede han Commissionens Eragtning saaledes: at den ikke havde samtykket i at foreslaae en stedsevarende Udelukkelse af Manuel, men indskrænket den til nærværende Session, da det nuværende Kammer ikke havde Ret til, at forpligte de paafølgende."

Denne Vending overraskede hele Forsamlingen; Chauvelin anmærkede, at den reent forandrede Sagen, og fornødigede en ny Forhandling; herpaa vilde Præsidenten lade stemme; men Bourbonnaye benægtede, at det var nogen Forandring, da Commissionen aldrig — det han kunde huske — havde tiltaget sig den Ret at cassere et Repræsentantvalg, men blot at suspendere den Deputerede paa en Tid, som det tilkom Kammeret at bestemme. Dette kaldte venstre Side en Ureds Afbigt, General Foy anmærkede, at det ikke var Manuel, men hans Committenter, man straffede, som dette Aar blev uden Repræsentant; Girardin erindrede, at Commiss. forandrede Terrein, og formodenlig vare advarede af Ministrene, at Pairskammeret kunde bruge lige Fremgangsmaade mod en af Kongen udnævnt Pair, og opfordrede Ministrene at tale. Corbiere erklærede, at de vilde holde dem fra al Indblandelse i denne Sag. Præsidenten forelæste nu Hyde de Neufvilles Forslag at udelukke Hr. Manuel for nærværende Session; og gav derpaa Manuel Ordet.

Med en fast og rolig Stemme sagde da denne: Selv da, naar jeg havde havt den Hensigt at retfærdiggiøre mig for Dem mod den fremførte Anklage, vilde mine agtværdige Venners Iver i Forveien have

opfyldt min Opgave. Mangel paa hver retlig Grund, Egenmægtighed, Vilkaarlighed, mine Hensigters Uskyld, Alt er fuldkommen beviist af dem. Men jeg vil ikke unde mine Modstandere den Tilfredsstillelse, at see mig stillet for dem paa et Fornedrelsestrin, de ikke have Ret, at nedsætte mig paa. Lad andre prøve at fornedre Nationens Repræsentation! uden tvivl have de en strafværdig Interesse derved; jeg, drevet af en ganske forskiellig Følelse, vil giøre Alt, hvad der vil staae i min Magt, for at bevare den sin Glands. Jeg erklærer altsaa, at jeg ikke her tilkiænder Nogen den Ret, at anklage eller dømme mig; jeg søger Dommere, og finder kun Anklagere. Jeg venter ingen Retfærds Handling, jeg overgiver mig til en Handling af Hævn. Jeg bekiænder mig til at agte de lovlige Autoriteter, men jeg agter endnu mere den Lov, der har grundet dem, og jeg erkiænder ingen Magt hos dem mere fra det Øieblik, da de med Tilsidesættelse af denne Lov tiltage dem Rettigheder, den ikke har tillagt dem. I en saadan Tingenes Stilling veed jeg ikke, om Undergivelse er en Klogskabs Handling; saa meget veed jeg, at saasnart Modstand er en Ret, bliver den en Pligt. I Særdeleshed bliver den Pligt for dem, der som vi, bedre end nogen anden bør kiænde deres Rettigheders

Maal; og hvad mig angaaer, skylder jeg dette Exempel paa Mod til hine værdige Vendeer (der knurres) der gav Frankrig et saa ædelt Beviis paa Mod og Uafhængighed, i det de anden Gang gav mig deres Stemmer. Kommen ind i dette Kammer ved deres Villie, der havde Ret til at sende mig bid, tor jeg kun træde ud deraf i Følge Voldsfærd af dem, der ikke have den Ret at udelukke mig deraf. Og om end denne fra min Side fattede Beslutning skulde nedkalde alvorligere Farer paa mit Hoved, siger jeg mig selv, at Frihedens Mark alt mere end eengang er vædet af reent Blod!"

Under megen Bevægelse skulde der nu skrides til Votering; den venstre Side fordrede Navneopraab, og to tredie Deel Stemmer til en gyldig Beslutning; da begge Dele afsloges, holdt den hele Side sig fra at votere, og den høire, og høire Centrum vedtog Manuels Udelukkelse for denne Session.

Følgende Dag indtog Præsidenten Klokken halv to sin Plads; hele venstre Side og venstre Centrum var ubesat; nogle Minuter efter hans Ankomst, traadte den venstre Side i stort Costume parviis ind. Præsidenten blev ubevægelig paa sin Plads, adskillige fra Høire klynge sig om og tale med ham. Han kalder Formanden for Huissiers, og synes at

give ham Befalinger. Hoire Side er i megen Uro, især en Klynge om General Donnadieu. Han og flere Ultraer omgive paa ny Præsidenten, Krigsministren kommer, nu stimle de om ham; Bourdonnaye kommer; de flokke dem nu om ham, og han taler meget ivrig med dem. Indenrigsministren træder ind, men trækker sig med Krigsministren ind i Conferentssalen.

Klokken er to, Præsidenten har endnu ikke aabnet Mødet, Chateaubriand kommer, føres af Oudon til Donnadieus Grouppe, men begiver sig til sine Colleger, hvilket Justitsministren kortefter ligeledes giør. Manuel og den venstre Side blive rolige paa deres Pladser.

Endelig Kl. 2¼ ringer Præsidenten, en stor Mængde Medlemmer af hoire Side kommer ind igien og de fire Ministre med dem.

Under stor Stilhed tager Præsidenten Ordet og siger; "M. HH.! Mødet er aabnet. Den 91. Art. af Reglementet siger: Kammerets Politie tilhører det selv. Det udøves i dets Navn af Præsidenten, der giver den tienestgiørende Vagt de fornødne Befalinger."

"I Deres Gaarsdags Forsamling har De besluttet, at Hr. Manuel, saalænge nærværende Session varer, skal være udelukt af Deres Midie. I Over-

eensstemmelse med denne Beslutning har Præsidenten skriftlig opfordret Qvæstorerne, at give Huissiers Befaling ikke at lade Hr. Manuel træde ind. Denne Befaling er givet. Men Vagtens Ordre er overtraad, og Herr Manuel er dog kommen ind!

Girardin høit. Det er ikke sandt, Hr. Præsident, Hr. Manuel er kommet med os.

Præs. Jeg fortæller Factum, som Huissiers har mældt mig det, jeg beder, at Hr. Manuel vil forføie sig bort.

Manuel. Jeg har erklæret i Gaar, at jeg ikke viger uden for Magten, i Dag holder jeg Ord."

Præsidenten hæver nu Mødet en Time for at give de fornødne Befalinger, og gaaer bort med den høire Side; venstre Side og Centrum blive ubevægelige paa deres Pladser. Nogle Lemmer af Centrum gaae i Mellemtiden ud af Sidegangen paa Høire; man venter ængstlig Udfaldet. Klokken 3 aabnes Dørrene. Aubriette. Overhuissier, fulgt af alle tienstgiørende Huissiers nærmer sig med blottet Hoved Hr. Manuel, der sidder paa anden Bænk, og forelæser ham med meget oprørt Stemme Præsidentens Befaling: i Følge Gaarsdagens Beslutning at faae Hr. Manuel bort, og hindre ham at

komme tilbage, da i fornødent Tilfælde den væbnede Magt er reqvireret til Understøttelse."

Manuel rolig. M. H. jeg har alt to Gange erklæret, at jeg kun viger for Magten; kun saaledes maa man udrive mig herfra! hent De den væbnede Magt.

Aubriette. I Tilfælde af Deres Vægring har jeg Befaling at lade den væbnede Magt træde ind.

Manuel. Efterkom De Deres Befaling!

Huissiers gaae; dybeste Taushed hersker. Efter nogle Minuter aabnes Dørfløiene, og den væbnede Magt træder ind, bestaaende af to Detachementer Nationalgarde og Veteraner paa omtrent 40 Mand med en Capt. af N. G. og en Vet. Bataillonschef i Spidsen, de stille dem op i Salen. Venstre Side reiser sig, og raaber: "hvad! man vælger Nationalgarden til at krænke Nationalrepræsentationens Helligdom? N. G. skulde forgribe sig paa en Folkerepræsentantents Person, man vil compronettere, vanære den!" Fremfor Alle høres Fayettes Stemme. Veteranchefen træder frem med Haanden paa sin Chacot, og meddeler Præs. Befaling. General Foy tiltaler ham hidsig; han gaaer at hente gientagen Befaling af Præsidenten, og kommer strax igien med de Ord: at da Præs., paany udtrykkelig har befalet, at bringe

Hr. Manuel ud af Salen, maa han adlyde. Forbittrelsen yttrer sig levende paa Venstre. Girardin tilraaber Soldaterne: Hvo af Eder vil vove at lægge Haand paa en Deputeret? Veteranofficieren opfordrer Manuel tree Gange at begive sig bort, og anmoder derpaa N. G. Captainen at beordre sine Folk at udføre Befalingen. Sergeanten og Mandskabet afslaae det. Forsamlingen udbryder i lydeligt Bifald, Veteranerne staae ubevægelige. Deres Officier iler ud; i samme Dieblik træder et Detachement Gensdarmer med Sabler og Carabiner ind, deres Oberst, Hr. v. Foucault, og tree andre Officierer er i Spidsen. De stille dem forved N. G. og Veteranerne.

Hr. Vicomte von Foucault. Vi har Befaling at faae Hr. Manuel ud af Salen; vi vilde være utrøstelige over at maatte bruge Magt mod en Deputeret; men vi nødes dertil, hvis han vedbliver sin Vægring. Vi har Befaling fra Deres Præs., vor Pligt er at fuldbyrde den. Gensd. er kun hidkommet at understøtte N. G. Bestræbelser. "Det er usandt. N. G. har vægret sig ved at være medskyldig i dette Attentat: Beskiæm den ikke! lad den hele sin Ære!" raaber venstre Side.

Hr. Vic. v. Foucault. M. H.! Jeg gientager tree Gange Pr. Befaling, og erklærer Dem, at jeg efter disse tree Opfordringer bruger Magt." Manuel bliver rolig og kold under Opfordringerne. Vicomten tilraaber nu Gensdarmerne: Nap mig Hr. Manuel. Hele venstre Side reiser sig, og raaber: Vi ere alle Manuel! Gensdarmerne trænge ind med Vicomten i Spidsen, han lægger selv først Haand paa Manuel, der giør Modstand; Repræsentanterne bække ham, Gensdarmerne komme i Haandgemæng med dem, Manuel giver sine Colleger Tegn at holde op. Latour Dupin er den, der følger ham nærmest, Gensdarmerne trænge sig imellem; to gribe Latour Dupin fat; han tilraaber Vicomten: Oberst! to af deres Gensdarmer har lagt Haand paa mig; jeg fordrer Retfærd for den Fornærmelse mod den Dragt, jeg som Repr. bærer. Vicomten lover ham det, hvis han kiænder Gensdarmerne. Alle Deputerede af venstre Side, 99 i Tallet — 3 vare borte formedelst Sygdom — følge i Costume Manuel, der ligeledes er i Repræsentantsdragt, giennem Fredssalen i Æresgaarden, hvor han staaer til Vogns med dHH. Duport og Gevaudan.

Klokken halv fire aabner Præsidenten Mødet paany; men da Sebastiani opkaldes at tale over

Dagens Orden, sagde han: for rystende er min Smerte, for stor min Indignation til at kunne i dette Øieblik discutere over et vigtigt Spørgsmaal for et Kammer, hvor nys et saadant Attentat er fuldbragt." Lignende Erklæring give alle af venstre Side, der opkaldes at tale; endelig hæver Præsidenten Mødet.

Som nu dette Optrin i sig selv gav megen Forargelse, anmærkedes derhos: at Kammerets Kiændelse hverken af Præsidenten eller nogen anden af Kamrets Tilforordnede var Hr. Manuel officialiter tilmældt, og at inden den væbnede Magt traadde ind, ikke engang forrige Mødes Protocoll forelæstes, over hvilken vigtige Indsigelser vilde fundet Sted, lutter Formaliteter, hvis Tilsidesættelse ved et i sig selv saa problematisk Vilkaarligheds Skridt var dobbelt uoverlagt; ligesom og anmærkedes, at Gensdarmeriet, der blot staaer under Politipræfecten, og ikke er Kammerets tienstgiørende Vagt, ikke af Præsidenten kan kaldes eller beordres, og at altsaa Regl. paaberaabte Art. her fra mere end een Side syntes overtraad.

Næste Møde vare overordenlige Forholdsregler tagne for at holde Hr. Manuel ude, om han skulde komme, hvilket han naturligviis ingen Anledning havde til.

Efter at Protocollen var forelæst, sagde Præsidenten: Følgende Brev er indløbet til Præsidenten. "Hr. Præsident! vi bede dem forelæse Kammeret hoslagte Erklæring; underskr. Latour Dupin, Leseigneur, Keratry, Lafitte o. s. v." Fra venstre erindredes, at der var 62 Underskrifter, og Chauvelin bad ham have den Godhed at forelæse dem alle. Der blev nu Strid, om Erklæringen skulde forelæses eller ikke, da Præs. forklarede, at den indeholdt en Protest fra en Deel af Kammeret imod de mod Hr. Manuel tagne Forholdsregler. Ultraen Dudon fik Ordet mod Forelæsningen deraf, søgte med et Decret fra den const. Fors., der forordnede, at hver Embedsmand, der protesterede mod en Lov, var at ansee, som han takkede af, at bevise at Protestationen ikke burde forelæses, og fordrede Dagens Orden. Forgjæves anmærkede Dupont de L'Eure, at der havde fundet Protestation Sted i det nærværende Pairskammer, Lameth, at en Beslutning af en Deel af Kamret ingen Lov var, men dertil først maatte have Pairskammerets Samtykke og Kongens Sanction; mange Stemmer, at her ikke handledes om Embedsmænd, og fremfor Alt Gen. Foy i en meget kraftig Tale, at Regl. paalagde Præsidenten, at underrette Kammeret om Alt, hvad der indsendtes til ham.

Præsidenten greb i denne Knibe den Udvei at lade votere om den foreslagne Dagsorden; hvilken da under biærve Indsigelser fra venstre Side kom paa Votering, og havde Ultraphalanxen for sig. Nu forlod venstre Side, og en Deel af venstre Centrum Salen, og erklærede, de tog ingen Deel i Forhandlingen af et Lovforslag, der var besudlet med slige Voldsfærd.

De 62s Protest lød saaledes: Vi Underskrevne Medl. af de Dep. K. erklære, at vi kun med dyb Smerte og en Uvillie, som vi af Pligtsfølelse for hele Frankrig offenlig maa udsige, have seet den ulovlige, Chartet, det kgl. Prærogativ, og alle Repræsentativregieringens Grundlag krænkende Act, der ophævede Nationalrepræsentationens Integritet, og i en Deputerets Person fornærmede alle forsikrede Garantier, alle Valgmænds og alle franske Borgeres Rettigheder. Vi erklære for vort Lands Ansigt, at den Commissions Lære, der foreslog en af vore Collegers Udelukkelse, og efter hvilken denne Forholdsregel antoges, er en Lære, der omstøder al Samfundsorden og Retfærd; at den uhyre Blanding af en Lovgivers, Anklagers, Referents, Edsvornes og Dommeres Pligter er et Attentat, hvorpaa man intet Exempel finder, uden i den Proces, hvis Erindring maatte tiene til Paaskud, at erklære her

Manuels Fuldmagter ugyldige — at de i Commissionens Indberetning om Kammerets ubegrændsede og tilbagevirkende Autoritet fremsatte Grundsætninger, ikke ere andet, end de anarchiske Grundsætninger der medførte den meest forhadte af alle Ugierninger; at de beskiærmende Former, med hvilke Loven dækker den eneste blandt Anklagede, og selv Navneopraabet, der ved saa vigtig en Leilighed ene kunde være Borgen for Stemmernes Uafhængighed, med lidenskabelig og tumultuarisk Haardnakkenhed bleve tilbagestødte — i Betragtning, at den i Gaar den 3die Martii 1823 mod vor Collega tagne Beslutning er at ansee som det første Skridt af en Faction, for voldelig at sætte sig ud over alle Former, og sønderrive alle Tømmer, som vor Statsgrundforbrag paalagde den; overtydede at dette Skridt kun er Indledningen til det System, som fører Frankrig til, udenrigs at foretage en uretfærdig Krig, for indenrigs at fuldende Contrarevolutionen, og aabne vort Enemærke for fremmed Occupation — i den Hensigt, ikke at giøre os til Medskyldige i den Ulykke som denne Faction ufeilbarlig vil drage over Frankrig — protestere vi mod alle illegale, og uconstitutionelle Forholdsregler, der i disse Dage ere tagne til Udelukkelse af Hr. Manuel Deputeret fra

Rendeedepartementet, og mod den Voldsomhed, hvormed han er udskæbt af Departementsdeputeret-kammerets Skidd.

K. N.

Historien.

Lodbet er kastet; den blodige Tærning ruller; den franske Krigshær er rykket ind i Spanien; Ultrata-lerne og Ultrabladene bebude, at Alt skal snart være fuldbragt; men Menneskehedens Genius seer med andægtigt Blik op til ham, til hvem det ene stader at sige: saavidt skal du komme, og ikke længere; den hæfter sin Tanke paa det Forbigangne, for at danne sig derfra Forestillinger om det rimelig tilkommende; og neppe torde den finde Stadfæstelse for hine altfor haabsvangre Ultraspaadomme; heller ikke er det at nægte, at allerede Stemmer af megen Betydenhed, saavel med Hensyn til Mændenes Standpunkt, hvor-fra de overskue Begivenhederne, som til den Stilling, hvori de medvirke paa dem, allerede have hævet dem med ikke ringe Tvivl om hin Spaamandes Paalide-lighed.

I sidste Hæfte meldtes, at allerede den kongelige Aabnings Tale i Frankrig lød krigerisk, og bebudede, at 100,000 Franskmænd under Anførsel af en Prinds, hvem Kongens Hierte kaldte Søn, vare beredte at bryde op imod Spanien; og at Ultramajoriteten i begge Kamre, havde giennemdrevet en bifaldende Takadresse; megen Sensation giorde just i samme Dieblik den engelske Thronetale, og de i den Anledning i begge Huse forefaldne Forhandlinger; og var det ikke umærkeligt derved, at Ultrabladet l'Etoile, og det, som man vil forsikke, fra en quasiofficiel Kilde, havde ilet at meddele et urigtigt Udtog heraf, der indeholdt den udtrykkelige Forsikring, at England vilde blive neutralt, hvilket nu saaes hverken at findes i den kongelige Tale, end mindre i Ministrenes Forklaringer deraf, og allermindst i Broughams og andres Foredrag i denne Anledning. Ja selv den af det engelske Ministerium, der synes at gaae meest i Londonderrys Spor, Hr. Peel, tilstod, at han intet i Spaniens Anliggender saae, som kunde berettige England at indblande sig deri; men at han ligesaalidet vilde paastaae, at de af Kongen af Frankrig anførte Grunde berettigede ham til at blande sig i Spaniens Anliggender, og tvertimod holdt dem for

utilstrækkelige; en Erklæring, som paa alle Sider af Huset vakte megen Opmærksomhed. Dog smigrede han sig endnu bestandig med det Haab, at Spanien godvillig vilde foretage nogle Forandringer i sin Constitution."

Midlertid syntes man i Spanien intet mindre end forbløffet. Paa Eragtning af den diplomatiske Commission tog de overordenlige Cortes en Beslutning om at afbryde Forbindelserne med de Magter, der havde indstilt deres venskabelige Forhold med Spanien — Rusland, Østerrig, Preussen, Frankrig; med Eenstemmighed antoges Ministrenes Forslag om ny Udskrivning af 30,000 Mand til Armeens Forstærkning, Udrustning af 150 Kanonbaade osv.

Paa den anden Side vedblev i Frankrig et talentfuldt og kraftigt Parti med Iver at erklære sig mod Krigen. I forrige Hæfte leveredes et Udtog af den graahærdede Statsklogeş Talleyrands Foredrag til Pairskammeret; af dem i de Deputeredes Kammer, ville vi anføre noget af Duverger de Hauranneş, saameget mere, som han ikke henhører imellem de egentlige Oppositionister.

"Krigens bebudede Formaal, siger han, er at befrie Ferdinand og gienreise den kongelige Myndighed. Ferdinands Befrielse er meget uvis, lad os

heller frygte at forværre hans Stilling. Jeg tilstaaer, at vi meget let trænge frem til Madrid, men Cadixes faste Beliggenhed er bekiændt, Cortes vil trække sig did tilbage med Kongen. Da vil vore Ministre blive tvungne at oprette et Regentskab; jeg veed ikke, hvilket man vil foretrække; thi der gives alt to, der ere i Fiendskab med hinanden. Iøvrigt, enten Ferdinand bliver i Madrid, eller man opretter der et Regentskab, bliver Resultatet det samme, og da vil Uenighed mellem Krigens Tilhængere udbryde."

"Jeg har alt sagt — vedblev han videre, at det sandsynlig vil lykkes os at bemestre os Madrid, men da først ville vore virkelige Farer begynde, og snart vil vi da finde os i en synderlig Stilling; understøtte vi Gienreisningen af den uindskrænkede Magt, vil vi have nogle Tilhængere og mange Fiender; raade vi til at oprette et Charte, der omtrent ligner den franske og engelske Constitution, faae vi idel Fiender. Hvad Parti vi end vælge, ville vi være nødsagede at holde Spanien lang Tid militair besat. Naturligviis vil vi søge at formindske vore Udgifter ved at lade Spanierne bidrage dertil, og snart ville de andre smaa Uleiligheder ved en fremmed Besætning, frembringe de smaa daglige Udpresninger, der fornærme Nationalstoltheden."

"To udmærkende Træk ligge i den spanske Caracteer: det meest erklærede Had mod hvert fremmed Herredom, og Haardnakkenhed i Modstand. En almindelig Opstand vil tidlig eller silde udbryde. Deres foregivne Venner vil vende sig mod dem selv; Guerillaerne vil føre en forbittret Krig imod dem; slagne den Dag vil de igien komme tilsyne den næste. Den stedse drillede Armee vil ved daglige Forliis smelte sammen, man maatte bestandig sende Forstærkninger, giøre nye Udskrivninger og udtømme Skatkammeret. Vi kunne blive tvungne til et pludselig Tilbagetog."

Vi forbigaae hans ikke mindre betænkelige Skildring af, hvad der turde forefalde i Frankrigs Indre, og erindre blot, at Ultraerne her var ligesaa døve paa det høire Øre, som de gemeenlig ere paa det venstre, og at Hr. Haurannes Tale fandt intet Gehør; dog vaklede endnu nogen Tid Meningerne om Krigens virkelige Udbrud, saameget mere som det franske Ministerium selv ikke i den Henseende syntes saa aldeles enigt, saa det endog hedde, Villele vilde aftræde, og Chateaubriand, der mod Forventning er blevet Krigssindet, komme i hans Sted.

Dette har imidlertid ikke fundet Sted, men Chateaubriands politiske Omvendelse synes at have

medført Villelès, der imidlertid endnu bestandig er Hyperultraerne ved sin Moderantismus en Torn i Øinene, og har foranlediget den Synderlighed, at der efter den manuelske — ovenfortalte — Episode, og den venstre Sides Udtræde af Kammeret, har dannet sig en Contraopposition paa omtrent 50 Medlemmer, med La Bourdonnaye i Spidsen, der endnu med mere Bitterhed, end den yderste Venstre selv, men af aldeles modsatte Grunde, angriber Ministeriet.

Over det, der imidlertid foregik i Madrid selv, hviler en Taage. Cortes havde decreteret, at i Nødsfald Kongens Ophold maatte forlægges fra Hovedstaden, som usikker; hertil vilde Ferdinand ikke give sit Minde, og Ministeriet, der var af Mening med Cortes, takkede af; herover udbrød almindelig Misfornøielse, hvis Ordfører Hovedstadens Municipalitet var, og Kongen saae sig i den Nødvendighed, at indsætte Ministeriet igien. Midlertid traadte de ordenlige Cortes sammen, de syv Ministre aftakkede paa ny, og et nyt Ministerium udnævntes, som det kostede særdeles megen Umage at organisere, da een efter den anden undslog sig for at modtage Udnævnelsen. Kongen valgte nu Sevilla, som det Sted, hvor han med Regieringen og Congressen vilde be-

give sig hen; imidlertid blev der udnævnt et Concilium af Læger at undersøge, hvorvidt hans Helbred maatte tillade Flytningen, denne erklærede sig naturligviis derimod; men Congressens Commission afhørte de Læger, den havde i sit Sted, og der var af modsat Mening; hvilket den tilkiændegav Kongen, som derpaa bestemte sin Afreise, der ogsaa har fundet Sted.

Om Troens Armee i Spanien, og dens forskiellige Afdelinger, have Rygterne været saare modsigende; at der ingen indbyrdes Enighed er imellem dens Hovdinger, og endnu mindre mellem Franskmændene i Almindelighed og disse er upaatvivleligt.

Endmere uforklarlige ere de Spændinger, der ved den franske Armee synes at finde Sted. Alt længe havde der været ymtet om, at Hertugen af Belluno — Marschal Victor — skulde afgaae fra Krigsministeriet, og i det Sted være udnævnt til Major General ved Armeen imod Spanien, hvorhos man bestemte Hertugen af Ragusa — Marchal Marmont til hans Eftermand; snart tilføiede man, at, da denne havde foreslaaet uantagelige Betingelser, skulde Greven af Artois Adjudant Grev Digeon afløse Belluno. Midlertid reiste Hertugen af Angouleme at tage Commandoen, uden at man mærkede videre

Forandring, kun undredes man over, at han medtog den bekiendte Ultradeputeret Martignac som kongelig Civilcommissair — et Embede, hvis Betydning vakte mange Betænkninger. Hertugen af Reggio — Oudinot — havde modtaget Commandoen over et af Armeecorpserne, Hertugen af Conegliano — Moncey — over et andet, Lauriston, som i Begyndelsen sagdes bestemt til en Commando derved, blev i Paris som kongelig Huusminister.

Pludselig afgik desuagtet Belluno virkelig som Majorgeneral til Armeen, og Digeon fik hans Portefeuille; man ymtede nu om mange forskiellige Anledninger dertil, Opdagelser skeete ved Armeen Hæftelser, blandt andet af en fordums Officier Baron Viat paa Veien til Armeen, og af en Adjudant af General Guilleminot, Loustardet, der under Bevogtning hiemsendtes fra Armeen, og sagdes Guilleminot selv ved denne Leilighed at være compromitteret. Ogsaa gererede Digeon sig aldeles som virkelig Krigsminister, og Ultrabladene hoverede allerede over, hvilken raskere Gang Tingene under ham havde faaet, og angav man tillige adskillige Aarsager, hvorfor Belluno var falden i Unaade.

Hertugen af Angouleme, der er Generalissimus for Armeen mod Spanien, er med Hertugen af Reg-

gios (Oudinots) Armee rykket ind over Bidassoa uden Modstand. Efter General Guilleminots Beretning skal en Flok franske og italienske Overlobere ladet sig see inden Overgangen paa den anden Side af Floden, og med oprørske Sange og Raab opfordret de franske Soldater til Desertion; hvorpaa General Vallin lod fyre tree Skud med Cartæscher imellem dem, hvorved de adspredtes, det spanske Regiment Keiser Alexander, som saae derpaa, tog ingen Deel i denne hele Begivenhed.

Hertugen af Angouleme har besat adskillige uforsvarede Byer, og beleirer St. Sebastian, der, siger l'Etoile, vel vil forsvare sig nogen Tid, da 2000 af de værste (?) Spaniere have kastet sig derind. Ogsaa skal de efter Beretninger allerede have taget temmelig ilde mod General Bourkes Division; der paa en sveddig Maade kom dem for nær; saa at denne Fægtning kostede de franske 300 Mand, medens Sygdomme hiemsøge Armeen, der desuden skal finde sig ilde ved at maatte medbringe sine Levnetsmidler paa sin Ryg.

Med megen Foie erindrer imidlertid en meget velskreven Art. i Brem. Z. at man maa være særdeles varsom i at fæste Tro til Beretningerne fra Krigstheatret, der saa temmelig kun giennem meget mistænkelige Canaler vil komme til os, og i Forhold hertil

ville være ligesaa upaalidelige som modsigende; til-
lerst vil man udentvivl kunde forlade sig paa de Ef-
terretninger, man faaer over England, naar man —
vel at mærke — ogsaa her tager Hensyn paa Far-
ven af det Blad, hvori de meddeles.

Giælder dette om de egenlige Krigsberetninger fra de spanske Grændser, maa det endnu i langt høiere Grad finde Sted i Henseende til Optrinene i det indre Spanien, hvor det ene Parti er ligesaa iv-rigt til at udbasune Troensarmeens Fremskridt og Bedrifter, som det andet til at tillægge de constitutio-nelle Overmagten og Seieren paa alle Sider; og hvad i denne Henseende giælder om Spanien, giælder ikke mindre om Portugal, hvor man paa een og samme Tid læser, at den under Grev Amarante ud-bredte Opstand udbreder sig mere og mere, og at General Rego har aldeles underkuet den.

Ogsaa i selve Frankrig ere Tingene problema-tiske nok; saaledes læste man for faa Postdage siden meget og mangehaande om de store og vigtige Foran-dringer, den nye Krigsminister Vicomte Dignoy giorde i sit Departement; pludselig kommer Hertugen af Belluno tilbage, Vicomte Digeon faaer Titel af Statsminister — til Tegn, sige Aviserne, at han afgiver Portefeuillen, og til end større Forvisning

herom, afskediger Belluno dem, Digeon havde indsat, og indsætter sine afskedigede Bureauchefer igien. Aldeles Uret har man dog vel ikke, naar man af alle disse Værkskrifter ikke spaaer Tingenes Gang det stadigste Fremme.

I Bilaget til denne Artikel fortaltes omstændelig den Stridighed, der foranledigede Repræsentanten Manuels Udelukkelse af Kammeret paa et Aar, og den derpaa fulgte Udtrædelse af den saakaldte venstre Side, i Følge hvilken ogsaa det venstre Centrum, skiøndt det møder, ingen Deel i Forhandlingerne tager.

I Førstningen ymtede man om, at en Deputeret af venstre Centrum vilde indkomme med Forslag om Manuels Gienoptagelse; det synes imidlertid, som dette er opgivet, og at de Liberales Plan er at erklære Alt, hvad siden er forefaldet for constitutionsstridigt. Midlertid har den saakaldte Contraopposition taget Plads paa de øde Bænke. Vel have nogle Tidender villet giøre dette hele til en Ultracomedie, hvortil Rollerne vare inddeelte i den bekiændte Reunion Piet; at imidlertid adskillige af disse Rollehavende lade til at tage denne Comedie for Alvor, synes af de høist alvorlige Udfald især af Bourdonnaye og Vaublanc, den første endog med megen indblandet Personlighed, har giort paa Villele, hvem han beskyldte for, at forberede-

Frankrig en Krig uden Ende, hvis Afvexlinger vilde bringe Frankrig Ulykke, og hvis Udfald vilde blive foruroligende for Europa, da allerede paa Frankrigs egen Grund, hvor to Have lettede dem Midlerne at anlægge Magaziner, hvortil de havde havt sex Maaneders Tid, Cavalleriet alt leed Mangel paa Fourage, og Nødtørft paa de uundværligste Gienstande reiste sig paa alle Sider."

Saa mærkelige imidlertid disse Optrin end ved deres Følger torde være, hviler dog i nærværende Øieblik den almene Opmærksomhed end mere paa Storbritanien, hvis Bestemmelse i denne Crisis vil, om ikke giøre Udslaget, dog lægge en betydelig Vægt i den Skaal, det erklærer sig for.

Vel synes ikke Ministeriet paa seneste Tid saa erklæret at begunstige Spanien, som det i Begyndelsen ansaaes for at ville; heller ikke vedvarer længer den mageløse Enighed og gode Forstaaelse imellem Oppositionen og Ministeriet; imidlertid er det paa den anden Side unægteligt, at saavel Canning som Liverpool endnu bestandig tillade dem Yttringer, der lyde saare ilde i det franske Ministerii Øren; ligesom og Nationalstemningen i England er umiskiændelig til Spaniens Fordeel. Meget vil det ustridig i denne Henseende komme an paa, hvad Parti de øvrige store

Fastlandsmagter ville tage i denne Krig, og har det saaledes giort megen Opsigt, hvad Aviserne have fortalt, at der ved den franske Armee skulde ventes Commissairer fra de tre store Magter.

Ikke mindre opmærksom er man paa, hvad Deel de engelske ville tage i de grædske Anliggender, som imidlertid synes at gaae bestandig fremad. Vel synes det, som Lord Strangford i Constantinopel er vedblevet at røgte sine gamle Ærender, og siges han endog i Divan at have fundet timmelig Gehør derfor, skiøndt den østerrigske Internuntius ikke skal have været nær saa tilfreds med Forhandlingernes Udslag. Men saare lidet bygger man uden Tvivl med Føie paa Divanets Beslutninger i en Tidspunkt, da Janitscharerne ere i en saa frygtelig Giæring. Saaledes har i Constantinopel raset en gruelig Ildebrand der har lagt en uhyre Mængde Huse — Rygtet nævnede i Begyndelsen mellem 40—70 000; som dog var overdrevet — i Aske i Forstaden Galata, og som skal have været paasat, formodenlig især for at ødelægge Forstaden Pera, Frankernes Hovedsæde, der dog ved en Række næsten af Vidunder er bleven reddet. Derimod have de tyrkiske Militairetablissementer liidt meget, og meente man, at Janakerne af Misforstaaelse over den forehavende Indskibning for

at gaae mod Morea, selv havde sat Ild paa disse. Midlertid vedvare Rustningerne endnu, og siges at være meget betydelige, hvorhos tillige tvistes, om de gjælde Grækenland, eller de endnu bestandig frygtelige Perser. Men paa samme Tid vedvare, eller rettere tiltage Urolighederne, og Janitscharernes Udaad, og vilde de sidste Tidender ikke blot vide om en ny betydelig Mordbrand, men man havde endog det Rygte, at de skulde have bemestret dem Thronarvingen, og fort ham til deres Caserne, ligesom de og skulle være meget forbittrede paa Sultanen, for den, efter deres Formening, ikke keiserlige Gave af 500 Piaster, hvorved han havde afffundet sig med de Brandlidte.

Ogsaa paastaae Efterretningerne, at det tyrkiske Divan selv tager med en Haand, hvad det synes at give med den anden, og i det det lader villigt at opfylde de strengfordske Fordringer, fra sin Side gjør andre, som det veed meget vel, maa afslaaes, alt i Tillid til, at de spanske Anliggender vil skaffe Vedkommende andet at tænke paa; hvorimod man forsikrer, at en høi Person, som man ikke nævner, har erklæret, at Toget mod Spanien ikke var nogen Krig; men blot et Gensdarmeritog.

Paa en anden Side vende Øinene dem mere og mere mod andre Verdens Dele, og synes saaledes Øen Cuba at torde blive et betydeligt Tvistens Æble. At Iturbide skal have nedlagt den mexikanske Keiserkrone, er en Begivenhed, som saalidet den for Øieblikket synes at gribe ind i Tingenes almene Kiæde, dog paa mange endnu uforudseelige Maader, kan faae betydelig Indvirkning derpaa.

Gierne kan man paa Tingenes hele nuværende Stilling anvende den bekiændte Linie

Kun Mørket synligt er ved idelige Lyn.

Naar dette Mørke vil adspredes, og hvad der da vil blive at see, veed kun han, der har Lyset i sin Haand, og paa hvis Bliv! det ene vil vorde.

Sidst i April 1823.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen helliget.

Ottende Binds tredie Hæfte.

Tale,

holden i Anledning af Kongens Fødselsfest i Selskabet den nye Forening d. 1 Febr. 1823.

Medborgere!

Mange og mangehaande Grunde maatte, især i nærværende Dieblik, foreenes, for at indpræge mig Betænkelighed ved at modtage og efterkomme den hædrende Anmodning, hvorved jeg af vort Samfunds ærede Foresatte indbødes atter at betræde den Talestoel,

hvorfra jeg i længst henfarne Dage har nydt den Lykke med broderlig Godhed at høres.

Jeg seer tilbage, og for min Tanke staaer den herlige Rad af Fædrelandets, Videnskabernes, Samfundets Ypperste, hvis henrivende, frimodige, grundige, skiønne Borgertaler fra dette Sted uudslettelig leve i min Hukommelse, fra hine Dannebarden Thomas Thaarups skiønne Foredrag til Selskabets Tiaarsfest, det første, der gav mig et saa beundringsværdigt Monster for, hvorledes man her kunde tale og burde tale, og indtil Retviishedens jubelkronede Veteran, dette speiltro Aftryk af Qvinctilians Forbillede: en retskaffen Mand, kyndig i at tale, og indtil hans skarpsindige og lærde Efterfølger, min nærmeste Forgiænger her paa Talestolen, Mænd, som, jeg kiender mig for vil, til at drømme om, at maale mig med. Jeg seer for mig og om mig, og i det mit Die og Hierte savner saa uendelig mange af dem, hvis mangeaarige Venskab ved at høre mig bestak deres skarpe og strænge Omdømme, møder mit Blik ligesaa mange Mænd i deres feireste Aar, deres muntreste Kraft, udrustede ikke blot til at holde Die men Skridt med Tidernes Gang, Begrebernes Vendinger, Tankernes Retning; Mænd fortrinligen egnede og skikkede til at være dette Selskabs Ordførere paa en Dag som denne, især

langt fremfor den, der i sin afsides Vraa af mere end een Aarsag helst dvælende i Erindringens hellige Enemærker, som baade ere ham fortroligst og kiærest, ikke noksom kan gienkalde sig Gøthes alvorlige Advarsel imod at skildre, hvad han ikke kiænder, mindre elsker.

Men i det de droge mine Tanker forbi, hine herlige Hedengangne, Borgerfrihedens og den sande Fædrelandskiærligheds udkaarne Sønner, fra deres herlige Fører Tyge Rothe, Dannertaleren Thomas Thaarup, Ynglingen Pram, den driftige Tode, den vise og sindige Storm, den djærve Klingberg med Sandhedens Luespeil i stadige Haand, og indtil ham, der sluttede den lange Hæders-række, Svadas nylig hedengangne Guldfeld — o da var det mig, som denne venne-huld standsede, med sin ømme Siels Bevidsthed, at det vilde være mit friskblødende Hierte umuligt saa hastig at løsrive sig fra den elskede Skygge; han stod for mig, som da han for faa Aar siden fra denne Talestol af sit dannersindede Inderstes hele Fylde saa henrivende skildrede os den gode Forstes Fødselsdag; og paany gienlød de i mit Hierte hine hans herlige Ord: og man da denne Dag kan ædlere helligholdes end ved mandig Frimodighed til at erkiænde Sandheden, hvor den findes, og fremstille

den, som den er, uden Hykleri, uden Forstillelse, med det rene Borgersind, der er Fyrsten hengivet i mørke, som lyse Dage, denne ærlige broderlige Samvirkning til eet Maal, Oplysnings, Dyds, og Lyksaligheds Udbredelse i Fædrelandet?

Og det var mig, som en Gnist af hans hellige Ild floi, faldt, fængede i min Siæl, og det randt mig ihu, at i den Skrivelse, hvorved jeg af Selskabets Foresatte var indbudet at føre Ordet paa denne Hoitid, udtrykkelig bemærkedes, at den henved et halvt Aarhundrede var aarligen helligholdt i vort Samfund; og jeg mindedes, at Selskabets sande Stifter, ærværdige Fader Jacob Dreyer, dets tredive Aars Hoitids værdige Ordfører, udtrykkelig havde vidnet, at Selskabet fra sin Begyndelse ingen Hoitid havde uden Kongens Fødselsdag ene. Da oprandt hos mig den Tanke: hvad om du prøver, saa langt du har kiendt Selskabet, og som du har kiendt det, at fremstille, hvorfor Kongens Fødselsdag var dets eneste faste Hoitid, hvorledes den hoitideligholdtes, og paa hvad Maade den fremdeles bør og maa holdes, for at være os, hvad den var hine, og hvad den bør og maa være for hver, der hoitideligholder den i Aand og Sandhed?

Men — kunde man maaskee indvende mig — har du ikke allerede ved de ovenanførte Guldbergske Ord opløst denne Gaade, besvaret dette Spørgsmaal? man gienkalde sig Odene, og man vil finde, at han fremstillede, hvorledes denne Høitid efter hans Overbeviisning retteligst og værdeligst var at holde! mit Øiemeed er at vise, hvorledes den er holdet, og at den blev til, for at holdes saaledes.

Ikke har jeg havt, og ikke kunde jeg efter mine Aar have den Lykke og Ære at være mellem Selskabets ældste Stamme; kun henved fyrgetyve Aar er det siden jeg indpodedes i eet af de Tvillingtræer, der siden ere samvoxne, og det er kun om dette ene, jeg egenlig, deels af egen Erfaring, deels efter Fortælling fra ældre Selskabsbrodre, af hvilke jeg har levet med mange blandt de ypperste i fortrolig Forbindelse, kan tale. Ovenfor har jeg nævnet, hvad han, ved hvem det Agern, hvoraf denne Stamme opspirede, lagdes i Jorden, har sagt om dets ældste eneste Høitid. Jeg vil nu tilføie, hvad een af dem, der stod hos, og rakte Broderhaand, da Agernet nedlagdes, en af de ypperste Ædlinge, der have prydet denne Talestoel, til en lignende Høitid for henved tredive Aar siden i en saare mærkelig Tidspunkt har vidnet.

"Medborgere! sagde den ædle Thomas Thaarup i den ved frimodig Sandruhed saa udmærkede Borgertale, han 1794 til Kongens Fødselsfest holdt: — "Den Sædvane er bleven til Lov, at dette Samfunds Medlemmer aarlig eengang forsamle sig for at eftertænke, og glædes ved Fædrelandets Fremgang til Held. Det er vort Samfunds eneste Høitid, værdig tænkende Mænd, og Held os, at vi kunne hellig holde den med Glæde." Og nu søge hos ham fremdeles hver, som har sit Fædreland kiært, hans ligesaa skiønne, som sande Skildring af det, der giorde Christian den syvendes Fødselsfest til en evig vigtig Tidspunkt i Danmarks Aarbøger, hans Regieringstid til et ualmindeligt Æmne for den tænkende fordomsfri Historiker, og naar han da samlende i vor ypperste Veltalers korte Indbegreb dette Tidsrums uskatterlige Velgierninger, seer det knuste Stavnsbaand, de knækkede Negerlænker, og den velgiørende Meningsfrihed staae øverst imellem disse, da vil han taknemmelig erkiænde den otte og tyvende Januariis hellige Adkomst til at dele den ni og tyvendes Dannerhylding og Høitid; erkiænde, at det var fra den Tid af, da Fredrik stod ved Thronens Side, at disse uskatterlige Velsignelser fremspirede i dens Ly. Os kalder vort Tales Maal fra

hine Betragtninger til den med vort Æmne mere umiddelbar forbundne Skildring, hvorved samme Tale saa kosteligt sluttes.

Medborgere! er dens Ord: — som vor Samling i Dag ikke er Hændelsens Værk ligesaalidet er det vor Forening; den er Hensigt; jeg tør sige det: vigtig Hensigt; vi skulde ei ellers have budet hinanden Venskabshaand, uden for enige at virke, og til hvad? til Fædrelandets Lyksalighed, til Oplysning og Sæder. I vort Samfund er det Fornærmelse at spørge, om man foredrager Cincinnatus for Coriolan, Codrus for Cicero, Sokrates for Seneka; unødvendigt at bevise, hvorledes sokratisk Underviisning virkes ved Vennesamtaler, og hvad denne virker til Almeenoplysning. Vi tør ikke blues ved, hvad vort Selskab hidtil har virket. Det staae urokket i sin Vælde, uforstyrret i sin Virkning! Velkommen, velsignet være hver den Mand hos os, der har Aar og Kraft og Kundskab og Hierte til at fremstille Sandhed i sin simple majestetiske Ynde for Hyttens saavelsom for Thronens Beboer; afskyet, bandlyst af os, af alle gode være den, som skiuler dens Speil med Smigreriets og Hyklens Guirlander, eller giver

den en Dolk ihænde, hvis Od han har forgiftet. Her berede Faderen et gavnligt Samfund for sin Søn, her opmuntre den kloge Olding den unge beskedne Mand og lære Ynglingen Beskedenhed; her gid vi ofte samles til Glæde, og aldrig forlade vi vort Samfund med Anger! Ja! hellige Kiærlighed til Fædrelandet, Menneske-kiærligheds ædelste Datter, dig indvie vi vore Evner, vort Held, vort Liv, vor Røst, vor Taushed; dig ville vi mindes, naar Solens første Straaler kalde os til Arbeide, dig, naar den milde Aftenstierne vinker os til Hvile."

"Vel kiænder man her, vil maaskee nogen indvende, Gutfelds ligesindede Ven, forenet med ham ved lige inderlig Kiærlighed for Konge og Fædreland, samme brændende Begeistring for Oplysning og Dyd, Menneskeværd og Menneskevel; men fordi disse to tænkte det saa, er det deraf en Selvfølge, at det var virkelig saa, eller giælder, maaskee dem selv vitterlig eller uvitterlig — i det mindste i en vis Grad ikke ogsaa her det gamle Digtersandsagn:

Vi sige tit: du er, det er du burde være,
Og i vor Lovsang selv en skiult Erindring laae."

Lad os da kaste et Øie til, hvad man i Modsætning til den aarlige bestemte Samfundsfest kunde kalde de

tilfældige ubestemte; og mulig vil den Aand, der bestemte og besiælede disse, tiene os til Veiledning i at afgiøre, hvad der for Selskabet var Høitid, og hos det havde Adkomst til Høitid.

Ikke vil jeg dvæle ved den Begeistring, som redelige Jacob Dreyer, og saa mange med ham efter flere Aartid-Forløb med Henrykkelse have omtalt, hvormed Dannesangerens Thaarups prophetisk deilige: naar Østens Straaler i Anledning af vor Fredriks Confirmation istemtes i fulde Chor; blot vil jeg anføre, hvad ogsaa nysnævnte historisk sandru Fortæller har stadfæstet, hvad Tiaarsfestens Ordfører desangaaende vidner: Vi glæde os ved Dannemænds Daad, skiønt de ikke ere indlemmede i vort Lag; thi de gode ere indlemmede i vore Hierter; den erkiændtlige Bonde satte Bernstorff en Marmorstøtte, og vi qvad en Sang om ham, der skal trætte med Støtten om Hæder, men overgaae den i Varighed; saaledes glædede vi os ogsaa ved Gerners Værk, thi han lettede ligeledes Trældommens Lænker. Dansk Tonekonst følger Fædrelandets Sange: vore Landsmænd høre henrykte til, lære Tonerne; og nu udbredes Sangene til alle Selskaber, de modtages med Glæde, og deres Indhold bliver Almuemening."

Hvad den ædle Taler vidnede her, det har en af hans kostelige Fævninge, den unge Digter, Ewald elskede, en af de faa herlige Overblevne fra hine første Dage, i sin skiønne Sang disse Dage til uforgiængeligt Hædersminde beskræftet, sigende

At stundum en Fest de holde,
Naar Kongens og hans ærlige Mænd
Faae Overhaand til det bolde,
Naar Skioldemærker, og laante Raad
Er ikke de Ting, der hædres,
Naar Manden lønnes for egen Daad
Og Uslingen ei for Fædres,
Naar Bonden, hvis rette danske Æt
Af fremmede Slægter ublandet
Mod Fienderne fører Pandseret,
Kaldes frem til Odel i Landet.
Naar Sandhed tør tales frit om Land,
Men Nidvisen straffes paa Stande,
Naar Folket er frit, og hver ædel Mand
Er adlet i Skioldingens Lande,
Kortsagt, hvergang Skioldungen og hans Mænd
Over Hedenolds Uvaner vinde.

og vel maatte hver Mand, i hvis Bryst et danskt Hierte slog, af sit inderste istemme den kostelige Slutningsstrophe

Gud give dem mangen slig en Fest
Og skiællig Aarsag tillige!
Da staaer det sig vel, om ikke bedst,
Med Dannemarks gamle Rige.

De ligge for os bevarede, som uforgiængelige Mindesmærker fra denne Dantigets Guldalder, de herlige, af Selskabet kronede, af Fædrelandets ærværdige Almeenstemme i deres Hæder stadfæstede talrige stormske, thaarupske, pramske, snedorfske, og flere lignende Ædlinges kostelige Sange, Quad, Taler, Borgerfrihedens, Skrivefrihedens Bondefrihedens, og alle de øvrige Fædrelandskiærlighedens og Humanitetens uforglemmelige Seiervindinger til Ære, men og det Samfunds Aand, hvoraf de fremelskedes, til hædrende evig Adminddelse.

Ikke var imidlertid alle vore Høitider af denne glædelige Natur. Da den af Staten saa høifortiente, for den saa høiligen viglige Hentik Gerner, af en ubetimelig Død bortkaldtes til sine Fædre, blev hàn ihukommet her med en Sorgehøitid, hvorved den Mand, Fædrelandet fremfor alle andre vilde kaaret her til sin Taler, Tænkeren, Borgeren, Sandsigeren Tyge Rothe førte Ordet, hvis Sanger var Danne-

Skalden Thaarup; en Fest hvortil Statens ypperste Mænd vare indbudne, og som de, vidner Trediveaars-festens sandru Ordfører, forlode med den Yttring: at den var den Afdøde, var Samfundet værdig.

Medborgere og Selskabsbrødre! ikke veed jeg, hvilken af de Fædrelandets Ypperste, der indviede hin Sorgefest med deres Nærværelse, det var, der da gav Samfundet dette giennem en Fierdedeel Aar-hundrede i sieldsomt Minde bevarede Vidnesbyrd; de *) Mænd vare deriblandt, af hvis Mund det med Føie kunde ansees, som det udgik af Fædrelandets egen; men stoltere Ord er ikke udsagt over os.

Stort var det, at Ædlingen T. Rothe, den Danneborger, i hvis Siæl ikke var Sviig, paa hvis Læbe aldrig kom Usandhed, i selve sin Tale gav os det Vidnesbyrd: at vi vare et ved klog og ærlig Patriotiskhed agtbart Selskab; stort var det, at han vidnede, det var Geisten i vort Selskab at lystes ved Ting der havde høi Værd, Geisten deri at frydes ved Menneskeadel, og ved sande Herligheder; men større, stoltere er det endda, og

*) Det være mig blot tilladt at nævne Ernst Schimmelmann og Chr. Reventlow.

det i det Dieblik, da en Gerners Værk fremstilt ved Mesterhaand stod for Dannevirket, at vort Selskab sattes ved Siden af ham, til hvem vore Viismænds Ældste, Nestor Luxdorf, ikke uden Mistvivl om at finde det, søgte en Lige; af ham der levede for Fædrelandet, og hvis sidste Suk var et brændende Ønske for dets Velfærd. Og hvilken Høitid maa det da ikke have været, der igien kunde erkiændes denne Mand og dette Samfund værdig? o vel maa den have fortient det Vidnesbyrd, den af selve sin Ordfører fik, at den var som en Troskabseed til Borgerdyd, en Eed, som Gud Alseeren modtog.

Og have vi da i denne uforkastelige Fremstilling af, hvad vort Samfund ved hine Høitider havde for Øie, det meest fyldestgiørende Svar paa det opkastede Spørgsmaal: hvorfor Kongens Fødselsdag var det den eneste bestemte aarlige Fest? thi hvilken Aarets Dag var vel mere passende til at aflægge ovennævnte Troskabseed, end den, der af Fædrelandet var indsat, af den Allerhøiestes Haand ligesom indsignet dertil? og betragte vi nu hine os fra disse skiønne Dage bevarede Mindesmærker, finde vi dem alle, alle at svare værdigen til denne deres skiønne Bestemmelse; til denne Høitid bleve de til, hine kostelige Sange, hvori

De svore ham og hinanden glad,
At staae som Fædrene stode,

paa een af disse skiønne Høitider var det, at Indfødsrettens patriotiske Sanger holdt sin herlige Tale, Borgerfriheden under det danske Scepter til Ære, at fremstille os, hvad en Nation kan være under den Monark, som er den en Fader; paa en anden af disse var det, at Dannedigteren Thaarup opfordrede os til Erkiændtligheds ubegrændsede Følelse ved en kort men kraftig Skildring af de Velgierninger, der under Christians Scepter fremkom, modnedes, befæstedes, og — saaledes endte han denne Trylleskildring — betryggedes Varighed i det, at det var til Trajan, Nerva engang i Tiden skulde efterlade sit Diadem; atter paa en anden af disse var det, han i den Tale, hvoraf jeg alt i det foregaaende har anført vor Samfundsaands kostelige Skildring, priste Meningsfrihedens uskatterlige Gode, og den Tidsalders, den Regierings Fortrin, hvem vi havde denne at takke, og til Slutning anraabte Fædrelandets hellige Kiærlighed, og sagde: Ved dig allene vindes Borgerhæder og Hiertefred; vi indvie os til dig; vi ere dine indviede, din Løn er ikke Jordens, men Himlens.

"Og hvad giorde de da, disse Fædrelandskiærlighedens Indviede? hvorledes holdt de Borgersind og

Borgerdyd den Eed, som Gud Alfeeren modtog?" ikke vil jeg forvirres, ikke rødmes, ikke blues, om nogen skulde forelægge mig disse Spørgsmaal at besvare; og om der end ei var mere end eet bestaaende Minde, jeg kunde hénføre Spørgeren til; om end det endnu uircettet virkende Selskab for Efterslægten ei var, om ikke aldeles ubetinget udrundet fra vort Selskab, dog skiænket Styrke og Varighed ved dette, havde end ikke vort Samfund sin Steen, og det sandelig ikke af mindste eller ubetydeligste i Borgermindet til Bondefrihedens Ihukommelse; kunde end ikke adskillige slige Kiændsgierninger nævnes og vises; ligemeget! i alt Fald ere og disse samtlig — for at anvende hvad en stor Mand om et andet hæderligt Samfund har sagt — Selskabets Handlinger ad extra. Men ved en langt vigtigere, væsenligere, unægteligere og umiskiændeligere Fortieneste har Selskabet indfriet sin Troskabseed, viist sig sin Indvielse værdigt.

Er det en umiskiodelig Sandhed, at, som uden Almeenaand intet Almeenheld, saa uden Almeenmeening ingen Almeenaand, frit tør jeg da sige at dette Samfunds Afkomster til Borgerværd og Borgeragt ikke er at omtvivle. Ved mere end een Leilighed har jeg søgt at udvikle, at Almeenmening er høist forskiellig fra, ikke siælden aldeles stridig imod, hvad der

kalder sig den offenlige Stemme; at denne ikke sjælden fremkogles, fremtvinges, fremkiøbes, just for at overdøve, om ikke qvæle hiin; at til hin saakaldte Stemme skal kun Skraal, medens der til Meningen skal Begreb; at den offenlige Stemme ene har Værd, naar den er Almeenmeningens Organ, naar den ledes, styres, besjæles af denne. At dette var i afvigte Aarhundrede den sidste Fierdedeels skiønne Fortrin, vil man — maaskee med nogen Undtagelse for de allersidste Sekters Aar — vel neppe kunne benægte. Kaste vi et Øie paa Pressen, dette den offenlige Stemmes fornemste Organ, da see vi ikke blot Fædrelandets Ypperste ligesom afløse hinanden i Brugen deraf; men tillige — som en naturlig Følge — disses Exempel, Tone, Færd paabyde de øvrige Ærbødighed; langt fra, at Skribentens Haandtering, som vel i senere Tider tør være Tilfældet, var en aaben Tilflugt for dem der havde giort dem uværdige og uduelige til hver anden ærlig Haandtering, var det, som det reiste sig en almeen Afviisningsrøst mod hver, der med urene, ja var det endog blot med uvarsomme Hænder vovede at nærme sig dette Meningsfrihedens Palladium, harmedes man, naar trættydige Mænd vovede at fremstaae, var det end at tale den gode Sag,

Og hvorfor var da den almene Mening i saadan Hæder? fordi den var i Kraft, fordi den med Kraft og med Iver hævdede sin Hæderværdighed! og hvor havde den sit Sæde? ikke vil jeg udsætte mig for Mistanke, enten om Ubeskedenhed, eller om Smiger, ved at sige: at den mellem os havde sit stadige Bolig; men at den giæstede os ofte og gierne, ikke sielden opløftede sin Stemme i vor Midie, og udgik derfra, det siger jeg, uden Frygt for at giendrives, med fuld Overbevisning. Efter ham, hvem jeg saa trygt og saa gierne tyer til, naar Talen er om Borgersind og Fædrelandsaand, den her saa ofte alt anførte Tyge Rothe, kalder jeg Publikum den oplyste Deel af Almeenfolket; jeg erindrer mig nu hine skiønne ugenlige Aftener efter den nøisomme Concert, hvor Forsamlingsværelset var forlidet til de Mænd, der samledes, og hvilke Mænd: T. Rothe, den apostoliske Egede, ham, den eneste levende, jeg vil nævne imellem hine Foreevigede, da hans Udødelighed er samtidig med deres, O. Malling, nu ham, der skiøndt han ikke let offenlig hørtes, ved sine grundige kundskabrige, retvise Vennevoldstaler med dem, han fandt denne Ære værdige, maaskee mere end nogen anden var den almene Menings kraftige Ordfører,

Danneborgeren Wadum, Digterne Storm, Thaarup, Pram, Tode, de aandfulde Brødre Rosenstand Goiske, M. W. Kall, Patrioten E. Mangor, Bondevennen D. E. Rücke, og nu alle disse kostelige Yngre; Birkner, Chr. Hornemann, Samsø, Kierulf, Chr. Høyer, P. H. Aagaard, Klingberg, og hvo kan vel opregne dem alle? frit tør jeg vel sige om denne Forsamling, som Rothe om den gerneerske Liigskare, hvoraf disse da og udgiorde en Broderdeel: der i den Skare foruden Drabelighedsmændene, saadanne Videnskabernes, saadanne Dannerviisdommens, saadanne Statsforvaltningens, saadanne Konsternes Mænd, at hvilket Slags Kongeværk, at hvilket Slags Statsforherligelse, en selvtænkende Monark vilde skaffe, saa kunde han i Skaren vel fundet duelige Hielpere, og frit tør jeg tilføie efter ham: at høit i Sky har ofte Borgerdyd, har Menneskeværd, har danske Stats, har Nordens Genius svævet, og lyst sin Fred, og havt sin Fryd ved Skaren.

Og vil Nogen nu vide, hvad de Mænd skaffede, ved det de saaledes samledes, saaledes vexlede Tanker og Kundskaber, da raadspørge han Rothes kostelige Skrift: hvad er Publikum, og hvilken Værd har dets Dom? og troer han endda, at

det var Tilfældets Værk, at hine Almeenmeningens og Almeenaandens skiønne Dage vare de samme, som de, man ikke uden Føie har givet Navn af Dannemarks Guldalder, har jeg ham intet mere at svare.

Medborgere! vel tør jeg være i Orde, som den, der føler sig taknemmelig mod den Tid, jeg har min Dannelse at takke, er uskiønsom, maaskee ubillig mod den senere, nærværende; men, som jeg alt i min Indledning berørte, en Række af Aar er det allerede siden, jeg i Herkulstemplet borthang mine tidligere Dages Vaaben, og trede hen i min landlige Afkrog, og har jeg end paa de senere Dage indfundet mig ved de forbums Idrætter paa ny, er jeg dog ved de mange mellemløbne Aar bleven fremmed for mange og meget; enkelte herlige lysende Straaler har jeg ikke sielden med Dannerglæde seet; kun den Focus, hvor hine Straaler skulde samles for at varme og tænde, tilstaaer jeg, jeg endnu søger, og søger forgiæves.

Dog atter her være min faderlige Lærer, Tyge Rothe, det aldrig bedragende Lys paa min Vei! hvad Menneskene engang have været, det kunne de atter vorde; denne ham saa dyrebare og trøstefulde Zimmermannske Sectents, vil jeg indpræge mig dybt og stadig i Hu, og sætte min Tillid til ham, der veed

naar Øieblikket er at sige: Vorde Lys! og Lyset skal vorde.

Medborgere! en Forening af ædle Dannerigets Sønner have i Anledning af siette Fredriks Helbredelse ladet slaae en Skuepenge med Paaskrift: salvo rege, salva patria. Ikke har jeg den Ære at have været af denne Forening, ikke veed jeg, fra hvem Tanken er kommet, ikke, ved hvem den er udført; men at sikkerlig mange af dette værdige Selskabs dannessindede Brødre have deeltaget deri, at den offenlige Stemme samtykkede Indskriften, at den almene Mening sandede dens Ord, som Udtrykket af, hvad hver god Danneborger under Fredriks Sygdom ængstelig følte, hvad han ved Fredriks Helbredelse i sin Tak til Kongers Konge andægtig erkiændte; det veed jeg. Saa somle da dette vort gamle Løsen, som vi med vor Thaarups skiønne Ord til en af de ældre Dannefester passeligst kunne forbanske:

Eet er Folks og Konges Vel

os om vort gamle Banner at fornye Fædreland og Borgerdyd vor Troskabseed, den Eed, med sandt Dannersind at hellige Fædrelandet vort Liv, vor Tid, hvert Pund, enhver vor Æmne; med forenet Nidkiærhed stræbe, tænke, granske, virke, hver i sin Kreds og efter sit Kald til det almene Vel, til Almeenaands

Fremme, til Sandheds, Dyds, Dannesheds og Almeenlyksaligheds Befordring, hævde vort Samfunds gamle Rang, ved ikke at lade noget, der er Fædrelandets, være os ligegyldigt eller fremmed; men i det vi erkiænde den Pligt, ikke at sætte vort Lys under en Skiæppe, tillige erindre den ikke mindre hellige Forpligtelse, ikke at lade det ubesindigen bluse i Sky, at det mod vor Hensigt kunde blive den Vildfarende et Gøglelys eller en Misviisning; efter Evne stræbe, at hævde vort Samfunds gamle Sted imellem Nationens Oplyste, men hævde det, ved ubrødeligen at lægge Vind paa den Redelighed, Kyndighed og Sindighed, der var hine herlige Forudgangnes stadige Vaabenmærke; som den sande Almeenmenings ufor-vanskelige Stempel.

Ja Medborgere! ved saaledes at holde stadigen ihu:

At eet er Folks og Konges Vel

er det, vi værdigen kunne paa Fædrets Viis høitideligholde vor sjette Fredriks Fødselsfest, værdigen takke og prise den Gud, der i vor Frygt og hans Fare, naadigen holdt sin beskiærmende Haand over ham, og med Tillid haabe at høres, naar vi forene os i den almene Dannerbøn:

Gud bevare Kongen!

Gud velsigne Fædrelandet!

K. R.

Epilog

Fremsagt i Selskabet Dramaturgien
den 27de Apr. 1823.

Høstaftnen kold, — og fuld af Slud og Taage,
bebuded Vintrens nære Majestæt.
I rolig Højhed sank, med lukte Øienlaage
Pomona, af den travle Sysslen træt.
Og hvor i frodig Kraft nys friske Krandse glødede,
var alt forladt, eensomt og øde; —
mørk Vinterskyen kom! — og Torden
fra Havets Dyb! — den store Sorgesang,
lød melancholsk hen over Norden,
og i hvert Bryst fandt en Gjenlydsklang
I Chor af Storme lød til Klippens Tind
Et Ekko, af den vilde Orknens Vind!
Forstummede var Skovens muntre Fugle:
i sorten Mulm stod selv den hyllet ind;
Fra tørre Green lød Skrig af hæse Ugle,
en Gravsang over den liigklædte Lund.
Medynksom Himlen stirrede derpaa,
og svebt i Sorg var Stædens lyse Blaae.
Fra Dale helligede Floras Lyst
til Skov og Mark ved Sjølunds Strande,

henover Klippens nøgne Bryst,
og vilde Haves stille Vande,
gik Vintren, som en Gubbe med sin Stav,
og vinked strængt det hele til sin Grav.
Da braged venlig Arnens stille Lue,
og trodsed kiækt den fiendtlige Natur.
I huslig Kreds — i hiemligvante Stue,
vi sadde trygge bag om Ovnens Muur,
som Børn ved Eventyr svandt Aftnen hen,
og kom som savnet Ven til os igjen.
Som Børn ei meer vi nøies med at see
paa Livets Spil! — vi selv vil handle,
maa sukke mangengang, maa græde, lee,
og kan dog intet af det Evige forvandle.
O! lad os drømme da i Jordens Dal,
indtil vi vaagne hist i Lysets Hal.
Naar Melpomene gaaer i Verden om,
en himmelsk Viisdom hende leder,
for ufødt Slægt, hun alt har affagt Dom,
En Dom, som Verdens Styrer freder!
ei uden Hensigt, svæver hendes Dolk,
hen over enkelte! — og hele Folk. —
Saaledes møder os jo paa hvert Vei
ved hvert et Skridt, en Nar, en Daare!
og seer Thalia med sit Speil vi ei,

da let vort Øie mørknes af en Taare.
Dog aldrig gandske vi forglemme kan,
hun er den bedste Blomst i Sorgens Land.
Et Billed af det Store! — i det smaae,
er Kunstens Maal" — hvortil vi stræbe,
men Støvets Evner aldrig Maalet naae,
ved Jorden alt for fast de klæbe.
Dog alt, hvad her var en chaotisk Nat,
fremtræder hist! — i evigt Lys opladt.
Tag vennehuld, hvad Livet dig tilbyder,
som fordringsløst sig stiller paa din Vei,
og gaaer i Mørket du forbi de store Dyder,
du ahner dem — men støvklædt seer dem ei,
kun Larm og Stoi, er det som Verden yder,
med det den aldrig ender og begynder.
Hver Dag, som her er lagt tilbage,
dog Vinterstormens kolde Slud,
os byder mangt huldsaligt Blad modtage,
for med en Krands, her til den unge Brud
at smykke Hjertets kiære Mindefest,
og ihukomme hver en elsket Gjæst!
O, hellige Natur! — du Livets Moder,
du lønner rigt din dig indviede Søn,
fra Skovens Hal henover Bjerg og Floder,
til Dal og Marker sommergrøn.

Et Landskab! stort og rigt du os har malet,
naar her vor matte Sol er dalet.
Den tunge Krop, som længe Jorden knuged,
hvis Hoved strakte sig mod Himlens Hal,
har Havet i sin dybe Afgrund sluget,
og Kiæmpens Grav er hver en Blomsterdal.
Dog, gjennem Nattens Skye han vister,
i hvide Sløer, blandt Klippetindens Rifter.
En festlig Sang lad over Graven runge,
i Jorden klækkes Høstens Frugter ud!
lad Sjælen med sin dybe Orgeltunge
tilbede ham — hvis milde Faderbud,
fra Livets Vaar til øde Vinter følger
os som en Ven blandt Skjæbnens vilde Bølger!

Og nu Farvel, du Mindets rige Hjem,
du mangen glad Erindrings Trollegrotte!
vi atter gaae nu i den kolde Verden frem,
her leved, hersked vi i vore Slotte,
gik stundom vel paa Eventyr og om,
og hvad i Livet sjeldent skeer — til Maalet kom.
Naar hist det syge Hierte Længsel trykker!
og Skovens Chore istemme deres Afskedssang,
Naturen lægger bort de rige Smykker,
Vi sees — og samles vel endnu en Gang;
og finder nogen af os for et bedre Hjem,

Held ham! han gik til Lys fra Mørket frem.
Saa skilles Veien ad! — som Tæppet synker,
saa ligger Tiden mellem Haab og Tro,
kun Svaghed staaer forsagt, og klynker!
og søger Glæder, hvor de aldrig groe.
I Venskabs Ly staaer Blomster allevegne!
Vi gaae at plukke dem i Floras Egne. —
Men venlig søger Blomsten dog et Læ!
naar den har slynget sig til kraftfuld Stamme,
I frodig Grønt — staae her det stærke Træ,
I alle Livets Vexlinger det samme!
I Skyggen lad os vandre Haand — i Haand!
og med dets Alder knytte fastere vort Baand. —

F. P. Miller.

Har Holberg taget sin Jacob v. Tybo af Plautus ene, eller har den tydske Lystspildigter Andreas Gryphius sin Part deri.

Forelæst i Studenterforeningen.

Recha. Ihr wißt, ich irre
Nicht gern. Nath. Vielmehr du läßt dich gern belehren.

Nathan. d. W. 1. A. 2. Sc.

Da jeg for nu henved tyve Aar siden ved at besørge Udgaven af Holbergs udvalgte Skrifter kom til

hans Comedie Jacob von Tybo overraskede det mig vel, at Holberg blot ved at omtale dette Lystspil *), sagde, at det var i gammel Smag, og efter den plautinske Storpraler, uden at han nævnte Terents, med hvis Eunuchus det dog har ikke mindre tilfælles; ja at han et andet Sted **) udtrykkelig omtaler det ovennævnte terentianske Lystspil, som det eneste, der, skiondt med megen Forandring kunde giøre nogen Effect paa Theatret, uden at berøre den Brug, han alt havde giort af en Deel deraf; dog lod jeg denne Knude være uløst; raskere tiltroede jeg mig at kunne overhugge en anden, Holbergs vel underrettede Biograph og personlige Ven, Scheibe i Fortalen til anden Udgave af sin tydske Peder Paars herom havde bundet mig, hvor han siger: vi vide, at en Efterligning, der

---

*) Holb. epist. prima ad virum perillustrem S. 140: Licet indolis antiquæ comædia sit, adque exemplar militis plautini expressa.

**) Holb. 195 Epistel. Af alle Terentii Comedier har jeg ikke kunnet benytte mig af nogen. Eunuchus det eneste Stykke, som kan giøre nogen Effect paa Theatro, men derudi maatte meget forandres." In transitu maa jeg erindre, at denne Spaadom er opfyldt af Pram ved hans i sin Tid med meget og fortient Bifald eptagne Lystspil Negeren.

hverken er slavisk, eller ganske og aldeles efter den første Opfindelse, under en stor Mesters Haand kan blive en Original, og at Moliere og ogsaa Holberg i deres Efterligninger have fuldkommen udrettet dette, men den sidste i intet eneste Stykke er mere end i *) Bramarbas (Tybo) efterfulgt sin Forgiænger, som man ved dette Stykke meget før skulde kalde Gryphius end Plautus."

Uagtet nu disse Ord, af en Mand, der kunde være vel underrettet, burde havt Vægt hos mig, troede jeg dog paa Grund af Holbergs liden Kiendskab til, og liden Kiærlighed for den tydske — især poetiske — Litteratur, og da jeg ikke i det Udtog, Prof. Nabser i sine Forelæsninger over den tydske Litteratur meddeler af det her tilsigtede Stykke Horribilicribrifax, fandt tilstrækkelig Hiemmel for Scheibes Paastand, at kunne gaae temmelig let over til Dagens Orden desangaaende.

---

*) Nachricht von dem Leben und Schriften des Freih. v. H. (forved Overs. af P. Paars 1764). S. 335: daß eine Nachahmung — ein Urbild werden kann, und daß solches M. und denn auch H. — geleistet haben; der letztere aber in keinem einzigen Stücke mehr als ein (im?) Bramarbas seinem Vorgänger, den man aber bey diesem Stücke viel eher Gryphius als Plautus nennen möchte, nachgefolget ist.

Som jeg imidlertid i god Ro hvilte paa den Hovedpude, min Magelighed her havde lavet sig tilrette, og endnu af negative Argumenter stoppet sig et Par Smaahynder under, vækkes jeg med eet af min Dvale, i det Hr. Professor Meyer i sin nysudkomne Haandbog i den tydske poetiske Litteratur i Indledningen til Art. Gryphius udtrykkelig siger: "Gierne meddeelte Udgiveren et Par Prøver af P. Sqvents — dette vor Digters Mesterstykke i den comiske Maneer, hvoraf Læserne kunde see, at ogsaa den udødelige Holberg meget godt har kiændt og vidst at benytte ham; men uagtet al Søgen har han ei kunnet finde et eneste Sted, som ved at rives udaf Sammenhænget kunde fyldestgiøre alle Fordringer. Han maa derfor tage sin Tilflugt til et andet yderst originalt Stykke af Digteren, Horribilicribrifax. Skulde imidlertid de af samme uddragne Steder ikke synes tilstrækkelige til at retfærdiggiøre den Mening, man har yttret angaaende Holbergs Bekiændtskab med Gryphs Værker; da bedes den tvivlende at giennemlæse hele Stykket, og især det forhen omtalte, hvor der ville findes Beviser nok. Hovedpersonerne i Stykket, hvoraf her leveres et Fragment, ere et Par Helte i Jacob von Tyboes Maneer Horribilicribrifax, og Daradiridatumdarides, og en pedantisk Landsbyskole-

mester Sempronius, der slaaer om sig med grædske og latinske Flasker, og er Horribilicribrifaxes Medbeiler hos Cælestina."

Samvittigheden slog mig ved at læse ovenstaaende, at jeg vel turde være den *) tvivlende, Forf. her havde havt i Tankerne, skiøndt han venskabelig havde tilbageholdt mit Navn. Min Beslutning blev nu, efter denne Paamindelse at giøre, hvad jeg strax burde giort, uden at lade mig nøie med Udtog, at giennemlæse dette hele Stykke, saavel som Peter Eqvenz. Om dette sidste, og hvorvidt Holberg kan

*) Mellem ovennævnte negative Tvivle-Grunde er især: at den i tydske dramat. Oldsager saa bekobne Prof. Gotsched i Fortalen til Dethardings Overs. af J. v. T. ikke har ymtet det allermindste om en saadan Filiation, uagtet han anfører en Ode af Philander von der Linde, hvori han har fundet en lignende Caracter tegnet, uden dog at yttre, at H. kunde have havt den for Øie, men hvoraf Overs. har laant det tydske Navn Bramarbas; saavel som Holbergs — af J. E. Schlegel i hans Brevverling med Hagedorn (s. Hag. poet. W. d. Udg. 5. B. S. 291 o. f.) bevidnede — ugunstige Sindelag mod tydsk Poesie, og liden Kiændskab dermed. Derimod kunde vel med Føie været erindret, at Scheibe, der saa frit spurgte Holberg, og af ham fik saa aabenhiertige Svar, som nysnævnte Biograph mere end eet Sted vidner, har en ikke liden Præsumtion for sin Troværdighed.

antages at have kiendt og nyttet det, andensteds og ved anden Leilighed, her kun om Horribilicribrifax og Tybo. Da vi imidlertid især indskrænke os til saadanne Scener, hvis Parallelismus kan komme i Betragtning vil det ikke være upassende, for at lette Forstaaeligheden heraf, at forudskikke et kort Udtog af det hele Stykke, og vil jeg hertil betiene mig af Bouterwecks i hans Gesch. d. P. und Bereds. 10 B. S. 165.

"Næsten endnu mere carricaturagtig — end Peter Sqventz — er Horribilicribrifax — en Skiemtespil, som Gryphins kalder det, der aldeles synes at tilhøre ham selv. Dette Stykkes Satire træffer især det urimelige Praleri af renommistiske Officierer, som der i den tredive Aars Krig, især mod Slutningen, da Religionsinteressen paa begge Sider var temmelig aftaget, tør have været mange af. Intriguen er ikke slet. To saadanne Officierer, Horribilicribrifax, og Darabiribatumbatides, begge keiserlige (?) Officierer ude af Tienesten, søge at giøre deres Lykke ved et fordeelagtigt Giftermaal. Den ene bestormer med Kiærlighedstilbud et ungt Fruentimmer — Selene *) —

*) Egenlig en giftesyg Coqvette, der udsmykket med en Cousines laante Pretiosa gaaer paa Fangst efter en riig Frier.

der besluttet af hans Praleri, for hans Skyld vises en værdig Elsker tilbage, og straffes ved, at hin Windmager naaer sin Hensigt hos hende. Den anden af disse Helte, hvem Stykket er opkaldt efter, er ikke saa lykkelig. — Den Skiønne, han søger at erobre, er en Pige af stræng Dyd; hun viser hans Tilbud med saa meget mere Foragt tilbage, som han har valgt en gammel Koblerske til Mellembud, at besørge hans Anliggender hos hende. Hans Medbeiler, en gammel forelsket Skolemester, der ligesaa alvorlig lægger an paa samme Skiønne, bliver derfor tilsidst til Straf hængende ved den gamle Koblerske."

I den første Scene fremtræde Captain Daradiridatumtarides Windbrecher vom Tausendmord og hans to Tienere Don Cacciadiavolo, og Don Diego.

Darad. Don Diego ryk os Kappen tilrette. Don Cacciadiavolo! jeg holder for at den østlige Deel af mit Skiæg ikke kommer alfor vel overeens med den vestlige.

Don Cacciad. Stormægtigste Hr. Captain! det er intet Under; Haarene paa venstre Side ere noget svedne af hans ildsprudende Øines Lyn.

Darad. Lyn, Ild, Svovel, Torden, Salpeter, Bly, og nogle mange Millioner Tønder Krud

ere ikke saa mægtige, som den mindste Reflexion, jeg giør mig over min Uhelds Reverberation. Den store Chach Sefi i Persien zittrer, naar jeg træder paa Jorden. Den tyrkiske Keiser har nogle Gange ved Gesandte gjort mig en Offerte af sin Krone. Den vidtberømte Mogul agter ikke sine Retranchements sikre for mig. Africa har jeg for længe siden givet mine Kammerater til en Byttepening. Prindserne i Europa, der er noget mere cortesi, holde Venskab med mig, mere af Frygt, end sand Affection. Og den lille forlækrede Bårnhaûter, den Flødeskiæg, ce bougre, ce larron, ce menteur, ce fils de putain, ce traitre, ce faquin, ce brutal, cè bourreau, cè Cupidon, tør understaae sig, at tørre sin Sko af påa mine Laurbærkrandse. Ha! ma Deesse, merveille de monde, adorable beauté! uovervindelige Skiønne, uforlignelige Selene! hvor længe vil I holde mig arresteret i Eders Ugunsts Corpsdegarde!

Don Diego. Signor mio illustrissimo! mig undrer ikke lidet, at I endnu ikke har kunnet minere Selenes Volværk; dette Lands Demoiseller forskrækkes, naar de høre Eder discurere om at spidde, flagte, hügge Hoveder af, tænde Ild paa Byer, og

deslige. De mene at I har Tobaslos Diavolos i Forbrogen, som Schweizerne i Buxeklappen. Mig synes Palladius udretter meget mere med sin yndige Courtoisi, end vi med alle vore Rodomontader.

Darab. Palladius! hvis han mødte mig nu, vilde jeg gribe ham ved den yderste Taa paa hans venstre Fod, tree Gange svinge ham om Hatten, og saa kaste ham i Væiret, saa han skulde blive hængende med Næsen ved den store Hundestierne.

Don Cacciad. Det vilde være formeget, hvis han skulde døe for saadanne ridderlige Hænder. Naar han skulde møde os strax i vor Furie, vilde jeg blot spytte ham i Ansigtet, saa vilde han udentvivl snart blive forvandlet til Støv og Aske.

Darad. Bevare mig den store Vitzliputzli! hvad er det (man seer en Kat langt borte) der seer jeg to brændende Fakler komme os imøde.

Don Cacciad. Holla! i Gevær! i Gevær! Natten er ingen Mands Ven.

Darad. Ih lad os vige, vi er ude af vor Forbeel, vi torde blive forvædisk overfaldne. Jeg vil ikke lade mig sige paa, at jeg har misbrugt Mørket til min Victorie.

Don Cacciad. Ved General Wallensteins Siæl, de blæse Storm.

Don Diego. Jh! lad os blive staaende! seer I ikke, det en Kat, der gnistrer saadan med Øinene.

Don Cacc. Det kan maaskee være Beelzebub selv.

Darad. Ho! jeg er uforsagt for ham. Mit hele Legem zittrer af Vrede, som en Gelee. Jeg bliver til pure og bare Hierte, og kiender mig ikke selv; jeg sveder af Begierlighed efter at fægte. Voions le bras, qui rompt le cours des destins de tous.

Don Diego. Des fous! og fater af Skræk ud af Buxerne.

Darad. Hvad siger Don Diego?

Don Diego. Jeg siger, hans Buxer briste af Utaalmodighed over at vente.

Darad, trækker. Sasa! heran! heran! du være, hvem du vil! je brave la main des parques; jeg har vel før ene staaet imod tredive hundred tusind Millioner Aander.

Don Diego. Mindre end en halv.

Don Cacciad. Vel! hvad er det? (Natvægteren begynder at synge: Om I vil Tiden vide) osv.

Darad. Ved min adelige Ære, jeg holder dog paa, her gaaer Spøgeri. Hvad giøres der no-

dig, at vi tilbringer Tiden saa tidlig paa Gaden. Ind, ind i Gemakket! den, der søger Ulykke, gaaer tilgrunde deri.

Allerede til enkelte Steder i denne Scene lod sig maaskee lignende opgive i Tybo, saasom om Ildstrimlerne fra Storpralerens Mine; disse kunde imidlertid endnu ansees for tilfældige, eller mulig for at have Udspring af en fælles Kilde, vi ville altsaa ikke videre opholdes derved, gaae de to Elskerinders Selenes og Sophies Scener, hver med sin Moder forbi, og komme da til følgende Monolog af Pedanten Sempronius:

[Æon panta ferei — Sed omnia vincit amor, omnia, id est omnes homines et omnia pecora Campi *). Et nos cedamus amori, siger de latinske Poeters Vidunder, Virgilius. Hvo skulde troet, at jeg, der er et Vidunder inter eruditos hujus sæculi, og nu har opnaaet mine fem og tredsindstyve Aar cum summa reputatione, paa ny skulde per faces atque arcus Cupidinis have ladet

*) Og saasom Alting i Verden hos sig finder Elskov endogsaa umælende Bester, saa er jeg med Gud og Æren hidkommen at begiære Eder til min Hiertes Allerkiæreste. Henrik i Kandestøberen.

mig overvinde. Ak Cœlestina! ak Cœlestina tu mihi spes voti, tu mihi summus Amor, naar jeg betragter dine rosenyndige Kinder, foryngees jeg som en anden Phœnix. Man qvid hæc suspiria solus montibus & sylvis? Virgilius ecloga secunda. Hvorfor griber jeg ikke til Midler og forsøger at opnaae noget. Hasce amoris mei interpretes epistolas — Cicero ad Atticum, har jeg i Morges tidlig, Aurora musis amica, med høieste judicio & ingenio sammensat, og venter kun paa Leilighed, at overantvorde hende samme ved et beqvemt Subject, som hun kiænder. Her i Nærheden boer en beqvem Kone, den gamle Cyrilla, der meget gierne lader sig bruge til deslige legationibus, og nisi me fallit animus, saa er dette hendes Huus. Sedeccum illa ipsa prodit, lad os høre in hoc angulo, hvadfor excursus hun vil frembringe."

Nu kommer da den gamle Koblerske. Deres Scene kan ikke bedre caracteriseres med Bouterwecks Ord: Mellem de lystige Indfald, som Stykket er udstyret med, er flere platte, end aandfulde; men en Aare af kraftig Vid løber dog giennem de fleste Scener. Ogsaa Sprogblanderiet, som den Tid kom i Gang blandt de tydske, stilles i dette Lystspil til Skue.

Var ikke denne Deel af Satiren ligesaavel som Caracterene, ved uhyre Overdrivelse drevet til det modbydelige; vilde Stykkets comiske Scener ogsaa i en mere dannet Tidsalder ikke forfeile sit Maal."

Til Stadfæstelse heraf ville vi meddele Begyndelsen af Scenen mellem disse.

Cyrille. Kiste! Luk mig vel Huset til, og kommer den Brud, jeg skal raade, saa giv hende Vandet, naar hun har leveret dig de tree Ducater. Sporger Don Diego om mig, saa siig, at jeg er gaaet ud i hans Ærende. Alting er nu dyrt; Verden er reent kommen paa Hældingen, Jomfruerne er saa gierrige, som Satan, og Ungkarlene har bare pure Nits i Beutelen. Det er en ganske anden Verden, end da jeg var ung; Kiærligheden er reent uddød. Nu maa jeg gaae, og see, om jeg kan fortiene Noget i Dag. Nu det raade, hvo raade kan: Mathis gaae ind, Pilatus gaae ud; der er en arm Siæl derud. Arme Siæl, hvor kommer du fra! ak det er en trøstelig Bøn!

Sempron. Prolixam terit fabulam, interrumpam & alloqvar: Bona dies! bona dies.

Cyrilla. Fra Regn og Vind og den gloende Ring.

Sempr. Bona dies Cyrille!

Cyrille. Hvad siger Hr. Jonigis? ja, bi es!

Sempr. Ha Bestia! forstaaer du ikke hvad jeg siger.

Cyrille. Ja vist er jeg den bedste — ja! der er i hele Byen ikke saa from og ærlig en Kone, Hr. Erikronigs.

Semp. Ego apellor Sempronius.

Cyrille. Om jeg har Simler, eller Honning? nei! Hr. Grigories! jeg sælger ikke mere Frugt eller Gnaskeri.

Sempr. Jeg taler ikke om Simler eller Honning, men ønsker Jer en god Morgen.

Cyrille. Dertil vil Engelen Uriel tage sit Horn, og blæse Tittitu.

Sempr. Hvad mumler I?

Cyrille. Jeg beder en trøstelig Bøn mod Feber, og ondt Væir.

Sempron. Seponamus ista.

Cyrille. Om jeg skal have Sæbe. Ja vist kiære Hr. Procrecriis. Vask koster mange Penge, og jeg maa for en Mudderskiorte give en god Groschen.

Sempr. Ih lad os sætte det tilside; hør kun jeg siger eder alethôs, pure.

Cyrille. Da skal Diævelen komme efter Jer for det: kalder I mig alte Hure, det kan ingen

ærlig Mand med god Samvittighed sige mig paa, du gamle graaskiæggede uhængte Tyv; kom du mig ikke for nær; eller jeg luger dit Skiæg:

Paa denne Maade gaaer nu denne Scene omtrent tree Gange saalangt, som det her meddeelte, og stedse med samme ved Haaret trukne Misforstaaelser af Sempronii latinske Brokker; endelig overtaler han hende til at bringe et Kiærlighedsbrev for ham til Jfr. Cœlestina, hvilket hun for to Ducater paa Haanden og Løfte om en ny Klædning paatager sig.

Anden Afhandling — som det hos Forfatteren hedder — aabne Horribilicribrifax og hans Page Harpax; vi ville hidsætte hele denne Scene.

Horrib. Hvad? at Keiseren har giort Fred uden at raadsporge mig! o guarta! novella di spiritare il mondo.

Harp. Saa siger de, at Keiseren har giort Fred med Kongen i Svaben.

Horrib. Kongen i Sverrig vil du sige.

Harp. I Svaben eller i Sverrig, det kommer mig paa eet ud.

Horrib. At giore Fred uden mig? a questo modo si! har han ikke mig alle sine Victorier at takke? har jeg ikke skudt Kongen af Sverrig ihiel? er jeg ikke Aarsag, at Slaget ved Nordlingen blev

vundet? har jeg ikke indtaget Sachsens Land? har jeg ikke indlagt mig saadan Reputation i Dannemark? hvad havde han været paa det hvide Bierg uden mig E che fama non m'acquistai, quando contesi col Gran Turca? fy! gaae mig fra Dine; thi jeg ærgrer mig til døde, naar jeg ret forbittrer mig. Vinto dal ira calda, e bollente, e dallo sdegno irrabiato, snapper jeg Stephenstaarnet i Wien ved Spidsen, og trykker det saa haardt ned, si forte in terra, at hele Jorden skal dreie sig om ved det, som en Keglebøssel.

Harp. Ei, signor mio; hvor skulde da vi blive staaende?

Horrib. Non temere! som om nogen torde bekymre sig, der staaer hos mig. Lad mig sørge derfor. Men see der, min Siel, mit Liv, min Gudinde oprinder. Signora mia, bella di corpo, bellissima d'animo.

Nu kommer Cœlestina, med hendes Kammerpige Camilla, og efter en kort indbyrdes Samtale, blive de Horribilicribrifax vaer, og Colestina spaaer sig en uudeblivelig Ulykke den Dag, da denne Fugl er den første, hun møder.

Horrib. Nobilissima Dea, cortesissima Nimfa, occhio del mondo! Durchlauchtigste

blandt alle Skiønne, berømteste mellem de fortreffeligste, overnaturligste af Fuldkommenhed, uovervindeligste i Dyder, ederes underdanigste livegne Slave, den over al Verden berømte Captain Horribilicribrifax von Donnerkeil, Herre til Blizzen, og Atvehèrre paa Kattobenkkaid, præsenterer med Forønskning af uendelig Lyksaliighed, sin Reisefinde ved opgaaende Morgen, sine vel saa mere altid beredvilligste Tienester.

Cæleſt. Min Hr. Captain! han maa ikke være os saa bevaagen, som han foregiver, siden han forønsker os Døden.

Horrib. Døden! la morte! Io rimango petrificato dalla maraviglia! Ei da bevare mig Lynet af denne glorværdigste Kaarde for saadan Bespottelse!

Cæleſt. Han forønskede os jo udødelig Lyksalighed.

Horrib. Certo si! Ikke anderledes!

Cæleſt. Samme erholde vi, saavidt jeg veed, i det evige Liv; men i dette kunne vi ikke gaae ind uden ved Døden.

Horrib. Min Skionne er saa uovervindelig af Skarpsind som Skiønhed. Quella fu buonissima sapientissima dimostrazione.

Camilla. Min Hr. Captain elsker min Jfr. paa Vilkaar, at hun vil snart døe; saa arvede han hendes Godser og uddeelte Byttet.

Horrib. Ha Jfr. Camilla! saaledes at spotte mig *). Il vostro fu un ragiona troppo mordente. Hun kiænder mit oprigtige Gemyt, og veed, hvor fast jeg staaer bunden i Kiærlighed mod min englelige Cæলestine. Opholdt ikke hendes Nærværelse mig her, havde de Venediger længe ved mig fordrevet Tyrken af Constantinopel.

Cælest. Min Hr. Captain! vi løslade Dem af denne Arrest for det almindelige Bedstes Skyld. Vi ville ikke være Aarsag, at saa skiøn en Leilighed til Christenhedens Fremme skal sættes tilside.

Horrib. Fermate vi in cortesia, e ascoltate mi per vestro bene, Anima mia! min Himmelske! vil hun see et Provestykke paa min Styrke, hun sige blot et Ord, og jeg vil udføre en større Bedrift, end Seiren ved Lepanto var til Søes.

Cælest. Har min Hr. Captain ogsaa været med i denne saa berømte Træfning.

*) Jeg maa eengang for alle erindre, at da Udg. fra 1693 vrimler af Trykfeil, er det vanskeligt at udfinde, hvor de indblandede Brokker af fremmede Sprog ere forsætlig urigtige eller ikke.

Horrib. Jeg var dengang Don Giovanne d'Austrias Luogogotenente.

Cœl. Saa maa min Herre være temmelig tilaars, da denne Victoria er vundet endnu før vore Bedstefædres Tid.

Horrab. Ah! det er ikke saa længe siden, og jeg er endnu assai giovene, e galanhuomo, gagliardo, robusto, e di buona natura, for at opvarte Dem, min Engel.

Cœlest. Min Hr. Captain, jeg er saa stor Ære ikke værdig.

Horrib. Min Princesse! unico specchio di bellezza, regina degli astri, miraculo de i cieli, onor della natura! vil hun hedde Keiserinde af Trapezund, Dronning af Morland, Fyrstinde af Egypten.

Camilla. Churfyrstinde af Novazembla, og Grevinde af Ingenland.

Horreb. Anzi Hertuginde af Persien; alle disse Kroner skal inden een Maaned tree Dage, og to Timer, og maaskee in questo giorno ligge for hendes Fødder.

Cœlest. Mig undres, Hr. Captain! at han ikke har taget nogle af disse Kongeriger i Besiddelse til sig selv.

Horrib. Ah l'onore e l'avaritia non possono star insieme. Jeg er alene fornøiet med min Lykke og min Kaarde, med hvilken jeg kan tilveiebringe Alt.

Camilla. Det er godt, man kan tilveiebringe Alt med den; vor Kok forstaaer ikke at lave Postey af Kaarder.

Cæleſt. Vi nøies, Hr. Captain! med vor Stand.

Horrib. Finalmente! vil min Gudinde lade sig tilbede! hun vinke blot, og hun skal strax see mig med Guldrøgelseparret paa Knæ for hende.

Camilla. Hr. Captain holder min Jomfru for en Helgen paa et Kirkealter.

Horrib. For en Helgen i mit Hierte; non e cosa piu chiara. Vil hun at jeg hende til Ære skal ride til Ringen paa Rygaasen af et Tag?

Cæleſt. Jeg elsker ikke min Herres Fare.

Horrib. Vil hun, at jeg skal gribe en gloende Løve i fuldt Rend, og i hendes Paasyn rive Halsen af ham. Cosi sara per certo.

Camilla. Harer, Hr. Captain! var bedre.

Cæleſt. En Løve, Hr. Captain! skulde det vel være muligt?

Harpax. O min Herre har vel giort større Bedrifter. Skulde jeg fortælle, hvad han engang udrettede paa Jagt med Kongen af Persien, det vilde klinge ganske anderledes.

Camilla. O! et allerkiæreste Par! som Herren er, saa følge ham Svende.

Cælest. Lad os høre, kiære! hvad var det for en Heltegierning.

Horrib. Hvorvel jeg ugierne lader mig rose i min Overværelse, og heller ikke holder mine Tienere dertil, saa dog, siden min Engel begiærer at vide det, giver jeg dig Frihed at fortælle. Dite pure.

Harpax. Kongen havde den Ære at tage min Herre med paa Jagt. Vildtet blev opjaget; Jægerne iile hen og der sammen; men Perseren traf paa en meget stor Hiort. Min Herre forfulgte samme tilligemed Kongen; dog forgiæves, da den var for hurtig tilbeens.

Cam. O Jagtkniv! o Jægerret!

Harp. Da Perseren havde ladet nogle Piil forgiæves gaae af, blev min Herre bister, saa han rev Jagthornet af sin Hals, og kastede efter Hiorten.

Cam. Saa har han udentvivl slaaet ham Gevirerne istykker.

Harpax. Ikke det, Jomfru Camilla! Hornet floi just Hiorten agterind, og da Dyret var i fuld Begreb med at lade en gaae, gav det saa underlig en Toneklang, at alle Hunde kom løbende til, og holdt Hiorten an, og saaledes blev Vildtet fældet. Cælestina og Camilla begynde at lee.

Horrib. Du ubehøvlede Galliekncbel, cane odioso, Furfante, Simia di barbaria, skal du saaledes skiemme din Herre?

Cælest. Ei Hr. Captain! Han lade sig ikke fortørne.

Horrib. Naar jeg ikke lod mit Livs Forord giælde, skulde jeg a primo colpo med Stokken jage dig tolv Alen ind i denne Muur, saa intet skulde være tilsyne af dig uden den høire Arm, som du kunde tage Hatten af med, hvis min Engel just skulde gaae forbi."

At inurbanum lepido seponere dicturi; ikke kunde være Gryphii Kunst

var ei hans men Tidens Brøde. —

Af deslugtet, openstaaende Scene er rijg paa comisk, om end ikke altid attisk, Salt, kan ingen miskiænde.

Cælestina tager nu Afskeed fra dem, og hun gaaer; nu følger en Slags Kiærligheds Scene imellem hende, og hendes elskede Palladius, der imidler-

tid giengielder hendes Ombed med Kulde; han gaaer, og nu kommer Koblersken Cyrilla, under Paaskud at sælge Galanterivare, at overbringe Cælestina Sempronii Brev, hvilket ogsaa skeer, saasnart Cælestina har sendt Camilla efter en Alen at maale de Knipplinger med, Cyrilla har solgt hende. Cælestina opbragt lader Camilla kalde paa sine Pager, der holde slemt Huus med Cyrilla, og gaae bort. Midlertid kommer Diego, for hvem Cyrilla har havt et lignende Ærinde til Jfr. Sophie, men intet Gehør fundet; hun bilder ham ind, at det er for hans Skyld, hun er saaledes tiltakket, han lover hende Satisfaction, og de gaae. Cælestina og Camilla komme igien, og læse Sempronii pedantiske Brev. Alle disse Scener kunne vi i Korthed gaae forbi, da deri ikke var noget for Holberg. Den næstfølgende Scene imellem Sempronius og Cyrilla er saa ganske af samme Suurdei, som den ovenberørte imellem disse tvende Personer, at vi ikke troe, nogen vil fortryde paa, vi intet meddele af den.

Derimod maa vi meddele den sidste Scene af denne Act mellem den hovmodige og fattige Selenissa, og hendes Beiler Darabirldatumtarides, og hans tvende Drabanter, Cacciadiavolo, og Diego.

Darab. Mon Dieu! saa overgiver sig endelig min hidtil uovervindelige Skionne paa Naade og Unaade til hendes dyrebare Ven, den stridbare og tapre Daradjiridatumtarides Windbrecher von Tausenmord.

Selene. Ja min Hr. Captain! med dette Haandslag lover jeg evig at være hans, trods alle dem, det maatte fortryde, og der misunde mig denne store Lykke.

Darab. Graces aux Dieux! Vous avez mis mon ame au plus haut degré de la felicité! Med denne gyldne Kiæde, som den udødelige Soldat von Pappenheim med egen Haand hang mig om Halsen, da jeg var den første, der vovede sig paa Magdeborgs Mure, forbinder jeg mig med min Gudinde, som ikke Gud Mars selv med sine ildsprudende Granater og sine tordensvangre Canoner skal jage mig fra.

Selene. Jeg beder dyrebareste! behag, som et Tegn paa mit standhaftige Gemyt og rene Hierte at modtage denne Diamant af mig.

Darab. Den skal jeg ikke tabe uden med denne Haand. Jeg troer, at Amor selv har hvæsset sine Pile derpaa. Hvo er paa denne hele Jord lyk-

saligere end jeg. Don Cacciadavolo, Don Diego, frem! onsker Eders glormægtigste Captain til Lykke. J'ai gagné mon proces. Den Fæstning, jeg hidtil saa længe har beleiret, har parlamentert; Accorden er sluttet, og skal af os begge for Fremtiden undertegnes, og kort derpaa Citadellet tages i Possession. Vive l'amour, & ma deesse!

Cacciad. og Diego. Vive l'amour et sa Deesse!

Cacciad. Der er ikke en Blodsdraabe i mit hele Liv, der jo forvandler sig til smaa Ildgranater, og sværmer mig giennem alle Sandser og Aander. Jeg onsker denne nye Mars og den anden Venus en mageløs Lykke.

Don Diego. Pallas og Bellona lade dette fortreflige Par komme lykkelig sammen, leve lykkelig tilsammen, og seent skilles fra hinanden.

Darad. Af os vil fødes Børn, der vil betvinge Verden, bestorme Helvede, og jage Jupiter ud af Himlen, som Jætterne, der optaarnede Bierge paa Bierge, trængte giennem Skyerne, og løb Storm op til mod den niende Sphære. Jeg kiender min Slægt, og veed eet vel, hvad Art vi stamme fra. Saasnart jeg blev fød til Verden, sprang jeg om paa Jorden, trak min Faders Sværd

ned af Væggen, og sværmede saa ridderlig om der=med, at jeg hug Hovedet itu paa Jordemoderen og Livet paa Barnepigen.

Don Diego. Itide brænder, hvad Nælde skal vorde.

Darad. Mod kommer før Aarene hos vakre Gemytter! en Chevalier maa man ikke agte efter Skiægget. C'est assez! lad os gaae ind! Don Diego! man bestille Trompeterne! Don Cacciadiavolo! man lade vort Bryllup hædre med en Salve!

Don Diego. Skal skee, strænge Herre! (de øvrige gaae ind) store Gud! her var det Tid, der blev holdt Bryllup. Hos os er saa megen Gield, at jeg ikke veed Raad til at betale Vaskerkonen for at faae en Skiorte reen. Bringer Bruden os en stor Medgift, kan den giøres høilig behov; hvis ikke, komme vi sandelig til at spise Elendighed i Eddikke, dryppe Mangel derpaa, og bage arme Riddere i bedste Malurt.

(Slutningen i næste Hæfte).

Bilag til historisk Artikel.

Spanien med Hensyn til Militairoperationer.

Naar man begynder en Krig, hører det Land, hvori, og det Terrain, hvorpaa Krigen skal føres til de Hovedpunkter, der maa komme i Betragtning. Ved den nuværende Krig vil det altsaa ikke være uden Interesse, at lære at kiænde denne Krigs Theater, Kongeriget Spanien, noget nærmere fra denne Side.

Der gives faa Lande, der, som Spanien, besidde en af Naturen saa stærkt befæstet Grændse, som Pyrenæerne. Denne brede Biergryg der i Østen og Vesten støder til Havet, og hvis Høide er 9—10,00 Fod, har en jævn Skraaning ned mod Frankrig, og ender paa den spanske Side med bratte Fielde, og steile Afgrunde. Giennem dette Bierg føre egenlig kun tree Kiøreveie, ad Irun, Pampeluna, og Junqviera, der i de øvre Regioner ere indsluttede af steile Fieldvægge, som paa mange Stæder danne snævre Passer, der ere let at forsvare, og sædvanlig kun med Møie og Opofrelse af mange Mennesker kan besættes af Fienden. Imellem den nordlige Grændse, og Strædet ved Gibraltar, løbe næsten i samme Retning som Pyrenæerne fem andre Biergkieder sammen,

der ligeledes have en meget betydelig Høide, og med deres Forbierge berøre Havet.

De talrige Floder, hvoraf Spanien ikke tæller færre end 150, løbe for det meste i lige Retning med disse Biergkiæder, og bag disse danne naturlige Grave, der væsenlig vanskeliggiøre Fiendens Fremtrængen, og true at hæmme hans Tilbagetog, som alle hans Operationer. Disse Hovedkiæder ere forbundne ved adskilte smaae Biergstrækninger, der dele Landet i smaa og store af steile Biergmasser indsluttede Districter. Dette Lands Beskaffenhed tillader følgelig ingen store Operationer, hvori Hovedslag kan udføres, og nøde en fiendtlig Armee, at dele sig i mange enkelte Corpser, der overladte til sig selv, og uden at kunne handle efter en almindelig Plan, ere nødsagede til at lede deres Operationer hver for sig *). Denne

*) I en saadan Stilling befandt sig den bekiændte General Dupont, der, paa alle Sider indsluttet af Bierge, og afskaaret fra Hovedarmeen, den 23de Juli 1810 maatte overgive sig ved Capitulation med den af ham commanderede Armee, der bestod af tree Divisioner og 19,000 Mand. Han var detacheret af Joseph Bonaparte, at dæmpe Oprøret i det af Naturen befæstede Andalusien. Da han var passeret Sierra Morena, fandt han sig indsluttet paa Guadalqvivirs Bredder mellem Stæderne Bay-

Vanskelighed følte alt Romerne i deres Krige paa Halvøen. De behøvede 200 Aar til at erobre Spanien, der dengang udgiorde mange enkelte Stater, medens de i 16 Aar var blevet Mestere af Gallien. En endnu vanskeligere Kamp havde Maurerne at bestaae, der efter 800 Aårs Kamp maatte romme den Grund, hvor saamange af deres tapperste Helte var faldne.

Den anden store Vanskelighed, fiendtlige Armeer i Spanien have at kiæmpe med, ligger i Landets Clima, der saa let bliver farligt for den fremmede, som ikke er vant dertil. Veirskiftet, den hastige Overgang fra stærk Hede til den føleligste Kulde, kommer fornemmelig af dette Lands høie Beliggenhed, og dets mange skovbedækkede Bierge, hvor Sneen den

---

len og Andujari et Terrain, hvis Tilgange vare paa alle Sider saaledes besatte af Guerillahobe, at han hverken kunde komme frem eller tilbage. Afskaaret fra alle Tilførsler blev han angrebet af General Castannos. I Fægtningen selv mistede han 3000 Mand, og maatte da undertegne ovennævnte Capitulation, og blive Krigsfange. Duponts store militaire Talenter vare almeenerkiændte; man kunde ikke beskylde ham for nogen Feil; det Terrain, han fægtede paa, voldte ene hans Ulykke.

Orig. Anm.

største Deel af Aaret pleier at holde sig. Paa en trykkende heed Dag følger en kold og sædvanlig af stærk Dug saa fugtig Nat, at en Mand, der ligger under aaben Himmel, tit er saa giennemvaad som af en stærk Regnbyge. For at forebygge Følgerne af den hurtige Afvexling af Hede og Kulde, gaaer Spanieren, der i Almindelighed har en varig Sundhed, og overalt er fra Ungdom vant til sit Clima, Sommer og Vinter med sin beskiærmende Kappe. Juli og August er i saa Henseende de farligste Maaneder, de frembringe hyppig selv mellem de Indfødde ondartede Febre. Napoleons hærdede Soldater kaldte disse Maaneder deres værste Fiender.

En tredie Omstændighed, der lægger en Armees Operationer i Spanien store Hindringer i Veien, ligger i den Nødvendighed, at maatte slæbe hele dens Nødtørft af Levnetsmidler, Munition, og andre Fornødenheder med sig. I Landet selv kan man ingen Reqvisitioner udskrive; thi der er Intet. De Bekostninger, alle hine Fornødenheders Transport medfører, er ganske uendelige, og Transporten selv vanskeliggiøres overordenlig ved den store Mængde Defileer, den skal igiennem. Napoleon var den rigeste Mand i Europa, Krigen i Spanien giorde ham fattig. De engelske selv havde tit at kiæmpe med

denne Ubehagelighed; thi ogsaa de maatte føre deres Magaziner med dem.

Alle disse Vanskeligheder tilsammentagne fordre store vise og forbundne Forholdsregler for at overvindes. Napoleons største Feil 1808 var, at han ansaae dem for ringe.

Naar Krigen i Spanien eengang er i Gang, lide spanske Armeer en Masse i Almindelighed ikke mindre end de fiendtlige (Operationerne mod Bessieres ere Beviis derpaa). Det Fortrin, de spanske Soldater have for de Fiendtlige, ligger maaskee i deres ringe Fornødenheder. Nogle Løg og en Brodskorpe er nok til en Spaniers Næring. Forresten have de spanske Hærførere ikke mindre at kæmpe med deres Terrainer, end deres Modstandere. Men disse fra lang Tid bekiændte Omstændigheder ere Aarsagen, at de foretrække den saakaldte Smaakriig for alle afgiørende Operationer, og siælden en Masse maale dem med Fienden; og for at opnaae deres Maal paa denne Maade, opfandt de at agere i smaa affondrede Hobe, som man nu kalder Gueriller.

Man har skrevet og talt meget om disse Gueriller, uden at deres Organisationsmaade derfor er nøie kiændt. Guerillas udgiøre en Art Provincialmilice, men som kun bestaaer i Krigstider. De ere forenede

i større og mindre Hobe, ikke uniformerede, ikke eens væbnede, og gemeenlig anførte af selvvalgte Høvdinge. Man kan antage, at alle Provindsens Indbyggere høre dertil, om man endog finder dem ved deres huslige Sysler, og intet Stykke Vaaben i deres Boliger. Faa Timer ere nok til, at forene dem paa de bestemte Punkter, hvor deres Vaaben midlertid var skiulte, for at udføre et Coup, og paa faa Timer ere de igien alle adsplittede. Derfor kan man sige om dem, de er overalt og ingensteds. Nøie kiændte med alle Veie og Stier, i Dag camperende i Sneeregionerne, og i Morgen i lønlige Dale, ere de næsten slet ikke at forfølge, hvorfor deres Tilbagetog næsten altid ere sikre og uden Besvær. — Men foruden disse Provincialguerillas gives der ogsaa reenmilitaire, der bestaae af enkelte eller flere Regimenter, og Batailloner, og ere i bestandig Communication indbyrdes og med Provincialguerillas, der commanderes af udmærkede Anførere, iagttage reen Militairdisciplin, og henvende deres Hovedoiemærke paa, at kunne i fornødent Tilfælde agere paa visse Punkter, pludselig forenede i Armeecorpser. Disse have altid en egen Generalanfører, der leder alle deres Operationer *).

*) Da General Dupont var indsluttet ved Baylen, forente General Castannos alle under hans Com-

Kun Kongeriget Spaniens ovenbeskrevne Terrain, og Indbyggernes Caracter kunne forklare en saadan Maade at føre Krig paa, og giøre den mulig. De fiendtlige Armeer maa meget ofte marchere giennem vidtstrakte Kleve, og over rivende Biergstrømme. Guerillaerne, sædvanlig forud underrettede om Colonnernes March, vente dem paa de paa begge Sider steilt opstigende Bierge, skiulte bag Klipper og Krat, og drille dem ved nedrullede Stene, og ved en bestandig Smaageværsild. Det er bemældte Armeer ikke muligt at renſe Biergene fra de skiulte Guerillas. Vilde de ogsaa foretage dem det, vilde disse giennem de dem bekiændte Veie hurtig drage dem tilbage, og Forsøget vilde ikke lede til noget Resultat. Tropperne maa derfor kun ile, at komme saa hurtigt muligt giennem slige Kleve, og lade ligge, hvad der rammes af Guerillaernes Kugler eller Stene. Endnu værre er denne Passeren giennem Snævrer for Tog af Vogne, eller Mulæsler, der let komme istaa, og da, især de sidste, blive et Bytte for de paa begge Sider posterede Guerillaer.

---

mando staaende Guerillas, der hidtil havde fra alle Sider drillet, fulgt og forfulgt de franske Divisioner, paa faa Dage til et Corps paa 25,000 Mand.

Org. Anm.

I sidste Krig maatte engang et betydeligt Artilleritrain passere en Biergklev, der netop var saa bred, at een Vogn kunde komme igiennem. Den anseelige Bedækning marcherede deels foran, deels bag efter Toget. Som det hele Tog var i fuld Gang, kom med eet et stort Fieldstykke rullende ned fra et af Sidebiergene, og standsede Passagen for mere end een Trediedeel af Trainnet. Guerillerne kom frem af deres Baghold, og dræbte alle Heste, inden engang Bedækningen kunde komme igiennem den snævre med Vogne besatte Vei. Da den endelig indtraf, blev den modtaget med en Kugleregn ovenfra, uden at de franske Soldater engang vidste, hvorhen de skulde vende deres Ild, da de bag Klipper og Krat skiulte Guerillier ikke vare synlige. Alle Vogne og Kanoner, der vare blevne bagved det nedrullede Fieldstykke, faldt i Guerillaernes Hænder, der paa denne Maade blev forsynede for en betydelig Tid med Ammunition.

Mellem de irregulaire eller Provincialguerillaerne herskede i forrige Krig en hemmelighedsfuld Taushed, hvoraf meget lader sig forklare om denne Krigsføringsmaades Bestand. Hverken Lofter eller Belønninger, hverken Trudsler eller Pinsler var istand til at afpresse de Enkelte Tilstaaelser om deres Smut-

huller, Antal osv. — En Colonne Franske marcherede paa Veien til Cadix giennem den lille Stad Espiel i Cordova, og opslog der deres Natteqvarteer. Indbyggerne modtog dem tilsyneladende vel. Næste Morgen marcherede de franske videre, og havde mod Aften ogsaa en Biergklev at passere, hvor de paa den sædvanlige Maade blev brillede af Guerillaer paa alle Sider. Af disse blev imidlertid fem Mand fangne, og Soldaterne kiændte i dem deres Verter fra forrige Nat. Da denne Pas alt længe var erkiændt som høist farlig, giorde de franske Alt muligt, for at udforske af de Fangne deres Leireplabser, og Veiene dertil. Men alle Midler, alle Trudsler, alle Mishandlinger var forgiæves. De blev skudte, og tog deres Hemmelighed med dem i Evigheden. De franske erfoer blot, at strax efter deres Afmarch fra Espiel Indvaanerne ligeledes var afmarcherede, og ad de dem bekiændte Biergveie forekomne Colonnen ved bemældte Pas.

Skiøndt Provincialguerillarne næsten aldrig forlade deres Districter, da de formedelst deres Kiændskab med Passene bedst kan operere i disse, staae de dog i bestandig Communication med deres Naboer. Qvinder og Børn tiene herved til Bud, hvorfor ogsaa Franskmændene vare meget opmærksomme paa

disse, naar de traf dem enkelte. Men der er intet Exempel paa, at al anvendt Møie uagtet nogensinde et Forræderi har fundet Sted. Man kan imidlertid giøre sig en Forestilling om de fiendtlige Armeers Vanskeligheder i Spanien, naar man blot betænker, at ved Guerillahobenes indbyrdes Communicationer, Colonners, og Proviant- og Munitions-togs Ankomst, og Tal saa omtrent, alt i Forveien bliver bekiændt i de forskiellige Districter, at de behørige Forholdsregler kan tages derefter.

Ved den hidtil fremstilte Skildring af Spanien vil det være at forklare, af hvilke Grunde den spanske Regiering ogsaa i den nybegyndte Krig har besluttet at foretrække Guerilla-Systemet for det System at agere i aaben Mark. Det er dog at betænke, om Guerillaerne denne Gang vil være af samme Nytte, som i forrige Krig, og man kan dristig paastaae Nei. (?) I forrige Krig ledede Guerillaernes Bevægelser for en stor Deel af kloge Munke, der lovede Hoben i Almindelighed, og hver Enkelt den evige Salighed for hver dræbt eller myrdet Franskmand. Geistlighedens stiltiende Pagt i Særdeleshed besiælede Guerillaerne med een og samme Aand. Alle vare enige, eller tragtede efter eet Maal. I nærværende Krig er Alt ganske anderledes. Ingen vil overtyde

sig, at Geistligheden i Massa kan være den franske Invasion imod, hvorved den kan vente at naae tabte Rettigheder og Fordele igien. De saa mægtige Forjættelser om Fremtids Løn falde ikke alene bort, men finde endog en aldeles omvendt Retning i alle Dele af Monarkiet, hvor man hører om antirevolutionaire Bevægelser. — I forrige Krig var Regieringen enig med den hele Nation; i nærværende findes de farligste Modstandere i denne. (?) Hvor var det muligt, at de af de Constitutionelle saa skarp forfulgte Insurgenthobe, en Bessieres, en Ullmann osv. kunde holde dem saalænge, naar de ikke alle de Stæder, de berørte, fandt et betydende Tal Venner, der begunstigede deres Foretagende?

Nu staae Guerilier mod Guerilier i det Indre, medens over Grændsen en stærk Armee bryder ind, som man ikke engang kunde forbyde Indgangen, der er saa let at forsvare. Den ellers saa vigtige Communication mellem Guerillas er forsvunden, da ingen veed, om han tør troe de Efterretninger, der komme ham tilhænde, eller om der er Forræderi under. De franske der i forrige Krig ingen Spanier torde troe, finde nu politiske Valgslægtskaber i Ordets egenligste Betydning i hver Flække, om og den større Masse virkelig er dem ugunstig. Hvo erindrer ikke, hvorme-

get de franske, de allevegne traf (?), udrettede i Revolutionskrigen; saa er det i slige Tilfælde altid; saa vil det og nu være igien.

Guerillakrigen har tabt den største Deel af sin virkelige Frygtelighed. (?) Er denne Sætning at antage for sand (!!!) kan man med nogen Sandsynlighed slutte sig til Udfaldet af det franske Tog. (?) Maatte Forsynets Raad, med saalidt Opofrelse af Menneskeblod som muligt, fuldbyrdes! Dette Ønske vil hver ærlig Menneskehedens Ven dele med os!

Curiosa.

a) en ved sin Forf. mærkelig gammel Prophetie.

Hofnarren og Krigsraadet.

En Anekdot ved M. C. Bruun.

I gamle Dage Nar
Et eget Embede ved Hoffet var,
Nu bruger man den Post at combinere
Med Poster flere;
Saa har man med saa mange Poster giort,

Som derved heller ikke baaded stort.
Om mangen Oldtids Hofnar kan
  Man med al Rette sige,
Han var en meer fornuftig Mand
End den, hvis allerhøistufeilbare Forstand
  Bestyre skulde Land og Rige.
Dog stop med denne Paralelle
Jeg glemmer ellers, hvad jeg skal fortælle.
  Kong Frantz den første fandt, det var Plaseer
Om man Italien erobre kunde,
Han altsaa Krigsraad holdt, hvorlunde
Man skulde rykke ind deri. Man seer
PaaCharter, gior enPlan, Frants flyver glad isinde.
Derfra
Sin Hofnar, Triboulet han just maa finde
I Antichambret. "Hahaha!
Nu kom vel Deres Majestæt
  Fra Krigscollegiet?
De Narrer! mon de nu igien
Har giort en Plan i Væiret hen?"
  "Hvad, Raadet Narrer! Triboulet!
Om det er Spøg, forvidt du driver det."
  "Nei! svarte han: det tør min ramme Alvor
være.
Har Raadet ikke nu deliberert,

Og disponert og ordinert,
Hvorledes, at vi skal marchere
Ind i Italien.
Men een Ting har de glemt — og den
Er vigtig: hvordan vi skal komme ud igien."
Giensvarede hans Majestæt:
Skomager! bliv du ved din Læst!
Giensvarede Sieur Tribonlet:
"Den, der leer sidst, leer bedst.
Ved Pavia man saae, da det for silde var,
Hvo der var Nar.

Tidernes Tegn af Aviser.

(Alg. Z.)

Paris d. 24. Gemytternes Misstemning udtaler sig ved enhver Leilighed. I Bayonne indbød Mairen de mere formuende Borgere, at danne Prindsen en Æresgarde ved hans Ankomst; der mældte sig kun tree Personer. Municipalitetet, der ikke vilde falde igiennem med sin Æresgarde, gav derpaa Sprøitefolkene Befaling til at holde dem færdige til denne Tieneste. I Skuespillene, ved offenlige Sammenkomster, i de Foræringer, man giør de Personer, der

have paadraget sig Ministerunaade, aander samme Aand. Den bekiendte ældgamle Folkevise Marlbrough s'en va en guerre; Dieu sait, s'il reviendra!" blev forbudet, fordi man paa Viinhuse sang den med fornærmelige Henpeeg. Paa andre Spotviser fattes ikke, saalidet som paa Carricaturer; en af de sidste forestiller en Spanier, der staae Skildvagt paa en Biergtind af Pyrenæerne, og raaber til den nedenfor forbitrækkende franske Armee: Entrez Messieurs! on ne paye, qu'en sortant (Som bekiendt lokke Markskrigerne paa Boulevards de Nysgiærrige med, at de ikke kræve Penge før ved Udgangen)

Marseille den 19 Martii. Her i Theatret have forargelige Optrin fundet Sted. For nogle Dage siden gav man Paul og Virginia, hvori som bekiændt en Hr. La Bourdonnaye forekommer. Ved dette Navn raabte adskillige Stemmer: Bort med La Bourdonnaye! vi vil ingen La Bourdonnaye have." Et vist Parti synes derved at have fundet sig meget fornærmet, og tænkt paa Hævn. I Gaar blev Barberen af Sevilla givet. Mairen og Præfecten havde forlangt 150 Entreebilletter (!!!) Nogle og tredive Mennesker af den mistænkeligste Mine, og endnu bekiændte fra de i 1815 saa hyppige Plyndringer, havde begivet dem i

Parterret, væbnede med Stokke. Greven i Stykket lod sig see i spansk Uniform; han blev modtaget fra alle Loger med Bifaldsklap, og man kastede en Krands af hvide og røde Blomster til ham. Nu begyndte hine at støie, og raabte engang efter den anden: Kongen leve! Bort med de Liberale! Paa Lygtepælen *) med dem! Stykket var alt begyndt, da de forlangte, man skulde synge royalistiske Viser.

Da de Folk, der vare komne for at see Stykket, erklærede dem mod dette Afbrud, begyndte hine Klammeri med dem; i den Tummel, som derover opkom, blandede sig det hundredestemmige Samraab fra alle Loger: Vive la paix! Nu sprang en af Ultraerne ind i Orchesteret, fik Musikdirekteuren i Kraven, og nødte ham at spille le chant français, derpaa sprang han paa første Plads (Podium) og istemmede Sangen Vive Henry quatre! hans Makkere i Parterret faldt ind med deres barske skrækkelige Stemmer. De unge Mennesker, der ikke vidste at hielpe dem anderledes (?) begyndte nu eendrægtig

*) Et lige saa uklogt, som utilladeligt Raab, helst af dem! Udg. Anm.

at synge Marlbrough s'en va en guerre. Mairen, der havde forholdt sig rolig, da Orchesteret blev stormet, viste sig nu i hele sin Virksomhed. Omgivet af omtrent 15 Gensd'armer, forføiede han sig i Parterret, og commanderede: Nap (empoignez) mig dem, der synge Marlbrough." Uordenen steg til det høieste. Den, der havde stormet Orchesteret blev utiltalt; men af de unge Mennesker, der havde skreget vive la paix! *) blev to hæftede; derhos skreg Ultraerne i et væk: bort med de Liberale! bort med Descamisados! og truede af dem i Logerne. De raabte ned: I har vel fortient jere 20 Sous! de, der betale Eder, er tilfreds med Eder. Det maa anmærkes, at under denne Larm, og midt i deres Iver, disse Antidescamisados ikke undlod, at tilegne dem Hatte, Lommetørklæder, og Alt, hvad der kom dem mellem Fingrene. Dette Skandal varte til Klokken 11 om Natten. Idag blev to unge Mennesker, man havde hæftet, fordrede tilbage af to anseete Kiøbmænd. og Caution tilbudet for dem; men de kunde ikke faae dem paa fri Fod. De Folk, der baade i Gaar og nogle Dage for raabte: Død de Liberale! paa

*) Hvilket dog i deres Mund neppe var noget Fredsraab. K. R.

Gaderne Kl. 10½ om Aftenen, ere endnu ikke dragne til Ansvar. Aldrig var Gemytternes Forbittrelse høiere stegen.

Paris d. 4 April. Redakteurerne af de parisiske Blade Album, og Lunes parisiennes vare anklagede for at have optaget politiske Artikler i deres ikke politiske Blade. Nu er Redacteuren af Album dømt til 13 Maaneders Fængsel og 2000 Fr. Pengemulct, og Red. af Lunes parisiennes til to Maaneders Fængsel og 300 Fr. Bøder. Det af Statsfiskalen i Lunes parisiennes især paaankede Sted angaaer Beskrivelsen af et diplomatisk Bal i Maanen, hvorom det hedder: En dandsede tydsk, den anden snoede sig i en Walts, den tredie hoppede en russisk Dands, en stor mager Mand cadencerede en Engelskdands, og den femte afcirklede sin Menuet. Af alle disse gammeldags Dandse vil man her (i Maanen) intet vide; os behager ikkun Fandango, den er bleven imode hos os; og Diplomatikerne maa bandlyse den længenok; den giør dog sin Reise om Maanen." Heri havde Statsfiskalen fundet en Allusion paa den berømte (?) diplomatiske Sammenkomst i Verona, og andraget paa 6 Maaneders Fængsel, og 600 Fr. Mulkt, mod Udgiverne DHH. Coupigny og Gouriat.

Den 1 April blev Album, ved en Resolution fra Indenrigsministeren Corbieres, aldeles supprimeret, og dens Papirer borttagne. Udg. Betourné protesterede, og anmældte tillige, at han udgav en ny, Litteraturen, Kunsterne og Sæderne helliget Journal, le National. Desuden ere endnu flere Klager anhængige imod de litt. Journ. Apollon, Miroir, og Courier des Spectacles, og paakiændes i næste Uge. En vigtigere Proces forestaaer de to Journaler Courier og Pilote. I Statsfiskalens Indlæg af 31 Martii hedder det: i Betragtning at bemældte Journalers Aand, som den af en Række Artikler udtaler sig, er af det Slags at giøre Indgreb i den almindelige Fred, skulle de en Maaned være, og blive suspenderede. Processen begyndte for Appellationsretten d. 8 April.

Hr. Laurentie, hidtil Chef for Politipræfecturens Bureau, og Forf. til de af Qvotidienne meget roste Questions du jour, og nogle andre politiske Skrifter, hvor han i et kalder Bartholomæus-Natten et gavnligt Strengheds Fremfærd, er udnævnt til Generalinspecteur over Studierne.

De Lærdes Rep., siger le Courier, er endnu bestandig udsat for hyppige Invasioner. Hr. Jouy af Inst., Forf. til en Mængde interessante Skrifter,

og Hr. Jay, Forf. til Richelieus Historie, er som fangne satte i St. Pelagie, Hr. Lebrun, Forf. til Ulysses og Maria Stuart, har mistet den Pension, hon i 18 Aar har havt, Hr. C. Delavigne Forf. til den sicilianske Vesper og Paria, er frataget sin Plads som Bibliothekar. Oppos. Journalerne beklage den mageløse Strænghed, hvormed Hr. Magalhon, Red. til Album, der er dømt til 13 Maaneders Fængsel, blev som en Forbryder ført til Fods med en Bande Misdædere til Hovedfængslet i Poissy af Gensdarmer. Hans unge Kone har desangaaende vendt sig med en Ansøgning til Statsraadet.

Hr. Qvirine, Maire i Sturzheim forbød i Mai f. A. Hr. Will, Borger der i Byen, der vilde høitideligholde sit Bryllup med Dands paa et Vertshuus, at giøre det, da — just offentlige Bønner holdtes om Markmusenes Udrøddelse. Will troede, hvad Lovene ikke forbød, var tilladt, og holdt Dandsen hiemme hos sig. Nu iilte Mairen med sin Adjunkt did, tillod sig faktisk Fornærmelse mod Will og hans Brudekarl Sieffert, og førte dem endog i Fængsel. Will fik Tilladelse at lægge Sag an imod dem, og Mairen blev dømt til 2 Aars Fængsel og 100 Fr. Skadesløsholdelse, Adj. til 6 Maaneders Fængsel og 50 Fr.

Skadesløsholdelse, foruden 100 Fr. Bøder, og Processens Omkostninger.

Doubletterne.

(Udaf Allg. Z.)

Paris d. 22 April. Mellemspillet i første Act af nærværende Krig med en dobbelt Major-General, og en dobbelt Krigsminister, maa i Udlandet have giort et synderligt Indtryk. Det torde derfor ikke være uinteressant, at lære at kiænde Episoderne af dette Mellemspil. Man vidste alt for nogen Tid siden, at Hertugen af Guiche, Hertugen af Angoulemes Adjudant, inden sin Afreise fra Paris havde forsikkret, at General Digeon skulde faae Krigsportefeuillen, og denne Forsikring syntes at stemme aldeles overeens med Prindsens Ønsker, og de i Paris trufne Foranstaltninger. Da nu Marchal Victor blev sendt som Major General til Armeen, tvivlede ingen mere paa hans Unaade. Han ene havde ingen Anelse om det hele, og han blev først underrettet derom ved en Coureer, hans Gemahlinde i største Hast sendte efter ham, og der ogsaa hentede ham ind, inden han kom til Bayonne. Men Marschallen fandt General Guilleminot lidet tilbøielig til at afstaae ham sin Post

uden en formelig Afsættelsesakt, og da han selv ønskede sig hiem i sit Ministerhotel i Paris, var han af Generalens Mening. Prindsen erklærede, da Tingen stod saa, tog han det paa sig, at lade Alt blive, som det var. Marchallen ilte nu til Paris, for igien at tiltræde sit Ministerium, og hævne sig paa dem, der havde sveget ham, eller forladt ham for tidlig.

Midlertid havde Vicomte Digeon, der efter de erholdte Løfter og Ministrens overilede Afreise ansaae sig for en fuldkommen Minister, neppe faaet sin interimistiske Udnævnelse, før han begav sig til Ministerialhotellet. Han lod sig vise Ministerens Privatcabinet, og forlangte Nøglerne dertil. Det hidde, Marchallen havde taget dem med. Vicomten lod hente en Smed, og satte sig i Besiddelse af det aabnede Cabinet. Om Aftenen spurgte han om Sove-værelset. "Om Forladelse! svarede man: Hertuginden boer endnu i Hotellet, hendes Mand er endnu Minister." Vicomten samtykker i, at Hertuginden beholder sit Apartement, men lader Ministerens Soveværelse aabne paa samme Maade som Cabinettet, og sætter sig fast der. Næste Dag trængte han til Kiøkkenet. "Der er kun eet i Huset, og det er til Hertugindens Brug." — "Hvad siger det? Fru Hertuginden kan lade hente, hvad hun behøver, hos en

Restaurateur — i øvrigt, føier han et Øieblik efter til, kan man sige Fru Hertuginden, at der altid skal være et Couvert til hende ved mit Bord." Kiøkkenet blev nu giort røddeligt i en Hast, og saaledes Vicomten Herre af hele Krigsministeriets Material. Samme Forandring foregik med Personalet. I General Coëtloquets Sted kom Hr. Decaux, Hr. Tabarin i Hr. Prlavals, der frivillig trak sig tilbage, til Hr. Denié blev en Generalsecretairs Post igien oprettet; Hr. Thurat de St. Aignan igien indkaldt i Ministeriet, og alt det ved kongelige Ordonnancer.

Nu kommer Hertugen af Belluno tilbage fra sin Bajonnefart. Vicomte Digeon rømmer Ministerhotellet uden at oppebie en Opfordring. Marschallen lader Hr. Denié forbyde, at fortsætte sine Arbeider, som Generalsecretair; ikke desmindre maa han erfare, at han paa nogle Øieblikke er kommen tilbage i sit Cabinet. Han kalder ham til sig, tillige med de andre Nyudnævnte. "Hvorledes, Hr. Denié! jeg har jo dog ladet dem forbyde, nogensinde igien at betræde Ministeriet?" — "Men, Monseigneur! jeg havde efterladt nogle af mine Papirer, som jeg maatte hente; jeg maa desuden bede D. E. at anmærke, at jeg blev udnævnt ved en kongelig Ordonnance, og endnu ingen Afsættelses Ordonnance har

faaet." — Ah! De vil have en Ordonnance? Nu, den skal De faae i Morgen, og jeg skal selv føie Grundene til." — Hr. Denié gik.

Nu kom Raden til General Decaux. "Ih! General! De har hurtig giort deres Vei, medens jeg ikke var her." — "Monseigneur! jeg har intet forlangt, man har kaldt mig, og jeg troede, at maatte modtage. I øvrigt vil D. E. have lagt Mærke til, at jeg ikke engang er flyttet ind i mine Værelser i Krigshotellet." — "Det troer jeg nok; De fandt dem ikke i vedbørlig Stand; man maatte først lade dem indrette. Dog det er forbi; Intet mere derom! De aftræder Deres Plads igien til Coesloqvet, der kommer tilbage." — "Men Monseigneur!" — "Jeg mærker nok, De vil vinde ved Byttet; en Grad f. Ex. De er Marechal de Camp! De vilde gierne være Generallieutnant; jeg begriber det." — "Jeg troede, Monseigneur!" — "Hr. Decaux! det er vanskeligt at rykke op nutildags; vi giemme Befordringerne til dem, der ere ved Armeen; dog vi skal see til længere hen."

Marchallen vender sig nu til Hr. Tabarié. "Hvor har De, Hr. Tabarié, der er en Mand af Hoved, saa hurtig kunnet forlade Deres Handelshuus? (Hr. T. havde nemlig, efter at han sidst var gaaet af fra Ministeriet, etableret en Commissions-

handel i Paris.) De skulde blevet derved, eller i det mindste ikke skrevet Deres Correspondenter saa hurtig til" — "Monseigneur, jeg troede, en kongl. Ordonnance var en tilstrækkelig Grund..." "Jeg forstaaer Dem; De vil holdes skadesløs. De behøver Penge; Deres Affaires bragte Dem 40000 Fr. ind; de skulde beholdt det; i alle Tilfælde havde det været det sikkreste. Dog man vil see. De skal faae Penge."

Hr. Thirat de St. Aignen var endnu tilbage. "Hvorledes Hr. Thirat! jeg havde givet Dem Deres Afskeed, og De kom tilbage! De hænger da meget ved Krigsministeriet?" — "Jeg troer ikke at have givet D. E. Grund til at skikke mig bort. Jeg kiændte Forretningsgangen, og troede at kunne tiene med Nytte i den Post, jeg saa længe havde beklædt." — "Nok om det! hvad vil De være? Statsraad f. Ex. Vi vil see, hvad derved er at giøre; men lad Dem det være sagt, at jeg af alt det, der er forefaldet i min korte Fraværelse, intet kan beholde; jeg vil ikke lade mig saaledes haane. God Dag, mine Herrer!"

Og saaledes endte denne comiske Scene, som maaskee engang en dramatisk Digter turde bemestre sig, at spinde den ud til et Lystspil. Til Lykke tilhører denne Scene den høiere Comedie. De næste Begivenheder kunne maaskee give Æmne til Tragedier.

K. R.

Historien.

"Saameget er vist, sagde allerede under 24de April de franske Efterretninger: de vigtigste Begivenheder ere alle endnu i Fødselen, men Fødselstimen kan endnu ikke længe udeblive." Midlertid har endnu Bierget intet bragt til Verden; intet i det mindste, der svarede til det Brag og Bulder, hvormed Fødselen saalænge blev bebudet os.

De franske Armeer rykke vel fra alle Kanter frem i Spanien, og modtages, efter de officielle Beretninger, hvis sædvanlige Troværdighed heller ikke her fornægter sig, med Jubel; det er imidlertid ikke at overse, at ikke blot de constitutionelle, men og alle de, der frygte de vilde og røverske Bander, der kalde dem Troens Soldater, og som saavel deres egne Foresatte, som deres franske Allierede kun med Sværdet ihænde kunne holde i Ave, have rømt disse Stæder i Forveien. Skulle vi troe engelske Efterretninger, er det netop de Spanskes Operationsplan, der saaledes udvikler sig. "Veien til Madrid er aaben, hedder det der, og den franske Armee indbydes at rykke frem. Spanierne synes rolige og fortrædelige, men tillidsfulde; naar man siger dem, Fienden rykker frem, svare de stedse: lad dem komme, men føie til, vi have fordrevet Maurerne, vi skal ogsaa fordrive los Indignos Troensarmeen — som de Spanske kalde los Afrancesados, et Navn, der forhen betegnede Joseph Bonapartes Tilhængere — formerer sig ikke. Det er en udisciplineret Bande, og giør blot de franske det Gavn, at de fremmede Tropper faae Fortrinnet for disse Røvere og Banditer som man lukker Vinduer og Døre for, naar de nærme dem, og som gemeenlig ere fvøbte i Laser." — Franske Beretninger mælde om en Renselses og Tvæts-Ceremonie, man maatte foretage med en Afdeling, der [illegible]

former, og vare i en meget ækel Tilstand, og tilføie, at adskillige af dem viste stor Tilboielighed, at lobe bort med Uniformen, saasnart de havde faaet den.

Kongen af Spanien, som man med saa megen Vished bebudede, aldrig vilde naae Sevilla, men blive opsnappet — eller som det i Kunstsproget hedder — befriet paa Veien af Bessieres og hans Bander, har under Almeenjubel tilendebragt sin Reise, og befinder sig nu tilligemed Cortes i bemældte Stad, hvorfra han under 24 April har erklæret Frankrig Krig, ligesom der og er foregaaet en længe omtalt Ministerialforandring, som dog ikke endnu ikke synes aldeles fuldbragt, da adskillige af de nys udnævnte have undslaaet dem for at modtage Udnævnelsen.

Et Hovedspørgsmaal, der bestandig synes vanskeligere at besvare, bliver, hvad Deel de øvrige Magter ville tage i de spanske Anliggender og er i saa Henseende det engelske Ministeriums Forhold særdeles mærkværdigt, da dette midt under de bedste Ønsker for Spaniens Sag, og de kraftigste Udtryk mod Frankrigs Fremfærd og Coalitionens Grundsætninger, dog ikke synes redebont at tage saa virksom Deel i Sagen, som ikke blot Oppositionens, men selve Nationens Stemme synes at opfordre det til. Særdeles vigtige og ivrige Debatter have desangaaende fundet Sted i begge Huse.

I Overhuset androg Lord Ellenborough paa en Adresse, hvori Huset beklagede, at H. M. Anstrængelser for at vedligeholde Freden havde været forgiæves, samt at Ministrenes Negotiation ikke havde været beregnet paa at understøtte det brittiske Folks Ære og Interresse, tilkiændegav sin Uvillie med Frankrigs Forhold, misbilligede, at Ministrene havde raadet den spanske Nation at giøre Forandring i sin Constitution, vedgik, at det ikke kunde bygge paa Frank-

rigs Forsikring, at det ikke tragtede efter Forstørrelse, og vilde respectere det portugisiske Landemærke, samt at det ønskede Spanien Seir, og troede, en mere bestemt, fast, og utvetydig Politik af Ministrene vilde forebygget Krigen.

Han understøttede dette Andrag i en udførlig og kraftfuld Tale, og opfordrede Huset at yttre sin Mening om dem, der udgiorde en stor uafhængig Stats Regiering, og dog vilde undergrave en anden Stats Friheder. Ministren Grev Harrowby sagde: den ædle Lord maa indklæde sin Adresse, som han vil, saa er Krig, hvad han ønsker, og jeg spørger ham, hvorfor han ikke aabent udtrykker det Ønske? tillige erindrede han, at, naar England stod eet Parti bi, torde andre Magter finde sig beføyede at understøtte det andet. Lord Holland beskyldte Ministrene, at de fattedes god Villie, og at en hemmelig Kierlighed for Bourbonnerne havde Overhaand hos dem, og fremlyste overalt i Negotiationen. Han haabede imidlertid, Spanierne vilde seire. Lord Granville tog Ministrenes Forsvar, og foreslog et Amendement til deres Fordeel, men endte dog med, at H. M. kunde regne paa Husets Understøttelse, om England senere skulde blive nødsaget at tage virksom Deel i Krigen.

Hertugen af Buckingham erklærede reent ud: at de ikke til Unytte skulde styrte dem i en uvedkommende Krig, da Landets Velfærd beroede paa dets Neutralitet. Ingen af ædle Lorder kunde nægte Tilværelsen af en revolutionair Aand, og der var intet Land i Europa sikkert for denne Fare; et Sprog, der med Føye forargede den ædle Kongesøn Hertugen af Sussex. Efter at adskillige havde talt for og imod, og blandt dem Wellington til sit eget Forsvar, paastod Lord Grey, at Lord Liwerpool selv havde indrømmet, at i Spanien franske Intriguer og franske Penge vare anvendte

at tilveiebringe Insurrectioner; at den brittiske Constitution, som han ærede, havde sine Mangler, og blandt de største var Underhusets nærværende Sammensætning; men opfordrede en fremmed Magt dem at reformere Underhuset, og truede i modsat Tilfælde med Krig, vilde han udgyde sin sidste Blodsdraabe for at forsvare det, som det var. Endelig vilde han vide, i Tilfælde de franske bleve slagne, og Spanierne brød ind i Frankrig, om Engeland da var forpligtet at staae Bourbonnerne bi mod Spanien? Herpaa svarte Lord Liverpool, og sagde blandt andet: Grev Grey har talt, som om han ansaae Spaniens Erobring for meget let: Jeg for min Deel troer, at de franske ikke erobre Spanien. De kan komme til Madrid, men erobre ikke Kongeriget, med mindre Nationen reiser sig for dem. Af alle Lande i Europa er Spanien formedelst sine Bierge vanskeligst at erobre, og jeg har alt tidligere sagt, at jeg i denne Krig seer mere Fare for Frankrig end for Spanien. Engelands bedste Politik er at følge Middelveien, hverken hælde os for meget paa Demokratismens eller Despotismens Side. Jeg indrømmer, at Krigen mellem Frankrig og Spanien er en Krig mellem disse to Extremer, og beklager, at dette i de tree store Magters Circulairer er saa aabenlyst kundgiort. Han endte med, at det ikke var Engelands Fordeel nu at begynde Krig, og at, naar det engelske Folk blev spurgt, 99 af 100 vilde være af samme Mening.

En lignende, men endnu hæftigere Debat var i Underhuset; begge Steder seirede Ministrene men efter haard Kamp. Politikens Theater er hidtil ikke bedre oplyst end Krigens.

Sidst i Mai 1823. K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Ottende Binds

fierde Hæfte.

Om Holberg og Gryphius.

(Sluttet; s. f. H.)

Tredie Optog aabne Palladius og Bonosus begge forbittrede over deres tilbedede Selenissas Forbindelse med Daradiridatumtarides; Bonosus truer at giøre denne en Bestiæmmelse paa hans Bryllupsdag; men Palladius svarer: Min Herre! den har mere end formegen Bestiæmmelse, hvem man ingen

Bestiæmmelse mere kan vise. Al Verden holder ham for en Landsløgner. Han er i Gield op over Ørnene. Selenissa har heller intet i Verden. Kan man ønske nogen af begge meer Ulykke?" Nu kommer Cleander til, at mælde Palladius, han er bleven fyrstelig Marchal. Denne Scene saavelsom en følgende mellem Sempronius og Cyrilla, fuld af plumpe og ved Haaret trukne Ordspil, samt en Scene forelsket Snak mellem Cælestina og hendes Fortrolige, Camilla gaae vi forbi, da de hverken have Connexion med Holberg, eller — som en Mand i sin Enfoldighed sagde om Jfr. Biehls Comedier — med Fornøielse. De tvende følgende Scener ere derimod de tvende vigtigste Actstykker i den her paagiældende Undersøgelse, og maa derfor fuldstændigen meddeles.

Horribilicribrifax. Harpax.

Horrib. Har du troværdig fornummet det?

Harpax. Med disse mine to Øren har jeg hørt det.

Horrib. Og du har hørt det?

Harpax. Jeg har hørt det.

Horrib. Du har hørt det?

Harpax. Jeg, jeg, jeg har hørt det.

Horrib. Med dine Øren.

Harp. Baade med mine Øren, min aabne Mund, ja Hierne og alle fem Sandser.

Horrib. At Sempronius understaaer sig at indqvartere sine Tanker der, hvor ene den uovervindelige Horribilicribrifax skal holde Vinterqvarteer?

Harpar. Signor Capitano! hvis ikke Deres Herlighed itide er paafærde, torde vel endnu andre end Sempronius for levere et Feldtslag her, end han tænke paa Vinterqvarteer.

Horrib. Se mi montar il grillo nella testa, saro huomo di scannar Marte e Morte, e Sempronio, e far si, che di lei non si rationar mai piu. Hvilken Bellerophon, Rhinocerote, Olivier, Palmerin, Roland, Galmy, Peder med Sølvnøgelen, Tristan, Pontus torde understaae sig blot at tænke deslige Ting end sige at sætte dem i Værk? Jeg basilisker mig ganske og aldeles; Haarene forvandle sig til Slanger, Øinene formeduser sig. Panden omtaager sig med tordensprudende Skyer, Kinderne ere Ætna, og Mongibello, Ildgnisterne suse mig af Haarene, som af Heklafield, Halsen stivnes som Taarnet i Babel; det lyner mig i Hiertet, ikke anderledes, end om tusind Hexer havde giort Uvæir derinde. Hver Finger deler sig endnu i tusind andre.

Føbberne skyde ud i ligesaamange Røbber. Summa jeg vredes ihiel. Jo sputo archebusi, Pistoli, e Fulmini, at ikke een af de Mordfugle kommer flyvende mig imøde, at jeg kunde udlode min Harme paa ham; med eet Diekast vilde jeg forvandle ham til lutter Aske, ligesom Granater, naar de flyve i en Høstak.

Harpax. Signor Capitano, Signore e Padrone mio gloriosissimo! tør jeg træde Dem under Øine?

Horrib. Hvortil tiener dette Spørgsmaal?

Harp. Jeg er bange, De maatte ogsaa stikke Ild i mig; jeg er noget tør af Sult.

Horrib. Vær ubekymret; mine Øines Straaler har Forstand. Quelli, che meco vivono, e che servono la persona mia ornata di tanti trophei e trionfi, non vivono in periculo.

Harp. Nu er der en Ulykke paafærde. Sempronius kommer til sin Ulykke selv DH. i Hænderne.

Horribilicribrifax, Sempronius, Harpax.

Sempr. Omnes homines summa ope niti decet, ne vitam silentio transeant sicut pecora. Sallustius de conjuratione Catilinæ. Multa dies, variusque labor mu-

tabilis ævi transtulit in melius Virgilii libr. 9 Æneidos. Amavi, amavisti, amavit, amo; Ræven skifter Skind ikke Sind, siger Ordsproget. Under denne mit Hovedd graa Aske, sub hisce canis, ligge der endnu mange Kiærlighedens gloende Kul forborgne; ignes suppositos cineri doloso: Horatius.

Horrib. Han er forloren; han har levet; han er død.

Harp. Ei! ei! Hr. Captain.

Sempr. Sed quid sibi vult Pyrgopolinices iste, qui ita gladiatorio animo ad nos affectat viam?

Horrib. Hvem er du?

Sempr. Hvem er du?

Horrib. Questa e una domanda impertinente, la quale merita per riposta una pugnata nel cuore.

Semp. Du maa vel være en Berenhêuter i Skindet; har du ikke lært at helse skikkelige Folk. Saluta libenter! siger Cato.

Horrib. Jeg bliver rasende.

Sempr. Helleboro opus est homini! Han er gal.

Horrib. Bisogna, ch'io faccia in pezzi, ch'io fulmini questo ladrone! Siig ham, hvem jeg er.

Harp. Min Hr. Sempronius gjør meget ilde, at han forgriber sig paa en saa fortreffelig Mand; det er den over al Verden berømte Captain Horribilicribrifax von Donnerkeil.

Sempr. Er han Horribilicribrifax von Donnerkeil, saa er jeg Sempronius af Væirlyset fama super æthera notus.

Horrib. Tu sei un Bufalo; hvis jeg bliver vred, hugger jeg Jer i smaa Stykker, saa Myrerne paa to Dieblikke skal slæbe af med Jer.

Sempr. Qui moritur minis, illi pulsabitur bombis. Den, der døer af Trudsler, ham ringer man til Jorden for med Æselsvinde Polla metaxy pelei kylikos, kai keileos akru. Eller mener I, at jeg ikke ogsaa i min Ungdom paa Universiteter har lært at fægte? Pollon ego therion psophus akekoa. Huc, si quid animi!

Harp. Jeg begriber ikke, hvad han vil. Jeg troer han har isinde at fortrædige os.

Horrib. Felsker den uforlignelige Cœlestina?

Sempr. Det gjør jeg, trods Jer, og alle dem, det er imod; quid id ad te?

Horrib. Jeg siger, at jeg er hendes Kiærlighed værdigere.

Sempr. Mentiris: det hedder paa dansk: det løist du.

Horrib. Ah qval Oltraggio! skal jeg høre det Ord? hvad hindrer mig, at jeg ikke med eet Hug hugger Jer i hundred tusind Stykker.

Sempr. Quid me retinet, at jeg ikke med denne min gamle gode spanske Kaarde, hvormed jeg paa saamange Universiteter har slaaet Bachanternes Saar, hugget Laar og Hoved af Hæscherne, pryglet de galeste Diævle blodige, kløvet Gadestenene, slaaet Vinduerne ind hos Rector magnificus, Benene over paa Pedellerne, over en saadan Handling, at Solen skal blive sort paa Himlen, og Planeterne gaae tilbage derover. Nec dum omnis hebet effæto in corpore sanguis. Virgilius.

Horrib. Hvorvel jeg med denne Kaarde kunde bringe Eder paa andre Tanker — avendo un giorno nel amfitheatro di Verona ucciso di mea mano molto mille gladiatori, vil jeg dog af Eders egen Videnskab godtgiøre Eder, at jeg er bedre end I, paa det I skulle see, at jeg ligeledes er velstuderet, et in Artem Aratoriam har Forstand.

I er en Lærd, og giør Profession af Bogen, som jeg af Kaarden; ikke sandt?

Sempr. Rem acu.

Horrib. Nu veed I jo nok, at man bærer Bogen under venstre Arm, og fører den blotte Kaarde i høire Haand; ergo gaae de Lærde under os, og vi over dem.

Sempr. Kalòs, ergo feil. Som om man ikke bar Kaarden paa venstre Side, og en aaben Bog i høire Haand, som om man ikke satte Fiedrene oven i Hatten, hvilket jeg vidtløftigere kunde udføre med mange Syllogismis, Enthymematibus, Soritibus, Inductionibus, Elenchis, Mesosyllogismis, Argumentationibus crypticis, Distinctionibus, Divisionibus, Exceptionibus, nisi res esset liquidissima per se, og klarere end Solen in ipso meridie.

Harpax. Lad os flygte, Herre! han øver Troldom; han taler de onde Aanders Sprog.

Horrib. Si me le direte, le sapero; som om jeg ikke med mange Sonnetter, Madrigaler, Qvadriner, Oder, Canzoner, Concerter, Sarabander, Serenader, Aubader, kunde bevise det modsatte; dog paa det jeg kan aftvinge Eder en Skamrødme, og bevise, at jeg er en bedre Arator, end I, vil jeg

holde en Noration, jeg giorde, da Pappenheim indtog Magdeborg, og man kort i Forveien foterede rundt i Krigsraadet. Har I saameget Mod, saa besvar mig det paa Dieblikket.

Sempr. Ego sum contentissimus.

Horrib. Harpax! du skal imidlertid være General Tilly. Sæt dig derfor herned. Bild Jer nu ind, her sidder General Tilly, og ved Siden af ham Feldmarschal Pappenheim. Hora! diamo principio alla narrativa! Der blev delibereret, om man skulde angribe Magdeborg samme Morgen, eller bie, til vore Afordnede kom tilbage til Leiren. Don Arias von Toledo, der iøvrigt var en hurtig Cavalier, men i deslige Actioner troppo ardito, havde talt for mig; jeg reiste mig con la grandezza mia superbissima, e con meraviglia et tremore di tutti circonstanti, paa mine Marmorbeen, gav ham et uventet Blik med disse to brændende Carfunkler, eller glimrende Loterner fra dette mit Kiødtaarn. De franske kalde det Oeillade.

Harpax. Jeg zittrer, og bæver over dette Ansigt.

Horrib. Siden, da jeg saae, jeg havde jaget Don Arias en Skræk giennem alle Been, og hele Compagniet forfærdedes over mig, vilde jeg stille

Gemytterne noget, at de med desstørre Ynde maatte høre mig, derfor primo d'ogni altro, basio le ginocchie paa deres Excellentser, Tilly og Pappenheim, come si conviene. Siden inchinai la testa mod de omstaaende Herrer, og talte som saa.

Harp. Hr. Sempronius! I har alt tabt! det giør I aldrig efter.

Horrib. Eftersom, Deres excellenteste Excellentser! Tiden er meget kort, da vi have Fienden for Handen, og en Time, Minut, ja Dieblik kan give eller tage Victoria, diro ancor Jo qualche cosa; vil i faa Ord aabne mit Hierte, og sige, at om det end anstaaer os Cavalierer ilde, mere at tale med Tunger end Kaarder, og du mit berømte Sværd, tu mea spada fulminea, tagliente e fendente! naar du havde en Tunge, vilde sige det samme; ikke desmindre vil jeg sige, da mig bør at sige det, og Raden at tale er kommet til mig, og vil ikke sige, at jeg er sindet at bevise, at jeg kunde sige vel og meget, men vil paa det eenfoldigste sige for Eder; hvad mig synes, der bør at siges; og vil ikke sige mindre, end hvad sagt er af de berømteste Mænd; thi hvis jeg sagde noget andet, vilde jeg sige mod Krigsmaneer, efter hvis Sædvane jeg er opstanden at sige noget. Og hvis der er nogen mellem Hoben,

der indbilder sig, at han torde sige mig, jeg skulde ikke sige saa, han træde frem, og sige det; jeg veed at han ikke siger andet, end hvad jeg vil sige. Jeg siger da, hvad tree Personer af denne utallige og uovervindelige Hær skal sige, kan sige, maa sige, vil sige, og sige og uden at sige et Ord. De første to ere de excellenteste Excellentser (herved giorde jeg en Reverents) den tredie er jeg. Men da mig ikke sommer vel at sige noget, saa tier jeg af Modestie, og remitterer mig iøvrigt til dem, der have sagt noget, og fremdeles ville sige det. Or su, finiamo la qui! Kunde man vel have sagt noget skiønnere, Harpax?

Harp. Det er en skiøn mellem hinanden blandet Tale; skulde man ikke kunne faae en Afskrift deraf?

Horrib. Mi sarà di summo contento; men til en anden Tid. Lad os nu høre, hvad denne derimod har at sige.

Harpax. Monsieur Sempronius! Raden at sige Noget, er nu kommet til Eder.

Sempr. Jeg siger desaarsag, qvod nihil dictum sit ab eo, quod non sit dictum prius; og for ved denne Leilighed at sige Noget, vilde jeg heller have sagt. Hypsēlan aretan, anactes!

Harp. Hør nu Underværkens hør!

Sempr. At man ikke falder mig i Talen! O I durchlauchtigste og uovervindelige Herrer! hvis uforlignelige Styrke ikke lader sig opholde i de gamle og trange Grændser montium pyrenæorum, Alpium, atlanticorum, apenninorum, et sarmaticorum, men langt over de Grændser, inden hvilke Calisto ikke oprinder, sese penetrat, og farer om, giennem Titanis tolvdyrige Krebs, penetrans de sværtede Æthioper, streifer om Forbierget bonæ spei, floret giennem de vellugtende Moluccas, hænger sig ved det pebrede Bengola, gaaer forbi hos de i deres Indbildning toøiede Chinesere, og tager sin Middagssøvn i Japan. Jeg, der ikke er den anden Marcus Tullius Cicero, der ikke kan opnaae lactifluam eloqventiam Titi Livii, qui non adspiro ad gravitatem sallustianam, neque asseqvor Cornelii Taciti divinam Majestatem, jeg siger, jeg, der ligevel holder disse Discursus for de fortreffligste, hoitines peri megistôn tyngkanusi ontes, kai tus te legontas lalista epideiknyosi, vil ikke opholde Eder med mange Ord, cum alias Tiden er kort, & jus sit in arnis, remitterer mig altsaa til dem, der hidtil have taugt, og endnu de facto tie. Dixi! hvad tykkes Harpax om denne Oration?

Harpax. Den var paa min Siæl ogsaa deilig, hvorvel jeg ikke har forstaaet et Ord af den; Hr. Captain! det maa være en fortrædelig Ting at være en General.

Horrib. Ohime! che parole son queste? hvorfor?

Harpax. Hvorfor? han maatte jo blive gal, naar han bare hver Dag skulde høre to saadanne Norationer.

Horrib. Tu non m'intendi? Va? va? du er en ignorant, og forstaaer ikke Veltalenhedens Ziirlighed.

Harp. Det være, som det vil.

Sempr. Men hvilken Oration var nu den bedste?

Harpax. Det kommer mig for, som jeg sad ved et fyrsteligt Taffel, og ikke vidste at vælge imellem Retterne, eller blive enig med mig selv, hvilken der var den meest velsmagende. Kommer selv indbyrdes overeens derom. Jeg resignerer Eder Excellentsen med samt Tillyskabet og Generalat.

Sempr. Ergo erroon, Hr. Captain.

Horrib. Adio Signer Semproni.

Harpax. Hoho! de kommer jo begge to endda lyslevende fra hinanden!

Man behøver blot at erindre sig Slutningen af Stygotii Tale til sin Krigshær: "Jeg haver endnu den samme Stok, den samme Kaarde, med hvilken jeg har slagen ind saa mangen ærlig Professors Vinduer i Rostok. Han skal profecto befinde, at der endnu ere Karle paa Academiet, som have Been i Panden, og at jeg er god Academicus tam in Marte quam in arte;" og sammenligne den med Sempronii ovenanførte Replik om sin Kaarde, for at overbevise sig, at den paafaldende Lighed, der finder Sted imellem begge, umuligt er tilfældig; og er end i det øvrige Ligheden ingensteds saa haandgribelig, er den dog ikke sielden, naar man eengang er bragt paa Sporet, mærkelig nok til, ikke at kunne miskiendes. Men i det jeg i Følge heraf frafalder min gamle Tvivl i saa Henseende, er det saalangt fra, at jeg troer herved at bortgive noget af Holbergs Skribentshæder, at jeg tvertimod tilstaaer, at jeg ved at erkiende, at Holberg har kiendt og nyttet denne Forgiænger, og tillige betragte, med hvilken virgiliansk Smag han har betient sig af, hvad han fandt hos denne Ennius, har faaet om muligt, endnu høiere Tanker om hans Ypperlighed, som Comedieskriver, end tilforn, og at jeg ikke vidste at anbefale en ung Comiker, der vilde lære at kiende Forskiellen imellem

Lystspillet og Gøglespillet noget lærerigere Studium, end at jævnføre Tybo med denne dets formeente Original, og see med hvilket Valg, Holberg har indseet,

hvad, da hin strømmede mudret, der var for ham at optage.

Jeg vil imidlertid for at lette en Efterkommende dette Arbeid, kortelig levere Udtog af det øvrige af Stykket, hvoraf meget lidet har her kunnet komme vor Digter i det mindste umiddelbar til Nytte; skiøndt det ikke er at nægte, at meget af det, han, som det var, her aldeles ikke kunde bruge, kan have bragt ham paa saare brugbare Ideer, og det vel endog mangen Gang, uden at han var, eller kunde være sig bevidst, at Gryphius havde bragt ham derpaa.

Muligt, at den næste Scene, hvor Antonia Selenes Moder hos Jøden Rabbi Isaschar vil laane et Par hundrede Rigsdaler paa den formeente kostbare med Stene besatte Gulbkiæde, Daradiridatumtarides har forært Datteren og nu erfarer, at den er af Messing og Stenene Glas, har bragt Holberg saaledes paa den Idee, at Pernille faaer en Pung med Regnepenge til Foræring; men som sagt, ligesaamuligt at han har aldrig tænkt paa, at det Indfald kom herfra.

Fierde Act begynder med et Par Scener, hvor Cleander og hans Giæster complimentere hinanden efter Maaltidet, og hvor i Forbigaaende berøres, at han har vendt sin Kiærlighed fra Selene til en Eudoxia, der ikke forekommer i Stykket; i næste Scene bringer Flacilla, Sophias Moder, hendes Haar, som hun har skaaret af, at sælge af Trang; hun tilbyder Cleander dem, der beslutter at undersøge, om det hænger rigtig sammen, kiøber Haarene, og udsender derpaa sin Tiener Dionysius at prøve, om Sophia er uovervindelig ved gyldne Vaaben, og hvis hun er det, overdrager ham at føre hende bort med Magt. Nu kommer Cælestina, Camilla og Palladius, og foregaaer en erotisk Scene, som endes med, at Palladius faaer Øinene op for Cælestinas Værd, og trolover sig med hende. I næste Scene kommer Antonia med Selene, der nu har faaet Sammenhængen med Messingkiæden at vide, og derover er lige saa bister, som Lucilia i Tybo over det latinske Vers, eller Pernille over Regnepengene; hun beslutter at holde sig enten til Bonosus eller Palladius. I det samme kommer Palladii Page Florian beskiænket, og fortæller, at hans Herre er bleven Marskal, og skal have Bryllup med Cælestina; desuagtet beder Selene ham besørge et Brev til Palladius, hvilket Florian lover.

Næste Scene er imellem Cyrilla og Darabiribastumtaribes, som har bestilt hende hid at skaffe ham Penge tillaans paa Selenissas Ring. Denne Scene, der er af samme Natur, som alle Cyrillas, gaae vi forbi, ligesom den næste, hvor Sempronius kommer, og hun giver ham Ringen, som en Foræring fra Cælestina, og sætter ham i hendes Navn Stævne i den bageste Have. Han gaaer beruset af Glæde, at giøre 3000 Epigrammata, 700 Sonnetter — septenarius est numerus mysticus, og hundrede Oder, over denne Ring, hoc amoris pignus, hanc fidei arrham; og Cyrilla underretter os om, hun vil møde i Haugen i Cælestinas Sted, at Sempronius skal føres bag Lyset, og tage hende.

Nu bortføres Sophia af Dionysius, hun og Flacilla raabe Gevalt; derpaa kommer Horribilicribrifax og Harpax, hvis korte Scene vi vil afskrive.

Horribil. Jeg hører raabe Gevalt; er Pistolerne i Stand.

Harpax. Net vel, strenge Herre!

Horrib. Skulde nogen understaae sig at øve nogen Vold der, hvor den store Horribilicribrifax — essendo io persona d'altissimo affare, er tilstæde, da maatte Himlen briste derover, og Jorden

forvandles til idel Støv. Kom, vi vil følge Questa e cosa decente al esser mio.

Harpax. Jeg følger. Hvor Nød er paafærde, vil min Herre vist være den færdigste til at løbe, og jeg næst ham.

Sidste Act aabne Antonia og Selenissa. Denne har som det synes, prøvet sin Lykke med Bonosus, men forgiæves, og sætter nu sin sidste Lid til Palladius, den bestiænkede Florian kommer, og hans Scene forekommer mig en af de bedste i Stykket. Florian synger:

Lustig Ihr Brüder, auf lasset uns leben!
Lesbia, meine Freunde, hat sig ergeben,
Wer mich will neiden, der müsse zuspringen!
Lustig ihr Brüder, es will mir gelingen.

Holla! han jubler nogle Gange i Rad. God Morgen, god Morgen Jomfru Selenisse?

Sel. Det er nu Aften, ikke Morgen.

Flor. Hvad Tid om Aftenen bliver det Aften?

— Ant. Naar Soel gaaer ned.

Flor. O hvorfor gaaer Solen ikke tree Gange ned hver Aften? saa gik jeg hver Aften tree Gange til Giæst med min Herre?

Sel. Hvad gier du med den Fakkel?

Flor. Jeg vil see om det er godt Væse. Jomfru Selenissa. Hvad Tid om Aftenen slaaer den seer?

Ant. Naar den har slaaet fire Qvarteer over fem.

Sel. Bringer du mig intet Brev, mit Barn!

Flor. Er jeg Jeres Barn! saa er J min Moder. Hvorfor har J da aldrig kysset mig?

Selen. Naar du bringer mig et godt Brev, vil jeg give dig to Kys.

Flor. O! jeg har et deiligt Brev forseglet med rødt Lak. J min Herres Skriverstue ligger nogle tusind Breve; vil J give mig et Kys for hvert, skal jeg i Morgen bringe Jer begge mine Buxelommer og min Skiorte fuld; men de store, som de deilige Segl hænger ved, maa J give mig fire Kys for.

Sel. Har du da nu intet Brev hos dig?

Flor. Jo jo! min Herre har givet mig eet.

Sel. Lad mig see det.

Flor. J maa give mig Drikkepenge først.

Sel. Du skal dandse med mig paa mit Bryllup.

Flor. Nei! Jeg dandser ikke uden med min Rosine; her er Brevet.

Ant. Det er hans egen Haand.

Flor. God Dag! god Dag! jeg skal bort; i Morgen Klokken to om Middagen, naar det er Midnat, kommer jeg igien, og bringer flere Breve med.

Ant. Lad see, hvad han har skrevet.

Sel. O jeg er Døtsens.

*) Flor. gaaer ind syngende

Lustig ihr Himmel! ich habe gewonnen,
Sie die durchlauchtigste unter den Sonnen,
Lustig ihr Sternen, ich werde sie haben,
Welche die Götter und Geister begaben.

Selene læser nu Brevet, der er en fuldkommen Afviisning, og Underretning om hans Forbindelse med Cælestina; hun daaner, og Moderen bringer hende ind.

Daradiridatumtarides og Don Diego komme; Diego har sagt sin Herre sin Opdagelse, at Selene er ligesaa fattig som han; denne er rasende, men ytrer sit Raseri i saa plumpe Udtryk, at man ikke vel kan bringe dem for høviske Øren; dog fatter han den Beslutning, at de Guldklæder og Perler, hun har, skal lære hebraisk; næste Morgen, mens hun sover, tager de med, hvad der ikke selv vil gaae, og see saa, om deres Øg kan finde Porten.

---

*) Det har fornøiet mig efter dette var skrevet at see hvormegen Priis Fr. Horn har sat paa denne Scene.

Dette hører Selene, styrter ud med sin Moder og siger: Med Øyet ud af Porten, da skal Diævelen brække din Hals, inden det kommer dertil. Jeg vil tale til ham.

Darad. Voila! der kommer min rige.

Sel. Finder jeg min Brudgom her saa alene.

Dar. Nenni! men i Selskab med sine uovervindelige Tanker avec un coeur de Mars. Hvad giør min dyrebare her uden for Døren?

Sel. Hun maa være meget udyrebar, siden hendes Foræring agtes saa ringe, at den ikke mere kan have Plads paa hans Finger.

Darad. Mort de ma vie! ligefor lige! da hun ikke værdiger var Kiæde at hænge om hendes Hals, staaer Ringen os heller ikke an.

Sel. Vi er aldrig vant at bære Kiæder af Messing.

Darad. Coquette arrogante! har dog ingen bedre at betale. Jeg vil heller have Messing, der er mit eget end laant Guld. Jeg agter denne Kiæde høiere end alle fiantede Jomfrudukkekram. Har jeg givet Jer den for Guld? Jeg har for tree Aar siden, da jeg med Tartarerne faldt ind i China, og var deres General, med mine egne Hænder revet

den af Halsen paa Kongen; og der tillands agter man Messing langt mere end Guld.

Sel. Andre Stæder, andre Sæder, var jeg ham for fattig, kunde han giftet sig med en i China, der havde havt nogle Kongeriger i Formue.

Darad. C'est assés. Je cherche vous. Andre kan jeg faae hvert Øieblik. Som om ikke endnu i Gaar Dronningen af Monomotapa ved en egen Courerer havde ladt mig tilbyde sit Kongerige, paa Vilkaar, at jeg skulde ægte hende.

Ant. Han ægte hende da efter Behag, og lade mig og mit Barn ubedraget.

Dar. Hvad! vil I sige mig Giftermaalet op? Outrage pour outrage! da skal Kartovernes Tordenskrald slaae Jer ihiel! tiltrods for Jer maa I have mig. I skal have mig, og om jeg skiøndt ikke vilde have Jer, saa vil jeg dog nu beholde Jer, at I skal see, at det ikke staaer i Jeres, men i min Magt at handle med Jer, giøre og lade, skalte og valte. Jeg kan forære Jer bort, sælge Jer, forskikke Jer, forjage Jer, forsende Jer, forvexle Jer, forbytte Jer; I er min avec tous ces defauto, ikke andet end livegen; hvorefter I har Eder at rette; thi det er vor endelige, alvorlige, og unaadigste Villie. gaaer.

Selen. Jeg vil sætte mit Liv derpaa, og ikke hvile, for jeg er bleven her givt, eller har faaet ham af Veien. Jeg vil lade Captain Horribilicribrifax bede til mig paa et Par Ord. Han vil nok være mig behielpelig hertil.

Vi gaae en kort Elskovsscene af Palladius og Cælestina, og en kort ad Spectatores af den pynkede Cyrilla forbi, for at meddele følgende Scene imellem Selene, Horribilicribrifax og Harpax.

Horrib. Hun tvivle ikke; han er død; det er umuligt, at han kan leve, naar hun dertil vil bruge min Kaarde; med hvilken io rompo esserciti, e fracasso armate, mette spavento al Cielo, al mare, e al inferno. Ja med et Diekast kan jeg løfte ham fra Jorden. Skulde en Jomfru anmode mig om Noget, som jeg kunde nægte hende?

Sel. Han maa enten være død, eller jeg maa ikke leve hos ham, skulde jeg end næste Dag lade mit Hoved! heller eengang døe hurtig og modig, end min Levetid være i Elendighed og Jammer.

Horrib. Veramente pensiero nobilissino. Og hvorfor udsætte det? Jomfruen tro sikkerlig, det Værk er uden al Fare.

Sel. Naar kun ingen giver ham an.

Horrib. Hvad! alt mit Forlangende er, d'esser conosciuto. Thi der ligger fornemmelig Lag paa, at man veed, hvo der forretter Gierningen. Thi den almindelige Kundskab om min Heimodighed ophæver al Fare. Saasnart de dødelige Saar sees paa Legemet, slutter man, at de ikke kunne være fra nogen anden Haand end min. Saasnart de erkiendes for mine, er der intet Menneske, der torde klage, intet Vidne, der torde aflægge Vidnesbyrd, ingen Notarius, der torde skrive, ingen Advokat, der torde sagsøge, ingen Bysvend, der torde gribe, ingen Dommer, der torde afhøre, ingen Øvrighed der torde dømme, ingen Skarpretter, der torde exeqvere.

Harp. Det er ikke anderledes, end min Herre fortæller! Jeg veed endnu ret vel at erindre mig, at han, efter at han havde stukket een ned, af en besynderlig Capriccio angav sig selv hos Dommeren, som Gierningsmand. Men Dommeren, for ikke selv at komme i Fare, foregav, han ikke satte nogen Tro til Captainen, blot for med Ære at blive hem qvit.

Sel. Det er utroligt.

Harp. Endnu en anden Gang gav han sig ud for en Bandit, og lod sig føre til Galgen. Det

var i Venedig paa St. Marcuspladsen. Da han nu var gaaen op ad Stien med Bøddelen, rev han Strikkerne itu, sprang over Folk ud paa et Skib, og lod Bøddelen hænge i sit Sted.

Horrib. Cane cattivo, furfante senza ingegno! Maa du fortælle slige Stykker om mig, som jeg ellers havde Mangel paa Heltebedrifter, jeg havde udført? Nu til Sagen; Signora mia bellissima, hun beslutte, paa hvad Maade hun vil lade ham henrette. Vil hun, at jeg med Armene skal kyle ham nell aria, i Luften, at han skal antænde sig i den elementariske Ild! vil hun, at jeg med et vredt Blik skal forvandle ham til en Klippe? Vil hun, at han ved min Næses Fnysen skal smelte, som Snee; vil hun, at jeg per le treccie skal lette ham op, og kaste ham til Jorden, saa at han skal springe i de sex og tredive Gange hundred tusinde Stykker, som Glas?

Sel. O jeg gaaer fra mig selv over denne Fortælling; Herr Captainen giøre Sagen af paa korteste Maade, og skyde ham en Pistol giennem Hovedet.

Horrib. Jomfruen forlade mig; jeg betiener mig ikke af forræderske, og bærenhaûterske Vaaben, de lactrice assassini, naar jeg vil forrette noget. Vil hun, at jeg skal give ham en Næsestyver, at

Pande, Hierne, Oine, Næse, Mund, Kinder skal blive ham saaledes masket imellem hinanden, at han alle sine Levedage ikke meer skal kiænde sig selv.

Sel. Jeg henstiller Alt til Hr. Captainens Behag, naar jeg kun bliver ham qvit.

Horrib. Or su! finiamola qvi; det skal vel gaae, som godt er.

Sel. Jeg stiller mig og min Ære i hans Hænder. Velsignet være Hr. Captainen.

Vi gaae nu forbi en Monolog, hvor Sempronius med sine mange sædvanlige latinske og græbske Floskler iler i sin Hiertes Glæde til den formeente Cælestina, og en følgende, hvor Bonosus underretter os, at Stadholderen Cleander har bragt Tingene i Rigtighed mellem ham og Eudoxia, og at Palladius er i Rigtighed med Cælestina. Nu træffe begge Storpralerne paa hinanden.

Daradiridatumtarides, Horribilicribrifax.

Horrib. Og om du undveeg mig lige op i Himlen, og alt sad paa venstre Fod af den store Biørn, vilde jeg dog snappe dig ved det høire Sporelæder, og med to Fingre slænge dig i Bierget Ætna.

Darad. Gardez vous, follastreau! meener du, jeg er veget for dig? Og om du var den store Carls Broder, den store Roland selv, og havde

udført flere Bedrifter end Scanderbeg, ja var krøbet i Tamerlans Skind, skulde du dog ikke indjage mig Frygt.

Horrib. Jeg vil ikke indjage dig Frygt, men splitte dig i to og halvfierdsindstyve Gange hundred tusind Stykker, saa du skal qvæles i dit eget Blod. Jo ho vinto l'Inferni, e tutti i Diavoli.

Darad. Jeg vil hugge flere Stykker af dig, end der nu er Stierner paa Himlen, og vil tractere dig, saa Blodet skal flyde af dig, til det er gaaet over den øverste Spidse af Kirketaarnet.

Horrib. Per non lasciar piu oltre passar qvesta superba arroganza, vil jeg spille hele Trojas Beleiring med dig.

Darad. Og jeg Constantinopels Forstyrrelse.

Horrib. Jo spiro morte, e furore; dog lader jeg dig endnu saa megen Tid: befal din Siæl Gud i Vold, og læs et Fadervor.

Darad. Siig en engelsk Helsen, og dø dermed!

Horrib. Du vil i det mindste have den Reputation i din Død, at du er død for hans uovervindelige Haand, der skiød Kongen af Sverrig ned.

Darad. Trøst dig med, at du henrettes ved den Haand, der gav Tilly og Pappenheim sin Rest, *)

---

*) Han synes altsaa ikke at være nogen keiserlig Officier, som Bouterweck meente (s. f. H. S. 239).

Horrib. Saaledes uddrog jeg mit Sværd i Slaget ved Lützen.

Darad. Morbleu! me voila en colere, mort de ma vie! je suis fache par ma foi. Saaledes greb jeg til Værge i Træfningen for Nerglingen.

Horrib. En saadan Positur giorde jeg i det sidste Nederlag for Leipzig.

Darad. Saaledes løb jeg i Voldgraven, da man indtog Glogau.

Horrib. Haha! er han ikke qvesto capitano, med hvem jeg vexlede Kugler ved Gula?

Darad. O! er han ikke den Seigneur, med hvem jeg giorde Broderskab ved Schligtigheim?

Horrib Ha! monseigneur! mon frere!

Darad. Ha! fratello mio illustrissimo!

Horrib. Bevare os Gud! hvilken Ulykke havde nær kunnet skee!

Darad. Hvilken Blodsudgydelse, massacre, e strage, havde vi ikke gienkiendt hinanden!

Horib. Magnifici e cortesi Heroi kunne let uvidende ryge sammen.

Darad. Les beaux esprits lære ved slige Rencontres at kiende hinanden.

Dionysius, Darabiribatumtaribes, Horribilicribrifax.

Dion. Hvad for Bærenhåutere, rase her uden for vore Dørre; veed I Hallunker ikke, at man anderledes pleier at respectere Hr. Stadtholderens Pallads. Pak Jer herfra, eller jeg lægger Jer begge to en frisk Prygl om Ørene.

Horrib. Jo rimango petrificato dalla maraviglia. Skal Captain Horribilicribrifax taale det?

Darab. Skal Captain von Donnerkeil lade sig saaledes despectere?

Horrib. Jo mi levo il pugnalé dal lato; Hr. Broder taale det ikke!

Darab. Me voila! Hr. Broder gribe til Værge, jeg følger.

Horrib. Comminciate di gratia. Jeg lader Hr. Broder Æren af det første Angreb.

Darab. Min Herr Broder! jeg fortiener ikke den Ære; han gaae foran. C'est trop discourir, Commencez!

Horrib. Ei! Hr. Broder fare fort! han lade sig ikke opholde! la necessitá vuole.

Dion. Heran! I Erlsbærenheutere! jeg skal smøre Jer Skind ind uden Sæbe og Balsom.

Horrib. Ha! padrone mio! questa supercheria e molto ingiusta.

Darad. Ah Monsieur! bey Element! han seer mig an for den urette.

Horrib. Ei Signore mio grazioso! jeg er Signor Horribilicribrifax.

Dion, tager Kaarderne fra dem begge, og slaaer dem om Ørene med. Storpralere, Løgnere, Bærenheuter, Bengeler, Bondeplagere, Ertsnarre, Cujoner.

Darad. Ei! ei! Monsieur! basta questo por istesso! det er nok! mit Hoved bløder.

Horrib. Ei! ei! Signor! jeg vidste ikke Stadtholderen boede her.

Dion. Pak Jer, eller jeg skal rakke Jer til, saa man skal kiøre Jer herfra paa Møgvogne.

Nu følger en Gienkiendelsesscene imellem Cyrilla og Sempronius, der bliver rasende, da han seer, hvilken Cælestina han her har faaet; de komme efter et ækelt Skienderi omsider op at slaaes, men giøre endelig Fred, og give hinanden Haand. I den følgende Scene sætter Statholder Cleander Sophias Dyd saa eftertrykkelig paa Prøve, at hun drager en Kniv, og vil dræbe sig; nu kaster han Masken, byder hende sin Haand, og — anmærker pudserligen Sr.

Horn — lader hende strax iføre rige Klæder, at Publicum med egne Dine kan see, det er den gode slemme fornemme Mands ramme Alvor. Dionysius faaer Cælestinas Pige Camilla, Daradiridatumtarides faaer Commando over Garnisonen i næste By, og ægter Selenissa, Horribilicribrifax et Corporalskab Dragoner, og en stor tyk gammel Portnerske, Palladius ægter Cælestina, Bonosus Eudoxia, og Florentin sin Rosine, saa der bliver syv Brylluper, foruden det imellem Sempronius og Cyrilla, hvis groteske Ægteskabscontract slutter det hele, men i en aldeles udramatisk Form.

At Holberg ikke blot, som ovenfor er anmærket, øiensynlig i Tybo har kiendt, og nyttet Gryphii Horribilicribrifax, men at han og efter sin sædvanlige Maade andensteds har anvendt adskilligt, som ikke der var at anbringe, er allerede i en Note i Anledning af Kandestøberdrengens Frierformular antydet, og vilde med adskillige, maaskee mange Steder i forskiellige af hans Stykker være at godtgiøre. Saaledes har Catastrophen mellem Sempronius og Cyrilla, udentvivl givet Ideen til Scenen imellem Harlequin og hans usynlige, saaledes er høistsandsynlig Scenen imellem Selenissa og Daradiridatumtarides — snarere end Beaumont og Fletchers to have a wife and

rule a Wife *), med hvilken den, som Fr. Horn i sine tit anførte Forelæsninger anmærker, har en paafaldende Liighed — Grundspiren til Henrik og Pernille, saaledes vil Reminiscentser fra de tvende Storpralere ogsaa i Menschenschreck, og maaskee flere Steder frembyde sig, naar man eengang er bleven opmærksom derpaa; saaledes vil man gienfinde Sempronius i Rasmus Montanus særdeles i hans Monolog, ligesom man og vil i Liigheden mellem Sempronii og Tychonii Navn finde, vel ikke fuldt Beviis, men dog en ny Sandsynlighed for den Paastand, at det var i al Uskyldighed — som Prof. Nyerup i Digtek. Hist. IV. B. siger — Holberg forgreb sig paa den cimbriske Helts Tychonii Lassens Navn, og at Holberg kan have været aldeles bona fide, da han for Möinichen erklærede, at han aldrig havde vidst, der

*) Hos os bekiendt af Schrøders af nysnævnte nyere Kunstdommer høistubillig behandlede stille Wasser sind tief, hos os oversat, og med fortient Bifald adskillige Gange opført paa Hoftheatret, under Navn af: det stille Vand har den dybe Grund, et Stykke, der vel fortiente at fremdrages paa ny, da den vigtigste Rolle, Baronens, vilde af Stage fortreflig kunne blive fremstilt paa vor Skueplads.

var nogen levende Tychonius, til, før denne behagede at gienfinde sig i sin Navne i Tybo.

Endnu bliver det Spørgsmaal tilbage, hvorledes den ellers med den tydske daværende Litteratur saalidet fortrolige, og denne, i Følge J. E. Schlegels Brev til Hagedorn*), saalidet gunstige Holberg er kommet til at giøre en Undtagelse med Gryphius. Min første Tanke var, at dennes Stykker mulig af den stærke Mand Carl v. Eckenberg, eller paa Brokæggerstrædets von qvotenske Theater kunne været opførte; og søgte jeg da at opspore, hvorvidt disse, og særdeles det her omhandlede Stykke, virkelig vare bragte paa Scenen. Hos ingen af de ældre Schlegeler finder jeg noget derom, saa lidet som hos Got-

*) Om min Comedie (der gesch. Müssiggänger), har Holberg sagt mig at han havde læst den med Fornøielse; men om mit Sørgespil, at han ikke forstod de tydske Vers, da han var for lidet bevandret i Sproget; dette bestyrker altsaa den Formodning, at han lidet har bekymret sig om de gode tydske Skribenter. Og i et følgende Brev: Hr. Holberg sagde mig, at han nok forstod saa meget tydsk, at han kunde bedømme Deres Vers. Jeg troer og at have fundet, at han sagde Sandt, hvad det angaaer at forstaae dem. (J. E. Schlegels Breve til Hagedorn.)

scheb i hans uskribig med megen Sagkyndighed og Flid samlede Nöthiger Vorrath z. G. d. d. der D. hvor han ellers meddeler en Bedømmelse i sin Smag over Stykkerne. W. A. Schlegel synes ikke at have kiændt dette Lystspil, som heller ikke findes i alle Udgaver af Gryphius, men ytter i Almindelighed sin Tvivl, hvorvidt Gr. Stykker, i hvilke han finder liden Theaterindsigt, virkelig ere bragte paa Skuepladsen. Fr. Schlegel omtaler i sine Forelæsninger ikke Gryphius. Prof. Nasser, der i sine Forelæsninger over den tydske Poesies Historie, meget vidtløftig paa over 100 S. og con amore omhandler denne Digter, og roser dette Stykke som rigt paa ægte comisk Lune, og finder det, uagtet alle Mangler i Plan og Udførelse, og dets deels stive og slæbende, deels gemene og lavcomiske Dialog, en tilstrækkelig Borgen for Gryphs Talent for den comiske Scene, nævner imidlertid ikke, at det er kommet derpaa. Hos Sulzer, Bouterweck, Blankenborg finde vi ingen Oplysning. Fr. Horn er derimod i sit tidligere Værk af den bestemte Mening, at næsten alle Gryphii Værker ere bragte paa Skuepladsen; og skiøndt han i sit nyeste ikke gientager dette, men tvertimod udtrykkelig siger, at der den Tid aldeles intet Theater var til, har han dog ikke bestemt taget hin Paastand

tilbage, men synes adskillige Steder endnu at hælde dertil. Derimod erklærer Fløgel i sin Geschichte der comischen Litteratur, med rene Ord, at Majenia (ved hvilket det og udtrykkelig paa Titelbladet bemærkes, at det er opført i Mai 1653) er det eneste af Gryphii Stykker, der er kommet paa Skuepladsen, og er det formodenlig herfra, at Hr. Cancelliesecretair Hiorth i sin med saa megen Flid og Smag udarbeidede Haandbog har taget denne Notice. Hertil kommer, at jeg i Alt, hvad jeg i saa lang en Række af Aar det tydske Theater angaaende har læst, og af dets ældste Skuespillere, der endnu havde været med i det extemporerede Skuespils Dage, hørt, ikke ved nogen Leilighed mindes, at have hørt nævne, at noget af de gryphiske Stykker havde nogensinde været paa Skuepladsen; at det derimod med Gryphii Skrifter og især hans Skuespil paa den Tid kan, tvertimod det bekiændte qvintilianske Udsagn, have været Tilfældet ut cui nullus in theatris locus, sit etiam freqvens in bibliothecis, synes saameget sandsynligere, da de nederlandske Digtere, hvem især Gryphius havde valgt sig til Mønster, som vi af Helt, Reenberg, og Luxdorphs Noter til denne, kunne see, just paa den Tid ogsaa hos os efter de tydskes givne

Exempel vare særdeles i Mode, og, som det, Fr. Horn i den nyeste Udgave af sit Værk, die Poesie und Beredsamkeit der Deutschen, saa særdeles beklager, at Digteren tilsidst, næsten synes, blot at have stræbt efter Bifald af de Lærde, og saadanne Personer, der i Dramet søgte den høieste Nydelse Reflexioner og Sententser, ustridig maatte hane ham Vei dertil; og kan jeg ved denne Leilighed ikke undlade at anmærke, at ligesom det Exemplar, jeg fra et af vore offenlige Bibliotheker har for mig, har tilhørt Lyrdorph, der ikke var den tydske Poesie stort gunstigere end Holberg, saaledes findes forskiellige Udgaver af hans Digte paa Bibliothekerne, hvilket neppe vilde været Tilfældet, om han ikke i sin Tid havde været en temmelig yndet Skribent. Umagen værdt kunde det imidlertid være, at efterse i den biergede Catalog af det afbrændte forøske Bibliothek, om ikke blandt den holbergske Bogsamling en Gryphius skulde have været, skiøndt man paa den anden Side kunde fristes til at troe, at hans Exemplar i den store Ildebrand 1728, der ogsaa personlig ramte Holberg, var gaaet tilgrunde med hans øvrige tidligere Bogsamling, da man i hans senere Arbeider finder færre Ideer, hvortil Gryphius kunde havde givet Anledning, end i de ældre, skiøndt man herimod kunde ind-

vende, at Rasmus Montanus, der ustridig efter Ildebranden har faaet den sidste Haand, hvis ellers den Gisning er rigtig, at Nannestads Tale om Studenternes aandelige Soldatskab har faaet en Snært deri, er af de Stykker, hvor Gryphius kiændeligst spores; ligesom og imellem de ikke tilforn spilte, altsaa vel neppe heller fra den — som Luxdorph kaldte ham — bovne Holberg fuldbragte Stykker, er de Usynlige, hvis Denouement, som Holberg selv satte saa megen Priis paa, upaatvivlelig skyldes Gryphius.

At nu Holberg, da han først opmuntredes til at skiænke den vordende Skueplads originale Lystspil, og til den Ende saae sig om, hvad hos andre Folkefærd var at finde, der passede i vor Kram, ligesom han i Følge sin 241de Epistel, da Skuepladsen fornyedes, i Særdeleshed giennemløb engelske Comedier i denne Hensigt, er blevet giort opmærksom paa Gryphius, og med Geniets Falkeblik har seet — ikke blot som Molière i sin Ben Cyranos Farce, alle Feilene og alle Skiønhederne, men og det meget, hvoraf der kunde giøres noget comisk skiønt, saa langt det end var fra at være det selv i sin nærværende Tilstand, er saalangt fra at giøre noget Skaar i hans Originalitet, at jeg tvertimod troer, at der vel neppe endnu er fremført noget mere i Dine faldende Beviis paa

Rigtigheden af den dramatiske Journalists titanførte Sandsagn, at Holberg aldrig viser sig fuldkomnere original comisk Digter, end naar han meest laaner af andre, end de Sammenligninger der her er givet Anledning til at anstille mellem ham og Gryphius, kunne give os ihænde. Hoist lærerige vilde slige Undersøgelser blive til at skielne og bestemme Forskiellen mellem en Plagiarius, der som Alliken pryder sig med borgede Fiedre, som han stikker paa sig hist og her, uden eengang at have Forstand til at paaskionne, hvor de klæde eller passe; og den frit efterlignende Digter, der med Geniets Skaberaand, af en for sløve Hverdags Oine ubeqvem Materie, frembringer Mesterværker, og om hvem ogsaa da Plauti

Poeta, tabulos cum cæpit sibi
Qværit qvod nusquam est gentium, repperit tamen,

ligesaa fuldelig passer, som naar han af kiedelige Narre og Dosmere, der hiemsøge os i Livet, veed paa Scenen at danne os morsomme Daarer og Taaber.

K. L. Rahbek.

Velkomst-Sang
til
Professor R. K. Rask
d. 14. Mai 1823.

Mel. Langt meer end Guld er Druen værd.

Os sendtes hid fra favre Fyn
En Yngling rask og vakker;
Skarp var hans Tanke, skarpt hans Syn,
For Skjænken Sjolund takker —
Til Mimers Væld han Veien brød,
Og Verden Dana hædre bød.

Alt saae vi munter Ungersvend
Den ædle Saga dyrke,
Ham Brages fyldte Bæger end
Beredte Mod og Styrke.
Til fjærnest Udgaards Is han drog,
Der Edda lærte ham sit Sprog.

Han saae vor Oldtids Aand og Maal
Fra ældre Kilder rinde,
Athene løfted Landsens Staal,
Og lod ham Sandhed vinde —
I Græker Brødre Gothen seer
Ved Tunge, Skrift, og mandig Færd.

Han skimted end vor Opgangs Sol
I Østens Dæmring hyllet;
Hvor Odin sad paa Asgaards Stol,
Laae Aandens Skat fortryllet;
Snart Zend-Avestas Viisdomsord
Udslettes for den hele Jord.

Han svor: jeg redde skal den Skat!
Og atter bort mon drage.
Syv hele Aar de svunde brat,
Og see! han kom tilbage!
Os Livets Ord og Bodas Bog
Han bragte fra sit Verdenstog. —

Velkommen hid! vi hilse Dig!
Dig Hertha Krandsen fletter;
I hendes Skjød vær lykkelig,
Og lys for Nordens Ætter! —
Til Mimers Væld du Veien brød
Og Verden Dana hædre bød!

Finn Magnusen.

Sang
den 14de Mai 1823.

Mel. Hr. Zinklar drog over salten Hav.

Der sidder en Ædling paa Sanderumgaard,
Af Sølverkronen han smykkes,
Med Hæder runde hans Alders Aar,
Hans Id saa herlig mon lykkes.

Han planted i Mosen en Hauge skjøn,
Og danned af Ørkner et Eden;
I Dyden han søgte den saligste Løn,
Af Sorger fremledte han Glæden.

I Landet han pleiede Lærdom og Kunst,
De lyse for kommende Slægter;
Hans Ære straaler, trods Avinds Dunst,
Den Intet mod Sandheden mægter.

Den Ædling stued en Yngling bold
Med Aand til Visdom at stunde,
Og bød ham søge vort svundne Old
I Sagas kaukasiske Lunde.

Nu Ynglingen kommer som modnet Mand
Fra Meder og Inder tilbage,
Med Kundskabsgaver han glæder vort Land,
Og glade mod hannem vi tage.

Men ikke vi glemme den Oldings Værd,
Som Ophav til Reisen mon være;
Thi hæve vi Bægret i Høitidsfærd,
Johannes Bülow til Ære!

6. 12.

Epilog,

fremsagt af Skuespiller Liebe paa Privat-theatret i Viborg d. 5. Julii 1822.

For længst er Frostens Lænke sønderbrudt,
Og Vinterkæmpen flygtet dybt mod Norden;
I evig Vexel, slux i Vintrens Spor,
Henflagre Vaar og Sommer over Jorden,
Og udstrøe af sin Offerskaal, blandt Andet,
Vel hundredtusind Blomster over Landet.
Men er ei Konsten selv en yndig Blomst,

Ja alle Blomsters allerbedste Søster?
Og har ei Somrens milde Aandepust
Henviftet ogsaa den til disse Kyster?
Og kaldet os i Mark og Skov og Vang,
At tumle os i freidig Sommerlyst,
At blande vor med Fuglens høie Sang,
Og trykke atter mangt et Vennebryst,
Og kaste hist og her en bly Kjærminde
Hen paa vor Vei, før atter vi forsvinde! —
  Dog — Somren farer hen iblandt de andre,
Da sidst vi hilste Jer med Spøg og Sang,
Og vinker os til fremad fort at vandre,
Skjøndt Hjertet længes hid ret mangengang.
Nu staae vi i den kjære Kreds igjen,
Og ak! nu snart jo Afskedstimen lyder.
I Alles Vores Navn jeg takker Konstens Ven,
Og Hver, som skaanende og skjønsomt nyder,
Hvad med beskeden Frygt ham Konsten byder.
Tør vi da komme atter hid igjen,
Naar Vaaren kalder med sit stærke Raab?
Tør vi da troe med Længsel og med Haab,
At vor Forglemmigei end ei er visnet hen?

N. V. Dorph.

Maria Zinck.



I Jorden synker ned det sorte Gjemme
Og rundt nedrasler Muldet paa dets Brædder,
Mens Skaren trindt mon Sørgeqvad istemme.
See! selve Gubbens Øie Taaren væder,
Og trængte Suk af Barmens Fængsel vige,
Og Tanken Blikket imod Himlen leder.
Hvis Sjel, o Jord, bortsvang sig fra dit Rige,
At saa du sørger ved den dunkle Grav,
Hvor Alles Larver skulle dog nedstige?
Hvo lagde her den knuste Pilgrimsstav?
Var det en mægtig Mand af Danas Første,
Hvis Alvor Frygt, hvis Smile Fryd indgav?
Eller en Rig, hvem Glæden var den største,
Naar Armods Søn han løste Trangens Lænke?
Eller en Lærd, der efter Viisdom tørsted,
Der sine Granskningsskatte Verden skjænked? —
O, nei, o nei! — det ikkun var en Qvinde,
En simpel Qvinde var det, her man sænked —
Og dog maa Taaren stedse rastløs rinde!
Ja, lad den rinde! du har tabt, o Dane —
Dit Tab forstørres selv ved hendes Minde!
Den skjønne Aand besteg sin Ætherbane,

Til Thronens Fod Serapherne den bare,
Kun — Støvet vil os Himlen ikke rane.
— See, ingen Skyer skjule Himlens Klare?!
Nei, Jorden sørger, men sig Himlen glæder;
Thi den forøgede sin Engleskare. —
O, Elskov, Venskab, som ved Graven græder,
Tør bort da Taaren af det ømme Øie —
Hist eder atter hun imødetræder!
Ja, Elskov, Venskab skue mod det Høie
Med Trøst i Savnets bittre Længselsqvide;
Thi hist skal Sjel til Sjel sig atter føie —
Men hvo den Ranksmø hist, hvis Taarer stride
Nedstrømme rigeligt ad blege Kinde?
Den dybe Sorg, du Guddomsmø maa lide,
Ved intet Gjensynshaab kan mildnet svinde!
Slyng evige Kypresser i dit Haar!
Thi du skal aldrig meer den Tabte finde,
Men trøstløs — trøstløs du ved Graven gaaer
Og stirrer paa de kolde Marmorstene —
De briste ei — Maria ei fremstaaer,
O, Sørgerske, Thaliamelpomene!

M. N. Schmidth.

a) Om Forskrivninger til Fanden.

Forskrivninger til Fanden, er egentlig kun en svag Levning af den Djævlemagi, som despotiserede over den menneskelige Aand i de foregaaende Aarhundreder.

I hin Hexeperiode forskrev man sig vel ogsaa til Fanden, men den Forpligtelse skete sædvanlig paa en mere højtidelig Maade. Det var nemlig i fuld Forsamling, i Ballerne paa Bloksbjerg eller Blaakulla, at Satans Rekruter, en Masse, bleve indregistrerte i Diævelens Protokol.

Den senere Tids Forskrivninger, som her blive berørte, bestaae derimod kun i enkelt Mands Handling, der, uden at forlade sin Bopæl, giver sig ikast med den Onde, enten for ved ham at blive hjulpen ud af en stor Forlegenhed eller for at blive forlenet med Rigdom og Vælde.

Slige Forskrivelsers Beskaffenhed kjender menige Mand i Danmark af Historierne om Doctor Faust og om Hertugen af Luxemborg, dem jeg har beskreven i min Morskabslæsning S. 183—204. I den Pagt og Forbund som Fanden og Hertugen indgik med hinanden, tilforpligtede Satan sig i 36 Aar

at forskaffe Contrahenten Rigdom, Vælde, Anseelse, Visdom, og Sundhed. Denne derimod, forsvor Gud og den hellige Treenighed *), opsagte sin Daabs Pagt, indgik derimod i Pagt og Forening med Satan, til hvem han overgav sig med Legem og Sjel.

Uagtet disse Bøger rædsomt nok afmale Følgerne af disse Forbindelser, og vise, at al den Herlighed tog en Ende med Forskrækkelse, mangle der dog ikke Exempler paa dem, som have gaaet i deres Fodspor.

Peder Syv (i Suhms Samlinger I. 93.) omtaler To, som i Slutningen af det 17de Aarhundrede forskrev sig til Fanden. Holberg i sin 92de Epistel beretter, at i hans Tid ved Academiet, altsaa i Begyndelsen af det 18de Seculum, var der en Student, som forbandt sig med Fanden, imod at stipulere sig aarligen en Tønde Guld.

Af Aar 1721 har man Beretning om en Bremerholms Fange, navnlig Forthammer, der forskrev sig til Fanden med sit eget Blod, imod at han skulde

*) Denne Forsværgelse fra Gud og Christendom forekommer i alle Contracter med Satan. Aarsagen, hvorfor Satan ikke kunde forlade sig paa sine Kunder naar de ikke havde aflagt denne Eed, viser Tiedeman i Artium Magicarum Origo Pag. 101.

komme ud af Slaveriet og leve herlig i 18 Aar. I Anledning heraf fik Ministerium ecclesiasticum i Hovedstaden, det theologiske Facultet, og nogle Bisköpper, Befaling at afgive deres Betænkning, med hvilken Straf denne Forbrydelse burde belægges, og om Misdæderen kunde benaades paa Livet.

Facultetet voterede paa, at han kunde pardonneres paa Livet imod at staae aabenbare Skrifte, pidskes nogle Dage efter hinanden, og plages med strængere Arbeide. Ikke faa blandt de andre Theologer (saasom Brinch, Lemvigh, Trellund, Lodberg, Thestrup, Thura) paastode, at der burde gaae Dødsdom over ham, og beraabte de sig i den Henseende især paa 3die Mosebog XXIV. 14—16. 5te Mosebog XIII. 15. Danske Lov 6te Bog 1. Cap. 7. 8. og 9de Artikel, og 4de Cap. 1ste Art.

Et utrykt Rescript af 28. Dec. 1733 til Geheimeraad Gabel og Biskop Anchersen, tilholder, at Delinqventen Jens Jørgensen, som ved en over ham i Høiesteret d. 21. Nov. 1733 ergangen Dom, formedelst at han, da han var Discipel udi Fredericia Skole, skal have med sit Blod forskrevet sig til Satan, at hans Tunge levende skal skiæres af hans Mund, hans Haand og Hoved afhugges og tilligemed Tungen sættes paa Stage, samt Kroppen un-

der Stagen nedgraves — pardonneres for den ham tilkomne Straf, dog at han skal paa alle Steder, hvor han har givet Forargelse, det sone, og straffes i Skolen med Riis paa Kroppen, saa og at staae aabenbar Skrifte og siden at arbeide i Bremerholms Jern hans Livstid.

Aar 1744 var der i Kjøbenhavn en Sergeant (en von N.) som ved Spil og Ødselhed havde paadraget sig Gjeld og Pengemangel. For at forskaffe sig Penge, bar han længe hos sig en saakaldet Glückwürzel, at den skulde bringe ham Held. I Brev til sin Moder søgde han ved Banden og græsselige Trusler at formaae hende til at sende sig flere Remisser. Endelig skrev han med sit eget Blod et Document, som han d. 7. Mai inblagde i Garnisonskirken, og hvori han citerer Fanden, forbander Gud, hans hellige Ord og den ganske Treeenighed, fra Tid til Evighed, og forskriver sig med Liv og Sjel til Djævelen, paa den Condition, at ham aarlig, indtil Anno 1804, blev leveret den Summa 19600 Rdr.

I Anledning af denne Forbrydelse blev fra det juridiske Facultet indhentet et Responsum. Dette blev forfattet af Kofod Ancher, og er at læse i hans

1779 udgivne Svar paa Spørgsmaale til det juridiske Facultet S. 1—9.

Efter Rationes dubitandi et decidendi, lyder Conclusionen i Svaret saaledes: "Et saa højst ugudeligt Forsæt og Stræben at begaae en Gjerning, der medfører den allerstørste Ringeagtelse for det allerhøjeste Væsen, fortjener billigen, for sine farlige Følgers Skyld, alvorlig at straffes. Desuden har han saavel ved galne og indbildte Konsters Øvelse som ved skrækkelige Eder højlig fortørnet Gud og været Andre til Forargelse; foruden det at han ved sine grove og ublue Breve baade har tilsidesat al den Ærbødighed, hvortil Børn efter Guds og Naturens Lov forpligtes mod deres Forældre, saavelsom ved sine desperate Trusler udviist at have havt animum lædendi; altsaa eragtes han, ifølge Lovens 6te Bogs 1ste Cap. 10. Artikel saavelsom samme Lovens 6te Bog 5te Cap. 2den Art. og Krigsartikelsbrevets 3die Art. confereret med Forordn. af 27. Nov. 1739, at have forbrudt sin Boeslod, saavelsom sin ventende Mødrenearv, og desuden skyldig at straffes med Jern og Arbejde sin Livstid i Citadellet."

Af Rothes Rescripter 3die Part 2det B. S. 1340—43 sees, at en Landsoldat fra Vendsyssel Jersløv Herred bekjendte i 3 Mænds Overværelse,

at han Juleaften 1752 havde i Jersløv Kirke indgivet sig til Djævelen, med ham gjort Forbund, og med sit Blod forskrevet sig til ham for 8 Daler aarlig, hvoraf han berettede at have faaet 3 Daler paa Haanden. Han blev bragt til Aalborg, hvor han gik til sand Bekjendelse, nemlig, at af hvad han tilforn havde sagt, var kun det sandt, at han bemeldte Juleaften 1752 havde været ved Jersløv Kirke, for at søge at komme i Pagt og Forbund med den onde Aand, var og til den Ende gaaet 3 Gange omkring Kirken, blæst hver Gang ind ad Nøglehullet, og talt til Satan om at lukke op, men at Ingen lod sig see, og ingen Dør blev aabnet.

Synderens Straf blev, at han blev dømt til Viborg Tugthus paa Kongens Naade.

Man kan herved ikke undlade at tænke paa Holberg, som i sin 92de Epistel holder for, at Fanden muligen ved Alderen har tabt sin forrige Activitet, eller at han er geraaden i en Slags Uvederhæftighed, saa at han formedelst Pengemangel ikke kan underholde saa mange Hexemestere som tilforn; ja at Ingen ved Haandskrift mere vil forbinde sig, eftersom de mærke, at han ikke er istand til at gjøre de sædvanlige Pengeforskud.

b) Om Besættelse af Fanden.

Ifølge Videnskabernes Selskabs danske Ordbog siges de Mennesker at være besatte, som legemlig eller aandelig besiddes eller beherskes af en ond Aand. Der er altsaa to Slags Besættelse, legemlig og aandelig, eller physisk og psychisk. Her først om den

a) legemlige Besættelse.

De, hvis Legemer Djævelen eller onde Aander har taget i Besiddelse og behandle saaledes at de dels plage nøde og drive dem til, imod deres Vidende og Villie, at foretage sig visse Handlinger, dem kalder man legemlig besatte.

De kan deles i tvende Classer, nemlig a) de som forekomme i det Ny Testaments Skrifter og den første christne Kirke, b) de som i de senere Aarhundreder ere blevne ansete for at have Satan i Kroppen.

Hvad de i det Ny Test. saa hyppig forekommende Besatte angaaer, da har Balth. Bekkers og Farmers og Semlers og saa mange andre nyere Theologers Exegesis bestræbet sig for at forvandle dem til Verkbrudne, Forrykte, Maanedsyge, Epileptiske; men her er ikke Stedet at gaae indenfor

Hermeneutikens og Exegetikens Enemærker; vi have blot at bestille med de senere Tiders Besatte. *)

Kjendetegnene paa, at En er legemlig besat, opgives i Brands Popular Antiquities, p. 158, og i Tiedemans Artes Magicæ, p. 141.

Casp. Brochman i sit theologiske System opregner disse Kjendemærker saaledes:

a) Kundskab om forborgne Ting, hvorpaa haves Exempel i den Pige, som, efter Apostlernes Gjerninger XVI. 16., havde en Spaadomsaand, den Apostelen Paulus manede ud af hende.

b) Færdighed i Sprog, som En ikke har lært.

c) Fælt og afskyeligt Skraal; Ansigtets rædsomme Fordreielse; utrolig og mere end menneskelig Styrke, og sligt Overnaturligt, vid. Marc. V. 2. 3., IX. 18, Matth. XVII. 15.

Han viser, hvor nødvendigt det er at lægge godt Mærke til disse ubedragelige Tegn, da der deels vare Mange, som for Fordeels Skyld udgave sig for at være besatte; deels bleve Nogle ansete derfor, som dog kun vare beladte med naturlige men usædvanlige Sygdomstilfælde.

*) Om dette Æmne haves en interessant Afhandling i Corrodis Beyträge IV. 112-48.

Blandt dem som selv har løiet sig Besættelse paa, er Studenten Jørgen Hansen fra Nestved, om hvis Optøier, Aar 1577, man har følgende Underretning.

Han drog fra et Sted i Riget til et andet, samlede Almisse, og sagde, han vilde udenlands, hvor der etsteds skulde findes En, som kunde uddrive Djævle. Efterat han vidtløftig havde løbet og strippet Landet omkring, kom han udi Martii Maaned til Odense, og begierte der som andre Steder Hielp og Almisse. Geistligheden der udi Byen lod hannem strax kalde for sig og tilspurgte hannem nøje om hans Vilkor, hvorpaa han forklarede, at han var legemlig besat med en Djævel, som kaldedes Ha ha ha og Belial, og var for sex Aar siden udi hannem indmanet af en Qvinde, tillige med tre andre Djævle, som heed Hoskahoya, Ovu og Ho ho ho, hvilke tre sidste en Mand ved Navn Lauritz Korsør dog havde uddrevet fra hannem for nogen Tid siden. Men den første kunde han ikke fordrive, saasom han var stærkere end de andre tre, og de andre tre ikkun hans Tienere.

Af denne hans Beretning tog man strax Mistanke, og begierte han vilde oplæse Troens Artikler, hvilket han og gjorde. Og som han kom til den an-

den Artikel: Jeg troer paa Jesum Christum, begyndte han at raabe og skraale, sperre Munden op og see bister ud. Derpaa blev han ombeden at tale til den onde Aand, og bede hannem være stille. Da slog han sig for Brystet, og sagde: vær stille for Jesu Christi Pine og Døds Skyld; strax derpaa forlod han sine Fagter, og igien begyndte paa Troen, der han havde sluppet, og læste den ud til Ende.

Herudover kom de nærværende Geistlige udi større Tvivl om denne Besættelses Rigtighed; hvilket da han fornam begyndte hans forrige Lader, dog altid paa en Maade, og ei anderledes end et andet Menneske vel kunde have giort hannem efter. Og som de Nærværende derved intet bevægedes, begyndte han at græde, og høilig svor og forbandede sig paa, at han sandeligen var besat. Derpaa lod Geistligheden hannem gaae fra sig dengang.

Dagen efter kom han ukaldet udi Kirken, og hørte Prædiken rolig og stille, saa og blottede sit Hoved saa tit der blev nævnet Jesu Navn. Men der Prækenen var ude, begyndte han at raabe og skraale alt paa den forrige Maade, og stillede sig med Mund, Øine og Ansigt det grummeste han kunde.

Herpaa traadte Superintendenten Mag. Niels Jesperson strax frem, talte til Menigheden, og be=

.rettede dem Geistlighedens Mening om nærværende Person, med Formaning, at de ikke skulde antage saadanne Ophævelser for sand Besættelse, førend Sagen blev nærmere forhørt, men heller bede Gud at han vilde aabenbare Sandheden og ikke tilstæde hans hellige Navns Bespottelse eller saa stort og ugudeligt Bedrageri, som her under syntes at være.

Samme Dag forsamledes Geistligheden med Borgemester og Raad i Byen, og raadførte sig med hverandre om denne Handel, hvilket som Jørgen Hansen fornam, begav han sig hemmeligen af Byen.

Saa blev da Sagen given tilkiende for Kongens Leensmand, som bemeldte Jørgen Hanson strax lod indhente, og føre tilbage til Odense, og der sætte udi Forvaring.

Saa blev han nu nogle Gange examineret, og foreholdt man hannem, hvor stor Synd og Guds-Bespottelse det var at opdigte en Besættelse om sig selv, og det var at frygte, at Gud skulde give Diævelen Magt med hannem, efterdi han selv vilde have det saaledes. Han derimod stod haardt paa, at denne hans foregivne Besættelse var rigtig, lod og iblandt see hans forrige Ophævelser.

Endelig efter mange Formaninger slog han i sig selv, begierte Papir og Blek, og opsatte et Skrift, hvorudi han bekjendte sine Synder for Gud, og dennem afbad, lovende derhos, aldrig mere at ville tillægge enten Djævelen eller onde Mennesker hans Svagheds Kilde. *)

Et andet Exempel paa Besættelse her i Landene i det 16de Aarhundrede, haves i den i Skeen i Norge bosatte Johan Pedersen Flensborgs Skrift, som under Titel af Vaag op! rc. er prentet i Kjøbenhavn af Hans Stockelman, 1595, 3 Ark i Qvart.

Heri fortælles om "en fattig ung Pige i Opslo, som nu en tidlang underligen har været besat af den onde Aand,. ikke for hendes alene, men for vor Skyld, som aandeligen ere besatte med grove Synder og Laster. Thi endog Satan, af samme Piges Mund, ikke haver givet dennem Alle Beskeed, som have tilspurgt ham om Aarsagen til hans Magt, men givet dem hoffærdige Svar og skjændige Gloser, som hans Art er — og sagt Somme, hvorledes deres Klæder vare skaarne; saa haver dog omsider den fule Aand, af samme Piges Mund, for de gode Pastores endeligen bekjendt, at han maa være paa det Sted, for de

*) See Beretning om Thisteds Besættelse S. 73—76.

Menneskers Skyld, som ofte nævne og bruge ham til Synd og Ondskab. — — At Satan udi det første, ud af fornævnte Piges Mund raabte, at en Troldqvinde skulde have manet hannem derind, det er ikkun Fabelværk, at han dermed kunde vexere Folk, og komme dem derover desmere i Vantro. — — — — Hvorledes Satan ydermere samme Tid haver rumsteret og underligen besat flere unge og uskyldige Folk udi Opslo, det er os en Deel vel vitterligt. Endog Gud haver dennem naadeligen opholdt og snart derfra befriet." Saavidt Johan Pedersen.

En Besættelseshistorie af noget mere Navnkundighed, men ikke saa interessant som den først anførte, er Kortholts Bericht von einem besessenen Knaben. Kiel, 1673, 56 S. 8vo.

Forfatteren, som var Professor Theologiæ i Kiel, fortæller, at da han i Efteraaret 1653 kom til Borg i Femern, hvor han opholdt sig til næste Aars Paaske, skete det strax efter hans Ankomst, at en Dreng paa 14 Aar, en Borgermands Søn, blev legemlig besat af den onde Aand. Kortholt gik derhen, for selv med egne Øine at see dette jammerlige Spektakel. Han fandt ham liggende paa en Dyne paa Gulvet, hvor han blev holden af nogle Personer.

Hans Ansigt var tildækket med et Stolhynde, paa det han ikke, som han pleiede, naar Plagen tog ham, skulde spytte paa de Omkringstaaende."

Ved Nattetider pleiede han, ved Allarm i Huset eller Sovekammeret, snart som en hylende Hund, snart paa en anden Maade at forskrække de Folk, som under Plagen vare nødvendige, enten for at holde ham eller og ellers ved Beden, Syngen, og anden Gudfrygtigheds Øvelse havde været Satan til Fortræd.

Besættelsen havde, saavel efter Satans som Drengens Udsigende, sit Udspring deraf, at en gammel Qvinde, som i mange Aar havde været berygtet for Hexeri, havde givet ham varmt eller friskt Brød at spise.

Mærkelige Symptomer forekomme ikke i Fortællingen, og efter et halvt Aars Forløb forlod Satan og Sygen Drengen.

Piecen, saa uinteressant den end er, er udkommet i dansk Oversættelse. Kjøbenhavn 1755. 8vo.

Vi gaae da nu over til en langt vigtigere Begivenhed. Vi komme nemlig til den berygtede Besættelsessag i Thisted. Om den har man paa Prent udførlige Efterretninger paa 3 Steder; først i et eget Skrift, der, under Titel af Beretning om

den vidt-udraabte Besættelse i Thisted, udkom 1699 i Kjøbenhavn 80 S. 8vo., dernæst i Pontoppidans Kirkehistorie IV. 703—14, og endelig i Farstrups og Axelsons af J. Becher 1813 udgivne Dagbog. S. 128. 32. 38—48 *).

---

*) I Manuscript haves alle Procesacterne i denne Sag, afskrevne i en stor Foliant, som i sin Tid har tilhørt Luxdorf, og nu forvares paa det store kongl. Bibliothek; ogsaa kan nogle Bidrag til Kundskab om Begivenhedernes Gang, især i Begyndelsen, hentes af Bisko Birkerods egenhændige Dagbog, et Manuscript som opbevares hos det kgl. danske historiske Selskab. (conf. Hosts Chronos 1822 1ste og 2det Hæfte). Her skriver Birkerod under 8/11 Februar 1696: "Fik jeg allerførstegang, ved nogle reisende Personer fra Thy, Tidender om 3 Mennesker i Thisted, nemlig et Pigebarn paa 10 Aar, item to andre voxne Qvindfolk, Maren Spillemands og Anne Jensdatter, som skulde være legemlig besatte. Denne Spargement, hvilken havde sig allerede over den største Del af Landet udbredt, tiltog siden jo mere og mere, med mangfoldige og fast urimelige Relationer, som ikke lettelig fandt Sted hos mig, endel formedelst deres store Absurditet, endel fordi jeg fra Sognepræsten Mag. Ole

I Reenbergs Skrifter, II. S. 73, ytrer Luxdorf sig over denne Sag paa efterfølgende Maade.

Bjørn ingen skriftlig Underretning om denne Handel bekom.

Den $\frac{16}{26}$ April 1696. Velbyrd. Jørgen Scheel Due, Amtmand udi Thy og Mors, besøgde mig, og fortalte mig Adskilligt om det besynderlige Væsen i Thisted, og om de to Pigers Adfærd, hvilke han fuldkommeligen troede at være corporaliter obsessas.

Den $\frac{5}{15}$te Junii. Saasom Mag. Hendrik Stampe var hos mig om Morgenen, og jeg, iblandt anden Discours, gav ham tilkjende den store Tvivl og Suspicion, jeg jo mere og mere begyndte at fatte om det Hexeries og Besættelses Tøj i Thisted, saa lod han sig fornemme, at være med mig i samme Tanker, og tilsendte mig om Aftenen fra sit Bibliothek Dr. J. C. Dannhaweri Scheid- und Absag-brief über das zu Strasburg vom Teufel besessene adeliche Jungfraulein &c. Af hvilken Tractat jeg seer, den højberømte Theologus udi saadanne Tilfælde ej heller at have været saa lettroende, som mange Gejstlige hos os nu, desværre, sig anstiller.

Den $\frac{1}{11}$ Julii. Skrev jeg vidtløftig til Justitsraad Povel Winding og refererede ham den hele Historie om det bedragelige Djævelsvæsen i Thisted,

"Dette højstforargelige Optog blev anstillet 1696 i Tisted af Sognepræsten sammesteds Mag. Oluf Bjørn, som derfor ved Højesteret 1698 den 26de Februar blev dømt fra Kald og Kjortel og til evig Fængsel. Den bekjendte Friedrich Breckling har ikke forsømt at indføre ham i sit Register paa sine formentlige Sandhedsvidner, i Arnolds Kirchen- und Kezerhistorie IV. 765, hvor det heder:

---

og hvorvidt vi allerede vare komne hermed i Sandhedds Erfaring.

Den 28/38 Julii. Fra Justitsraad P. Winding i Kjøbh. Skrivelse bekommen af d. 14de hujus, hvis Anfang var saaledes: "Jeg er min højstærede kjære Svoger højligen forobligert for Hans udførlige Relation om de formentlig besatte Folk i Thisted, hvilken haver synderlig fornøjet mig og flere andre, der hidindtil have været i lige Tanker med min Svoger, at der var noget Bedrageric under, og kan man ikke noksom see sig for i slige Tilfælde. Jeg haver og efter Begjæring talt med Gehejmeraad Moth om den begjærte Commission, som han med forderligst vil stræbe hos Hans K. Mag. at expedere. Det synes nok at ville blive et vidtløftigt Verk, saasom det haver grebet temmelig vidt om sig, og kanskee Meget vil opdages, som nu ligger i Skjul.

"Mag. Oluf Bjørn, Prediger in Tisted bey Aalborg, ist von dem Bischof daselbst verfolget, und in ewig Gefängniß nach Bornholm gesandt, weil er, mit Gott, dem Teufel in den Besessenen konte kräftigen Gegenstand thun, welche die andere für nicht besessen zu seyn achteten, und also Gottes Geist und Finger in Olof Bjørn verfolgeten." — Ein forsichtiger Leser — siger Arnold pag. 760 — mag ihm sicher glauben. Det var dog ikke alt for forsigtigt, at troe Breckling i denne Post. Thi Mag. Bjørn var saadan Helgen, at hans Præstegaard var en ordentlig Skole for taabelige, tungsindige eller ildesindede Qvindfolk, hvori de kunde lære, hvorledes de skulde anstille sig for at synes besatte, og at kunne, uden Ansvar, under en og anden Djævels Navn, som, efter Foregivende, talede igjennem deres Mund, bringe adskillige skikkelige, men tillige bemidlede, Qvinder til at blive brændte som Hexer. Kort at sige, hans Anlæg var paa det nøjeste indrettet efter den Sag, som over 60 Aar forhen var reist i Poitou i Frankrig. Den Forskjel var der dog, at de besatte jydske Qvinder talte deres Modersmaal, og derover allerede undgik Soloecismer i Latinen; (see Pitavals Causes celebres, a la Haye 1746, II. p. 272. 300 etc.) Da Bispoppen spurgte Magister

Bjørn, om han havde fornummet noget til de Hovedtegn, som Lærerne i Kirken fastsætte, for deraf at kjende en ægte Besættelse, fik han til Svar: den vanartige og horagtige Slægt begjærer Tegn. Hans Haandlanger, Paul Rytter, blev det forkyndet, at han var relegeret in perpetuum, hvorpaa han spurgte: om det ikke kunde være nok paa hundrede Aar. Det var saadanne Slags Folk, som Breckling holder for, at have kunnet uddrive Djævle ved Guds Finger. Mag. Bjørn blev et Aars Tid i sit Fængsel paa Bornholm, og derpaa fik sin Frihed imod at rømme Landet."

Ifølge hvad her er anført om at faae bemidlede Koner bragte paa Baalet, skjønnes, at denne Sag ogsaa ikke upassende kunde have været opstillet med foran i Rækken af Hexeprocesser.

Det er vel utroligt, men det er dog ganske sandt, hvad Luxdorf beretter, at det var Vedkommendes djævelske Med, at faae Nogle til at blive brændte. Man læser nemlig i Beretningen, S. 8 og 33, at Mag. Bjørn offentlig paastod, at de stakkels besatte Mennesker ikke kunde blive deres Onde qvit, medmindre de Koner, som havde forhexet dem, bleve brændte. S. 52 berettes, at en af de formentlig Besatte bekjendte for Commissarierne, hvorledes Ole

Biørn fik hende til at raabe i Kirken, at Djævelen skulde komme i Amtmanden og hans Børn, dersom han ikke lod Anne Christensdatter brænde. S. 40 omtales en gammel udlevet Qvinde, der ved Underretten blev dømt til Baal og Brand, men ved Overretten frifunden.

Uagtet de mange Trækker og Rænker, som af Bjørn bleve anvendte, opnaaede han dog ikke det Maal, han sigtede til; tvertimod mistede han, først ved Commissariers og siden ved Høiesterets Dom, Kald og Kjole, og hensattes i Forvaring paa Bornholm.

Man finder i Proceßacterne at han selv talte sin Sag i Høiesteret med megen Færdighed, saa man kan kalde ham sin Tids Usfing.

Sporger man om, hvad der egentlig kan have bevæget Bjørn til at spille denne afskyelige Rolle, da angives dertil at have været trende Aarsager: Hevngjerrighed, Ærgjerrighed, og Letfærdighed. Derom heder det saaledes i den trykte Beretning S. 70: Paa det Enhver, som læser denne Historie, kan vide den rette Grund og Aarsag, som der har bevæget denne Mand at udføre dette onde og ugudelige Verk, og hvad Henseende han derunder har havt, saa tjener

for det første til Efterretning, at der i Nærværelsen, som han var Præst, boede en fornem velhavende Mand, hvis Datter Mag. Oluf, som i Historien meldes, begjerte til ægte, men blev hans Begjering nægtet. Herudover fattede han et ulæskeligt Had til samme Huus, og lovede at ibukomme den Spot, som han meente sig der at være vederfaren.

"Nu var den gemene Almue der i Egnen, (som det og gaaer til andre Steder) ilde oplyst, og tilbøielig til allehaande Overtro, som at der skulde findes iblandt dem endeel Hexer og Troldkjerlinger, som ved overnaturlige Kunster kunde forgjøre baade dennem og deres Qvæg, tage Melken fra deres Køer, Smørret af deres Kjerne, vise Djævlen ind udi hvem de ville, reise Storm og Uveir, tage Held og Lykke fra En og give en anden, med andre deslige Levninger af Hedenskabet. Naar man nu eftertænker dette Folkes Grovheder, og Mag. Olufs Gemyt, som af denne Historie allevegne kan sees, er det Enhver let at dømme, hvor snart de som han undte ilde kunde komme i et ondt Rygte og Mistanke baade i en og anden Maade, som her og er skeet, at den forbemelte fornemme Mands Kone iblandt andre blev af denne vildfarende Almue udraabt for at være en Troldkone,

og ved Diævels Konster at have tilført hendes Mand en stor Deel af deres Midler og Formue.

"For det andet blev han til dette ugudelige Verk dreven af en utidig Ærgierrighed, meenende derved at giøre sig et stort Navn, og passere for en hellig Mand, og disse Tiders Apostel, som Historien selv det tydeligen giver tilkiende.

"Den tredie Aarsag, som drev ham til at opdigte denne Besættelse, var en stor Letfærdighed. Thi det er klart af Historien hvor færdig han var med at lade føre de formeente Besatte i hans Huus og Sengekammer, og kan enhver let giette hvad videre der maa være passeret, helst naar man derhos betragter det som anlangende denne Post om ham er bekiendt der paa Stedet som han var Præst, og for Hoiesteret øiensynligen blev beviist, at han almindeligen forbrede til sig i hans Studerekammer det unge Qvindekion, som agtede at gaae til Alters, ja endog undertiden paa den samme Dag, og det ikkun En ad Gangen, under Prætext at lade sig overhøre. Naar de nu ikke kunde svare til hans Sporgsmaal, heed det at de skulle have en faderlig Refselse, hvilken, som før er meldet, bestod udi nogle Smek af et lille Riis, og derpaa af hans Haand paa deres bare Rumpe.

Hvad det var for en fornem Familie, som Ole Bjørn, fordi den havde nægtet ham sin Datter, vilde have taget den gruelige Hævn over, det finder man ikke anført hverken i den officielle Beretning, eller hos Pontoppidan, eller i de vidtløftige skrevne Procesacter. Men man erfarer det af den ovenmeldte ved Becher udgivne Dagbog. Her læser man nemlig S. 147: "Her gik et Spargement i Landet, hvorledes Mag. Oluf Bjørn skulde have beilet til Borgemester Envold Nielsens Stifdatter i Tisted, og faaet Nej; og derfor, til at hævne denne Spot, skulde have opvakt disse mange Personer til at anstille sig som Besatte, og beskylde Pigens Moder, fornævnte Envold Njelsens Hustru, navnlig Anna Sø, derfor."

Vi har nu i det Foregaaende seet Kjendetegnene paa Besættelse og Exempler paa Besatte, staaer tilbage at vide, hvad Midler man har anvendt for at hæve dette Onde.

Aar 1545 skrev Palladius en Tractat under Titel: Undervisning hvorledes der handles med Besatte, som findes aftrykt i det danske Magazin. III. 89—96.

I en kort Forerindring siger han, at Mange har henvendt sig til ham, med Begjering, at han

paa sit Embeds Vegne (som Bisstop) skulde tillade dem "at de maatte opsøge dem en Troldmanere, som kunde og vilde mane Trolden bort." Det fandt han, var en Levning af Papisteriet, eller som han udtrykker sig: "det have vi seet lige nok i Pavedommet" Istedetderfor havde han nu her sammensanket nogle Ord-Steder af Bibelen, som, foruden den Bøn og Faste der omtales Matth. XVII. 21. kunde læses over de Besatte.

Den første Paragraph, som har til Overskrift: Hvorledes man kan kjende om Nogen er besat eller ei, begynder saaledes: "Der er mange Guds Plager til over syndige Mennesker, som synes ikke andet for Folk end at de ere besatte, og ere dog ikke. Derfor kan man først forfare med den Syge og bede ham læse op sine Budord, Troen, og Fadervor, og bekjende sin Tro. Hvis han kan det gjøre, da er det et Tegn, at han ikke er besat; thi den Onde maa ikke det lide, ja tør vel strax vrenge hans (ɔ: den Besattes) Mund op til baade hans Ører, og komme hans Øine til at staae aabne som en brændendes Ild, og komme ham til at skraale, at de maa høre ham en hel By igjennem, som det gik den fattige Hans Skram udi Forendeløse hos

Ringsted, den Tid jeg bad ham læse, og den Tid vi fulde ind (ɔ: faldt ind til Gud) og bad for ham."

De Bibelsteder, som Forfatteren henviser til, ere især de Evangelier, hvori der handles om Djevlenes Uddrivelse; fremdeles II Corinth. IV. Ephes. VI. II Petri II. og endelig af Judæ Sendebrev de Ord: "De Engle, som ikke bevarede deres Herredom, men forlod deres Bolig, dem haver Gud forvaret i evigt Fængsel. — NB. Her maa han (Præsten) sporge den onde Aand ad, hvi han ikke er der med de andre.

"Herefter kan han bruge den Exorcismus, som er in baptismi ministerio: Far ud du urene Aand! og vig ud fra denne Jesu Christi Tjener! Jeg byder dig, i vor Herres Jesu Christi Navn, at du viger fra denne Gudsbarn.

"Her kan man bede den Syge læse Fadervor, og saa befale dem Alle som tilstede ere, at de falde ned paa deres Knæ og bede for den Syge."

Dette Document af Palladius er blot at ansee som et Monitum synodale til Præsteskabet i Sjellands Stift, men da i Christian Vtes Tid en Commission af de fornemste Gjistlige havde forfattet et Kirkeritual, som fik kongelig Sanction, erholdt hele Gjestligheden i Danmark og Norge en Norm,

hvorefter de sig ved slige tvivlsomme Tilfælde havde at rette og forholde *).

"Præsten," — heder det her i VI Cap. 3die Artikel — "maa ikke være for hastig til at dømme derom, at han enten gjør for lidet deraf eller og for meget. Thi, omendskjønt slige Exempler nu omstunder ere rare i Christenheden, siden den Stærkere er kommen over den Stærke, siden Løven af Juda har vundet Sejer, og siden Engelen af Himmelen, den store Slange-knuser Christus Jesus, har beviist sin Magt over Sathan og bundet hannem med sin evige Almagts Lænke, at han ikke kan regjere nu som tilforn, Apoc. 20. v. 1. Saa bør man dog ikke holde det for Fabel, Drømme, melancholiske Griller, eller anden Sindets Urolighed, naar saadant høres iblant os, og ikke tænke, at vi nu ere aldeeles fri for slige Satans Anfægtninger, ligesom der var ingen Plats

*) Hvo der grundig vil granske Oluf Bjørns Adfærd maa ikke forsømme at gjøre sig bekjendt med denne de Gejstliges Lovbog. Thi det kan ikke nægtes, at paa den deri indeholdte Artikel om Besatte kunde han godt — som det heder i Hverdagssproget — hænge sin Hat. Det blev da heller ikke i Højesteret forsømt, hverken af ham selv ej heller af de Assessorer, der voterte i Faveur af ham til Frisindelse eller til Strafs Formildelse.

nu meere for hannem i Christenheden, efterdi han er ikke saa bunden til Afgrunden, at han jo endnu dagligen løber om i Verden som en brølende Løve, at gribe, slide og opsluge hvem han finder, I. Pet. 5. v. 8. Og hvi skulle han ikke nu lige saa vel lade sig finde iblandt de Christne, som tilforn hos de Epheser og Philippenser, hvor Christus lærtes og prædikedes lige saa vel som hos os? Act. 16. v. 16. og 19. v. 15. Var han dog i Paradis og skaanede ikke de uskyldige Indbyggere, Gen. 3. v. 1. 13. Var han dog paa det hellige Tempel og skaanede ikke Guds egen eenbaarne Søn, Matth. 4. v. 5. Hvad Fred kan vi da vente for hannem, mens vi leve her i denne stridende Kirke paa Jorden? Og vi have, desværre! seet alt for mange Exempler her og der i Christenheden, baade paa hans List og store Magt, saavel som paa hans Grumhed, Vold og Tyranni, som han over paa Menneskerne indvortes og udvortes, end og sommetid paa de allergudfrygtigste og uskyldigste af dennem.

"Ikke heller skal en Guds Tjenner være for hastig til at troe den gemeene Tale om saadanne Syge; Men han bør at være betænksom i sine Domme, og i saadan Fald vel vide at gjore Forskiel paa slige Satans Gjerninger, saa at han ikke tager det eene for

det andet, og dømmer den at være besat, som enten ikkun udvortes plages af Dievelen, eller og ved Forgift eller anden Troldom er bragt i den Tilstand, eller og maaskee af en naturlig Svaghed saaledes kan anstille sig, efterdi der ere adskillige Sygdomme, som udi et og andet ligner dem som ere besatte, saasom Maaned-Syge, Raserie, den faldende Syge og andre deslige.

I denne Kirkeritual af 1685, som endnu har Lovs Kraft, befales fremdeles, at naar slig Ulykke indtreffer at Nogen bliver besat, skal Biskoppen forfatte en særdeles Bøn, som Præsten to Gange ugentlig skal paa sine Knæe bede inde hos den af Satan Anfægtede. Ligeledes skal de nærmeste Venner og de som ere i Huset, to Gange hver Dag læse samme Bøn for ham. Iligemaade skal der og i alle Bedestunde, saavelsom og til hver Prædiken, gjøres Bøn for samme Menneske baade for og efter Prædiken, ikke alene i den Sognekirke, som Patienten er udi, men endog i alle andre Kirker der i Byen, saavelsom i alle Herredskirkerne deromkring, om det er paa Landet.

At al denne overvættes Gudfrygtighedsøvelse har været mere skadelig end gavnlig, det viste Erfaringen grandgivelig saavel i Stokholm som i Thisted.

Den megen Beden, Læsning, Syngen, den evige Snak og Fortælling i Ammestuer, Gildeslaug, og daglig Samqvem, om Djævelen, og Diævelens Magt og Vælde, om Troldom, Hexeri og Spøgeri kunde ikke andet end tilsidst forvirre svage Hjerner. Naar Regjeringen, Bisper og Præster antog saadant Djævelskabs Tilværelse og Virksomhed for en afgjort Sag, maatte jo Almuen nødvendigvis derved bestyrkes i sine galne Begreber og i sin Tro paa de formentlige Jertegn.

Aandelig Besættelse.

Den finder Sted, naar Satan har Indflydelse paa Menneskets Aand, og frister til det Onde, enten ved at indskyde Mennesket syndige Tanker, eller tilskynde det til syndige Ord og Handlinger.

Her bliver for det første at tale om Besættelse hos spæde Børn, siden komme vi til voxne Mennesker.

Jeg sagde, at smaa Børn, naar de kom til Verden, vare aandelig besatte af Satan, ikke legemlig. Man kunde vel mene, at det var unødvendigt, at gjøre den Forskjel, saasom begge

Dele er gal Mands Tale; men Sagen er, jeg maa vise mig som god Lutheraner.

Brochman har i sit Systema universæ Theologiæ (Ulm. 1638. Tom. II. pag. 1115—16) omhyggelig udviklet og forklaret, hvorlunde spæde Børn ikke, som Catholikerne paastaae, ere legemlig besatte men kun aandeligen.

At Brochman og Mængden af Theologer efter ham lige ned til de senere Tider, ikke ganske forkastede det hele Dogma om Besættelse, dertil havde de deres, som de troede, gyldige Grunde. Vel stod der ikke et Ord i den hellige Skrift om at Satan behersker de smaa Børn — snarere lige det Modsatte — men da det var et Dogma, som var fastsat af den hellige Augustinus og af Luther, dem man troede lige saameget paa, som paa Apostlerne Paulus og Peder, saa vedblev Præsterne i Danmark og Norge, i Daaben at uddrive Djævle af smaa Børn, indtil Aar efter Christi Byrd 1783 d. 7. Mai.

Lige indtil bemeldte Datum lod det i Dobeformularen, blandt andet, saaledes: "Far herud du urene Aand! og giv den Hellig-Aand Rum!" item. "Jeg besværger dig, du urene Aand! i Navn Faders Sons og Hellig-Aands, at du udfarer, og viger fra denne din Tjener!"

Det er bekjendt, at det Urimelige og højst Forargelige i saa crasse orthodox et Dogma er af lyse Hoveder i Danmark bleven indseet længe før 1783. Derpaa afgiver vor Kirkehistorie meget frappante Beviser.

Den første Lærde i Danmark man har Efterretning om at han i denne Punkt saae videre end hans Tidsalder, er Iver Bartholin. Han, da han 1566 var Præst i Stege paa Møen, udelod, uden at forespørge sig hos sin Biskop, Exorcismus i Daaben. Men det bekom ham meget ilde. Han blev for denne sin Misgjerning først dømt fra Livet, men siden benaadet med evigt Fængsel, hvorfra han dog slap ud 1572.

Denne Begivenhed gjorde naturligvis Opsigt, og tvende af Bartholin imod Exorcismus forfattede Afhandlinger, der gik om i Manuscript, maa have bidraget til, hos en og anden tænkende Læser at aabne Øjnene. Det varede heller ikke længere end til det 17de Aarhundredes Begyndelse før Regjeringen følte sig tilbøjelig til at give denne her omtalte Levning af Papisteriet Løbepas.

1606 d. 6te April afgik fra Kong Christian IV Skrivelse til Kjøbenhavns Professorer og Rigets Bisper, hvori han lader dem vide, at han af hyppige

Samtaler med lærde Mænd her i Riget var bleven overbeviist om, at Exorcismus i Daaben er en unyttig Ceremonie, der ikke har noget Fundament i den hellige Skrift, men kun er en Levning fra Pavedømmet. Han havde ogsaa handlet om Sagen med Rigets Raad, og somme vare med ham bleven enige om Afskaffelse. Imidlertid vilde han ikke desangaaende gjøre videre Skridt for han derom havde hørt Bispernes og de Højlærdes Betænkning, den de befaledes at indsende til Cancelliet.

Man læser disse Betænkninger i det, 1743 udkomne, Dänische Bibliothek IVtes Stück, og seer med Forundring den ukkelige Hengivenhed for religieuse Fordomme. Alle samtlige Bisper vare enige i at paastaae, at Børn, naar de fødes til Verden, har Satan i sig, som ved Exorcismus uddrives. Af Professorerne var der idetmindste Tre (Conr. Aslacus, Joh. Stephanius, J. J. Venusinus) som med Iver og gode Grunde modsatte sig Vedvarenheden af den papistiske Surdej i Daabsformularen, den de erklærede for blasphemisk og i højeste Grad forargelig.

Bispernes samstemmige Erklæringer havde til Følge, at denne Misbrug, tvertimod Kongens Ønske,

ikke blev afskaffet. Kun har den ved de kongelige Børns Daab ikke funden Sted siden Aaret 1606, da Kongen ved sin Datters Elisabeths Daab første Gang viste sig i denne Punkt mere fordomsfri end hans Cleresi.

Saaledes henstod Sagen indtil Forordningen af 7. Maj 1783 udkom. Heri siger Lovgiveren, at Besværelsen, som længe har været afskaffet i andre protestantiske Lande, men dog imod alle Retsindiges Ønske er bleven beholdt i vor Kirke, ej alene ingen Grund har i den hellige Skrift, men endog lettelig kan opvække Forargelse. Den gamle Formular blev derfor ved denne Forordning ombyttet imod en ny, som er mere fornuftmæssig *).

Da den danske Kirke saaledes 1783 havde givet Slip paa den ene Green af aandelig Besættelse, nemlig Børnenes, varede det ikke længe, før den ogsaa opgav den anden Green, som bestaaer i den Fristelse, de Anfald, de Snarer og Anfægtninger, hvormed man i saa mange Aarhundreder havde troet at Satan hjemsøgde det menneskelige Kjøn. Det er i den

*) I denne rensede Dobeformular heder det dog endnu om alle Børn, at "de undfanges i Synd og fødes i Misgjerning"; hvilket man dog maatte troe blot gjelder om uægte Børn som fødes i Dølgsmaal.

af en Commission (bestaaende af Abrahamson, Balle, Malling, Rahbek, Thaarup) udarbejdede og siden kongelig authoriserede Psalmebog at Satan ikke kommer tilsyne. Tilforn saae man ham næsten figurere i hver anden Psalme, som — for at tage Exempler af de gamle —

Den Svig som Satan monne bedrive.
  Han vil os alle daare.
Han er en Tusind-konster-mand;
  Hvem kan sig tage tilvare?
Han sværmer omkring i alle Land.

Hvo staaer, see til, han falder ej!
Satan han agter nøje vor Vej,
  Sine Snarer for os stiller.

Hjelp Gud! hvad han er stor og stærk;
Vort Værn dermod er Børneverk.
  Ingen kan ham undrende.

Han stormer til os Nat og Dag,
Fienden sparer ingen Umag.

Der jeg med Djævelen brodes engang,
Og han mig gjorde angst og bang,
  Maatte jeg saa sjunge og sige:
Gud hjalp, den Skalk er nu bortrømt,

Thi min Herre Christ haver hannem domt;
Derfore maatte han vige.

Min Fiende muzer *) min Synd hojt op.
Riv mig af Djævelens Mund og Krop!

Satan han driver saa sit Spil,
At Ingen sig ret bedre vil;
Han vender Folket fra Guds Ord,
Begynder Had og Avind og Mord.

Satan kom os gjerne i Fald,
Vilde os gjerne fordærve all';
Han staaer os efter Sjæl og Liv.
O kjære Herre! hannem fordriv!

Deslige Phraser holdt sig, som sagt, i Thomesens, Kingos, og de senere Psalmebøger, indtil mod det 18de Aarhundredes Ende. Da havde denne staaende rhetoriske Figur — det radicale Onde — udtjent, og Tiden vil vise, om den igjen vil komme i Tjeneste hos det 19de Aarhundredes Mysticisme.

Forresten gaves der Adskillige, som paa Prent yttrede deres Misbilligelse over, at Satan blev exorciseret udaf vor Psalmebog. Blandt deres Tal var

*) Gør Væsen af.

Baden i sin Universitetsjournals 1ste Aarg. S. 87—88, og Grundtvig i Verdenskroniken. Kjøbh. 1812. S. 348. Naar forresten den Førstnævnte udtrykker sig saaledes: "Jeg seer ikke, hvor-"for vi skulde forlade det Ny Testamentes Phraseo-"logie, og være bange for at tale om Djævelen, som "Menneskets arrigste Fiende, om vi end ikke ved "denne Djævel skulde tænke os andet, end vor egen "pars deterior, vore Passioner og skadelige Tilbøje-"ligheder" saa vil man finde, at han ikke meget afviger fra Wegscheiders Forestillingsmaade, naar det hedder i 3die Udg. af hans Dogmatik S. 259: "En-"hver Christen, som griber i sin egen Barm, vil "føle sine kjødelige Lyster og onde Begjerligheder, "som unddrage sig Fornuftens Herredom, og han vil "saaledes erkjende, at i den Betydning er Satan til."

Bilag til historisk Artikel.

Tidernes Tegn af Aviser.

---

a) Spanien. Midt i forrige Maaned har Trappisten, Broder Antonio Maragnon, udstædet en

Proclamation til Soldaterne i den constitutionelle Armee, der begynder saaledes:

"Ære være Gud i det Høie! Soldater! Turtelduens Kurren har ladet sig høre; dette er et Beviis, at Vinterens slemme Aarstid er forbi, og at vi nu befinde os i en skiøn og blomsterrig Vaar. Duen har forladt Ørken, og vil hurtig vende tilbage dertil med Oliegrenen i Næbbet; dette er nu Tegn til Fred og Munterhed, og et Beviis, at Syndflodens Vande ere afløbne. I have Øren at høre, og høre ikke; I have Øine at see, og see ikke."

Han lover dem nu Redning ved den i Spanien indrykkede franske Armee, og at St. Peders lidet Fartøi snart igjen drevet af en let Vind vilde dandse paa Bølgerne." Derpaa bliver han saaledes ved:

"Lader os være retfærdige, m. B.! aabner Eders Øren og mærker paa min Tale! hvad have I seet i Løbet af disse tree Aar? Presſefrihed, udentvivl. Ak hvilken Ugudeligheds Seir! hvilken Triumph! Presſefriheden er forbuden i de ti Bud (!!!), thi Gud forbyder i det ottende Bud Bagvaskelse, Spot, Bagtalelse, Forargelse, Bervgtelse, og al unyttig Snak?— Er det ikke saa? og hvad Slags Ære har vor Nation erhvervet sig derved? Ei! ved Jesu Indvolde, hvad kunne I vente af en Mendebel, en Lagarda, en

Sanches, en Mukrczabal Udgivere af Liberal Guipuscoano, det meest anseete af alle spanske Blade? Kiænde I dem, jeg nu nys nævnte Eder! for at bringe Eder udaf Vildfarelsen, saa vider, at den første er en ond snaksom Advokat, der drukner en Draabe Fornuft i en Strøm af Ord, den anden en Skriver i Retten, den tredie en Læge, den fierde en Musikus. Vel da vel Efterverden troe, at man i det civiliserede Spanien kunde holde disse Mænd for Vise?

Jeg taler forsætlig om den eneste Liberal Guipuscoano; paa det, at I af disse Præmisser uden Tvang kunne uddrage de naturlige Følger: I have seet den hellige Inqvisition, have seet Jesuiter-selskabet tilintetgiøre, have seet Klosterne ophæves, de Geistlige forjages, og deres Godser inddrages; I see Folkenes Herskerinde (den catholske Kirke) som Slavinde, og berøvet al Frihed; I saae Eders politiske Chef tiltage sig pavelig Magt, og af deres Klostere forjage dem, der havde taget Sløret; I saae — I Bierge! styrter over os, og I Høie skiuler os — I saae en Marmorsteen — Constitutionsstenen tilbedes, og nyde guddommelig Ære."

"O Gud! min Gud! man har forladt dig, og afslet den Agtelse, der skyldes dig, til Tavler eller

Stene, der opreises paa offenlige Pladser! er Alt dette ikke sandt? dette er den Lykke, I have at vente af denne forbandede Slægt. Kan den Nation, der fornærmer Guds eenbaarne Søn, være lykkelig? kan en Nation uden Tro og Religion være lykkelig? Mine Brødre! aabner dog Øinene! endnu kunne I undgaae den Helvedes Svovelpøl, der uden Redning aabner sig for Eder. Forlader disse Satans Gieldnere, kommer til mig, eller løber til de Rojalister, der staae Eder nærmest; giør det ufortøvet! Eders ydmyge Broder Trappisten opfordrer Eder dertil.

(Br. Z. No. 138.)

b) Courier francais indeholder følgende: "Alle Beretninger fra Armeen tale om vore Troppers overordenlige Disciplin. Dette med Humanitetens og en sund Politiks Grundsætninger overeensstemmende Forhold fortiener al Roes; men det lader sig ikke indsee, hvorfor visse Journaler tilstæde dem saa smaalige og overdrevne Detailler derom. Saaledes troe vi f. Ex., at det var nok at sige, vore Troppers Disciplin indskiød Soldaterne (?) al Tillid, uden derfor ogsaa at tale om den Tillid, de indskyde Hunde, Faar, og Fiercreaturer. I denne Henseende synes især en Correspondent af Journal des Debats at

have hengivet sig til en idyllisk Enthusiasmus. "Døm, raaber han, om jeg ikke maa være i en bestandig Extase, naar jeg seer Stude og Faar græsse rolig langs med Colonnerne!" Denne Extase lader sig begribe, thi foruden det at Landeveiene ere temmelig slette Græsgange, ledede en vis Instinct hidindtil Hyrderne med deres Hiorde til at holde sig fra en fremmed Armees Passage. Men denne Tillid indskrænker sig ikke allene til Hiorderne, den udstrækker sig ogsaa til Hønsegaardene. "Hønsene — siger Correspondenten — Hønsene løbe imellem Benene paa vore Soldater." — Denne Adfærd af Hønsene maatte naturligviis bringe Correspondenten endnu mere i Extase. Dette Fiæækree, der sædvanlig ere endnu mere sky, end Stude og Faar, nøies da ikke, som disse, med at holde sig langs med Colonnerne, for at see dem defilere forbi — nei det vover endog at løbe tvertigiennem vore Soldaters Geleder, og imellem Benene paa dem; men et saadant Phænomen, saa mærkeligt det endog tør være, vilde bedre finde sit Sted i en naturhistorisk Dissertation, end i et Brev om Militairoperationer. Forresten beviser dette Brev, at Biscaya, som man for tree Maaneder siden beskrev os, som i den elendigste og jammerligste Tilstand, er paa eengang igien bleven blomstrende;

en saa pludselig Forandring af denne Provinds er ikke mindre paafaldende, end den Revolution, der saa uformodenlig er foregaaet i Qvægets og Fiærkreets Gempt. Dette Særsyn fortiener at bevares i den spanske Histories Annaler, hvor vi alt finde lignende interessante Ting, hvoriblandt Anecdoten om de Fugle, der, da Columbi Flaade nærmede sig America, satte dem paa Skibsraaerne.

(Br. Z. No. 129.)

Bladet Miroir anmærker i Anledning af Ovenstaaende, at det dog er slet ingen Ting i Sammenligning med, hvad der var skeet i Syvaarskrigen: En fransk Kyrasseer havde trukket en af sine store Støvler af, og da han vilde tage den paa igien, fandt han to Æg deri, som en udenlands Høne havde lagt. Strax løb den brave Krigsmand til Borgemesteren, og bragte ham begge Æggene, for at vise, at han var langt fra at tilegne sig fremmed Gods.

(Alg. Z. No. 126).

London Morningchronicle. Jo mere man prøver Minas sidste Maneuvrer, jo klogere og bedre beregnede vise de dem. Havde han giort sit Tilbagetog langs Kysten, havde han udsat sig for at

blive drevet ud i Middelhavet, eller dog tvunget at gaae til Barcellona. Han har bestemt af sin yderste Høire til at forstærke denne Stads Garnison — nemlig de Tropper, han har efterladt i Hostalrich. Han befinder sig nu i den Stilling, man kan kalde hans naturlige, Ryggen imod Navarra og Arragonien, hans forrige Virksomheds Skueplads.

Omgivet af fiendtlige Armeer i sidste Krig, som Mina var, ere hans Bedrifter kun tildeels blevne bekiendte. Hvor mange Gange dannede de Franske ikke Corps paa 15 til 20,000, der vare bestemte til at tilintetgiøre ham, det koste, hvad det ville! De bragte det aldrig til, at tvinge ham til et ordenligt Slag. De dækkede Arragonien og Navarra med faste Slotte efter Maurernes System; Mina betvang dem ved regelmæssige Beleiringer, han aabnede Løbegrave, skiød Breche, og tog dem med Storm; Mina havde i sidste Krig ogsaa et svært Artillerie. I Farens Øieblikke nedgrov han Kanonerne i Biergkløvene, og saasnart han havde dem behov, hentede han dem frem igien.

Alt er endnu de Constitutionelle gunstigt, og vi kunne gientage, hvad vi saa tit have sagt: at de franskes Angreb ikke blot er forbunden med uberegnelige Vanskeligheder, men og med de yderste Farer for

alle, der faae den Bestemmelse at bekiæmpe disse Guerillasbander, som forbinde Løvens Dristighed, med Rævens List, og Hiortens Snarhed. Biergene og Skovene ere disse vilde Krigeres naturlige Elementer; vante til Udmattelse og Sult, underkaste de dem uden Knur alle Fornægtelser. Lidenskabelige for denne Slags Krig, gaae de paa Jagt efter Fiender, som efter Vildt, og en Officier, der havde giort Krigen i Spanien med imellem dem, har fortalt, at han tit om Aftenen saae nogle af disse Mennesker komme tilbage, der, efter at have giennemstreiffet en uhyre Strækning om Dagen, satte dem hos deres Kammerater, og fortalte dem Udfaldet af deres Jagt; tit steeg Antallet af en eneste Guerillas Offere ved en saadan Excursion til et Dusin Mennesker.

Et synderligt Veddemaal, der for nogentid siden blev sluttet i en meget bekiændt Club, giver nu Samtalen Æmne. Man væddede nemlig, at Lord Liverpool før fik 6 Børn med sin nye 50 Aar gamle Gemalinde, end den franske Fane vaiede i Madrid. Dette Væddemaal afsluttedes inden Hertugen af Angoulemes Proclamation, og da man nu af denne saae, at den spanske Fane skulde ene blive opplantet i de tagne Stæder, har man udnævnt Voldgiftsmænd, at afgiøre, om Overeenskomsten er at udlægge efter

Aanden, eller efter Bogstaven; & adhuc sub judice lis est.

(Br. Z. No. 151.)

d) Lond. d. 23. Martii. Bladet, the Sun, forkyndte for kort siden med megen Tillid, at det fra hoi Haand (?) kunde positiv meddele Fredsforhaabninger. Ja! det gav at forstaae, at Grundlæggene dertil vare saa godt som afsluttede. Efter de, ved Gienaabning af Cortes i Sevilla, knap nys tagne Beslutninger, og ved den nu forst skeete Krigserklæring fra Kongen af Spanien, fandt denne Anmældelse liden Tiltro. Siden imidlertid Hertugen af Angouleme med saa raske Skridt gaaet lige paa Madrid, begynder man at tage hin Artikel under noiere Overveielse.

I hvert Tilfælde betragtes denne March, som et meget dristigt Foretagende. Man behover kun at tage Kortet i Haanden, for at studse derover. Medens den hoire Floi af Armeen uden Flankedækning trænger lige ind i Spaniens Centrum, staaer den venstre Floi opholdt af et spansk Armeecorps endnu tæt ved den franske Grændse. Men i selve Linien er ingen Communication, som bevises derved, at Marschal Moncey, hvis Corps man alt troede i Communication med General Molitors, endnu stedse lader

sine Courerer og Mældinger gaae den store Omvei over Perpignan og Bayonne. Mina staaer aabenbar i Ryggen paa den franske Armee, og det er ikke at indsee, hvad der reen militairisk betragtet kan holde Morillo fra, at omgaae Hertugen af Reggios Corps. For at vedligeholde Communicationen med Prindsen af Hohenlohe ved Positioner en echellon, behøves næsten et eget Armeecorps.

Alle disse Omstændigheder bevise, at Hertugen af Angouleme maa have skiellige og giennemgribende Grunde, for ikke at agte alle Farer, men gaae ligetil, en positiv Bestemmelse i Madrid imøde, og heraf opkomme vigtige Formodninger. Man erindrer sig, at Alt for nogen Tid Talen var om, at to vigtige Mænd torde giøre et vigtigt Skridt. Var det muligt, at Abisbal og Morillo gik over til det kongelige Parti, havde the Sun meget rigtig forkyndt, at Forberedelserne til Freden virkelig vare afsluttede. Med utrolig Opmærksomhed, seer man den Tingenes Udvikling, der umulig kan udeblive længe (?), imøde.

Vore Officierer, der have giort Krigen i Spanien med, troe, i den Forudsætning *), at

*) Hvorfor det! Dumouriz forraadede ogsaa Republiken, og den stod, og seirede endda. Maaskee ret vel! desmere vogte Spanierne dem vist for at faae Pairskammer. K. N.

Morillo og Abisbal blive den constitutionelle Sag tro, nu at kunne giennemskue den spanske Regierings hele Militairplan. De mene, Hensigten ved at romme det nordlige Spanien, og holde Mina fast i Catalonien, er netop at bringe Tingenes Stilling paa den Punkt, hvor den nu staaer, og de tvivle ikke paa, at de egenlige Operationer vil begynde fra det Dieblik, da Madrid er indtaget. Ogsaa dette maa Tiden snart oplyse. Minas Operationer blive imidlertid her en Gienstand for vore Militaires Beundring, da han uden at slaaes holder Marchal Moncey som lænkebunden imellem Figueras og Hostalrich.

Efter Privatbreve, som vi her have fra Armeen, hører denne Krig til de frygteligste paa Jorden, da den lader Lidenskabernes Rasenhed frit Spil. Alt, hvad der kaldes constitutionelt, flygter i det Indre, ikke saameget for de franske, som for deres egne ikke constitutionelle Landsmænd. "Naar vi, hedder det i et af disse Breve, rykke ind i en Stad, blive vi virkelig jublende og hoitidelig modtagne af de tilbageblevne Indbyggere. Ved den blotte Indmarch erkiænde vi strax de Huse, der have været beboede af Constitutionelle, men som ikke er der mere. Disse ere hvergang efter de spanske Troppers Afmarch ind-

til vor Ankomst af de tilbageblevne Rojalister opbrudte, og reent udplyndrede. Mærkeligt er det imidlertid, at mellem disse Tilbageblevne sielden findes Folk af nogen Stand eller Formue."

Besættelsen af Øen Portoricco er nu her i London Gienstanden for den almindelige Samtale. Den er et nyt Mesterstykke af vort Kabinets Politik, og roses derfor høilig, især paa Børsen (?) Ministrene kunde ikke bedre sørge for Kiøbmændenes og følgelig Englands (?) Interesse; thi de betryggede ved denne fredelige Besættelse de Fordringer, vi have paa Spanien, for alle indtræffende Tilfælde (!) Vore Politikere dele dem, naturligviis, ogsaa om denne Punkt i to Partier. Det ene skriger over moralsk Uret, som vi begik mod den saa haardt betrængte spanske Nation ved at tvinge den til, at kiøbe vor Neutralitet til en saadan Priis. Dette kan ikke begribe, hvorledes denne Occupation stemmer med Hr. Cannings Erklæring af 31 Marti, at Engelland end ikke vilde tage det mindste Stykke af de spansk-amerikanske Besiddelser. Det andet svarer: paa en Uret var her ikke at tænke, da den spanske Regiering frivillig har givet os hin Ø til Underpant, blot interimistisk for vor Fordring, og hvad Hr. Cannings Erklæring angik, behøver man jo kun at see paa dens

Datum. Denne Erklæring var af 31. Martii, og Forsikringen intet at ville tage af de spanske Besiddelser, tog naturligviis først sin Begyndelse fra det Datum af. Hvad siden (?) var skeet — Portoricco var som bekiændt alt taget 14. Martii — kunde herved ikke komme i Betragtning.

Nogle ere af den Mening, at man i Paris alt havde havt en Anelse af denne Ocupation, og at den spanske Regieringsjunta fornemmelig ogsaa med Hensyn hertil havde annulleret alle den nærværende Regierings Acter. De troe fornemmelig at kunne slutte dette af den franske Regierings Erklæring, at den, da den ikke blandede sig i den kongelige spanske Regierings indre Anliggender, ansaae hin Erklæring som beroende paa sig selv (?). For authentisk at fremstille denne Sætning, kunde den franske Regiering ikke handle klogere, end ved strax at udnævne en Gesandt hos den kongl. spanske Regiering (Junta) thi herved blev al Afholdenhed fra hin Indblanding tydeligst lagt for Dagen.

Men hvad ville vore Venner, Amerikanerne, sige til Besættelsen af Portoricco! Cubanerne ville tilraabe dem det gamle, si tacuisses, og vi ville faae opbyggelige Taler at læse, som derom vil fore-

komme i Congressen. Schiller havde meget ret, da han sagde: Livs Spillet skues til med Munterhed, naar man den sikkre Skat i Hiertet (eller ved en liden critisk Forandring: i Lommen) har. John Bull raaber Old England for ever; rule Britannia!

(Br. Z. No. 152.)

Historien.

En underlig, tildeels aldeles uventet, Vending have Begivenhederne paa senere Tider taget; hvorvidt imidlertid Enden er endda, drister sig vel neppe nogen tænkende Mand at afgiøre.

Nærmest kunde dette dog synes Tilfældet i Portugal, hvor en formelig Contrarevolution er udbrudt, og synes fuldført. Medens Alt der syntes indvaardes roligt og enigt, reiste sig først en Grev Amarante, og hævede Opstandsbanneret, men blev af den constitutionelle Armee under en Grev Rego, hvis Forhold dog synes at have været noget misligt, nødsaget at tye til Spanien, og søge Tilhold hos Rojalisterne der, da de franske undslog dem af politiske Grunde for at indlade dem med ham. Men medens man

troede sig i Sikkerhed fra denne Side udbrød i Lissabon selv en anden Sammensværgelse, i hvis Spidse Kongens anden Søn Don Miguel var, og hvis Siæl Dronningen, en Søster af Kongen af Spanien, og der fra først af har vægret sig ved at erkiænde Constitutionen, siges at være. Den 27. Mai om Morgenen forlod Prinds Miguel Palladset, og gik med en Skare af det fierde Rytterregiment til Villafranka, at finde der det 23de Infanteriregiment, der samme Morgen havde forladt Lissabon for at støde til Grændsearmene i Beira, men alt i Saccarem havde proclameert Contrarevolutionen. Nu udnævnte Cortes General Sepulveda til Chef for Tropperne i Lissabon, uafhængig af Ministeriet, forandrede dette, og erklærede Fædrelandet i Fare, og syntes endnu bestandig Kongen at giøre fælles Sag med dem. Midlertid vedblev Giæringen i Lissabon, Sepulveda, mod hvem Mistro og Forbittrelse herskede, gik næste Nat bort med et Infanteri- og et Jæger-regiment til Villafranca, Endnu erklærede Kongen sig i en kraftig Proclamation mod det forefaldne; men Aftenen derpaa forlod det eneste Regiment, der endnu syntes ivrig constitutionelt, den Plads uden for Byen, hvor det hidtil havde staaet, rykkede uden for Kongens Pallads i Forstaden, og raabte: leve Enevolds.

Kongen! hvilket da Kongen og de to Prindsesser besvarede med et Viva! og kiørte nogle Minuter derpaa i Vogne, der alt holdt færdige ved Palladsets Bagport, ledsagede af alle adelige Eqvipager i Nærheden til Contrarevolutionisterne i Villafranca, hvorhen Dronningen alt fra sit Pallads havde begivet sig, og hvorfra Kongen følgende Dag udstædte en Proclamation, hvori han vel forsager Enevoldsmagten, men erklærede at ville modificere Constitutionen. Det endelige Udslag vides ikke endnu.

I Spanien er den franske Armee, med meget liden tilsyneladende Modstand vedblevet at rykke frem, og har først besat Madrid, hvorfra Kongen var gaaet til Sevilla med Cortes, og nu Sevilla selv, hvorfra Kongen vægrede sig at gaae, men blev af Cortes erklæret moralsk uskikket til Regieringen for Øieblikket, og bragt videre til Cadix; hvorhen den engelske Gesandt Sir W., Acourt, bekiændt, fra den Rolle han spilte i de neapolitanske Anliggender, erklærede ikke uden nærmere Ordre at kunne følge, da han var accrediteret hos en Konge og ikke hos en Republik. Følgerne af denne vigtige Begivenhed sees med Forventning imøde. Mina holder sig endnu i Catalonien, og har endog giæstet den franske Grændse. Abisbal, der lod til at bære Kappen paa begge Skuldre, blev forladt af sin Armee, der ligeledes drev Bessieres tilbage, som med sine Feotas vilde besætte Madrid. De franske Armeer fordre idelig Forstærkning, og oprettes en Reserveharmee hertil under Commando af Lauriston, der har faaet den ved Davousts Død ledige Marschalstav. Det nærmere næste Hæfte.

Først i Julii 1823.

K. R.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Ottende Binds
femte Hæfte.

Magister Mossins mærkelige Sag mod hans Catheketer med deri ergangne Dom, og sammes kongelige Confirmation, som et Bilag til Tidernes Tegn i forrige Aarhundredes første Halvdeel.

Stormægtigste Monarch.
Allernaadigste Arve-Konge og Herre.

Som min Bisskop, Doctor Worm, haver nestafvigte Løverdag d. 9de hujus ladet mig til Sig kalde

udi sit Huus, og til Kiende givet mig deres Kongl. Maiett. min allernaadigste Herres Mishag, over min Gierning, at ieg udi min Prædiken, holden for min Meenighed, udi St. Nicolaj Kierke Dominica 7 Trinitatis, offentlig haver lært Menigheden, at den sande Evangeliske Lærdom, ikke ret bliver lærdt af de mig adjungerede Catecheter, Da jeg udi samme Prædiken klarligen viiste, og med den Hellige Skrift beviiste, hvad Forskjel der var imellem dend sande Lærdom, som der ligger i Guds Ord, og er os lært af de Hellige Propheter og Apostler ved dend Hellige Aand, hvis Lærdom er og bliver den Eeniste Grundvold, hvorpaa Guds Kirke skal og bør bygges, til Verdens Ende, og disse Catecheters med andre flere, udi disse Tider nu opkomne Læreris Lærdom samt dend Siælefare, og Forvendelse, fra vor Herris Jesu Christi saliggiørende Troes Lærdom, som nødvendig følger og flyder af den nye Lærdom.

Saa formoder jeg udi allerdybeste Underdanighed, at, naar jeg beviser, hvad jeg haver lærdt og sagt, med ugiendrivelige Argumenter, og Beviisninger, og af den Hellige Skrift overbeviiser dem, nemlig Catecheterne, og tillige alle de Lærere, som haver deris Lærdom, og lærer dend, at de lærer en Lærdom stridende imod Propheternes og Apostlernes Lærdom

samt Augsburgiske Confession, og vores sande symboliske Bøger, at da min allernaadigste Konge, ikke haver Mishag udi min Gierning, siden den behager min Kiære Gud og Frelsere, hvis Gierning jeg bør at giøre, og hvilken jeg frem for alle Mennisker bør at behage, men jeg tydelig kand forestille dend betydelig Sag for min allernaadigste Konge, der angaaer dend Christelige Lærdoms Rigtighed, som vel bør at agtis for det ædelste Clenodie, udi Eders Kongl. Mayts. Riiger og Lande, over hvilket i Synderlighed bør at vaages, dersom det fremdeles hos os og voris Efterkommere, ved Guds Forsyn og Naade skal vorde bevaret, Da maa jeg med Eders Kongl. Mayts. allernaadigste Tilladelse forestille dend udi Guds Ord Ugrundelige Lærdom, som af mig og andre Evangeliske Lærere baade er bleven paaanket, og endnu paaankes som falsk og forførisk fra Christi lærdom og Troens Reenhed, samt derhos forestille da Bevilsligheder, som jeg beraaber mig paa, at de 2de mig adjungerede Catecheter haver udi deris Poenitence Prædikener, som de af Eders Kongl. Mayt. er befalet at holde for St. Nicolaj Kirkes Menighed, alternatim offenlig doceret, hvad der da har bevæget mig dertil, og hvad Ret jeg dertil hafde udenm

alle foregaaende Forespørsel hos min Biskop offentlig at næfne Catecheterne, som ere forordnede Lærere af Deres Kongl. Mayt. udi Menigheden tillige med mig, hvorfore Jeg ikke haver admitteret dem til offentlig Catechisation udi Menigheden, efter Deris Kongelige Maysts. allernaadigste Befaling.

1. Den Christelig Kirckes Lærdom, som omtvistes, er denne: Hvilke Mennisker, der maa Sig tilegne Guds Naade og Christi Fortieniste og Død til Retfærdiggiørelse og Syndernis Forladelse. Saa lærer vores Kirke derom, til hvilken lærdom jeg mig og alle Mennisker vil bekiende: At siden Gud af Sin egen Kierlighed og Barmhiertighed haver ved Sin Søns Jesu Christi Forsoningsoffer forligt den gandske Verden til Sig Self, saa er og intet tilbage paa Guds Side, som hindrer Gud at beviise Menniskerne sin Naade, til deris Retfærdiggiørelse og Syndernis forladelse, samt andre Naadens Midler til Troens Opvækkelse og Bevarelse og den derpaa følgende Siælens evige Frelse og Salighed, mens alt det, som hindrer Menniskerne fra Saadan Guds Naades Deelagtighed, er nu udi Menniskerne Self og ikke udi Gud, efter Propheternes Vidnesbyrd: Du haver fordervet dig Self, Israel, men udi mig er det, Som du

Land hielpes ved Oseæ 13. Cap. 9. v., men det, som nu holder Menniskene tilbage fra denne Guds ævige og ved Christum forhvervede Naadens Deelagtighed, er allene Menniskernes Vantro, og Ubodfærdighed, som et ont og raadet Træ, der yttres hos det arme Menniske udi mange Slags Ondskab og Ugudelighed. Hos Eet Mennekske findes Et Slags Synder; Hos et andet Menniske et ondt Sind, hos nogle Hovmod, Overdaadighed og Yppighed, hos andre Uretfærdighed, Letfærdighed; saadanne Synder fordrager Gud udi lang Tid, udi guddommelig Langmodighed og Taalmodighed, ja end udi Godhed udi mangeslags Velgierningers Beviisning, leder dem til Omvendelse. Nu er det Guds alvorlig Villie, at saadan hans Naades alvorlig Befaling og Villie, i Christo til alle Menniskers Salighed, og skal vorde alle Menniskker ved Ordets Tienere foreholdet, at Gud for Sin Søns Jesu Christi Skyld er redebon til at forlade dem alle deres Synder, og annamme dem til sin Naade og Salighed, dersom de vil afstaae deris Synder og ugudelige Levnet. Men siden denne Vilkor ikke staaer i Menniskens egen Magt, at blive hvid af sort, eller udi en Parbers Magt at blifve qvit fra sine Pletter, Jeremiæ 13. Capit. 23. v. saa lover Gud, at hand vil gjøre det af sin

Naade, som de ikke formaaer af egen Kraft; Thi hand lover dem baade at ville give og at ville fuldkomme. Naar en arm Synder i sin Samvittighed er bleven overbeviist om sin Syndige Tilstand, lærer at kiende dend Syndestand, de ere udi, og at de haver ingen Kræfter til deris Redning og Frelse fra dend samme, men fatter dog ved dend trøsterige Evangelii Lærdom og dend Tro til Guds Naade og Christi Fortieneste, at Gud af sin blotte faderlige Godhed og Barmhiertighed for Jesu Skyld vil forlade dem alle deris Synder, og ved samme Naade, hellige, opliuse og bevare dem i Troen til deres Livs Ende; dennem forlader og Gud virkeligen og visseligen alle deres Synder, og giver dem sin Saligheds Trost ved sin gode Aand. Saaledes vidner den Hellig Aand om David og andre faldne Syndere fra Naadens Pagt eg Forbund, at, da David tilstod sin Synd og sagde: Jeg har syndet mod Herren, saa tilsagde Gud Ham strax ved Sin Prophete, uden videre Hans Naades Opsætning og Forhaling: Saa haver og Herren borttaget din Synd; du skal icke døe, 2 Samuels 12. Capit. 13 v. Anderledes beskrives Guds Omgang ikke med bodfærdige Syndere, som Hand antager til Naadens Annam-

mere, end jo paa Synderes alvorlige Bekiendelse følger Naadens Tilsigelse og Syndernes Forladelse, som Frelseren Self lærer udi Tolderens, den forlorne Søns og andre Synderes Exempel, hvilke Guds Naade til Syndernes Forladelse tilsiges uden Tidsopsettelse, indtil de bekomme saadan Kraft ved Guds Naade til at døde og dræbe Synden, at dend aldeles blef svækket og undertrykt hos dem til deris syndige Levnets merkelig Forandring: hvilken Naadens Kraft en bodfærdig Synder ikke bekommer ved Syndsens Kundskab af Loven, og for Aandens Annammelse formedelst Christi Blod og ved Troen til Christum, hvilken arbeider saadan Forandring udi det Troende Menniske til at vorde et Nyt Creatur og til at blive Christi Billede ligdannet: Mens som Mennisket er ikke ret tro over den Guds Naades Gave, som betroes dem, ei heller lider Christum med Sin Naades Gave, Sin Kraft og Virkning til dem til deres Sieles Omvendelse til Gud, Saa skeer dem efter Petri Vidnisbyrd, at de see ikke langt, men de glemme Deris Synders Renselse 2den Petri 1te 9. v. de lader dem paany overtale af Verden, Dievelen og deris eget syndige Kiød og Blod, til at vende om til deris forrige herskende

Synder, løber en stor Fare at blifve af Diævelen forhærdet i deris Synd, saa deris Sidste tilstand bliver verre for dem end den første. Dog overgiver Gud dem ikke strax i Diævelens Magt og Vold til saadan Hiertes Forhærdelse, men lader ikke af at minde dem ved sit Ord og Hellig Aand til Omvendelse fra Synden. Skeer det nu, at Een Syndere tager sig Guds trohiertige og faderlige Formaning til Hierte, og derved atter lader sig lede til Omvendelse, saa annammer Gud saadan Synder til Naade og af sin blotte faderlige Barmhiertighed for Christi Skyld forlader dem alle deris Synder, og deelagtiggiør dem paa ny udi Sin Naades Gaver, og tillige berettiger dem til sin Kirkes Gode, til Forsikring paa hans Naade, som vises klarligen i dend forlorne Søns Exempel, hvor Faderen ikke lenge beraadslaaer hos Sig Self, om hand skulde bevise ham Naade, men gaaer ham imod, da Han seer ham langt borte, annammer ham i sit Huus og beteer ham en besynderlig faderlig Kiærlighed, som Frelseren saadan Lignelse lærer hos Lucam i det 15de. Hvortit Gud vil bevise slige Syndere Naade, kan intet Menniske determinere; thi det var at sette Grændser for Guds uendelige Barmhiertighed og Christi Fortieneste, tilmed kiender Gud alle Menniskers Hierters

Tilstand og Beskaffenhed, Hand veed allene og intet Creatur, enten en Syndere falder af Kiødets Skrøbelighed eller forsetlig Ondskab, derfore staaer det ikke til noget Menneske, ei heller til Lærere, som ere Huusholdere over Guds hemmelige Ting, at negte Syndere, som ved bekiendte udvortes Syndere ere faldne fra Naadens Pagt, men bekjende Synden og bede om Naade, Ordets Trøst og Herrens Nadvere, siden de ikke ere Herrer men Huusholdere over Kirkens Gode; men vor Herre Jesus Christus ikke nogensteds haver instrueret sine Tienere saaledes, at de forud maa være visse paa Menneskens Omvendelse, førend de maa giøre dem deelagtige i Kirkens Gode, hvad Tanke Johannes den Døbere havde om Pharisæernis Omvendelse til Gud, Kand vi slutte af den Prædiken, han holt for dem efter deres Daab; dog annammede han Dem til Daaben, da de bekiendte deris Synder Math. 3. Capit. 6. v., derimod strider ikke Christi Befaling til Apostlerne, Giver ikke Hunde det Hellige, Kaster ikke Perler for Sviin, at de ikke skal træde dem med deris Fødder, og vende Sig og synderrive eder Math. 7 Capit. 6. v.; thi have vi her først at give Agt paa, hvo de Sviin og Hunde ere; det er da ikke saadanne, som bekiender deris Synder og bede Gud

om Naade, hvilke aldrig nogensteds i Skriften kaldes Hunde og Sviin, men saadanne allene, som elsker deris syndige Lyster og vil ikke lade sig omvende fra dennem.

Lad nu være, at saadanne, som søger Naade til Syndsforladelse og bekiender deris Synder, kand endnu være saadanne Hunde og Sviin udi Guds Øine, der udi deris inderste Hierte endnu elsker deris Synder, og henger med deris Hierter ved dem, saa dømmer Gud alleeneste derover, og ikke Ordets Tienere, hvilke det ikke er befalet og givet at randsage Hierterne, der for ikke heller saaledes bør at dømme om Syndere, som bekiender Synden og beder om Naaden, men overlade det til dend øverste Dommer, som skal føre til Lyset, det som er skiult i Mørket, og aabenbare Hierternis og Tankernis Raad. Dernest viser vor kiære Frelsere os, hvorfore De ikke skal kaste det Hellige for Hunde og deris Perler for Sviin, ei at de dermed skal forsynde sig imod Christi Befaling, at de for saadanne haardnakkede Syndere prædikede Hans Riiges Evangelium, men derfore skulle de ikke giøre det, at de ikke selv skulle styrte sig i Ulykke og Livets Fare; thi anden Virkning har Ordet ikke udi forhærdede Syndere, end det opvækker dem til Bitterhed, der lettelig kan for-

, gribe sig paa Ordets Tienere; derfor bør at bruges Forsigtighed, som Frelseren selv lærer dem, at de ikke skal nøde nogen Guds Ord paa, som haanligen forskyder det, men deraf sees klarligen, at de Syndere, som bekiender deris Synder, og søger om Naaden udi Christo, endogsaa med et falskt og udbodsfærdig Hjerte, kand ikke forstaaes ved de Hunde og Sviin, ei heller at vor Frelsere har forbudet at annamme Hyklere til sin Kirkes Gode; thi Frelseren selv vil have sig det forbeholden, at skille Bukkene fra Faarene, Kasteskovlen er allene i Guds Haand, og ikke i hans Tieneres Haand. Paa denne Grund udi den Hellige Skrift er det, alle sande evangeliske Tienere, som bedes om Naade, og tilsiger dem i Christi Nafn Syndernes Forladelse, medeele dem Christi Legem og Blod med hosføiet trohiertige Formaning at de lader Guds Naade, som dem betees, have sin Kraft og Virkning i dem, til et Helligt Levnet i Christi Troe, uden hvilket det er umuligt at bevares i Naadestanden og blive salig; og derhos forsikrer dem, at Gud er baade mægtig og villig til at give dem saadan Naade, dersom de vil troe Gud dertil, og i Bønnen inderlig og alvorlig bede Ham derom, da bliver de og ved Guds Magt bevarede formedelst Troen til Saliggiørelse. Saaledes fører dend sande

evangeliske Lærdom ikke noget Menniske til nogenslags Tvivl om Guds Naade i Christo, meget mindre til Fortvivlelse om samme Naade; Men al Tvivl om saadan Naade er Kiødets Virkning og Dievelens formedelst Kiødet udi os arme Mennisker; derfor kand vi ikke heller tillegge Gud ringeste Aarsag dertil, hvorfor det og aldrig kan være Gud behageligt, at Et Menniske nogentid succumberer under saadan sit Hiertes Tvivl og Fortvivlelse.

Vel vidner den Hellige Skrift, at dend alviise Gud tit og ofte subtraherer sine kiære Børn sin Naades Kraft og Virkning, at de udi Fristelsens Tiid aldeles intet finder og føler til den, men i steden for Aandsens Trøst, Helvedes Angest opkommer, men af Kiødet megen Tvivl; men saadanne Siæle haver Gud ingenlunde udstødt fra sin Naade men er virkelig i Naadestanden, endog de ikke finder nogen Virkning af Naaden, dog finder hos sig en Hunger og Tørst, Attraa og Forlængsel til at føle og finde saadan Guds Naade, som den alvise Gud unddrager dem; men hvad Guds Viisdoms Raad er med dette udi sin Omgang med de troende, viser og Skriften os ikke, at Gud vil forkaste sine Børn Naaden, men lærer Dem i den Skole at kiende Deris Skabnig at de ere Støv og deris eget

Intet, saaog at Gud er allene hend, som ved sin Naade virker alleting i Dem. Den rette Bods-kamp, udi hvilken Gud unddrager Siælen saaledes sin Naade, gaaer derfor ikke for Menniskets Omvendelse til Gud og Christum, men følger efter voris Omvendelse, som Paulus lærer udi det 7de Capit. til De Romere; thi hand har først forestillet os Omvendelse til Syndsens Kundskab, og Naade i Christo, samt klarligen viist, at Synden af ibel Naade forlades for Christi Skyld fra 1ste Capit. til 5te. Dernest Capit. 5te beskriver de Herligheder, som retfærdiggiorte Guds Børn formedelst Troen til Christum bliver deelagtige udi, og derpaa 6 Capit., hvorledes vi maa lade saadan Troe have sin Virkning i os til Helliggiørelse, hvorpaa udi alle sande Troende, som annamme Naaden, begynder Kamp imellem Kiødet og Aanden, i hvilken de let lærer at kiende sin egen Formue, Jammer og Elendighed, og derfore desinderligere bevæges til at flye til Guds Naade i Christo. Alt saadant passerer imellem Gud og en troende Siæl, og hører til Guds forborgene Veie, som hand fører sine Helgene paa, dog fører hand ikke sine Børn i lige Ild og Hede; thi ligesom alle Helligdoms Kar bleve ikke rensede i Ilden, fordi de ikke alle kunde taale Ilden, thi

nogle vare af Træ og derfore ikkun toede i Vand Num. 31. v. 2. Saa er det og en Slutning, grundet i Guds Ord, at enhver, som skal blive salig, skal passere dend Ild og Hede, som særdeles Guds Helgene har efter Guds Viisdom liid og udstaaed, dog kommer ingen Renselse ved Vand, det er Naadens og Livsens Vand, til en sand og alvorlig Poenitence, vorder rensede og toede, thi Gud lider og fordrager aldrig noget ureent Kar i sin Helligdom, med mindre det er toed og renset. Denne Lærdom fornemmer jeg at være saa fast i Guds Ord, at alle Helvedes Porte sig intet imod den kan formaae, til hvilken voris danske Kirke nu over 200 Aar har bekiendt sig til dend samme, ved det den bekiender sig til dend Augsburgiske Confession, hvor samme Bekiendelse klarligen ligger for Oinene, og denne Lærdom med samme Augsborgiske Confessions Artikler lettelig kan stadfæstes og bevises, naar det befalis. Men haver dernest at andrage for min allernaadigste Konge den falske Lærdom, som de 2de mig adjungerede Catecheter har lært for Menigheden udi sine Prædikener, som jeg har hørt af dem, samt de Beviisligheder, som jeg agter at overbevise samme Lærdom med, og endeligen de Skadeligheder og fordervelige Frugter, som nødvendelig følger af samme Lærdom, til Guds

største Vanære, Menighedens Forkrykkelse fra Christi Troes Lærdom, Siælens Fare og endelig til Landets, Rigers og dend almindelige Freds Forstyrrelse. Deris falske Lærdom haver derudi bestaaet, at de uden Guds foregaaende Naade til Syndernes Forladelse ved Christi Blod haver lært Omvendelsens Lærdom, og vidtløftigen forholdet Menniskerne de Troens Frugter og Kiendemærker paa den sande Christendom, som den Hellige Skrift viser os, der bør at følge sande Christne, og de Mennisker ere ikke Guds Børn, men Verdens Børn, hvor de ikke findes; hvilket vel alle christelige Lærere annammer, som en guddommelig Sandhed og den samme docerer og inculcerer. Men nu kommer Sathan under Lysens Engels Skikkelse, naar de derhos lærer, at intet armt Menneske kan trøste sig ved, eller tilegne sig Guds Naade ved Christi Blod til Synderness Forladelse, som ikke saaban Christendom findes hos, de kan ikke have nogen Trøst af Syndernis Forladelse, som tilsiges Dem, ei heller af Christi Legems og Blods Deelagtighed, men om Dem end synes at finde nogen Trøst derved, til deris Samvittigheds Fred og Rolighed, saa er det dog en falsk Trøst og ikke nogen sand og levende Trøst virket ved den hellig Aand. De skielder offentlig paa Kirkens Lærere, som an-

nammer Mennisker til Kirkens Gode, hos hvilke der ikke forud findes saadan Troes Frugter, som falsk og forførisk, derfor er det ikke usædvanlig i denne Tid, at vi bliver kaldet Baals Præster.

Om Ordet og Sacramenternes Kraft til Omvendelse og Bestyrkelse til Troen, maa de ilkun have slette og ringe Tanker, siden de tillegger disse Saligheds Midler ikkun slette Tituler og kalder dem Kirkens udvortes Gode og Kirkens udvortes Ceremonier; in summa al deris Lærdom gaaer der ud paa, at dersom disse Saligheds Midler skal have nogen Frugt og Nytte til Omvendelse til Gud, da først maa Mennisker præparere Sig selv til saadan Naades Deelagtighed, døe fra Sig Self og alle Slags kiødelige Lyster og Begierligheder, hvilket vel haver stort Skin af Guds Frygt, men klarligen fornemmes, at alt det ikke bliver deriveret af Guds Aands og Kiærligheds Kilde, af Christi Blods Kraft, som allene er mægtig til at rense Samvittigheden fra døde Gierninger til at tiene den levende Gud Ebr. 9. v. 14. derfore efter den hellige Skriftes, den Augsburgiske Confessions og voris Symboliske Bogers Vidnesbyrd, er og bliver til en fordømmelig Lærdom. — At de 2de Catecheter unanimiter prædikede samme Lærdom, kan jeg derimod

bevise, at al deris Poenitence-Prædikener ikke sigter til andet Maal og Diemærke, end oven er anført, som med deris Concepter let kan bevises, dersom de paa deris Samvittighed, om de ellers haver nogen Samvittighed, blive tilholdet, dem at fremlegge, mens derhos vil jeg fremføre Talemaader, som ere brugte af Dennem; og det samme bevidner Andreas Balslev udi sin Sidste Prædiken brugende: Saadanne Expressioner: at der som ikke Mennisket var død fra sig Self, saa gafnede Ham intet, at Han af Præsten blev absolveret, gik til Alters, og brugte Kirkens udvortes Gode og Kirkens udvortes Ceremonier, hvilke Talemaader han indførte fem gange i sin Prædiken, saa det ikke kan være Casus (Lapsus?) Lingvæ sed vota; den anden Prædiken gik ud paa det summe.

Hendrich Reehling har altid været meget grovere, som han udi Ungdomsuforstand ikke saa veed at temme sig, og tage sig vare, thi han, især den sidste Prædiken, offentlig lærde, hvad som tilforn er bleven lært udi den Piece, udgiven under Christian Davids Nafn, og orneret ved Evalds Fortale, at endog et Menniske fandt Bedrøfvelse Hos Sig over Sine Synder, Saa kunde han

dog ikke tilegne sig Guds Naade, og om han end fandt Trøst af samme Naade, saa var det dog ikke den Sande Trøst, men blot og bar Fadērens Dragelse, og ikke nogen virkelig Trøst, men Gud endnu ikkun tilskiænker dem Trøsten, men ikke virkelig meddeler dem den Samme. Endnu sagde Reehling udi sin Sidste Prædiken, at han med sine prædikede det gamle Evangelium, som vore Fædre for os ikke hafde vidst af at sige, derved publice anklager og beskylder voris Kirkelærere, som ikke endnu ved nogen menniskelig Dom, meget mindre ved Guds Ord, efter hvilket Lærdommen bør at paakiendes, er bleven overvunden og Sagskyldig. At jeg taler om de slette Prædicata, som han tillægger Lærerne, mens det er det Slags Folkes Kiendemerker iblandt andre, at De uden Barmhiertighed dømmer om alle, som ikke ere af lige Sind og Mening med dem. Endelig haver jeg udi en sand og oprigtig Kierlighed til Gud og Hans dyrekiøbte Menighed, til min allernaadigste Konge, Herre, og mit Kiære Fædreneland at forestille de skadelige og fordærvelige Frugter som denne falske Lærdom medfører. Da forkrænkes Guds Ære paa det høieste, naar hans Testamente grundet paa hans Søns Død, og Fortieneste, foran-

dris og forkrænkis. Ved Propheterne lyder Guds Testamentes Ord saaledes: Jeg vil giøre med Israels Huus og med Juda Huus en nye Pagt. Denne Skal være Pagten, Jeg vil give min Lov inden i dem og skrive den i deres Hierter, jeg vil være deris Gud, og de skal være mit Folk etc.; thi vil jeg forlade deris Ondskab og ikke komme Deris Synd i Hu Jeremiæ 31. v. 3 us. ad Finem Capituli I hvilket Testamente Gud legger denne Grund, til Alle Aandelige Naades Gaver, nemlig Syndernes Forladelse, hvilket iligemaade bevidnes af 1te Poul Ebr. 10. v. 16. 17. Men er det da ikke en stor Formastelse, at forandre, lægge til, eller tage fra Hans Testamente, da dog ingen maa rygge et Menniskes Testamente, som er stadfæstet eller sætte til Gallat 3. v. 3. Frugten ihenseende til Guds Dyrekiøbte Meenighed, Saa vel iblandt Hørere og Lærere er Denne: At mange skrøbelige Samvittigheder er saaledis bleven udi Deres Sind at de ere der overgaaen fra Deris Fornuft og faldet udi største Sindets Urolighed, hvorpaa vi i Særdelished i Denne Kongl. Residentz Stad haver mange bedrøvelige Exempler, men hvor lærer Guds Ord os, at dem

Sande Levende Guds Kraft og Kundskab berøver Menniskens Fornuft og Forstand? Nei tvertimod, at Den corrigerer, oplyser, og helliger Forstanden efter Davids Vidnesbyrd: Herrens Lov omvender Siælen, og giør den Vankundige viis. Men anden Frugt, til Sindets og Sandsers Forrykkelser følger nødvendig med denne nye indførte Lærdom; thi, naar Endeel skrøbelige, Endeel Vankundige og uoplyste Mennisker udi Evangelii Kundskab, hører, at Gud fordrer af dem saa store Pligter, som er over al Deris Kraft og Formue, førend De haver Frihed til at trøste Dem ved Naadens Pagt, til Syndernis Forladelse, Saa maa nødvendig et Menneske forestille sig Gud, som en fortærendis Ild, og aldrig kan fatte nogen Slags Tro og Tillid til Hannem, men nødvendig falder udi største Siæleangest, Anfægtning til Forskrækkelse og Fortvivlelse. Men vil De sige, saadan Siæleangest faaer dog et got Udfald, Gud redder Dem Dog Derfra, naar Hans Time Kommer, Da svaris dertil, at Gud haver aldrig lovet at redde noget Menniske af sin Synds og Siæleangest, uden paa den Maade, som i Hans Ord er aabenbaret: ved Troen til Barmhiertighed udi Christi Blod; lærer de at flye udi sand Ydmyghed og Bodfærdighed derhen uden al Fortrøstning til dem

selv og alt det Arbeide, som de haver haft med sig Self, saa bliver de og visseligen reddede, men ikke ved denne nye Lærdom, men Christi Evangelii Lærdom. Men alle De som ikke vende om til den sande Evangeliske Lærdom, De kommer visselig til at lede efter Troen og Troens Trøst alle deris Lives Dage, men finder aldrig saadan Tro, der kan bestaae i Nød, og Død, og virket ved den Hellig Aand, alle De som nu ikke gaaer den, men en anden Vei, Dog synes De at komme til Een slags Frimodighed, Af nedslagen munter, af bedrøvede Glade, men Christi Forsoning ikke er den Eniste Grundvold til Deris Glæde, men dette, at de siger, at de finder Christi i boende Kraft hos sig, som virker efter deris Tanker saadan Frimodighed til Gud og Christum paa Naadens Gaver og ikke paa Guds Naade i Christo, vor kiære Frelsere har selv varet sine Apostler ad, at De vel maatte vogte sig fra Denne Synd: Glæder Eder ikke der udi, at Aanderne ere Eder underdanige, men glæder Eder mere, at Eders Nafne ere Skrefne i Liffens Bog eller i Himmelen, Lucæ 10. Som Grunden er falsk, saa bliver Bygningen, som Grunden; thi hvad haver givet mange Mennisker iblandt os, Anledning til den iblandt os forargelige Separatis-

mum fra Ordets Hørelse, og den Hellig Nadveris Brug, uden denne skadelige og fordervelige Lærdom, thi ved det Dem er bleven lært andensteds at søge Troen end udi Guds Ord, der viser os til Christi Blod, saa ere nogle af Dem faldne udi aandelig Hofmod, og Diævelens Dom, og bespotter og foragter baade Ordet og Sacramentet, hvilket er Deris Kongl. Mayt. noksom bekiendt; andre enten af Falskhed eller Vankundighed, hvilket jeg overlader min Gud at dømme om, excuserer sig med Deris Samvittigheders Skrøbeligheder, som ikke tillader Dem at høre Guds Ord, eller gaae til Herrens Bord, siden de ikke finder dennem bereede dertil. Dennem er og given Tid dertil, baade at betænke og berede sig, men at de ikke endnu har funbet den Troe, de leder efter, kan man slutte deraf, at ingen indfinder sig ved Ordets Hørelse eller Herrens Nadvere; derfore efter deris egen Bekiendelse er desperate Folk, fra hvilke intet godt eller gudeligt kand være at vente. Saa gaar det, naar der brydes Basilisk Eg, saa kommer der Øglcunger der af Esai 5. 9. v. Stor Forargelse og Forstyrrelse foraarsager og denne nye Lærdom iblandt Lærere; siden Lærdommen kræver saa store Ting ud af Menniskerne, som til Naadens Midler annammes, saa er det ikke at forundre

sig over, at de Lærere, som fører og lærer denne Lærdommen, ikke vil meddele Syndere, som dog bekiender Synden, og beder om Naadens Afløsning eller Herrens Nadvere, efter deres annamede Forligelsens Embede, men tvert imod taler haardelig og haanlig om dem, som saadan deres Embeders Pligter efterkommer, da de aldrig tilforn, hverken publice eller privatim, hverken Coram tota Ecclesia Patriæ eller Particulari Hafniæ, haver beviist, at De dertil af Guds Ord var berettiget, men vi andre Lærere haver ingen Magt og Ret til vores Gierning, som vel høit udfordres udi saa høivigtig en Sag. Havde de Retten paa deres Side, saa kunde dem aldrig mangle faste Beviser af Guds Ord, saa kom de og frem til Lyset med dem, saa giorde de, som jeg ved Guds Naade nu giør, dølgede ikke deres inderste Hiertes Mening for Menneskerne, og under Prætext af Samvittigheds Skrøbelighed udi saadan Modvillighed fremture. Hvad Forargelse gives vel derved den studerende Ungdom, som skal med Tiden til Embedet? de bliver tvivlraadige og vide ikke, hvilke Læreres Exempler de skal følge, men siden udi Tvivl og Frygt betiener Embedet, naar de engang kommer dertil, hvilket Gud høiligen mishager, thi Paulus og andre Christi Apostler have forrettet deres Embede

udi Troens Frimodighed, hvilket aldrig kan findes hos en Lærer, saalænge han er ikke vis paa, at hans Gierning er med Gud; men hvad Vished kan haves derpaa, naar han ikke er vis paa, at hans Gierning er efter hans Ord? Hvad Frugter der kan være for Deres Kongl. Mayt. vor allernaadigste Landets Fader, og vor kiære Fædernelan̄d, og begge Riger, vil jeg herpaa ikke spaae om; Gud lad al saadan Spaadom for sin Barmhiertigheds Skyld, blive til Løgn! men siden min allernaadigste Konge selv er belæst i Historierne, hvad for Ulykke, Oprører, Blodsudgydelse, saadanne Slags Helgene have kommet afsted i Lande og Riger, saa holder jeg det ufornødent for min allernaadigste Konge at repretere, men alleneste klarlig vil forestille, hvad Uorden og Uskik denne nye Lærdom allerede har foraarsaget iblandt os: Ved denne ere nogle forførte fra at arbeide, under den Prætext, de allene vil arbeide for deres Siæle, Tyende og Tienestefolk fra den Lydighed de ere deres Herrer skyldige, ja sætte den sømmelige Ære og Ærbødighed tilside, som de bør at have for dem, under den Prætext, de ere alle Brødre og Søstre for Gud; men at den sande Christendom ikke fører det med sig, understaaer jeg mig ikke at bevise for de-

res Kongel. Mayt. siden alle disse Sandheder ere alle for bekiendte i det nye Testamente. Saaledes teer Ulvearten sig, imedens de nu ere Hvalpe, bliver De mere voxen, saa vil Arten bedre yttre sig. Herpaa haver jeg allerunderdanigst at forklare mig for Deres Kongl. Mayst. hvorfor jeg publice haver nevnt Catecheterne for min Menighed uden foregaaende Paamindelse og Forespørgsel hos min Bisskop, da haver jeg dette at foredrage til mit allerunderdanigste Forsvar, siden Gud er mit Vidne, det aldrig har været mit Forsæt og Sind at yppe nogen Trette med disse Catecheter eller noget Menneske, eiheller nogensinde har været betænkt paa at anklage dem for Øvrigheden, men hvad deres Personer angik, befalte Dem Gud, thi det var endnu langt fra mit Sind, med disse unge og vankundige Mennesker at indlade mig udi nogen Slags Ordskrig, langt mindre Proces, med mindre jeg blev tilladt og anklaget af dem, som nu skeet er, da Fornødenhed det af mig fordrer, at jeg mig maa forsvare; men mit Embedes Pligt og den uforfalskede Kiærlighed, hvormed jeg er Gud og min Menighed tilforbunden, samt den store Trang og Tarv til Underviisning om den omtvistede Lærdom, udfordrede af mig nødvendig, at sætte al Frygt tilside, ved Guds

Naade, og med christelig Frimodighed tale imod Catecheternes Lærdom; thi jeg kan vidne for den alvidende Gud, at de som, især samme Loverdag, gik til Skrifte hos mig, da Reehling holdt den sidste Prædiken, kom til mig, som uden for sig selv, og jeg med stor Moie og Arbeide viste dem den ugrundet Aarsag til saadan Frygt, at det ikke manglede paa Guds Side paa Naade for dem til Syndernes Forladelse, men de allene havde at prøve sig selv, om de med et ret bodfærdigt Hierte søgte at ville holde fast ved samme Naade til at lade sig hielpe ved den. Hvorledes skulde jeg vel som en tro Tiener og Lærer kunde tie dertil? mon jeg udi saa betydelig en Sag skulde tvivle paa at giøre det? saa var jeg ikke værd at betiene Embedet. Sagens Fornødenhed udfordrede og dette, at jeg maatte nævne Catecheterne, siden Menigheden ved deres Lærdom var bleven forarget. I saadan Tilfælde, som angaaer Guds Ord og Menneskens Salighed, maa Personer ikke skaanes, Nam Tabulle Prima anteferenda est Secundæ. Hvortit haver vor Frelser udi sine Prædikener navngivet Pharisæerne, Paulus nævner jo ved Navn, og indfører udi sine Epistler, som Lærer til Verdens Ende udi alle Herrens Menigheder, Hymenæus og Philippus, Jannes et Jambres, ja det som meest er

at forundre sig over, at han ikke skaaner sin egen Med-Apostel Petrum og haver tegnet ham med det største Kul, da han ikke gik ret frem til Evangelii Sandhed Gal. 2. V. 12. Derfor maa først bevises, at Christus og Paulus her udi har syndet, saa maa jeg og tilstaae, at jeg har syndet herudi imod dem; af samme Aarsag, som jeg allerunderdanigst her oven har anført, haver jeg ikke kundet raadføre mig med min Bisp om Catecheternes Lærdoms Vildfarelse, thi da anklagede jeg dem, og saaledes maatte indvikle mig udi Proces med dem, hvilket jeg af yderste Evne har søgt at evitere, og i det Sted befalede dem Gud den allerhøieste Dommer, der efter sit alvise Raad og ved sit alvidende Øie seer den Tid og Leilighed, naar han vil raade Bod paa samme og redde sin Ære. — Har jeg ikke giort Catecheterne den ringeste Hinder udi deres Catechetis Embede, men strax efter Deres Kongl. Mayst s. allernaadigste Ordre anviist enhver sin Skole at catechisere udi, men, at de ikke endnu publice udi Kirken har catechiseret, har jeg ingenlunde hindret dem fra, men dertil gives ikke Tid eller Leilighed i Ugen formedelst indfaldne Forretninger, saa vel ved vor Frue- som St. Nicolai Kirke, hvilke begge udi St. Nicolai Kirke forrettes, indtil vor Frue-Kirke kommer istand, at Guds

Tieneste i den kan forrettes. Har jeg efter allernaadigste Ordre villdet brugt min objungerede Catecheter Reehling til at præparere den Ungdom, som sig til Confirmation har angivet, men siden jeg ikke kiendte til ham og hans Gaver at catechisere, saa har jeg tilholdet ham udi mit Huus udi min Nærværelse at chatechisere, men dertil ikke villdet lade sig beqvemme, uden en eneste Gang, hvorfor jeg nu selv saadant Arbeide har mig paataget og det ved Guds Naade forretter, thi siden jeg ikke finder hos ham den Reenhed i Lærdommen, som vedbør, saa kan jeg ikke med en uskadt Samvittighed for Gud og Menneskerne ham saadant Arbeide betroe, som tilkommer mig at svare for paa vor Herres Jesu Christi Dag. Men jeg har endnu en Anstøds Steen at afvelte fra min allernaadigste Konge, at Deres Kongl. Mayst. ikke skal støde sig paa mig arme og fattige Mand, og give (?) Deris Mayst. allernaadigste Arve Undersaat, som har Magten over mig, som min Souverain. Deres Kongl. Mayst. min allernaadigste Konge maaskee kunde fatte den Tanke til mig, at jeg udi denne Gierning publice at angribe Catecheternes Lærdom, søgte nogen Revance, for ingen af de Personer, som jeg allerunderdanigst foreslog for Deris Kongl. Mayt.

blev udvalgte, da som dette Crimen allene concerneres mit Hiertes Tanker, saa vidner jeg for Guds allerhelligste Ansigt, som kiender Hierterne, at saasandt jeg vil møde Deres Kongl. Mayst. med Glæde og en god Samvittighed for vor Herres Jesu Christi Domstol, saa har denne min Gierning ikke havt denne eller nogen kiødelig Afsigt, thi ved Guds Aandslys kiender jeg vel, hvor stor Misgierning der laae i denne Synd, endog den var forborgen i Hiertet og skiult for Menneskerne, saa dog en herskende Synd i Hiertet og fordømmelig for Gud, dersom jeg af Begierlighed til egen Revance giorde Opror udi Guds Kirke, uden Aarsag afvender Menneskene fra Evangelii Sandhed, sætter mig imod min allernaadigste Konge, som har annammet den høieste Magt af Gud at regiere tvende Arveriger og Lande, og det udi saadan Sag, som ikke kunde krænke Guds Ære, hvilket denne Sag var, thi det var ligemeget hvo der var Catechetes, naar Personen ikkun var duelig og beqvem dertil; thi Catechetes kan og selv være Vidne dertil, dersom de ikke vil lyve imod Sandhed, at jeg dem tilsagde strax i al Kierlighed at annamme, med Raad og Daad assistere udi Deres Embede, naar de oprigteligen og udi Lærdommens Reenhed vil giøre det for Gud; saa overlader jeg da denne

min Sag udi min kiære Frelsers og min allernaadigste Konges Haand til min Herre og Frelser; Jesus, udi hvis Navn og ved hvis Aand jeg med Frimodighed har talet, er nu min eneste Tilflugt, han er mit Forsvar, er det hans alvise Raad og Villie, at jeg skal lide for denne Sag, saa er jeg ved hans Aand og rede bon dertil, men i allerdybeste Underdanighed beder min allernaadigste Konge, at han under den Høiestes Paakaldelse om hans Aands Oplysning, vil overveie denne Sag, som ikke angaaer min ringe Person, hvilket det ikkun ligger lidet Magt paa, enten jeg bliver staaende eller fældet, naar jeg ikke bliver fældet for vor Herres Jesu Christi Domstol, men Sagen angaaer den christelige Troes Lærdom og den Guds aabenbarede Villie, efter hvilket Menneskerne skal blive salig. — Saa Sagen derfor concernerer Deres Kongl. Mayst. egen og Deres Undersaatters Salighed. Derfor saa betydelig som Sagen er, saa inderlig beder jeg, og vil bede for min allernaadigste Konge og Herre, at den barmhiertige Gud for Christi Blod og hans dyrekiøbte Menigheds Skyld, vil ved sin gode Hellig Aand oplyse Deres Kongl. Mayst. til at kiende Sandheden, og paa Guds aabenbarede Ord, som er den eneste Prøvesteen, hvorpaa alle Sandheder

skal prøves, nøie prøve den, og lade den prøve, men af Dem, som med Guds aabenbarede Ord kan bevise, hvad de stadfæster, thi det er en grov Løgn som høres udi mange Munde udi disse Tider, som sige vi har Aanden, eller Aanden imod Bogstaven er ikke imod Aanden eller Aanden imod Bogstaven; men Aanden er, at Aanden er Sandhed.

Denne med Guds Velsignelse til Deres Kongl. Mayst. langvarige Regiment, og det Kongl. Huuses bestandige Flor og Velstand, ønsker og tilbeder stedse udi Bønnen.

Deres Kongl. Maysts.

allerunderdanigste

Undersaat

Hans Mossin.

Kjøbenhavn

den 15de August 1737.

Dom.

Udi den Sag imellem Magister Hans Mossin paa den ene og Catecheterne Andreas Balslev og Hendrik Reehling paa den anden Side, udi begge Poster, saavel Factum, som Lærdommen angaaende.

Magister Mossin har ei fragaaen, men alletider selv tilstaaet, at han den 4de August 1737, som var den 7de Søndag efter Trinitatis, offentlig paa Prædikestolen til Hoimæsse udi St. Nicolai Menigheds Paahør, har erklæret de ved samme Menighed forordnede tvende Catecheter, Andreas Balslev og Hendrich Reehling for falske Lærere, og deres Lærdom, som de Menigheden i hans Paahør udi 4 Prædikener havde forebragen, for en falsk og diævelsk Lærdom; og derved aabenbar formastelig handlet imod Lovens 2den Bogs 4de Capit. 9. Artik., samt Ritualen Pag. 22, som forbyder al Skielden og Forhaanelse, samt at røre nogen ved Navn paa Prædikestolen, samt Lovens 2den Bogs 9de Capit. 8de Artik. og Christi egen Befaling Math. 18, som byder Lærere alletider at bruge privat Erindring, og de foreskrevne Gradus admonitionis førend der om nogen Brøst maa tales til Menigheden, og endelig imod den Kgl. Decision af 16de Decbr. 1734, som i disse Poster igientager og skærper Loven, og ham selv især til allerunderdanigst Efterlevelse var forelagt, hvorved han har handlet imod sin ved sit Kalds Tiltrædelse aflagde allerunderdanigst Troskabs og Lydigheds Ord, og tilsidesat den enhver retsindig Præst paaliggende Pligt, fremfor andre at foregaae sin Menighed med et sandt

Lydigheds Exempel, ligesom han og imod Lovens Lydende i 2den Bogs, 17 Capit 22 Artic og sin for Bisskoppen aflagde Eed, istæden for at ære sin foresatte Bisskop, og at raaføre sig med ham udi saadan betydelig og saa mange tusinde Siæles Opbyggelse eller Forargelse angaaende een Sag har gaaet Ham, af Tillid til sig Selv forbi, eluderet Bisskoppens Ham givne Ordre at sende Ham sin Erklæring over Sagen, til en vis ham forelagt Tid, med ugrundende Udflugter, sat Tvivl i Bisskoppens Forsikring om Hans Kongl. Mayts. til Bisskoppen ergangne Befalings enten Sandhed eller Indhold; Og endelig ei vildet betroe sin Erklæring i Bisskoppens Hænder, som dog baade de Geistligheden meddeelte allernaadigste Privilegier, og Hans Mayts Befaling til Bisskoppen, medfører, men sendt dem directe til Hans Kongl. Mayt. ja end og undskyldt sig imod bedre Vidende med Mangel paa Tid at faae den færdig, da den virkelig vor færdig, og til Kongen overleveret. Hvilket alt er saameget mere stridigt imod den Lydighed, Han er Kongen, og den Subordination, Han er sin foresatte Provst og Bisskop skyldig, som han selv tilstaaer, at det ei er begaaet af nogen Overilelse eller Glemsomhed, med beraad Hu og foregaaende Overlæg som end, under Sagens Drift ei er nægtet og yder-

mere skiønnes at reise sig af en sig tillagen utilbørlig Myndighed, efterdi Han for Comissionen uden Undseelse har erklæret sig paa General Fiscals 1ste Spørgsmaal, at Han gierne med al Kierlighed ville have antaget Catecheterne, om Han havde fundet dem duelige og beqvemme til deres Embede, da det dog ei var ham befalet, eller hans Embede, at dømme over de Personer, som efter Kirkens almindelig Orden af Vedkommende vare prøvede og befundne dygtige til Embedet, og derpaa lovligen kaldede. Til det 9de Spørgsmaal, han derfor ikke havde anmeldt sin Klage over Catecheterne for sin foresatte Biskop eller Provsten, siden det var forgiæves at søge Hielp hos Menneskene; hvorved menneskelig Subordination bliver unyttig giort, kuldkast; og fornemmelig siden han til det 6te Spørgsmaal reent ud tilstaaer at have 3 Uger for den Prædiken, hvorover han nu er actioneret, offentlig forestillet Menigheden, handlet om Øvrighedens Magt i Kirke Sager og lært, at den maatte bruges alene til Opbyggelse men ikke til Nedbrydelse, og at den ikke bruges til Opbyggelse, naar de fritages fra aabenbare Skriftemaal, som ved offentlige Laster har forarget Menigheden. Hvilket noksom viiser, hvorlidet han i denne Post har erindret Sig sin aflagde Eed, Ritualens Forskrift Pag. 22 samt Lovens Lydende i 2de Bogs

4 Capit. 6te Art. Hvormed Disse Hans selv ravbige Principia aldeles strider. Ihvorvel Magister Mos, sin undskylder disse sine Forseelser, deels med sin Nidkierhed for Guds Ære og Menighedens Forvaring imod alle Siælefarer, deels med det ham af Gud og Kongen befalede geistlige Myndigheds Embede og Pligt samt hans derpaa aflagde dyre Eed, heller at udgyde sit Blod, end samtykke i falsk og fanatisk Lærdom, men samme efter Evne bestride, deels med ei at have erindret sig Lovens Ord og den Kgl. Decision 1734, da han mediterede paa sin Prædiken, deels med Tungens hastige Fald, og at han ei med fuld Forsæt haver næfnet Catecheterne paa Prædikestoelen, deels og fornemmelig paa hans foregivende Overbeviisning om Catecheternes farlige og falske Lære, saa kan dog ikke alle disse Udflugter forsvare hans utilbørlige Forhold i denne Sag, eller fritage ham fra den Lydighed og Pligt, som han efter Guds og Kongens Lov, samt sin aflagde Eed og Kirke Ritualen, var Kongen og al af Kongen ham foresatte Øvrighed skyldig, saasom een Evangelisk Præstes og Læreres sand Nidkierhed ikke strider imod en Undersaattes Pligt og Underdanighed; men bør, og med største Nytte kan gaae frem efter den i Loven foreskrevne Orden; den nu dog efter foregiv-

ne Glemsomhed og Tungens Overilelse, er baade uovereensstemmende med de andre af ham giorde Declaratione, helst hans første Erklæring til hans Kongl. Mayt: saa og utilstrækkelig at undskylde i saa grove Ting en saa gammel og forfaren Præst, der alle Tider og i alle Tilfælde bør erindre sig, hvad han er Gud, og hvad han er Kongen skyldig; og det endelig ingensteds enten i Guds eller Kongens Lov eller Ritualen er tilladt nogen Particulair Lærere af egen Myndighed at declarere, nogen anden Lærere og Medbroder i samme Kirke og Menighed for en falsk Lærere, førend hans Lære efter foregaaende ordentlig Undersøgning, er befunden og ved Dom kiendt at være falsk, indtil hvilken Tid, hans Eed forbinder ham og alle Lærere kierligen at omgaaes andre Lærere, saa at ingen sig over dem medrette kunde besvære. Hvad nu Magister Mossins, saavelsom de af ham beskyldte 2de Catecheters Lærdom angaar, som hans Kongl. Mayt: i Anledning af Magister Mossins imod disse sidste giorde Beskyldninger, og derpaa udi sin allerunderdanigste paafulgte Erklæring af 15 August 1737, paa sin egen som Catecheternes Lærdom, har allernaadigst befalet paa begge Sider nøie at undersøge og prøve, om enten Magister Mossins eller Catecheternes Menigheden foredragne Lærdom bør at eragtet være med Guds Ord

og vore Evangeliske symboliske Bøger enten ganske overeensstemmende eller tvert derimod stridende, eller og ikkun ufuldkommen og saaledes beskaffen, at den ved bedre og nærmere Forklaring kunde taales, da ihvorvel Magister Mossins Lærdom, som han den selv i sin allerunderdanigste Erklæring af 15 August 1737 har fremsat, eller og selv for Commissionen siden tilstaaet, vel behøver her og der en tydeligere og bedre Forklaring, saa skiønner dog Commissionen ikke, at den strider imod Guds Ord, og vor Kirkes symboliske Bøger, men ved kierlig Fortolkning vel kan forstaaes i en dermed overeensstemmende Mening. Hvad Catecheternes Andreas Balslevs og Hendrich Reehlings Lærdom angaaer, saaledes som de den i deres for Commissionen skriftlig producerede 4re første Løverdags Prædikener, hvilke Magister Mossin paa nye har bunden sig til, og angrebet, have foredraget, og i deres Besvarelsesskrifter imod Magister Mossins imod dem indgivne skrivtlige første og sidste Beskyldnings Indlægge videre forestillet og forklaret, da kan Commissionen efter nøie Overlæg og begge Parters Forebringende, ligeledes ikke finde, at samme i nogen Maade strider imod Guds hellige Ord, vor Kirkes symboliske Bøger, men vel at den ved en kierlig og

retsindig Fortolkning kan og bør forstaaes i en dermed overeensstemmende Mening.

Efter saadan Sagens Beskaffenhed kiendes hermed for Ret.

1) At de af Magister Mossin for falsk og diævels Lærdom beskyldte 2 Catecheters Andreas Balslev og Hendrich Reehling, bør for saadanne imod dem giorte saa grove som ubeføiede og ugrundede Beskyldninger aldeles frisindes, og samme ei komme dem til ringeste Præjudice og Forkleinelse paa deres gode Navn og Rygte, ei heller til nogen Hinder i det dem allernaadigst anbetroede Embede, men være som ugiort, utalt, og uskreven i alle Maader.

Men

2) Mag. Hans Mossin bør for sit i denne Sag brugte uforsvarlige og høist forargelige Forhold efter Lovens 1ste Bogs 1ste Capit. 5te og 6te Artic., 2 Bogs 17 Cap. 2 Art., og den Kongl. Decision af 16de December 1734, have sit Kald forbrudt, og desuden betale ad pios usus 350 Rdlr.

3) Saa bør og til muligste Oprettelse og Forbedring for den store ved saadan Magister Mossins uforsvarlige Adfærd, ei alene i Nicolai Meenig-

hed, men for den ganske evangeliske Kirke givne Forargelse, samt Catecheternes Uskyldighed og Lærdoms Reenhed, Menigheden offentlig, naar Successor i Kaldet introduceres, denne Magister Mossins begangne Forseelse, efter denne Doms Indhold tydelig og med Eftertryk forestilles. Processens Omkostning betaler Magister Hans Mossin til General-Fiskalen med 150 Rdr.

Kiøbenhavn den 31 Martiy 1738.

J. L. v. Holstein. N. Dorph.
Christian L. Leth. Mathias Hvid.

C6tus.

Vor Gunst tilforn. Eftersom vi den 22 og 23 Aug. nestafvigt, allernaadigst har befalet Eder tilligemed nu afgangne Biskop D. Christen Worm at undersøge Magister Hans Mossin, Sognepræst til St. Nicolai Kirke i vor kongelige Residencestad Kiøbenhavn, hans Forhold i det han den 7 Søndag post Trinitatem til Hoimæsse paa Prædikestolen, offentlig skal have udraabt og erklæret de 2 ved bemeldte Kirke og Menighed forordnede Catcheter for falske Lærere med videre samme Befalings Indhold; og som I da derpaa allerunderdanigst haver efterlevet vores allernaadigste Villie, med at hver for sig haver tilsendt os eders skriftlige vota forseglet, og vi saa

videre allernaadigst befalede Eder lovligen at kiende og dømme udi forberørte Sag imellem vedkommende Parter, og samme Ders Dom, førend den vorder afsagt, os til videre allernaadigst Resolution og Godtbefindende at tilsende, som da og af Eder allerunderdanigst er efterkommet; saa give vi Eder derpaa tilkiende, at vi samme Eders udi forbemeldte Sag os tilsendte Dom og Kiendelse udi alle Poster hermed allernaadigst har confirmeret, og er vor allernaadigste Villie og Befaling, at I den saaledes for vedkommende Parter behørigen haver at publicere, hvorved det og skal have sit Forblivende. Hermed skeer vor Villie, befalendes Eder Gud. Skrevne paa vort Slot Friderichsberg d. 2den April 1738.

Under vor Kongl. Haand og Zignet
Christian R.
(L. S.)

J. L. v. Holstein.

Epigrammer.

(Af Martialis:)

Trøsten.

Mindes jeg, Ælia, ret, da fire Tænder du havde;
Een Hoste løsned de to, atter en Hoste de to;

Nu kan du hoste tryg fra Morgnen til Aftenen
hver Dag —
Hoster du tredie Gang, løsner det dog' ingen
Tand.

Smag.

Ei jeg dig elsker, Sabid — hvorfor? kan jeg ikke
dig sige.
Dette kun sige jeg kan: ei jeg dig elsker, Sabid!

Ejendomsret.

Min, Fidentin, er Bogen vel, som af dig reciteres!
Men, reciterer du slet, vorder den din, Fidentin!

Dødsfrygt.

Flygtende for sin Fiende dræbte sig Fannius selv!
— her
Spør jeg: er Galskab det ei, døe for at slippe
for Død?

Forskjellen.

Thais sorte har, men Lekania snehvide Tænder —
Aarsagen? — Denne har kjøbt sine, men egne
har hiin!

Paastand.

Fabius efterlod udi Arv Labien, hvad han eied, —
Dog paastaaer Labien, at han har Mere for-
tjent.

Aarsagen.

Hvorfor jeg ikke dig sender, Pontilian, mine Værker?
At du ei, Pontilian, sende skal dine igjen.

Næringsveien.

Nylig Diaulus var Læge, men nu er Graver han bleven;
Hvad han, som Læge har gjort, gjør han som Graver endnu.

Bønnen.

Jeg mine Digte vil læse dig for, du beder. Jeg vil ei.
Celer! du høre vil ei, selv vil du mig læse for!

Sørgerinden.

Gellia sørger ei over sin Fader, naar hun er alene, —
Naar hun alene ei er, rinder den fremtvungne Graad.
Gellia!, den ikke sørger, der attraaer Roes for sin Fromhed,
Virkelig sørger kun den, der uden Vidner har Sorg.

Æren.

Sextus, jeg vilde dig elske, dog, Sextus, du ikkun
vil — æres!
Vel vær da æret, men aldrig og elsket du
bliver!

M. N. Schmidth.

Indledningen til Cicero de republica.

(De 34 Sider, der i Begyndelsen af det ved A. Majo udgivne Manuskript fattes, have indeholdt Ciceros Forerindring i hans eget Navn, hvor han især sees at have bestridt den Indvending, at en viis Mand ikke befattede sig med Statens Anliggender, med mindre han var udtrykkelig nødsaget dertil; han har uden tvivl anført adskillige Exempler paa Mænd, der, naar de have været saaledes sindede, ikke havde viist Fædrelandet de udmærkede Tjenester, hvorfor de ere i evig Adminbelse, ikke befriet det fra fjendtligt Overfald; og bliver nu ved:)

---

1. "Heller ikke havde C. Duilius, Aulus Atilius, L. Metellus frelst det fra Carthagos Skræk; ikke de tvende Scipioner med deres Blod slukket

den anden puniske Krigs udbrydende Brand; heller da den opblussede med større Vælde, havde ei enten Qvintus Maximus svækket, eller M. Marcellus kuet den, eller P. Africanus bortrevet den fra denne Stads Porte, og drevet den inden Fiendernes Mure. Men M. Cato, en ubekiendt og uadelbaaren Mand, der nu ligesom et Monster drager os alle, der have samme Formaal, til Flid og Dyd, havde det sikkerlig staaet frit i Fred at forlyste sig i Tusculum, et sundt og nærliggende Sted. Men denne Daare, som hine mene, vilde, da ingen Nødvendighed tvang ham, heller til sin høie Alder omtumles i disse Bølger og Storme, end i hiin Rolighed og Mag føre det behageligste Liv. Jeg forbigaaer utallige Mænd, der hver for sig have været denne Stat til Frelse; og dem, som ere ikke fierne fra denne Olds Minde, undlader jeg at omtale, paa det ikke nogen skal klage, at enten han eller nogen af hans er forbigaaet. Dette ene siger jeg som afgiort, at en saadan Trang til Dyd, og saa stor en Kiærlighed til at forsvare Almeenvellet, af Naturen er givet det menneskelige Kiøn, at dens Kraft maa overvinde al Vellystens og Magsomhedens Tillokkelser.

2. Heller ikke er det nok, at have Dyd, som en Kunst, med mindre man og anvender den. Hvor-

vel Kunsten kan, om man endog ikke giør Brug deraf, dog besiddes ved selve Kundskaben deri; men Dyden er aldeles i dens Brug; men dens største Brug er Statens Bestyrelse, og Udførelsen af de selvsamme Ting, som hine i Krogene udbasune, i selve Gierningen, ikke i Tale. Thi intet siges af Philosopher, som retteligen og retsindigen siges, der jo er frembragt og stadfæstet af dem, der have sat Borgersamfundene Love. Thi hvorfra er Gudsfrygt? eller fra hvem er Religion? hvorfra enten Folkeret eller den saakaldte borgerlige? hvorfra Retfærd, Trofasthed, Billighed? hvorfra Blufærdighed, Afholdenhed, Sky for det nedrige, Tragten efter Roes og Hæderlighed? hvorfra Kiækhed i Møie og Farer; umægtelig fra dem, der af dette, som ved Underviisning er bildet, heve bekræftet noget ved Sæder, hiemlet andet ved Love. Ja det siges endog, at Xenocrates, en særdeles beramt Philosoph, da han blev spurgt, hvad hans Disciple vandt, gav til Svar: at de frivillig giøre det, hvad de ved Lovene bleve tvungne til at giøre. Altsaa er den Borger, som ved Regiering og Lovenes Straf nøder alle at giøre, hvad Philosopherne ved deres Tale neppe kan overtale nogle Faa til, at foretrække endog for disse selvsamme Lærere, som afhandle disse Æmner. Thi hvilken Tale af disse kan være

saa udsøgt, at den er at foredrage for en velordnet Stat, Almeenvæl, og Sæder? Og ligesom jeg holder for, at store og herskende Stæder, som Ennius kalder dem, ere at foredrage for Smaaflækker og Borge, saaledes anseer jeg dem, som ved Raad og Myndighed forestaae hine Stæder, langt i selve Viisdom at foretrække for dem, der aldeles ingen Deel tage i offentlige Anliggender. Og siden vi især henrives til at forøge Menneskeslægtens Velvære, og at søge ved vore Raad og Bestræbelser at giøre det menneskelige Liv tryggere og overflødigere, og ved Naturens egne Braadde ægges til denne Lyst, lader os da holde fast ved det Løb, som stedse var alle de Yppersteś; og ikke høre efter de Losner, der blæse til Tilbagetrækning, for endog at kalde tilbage, hvo alt er rykket frem.

3. Mod disse saa sikkre og saa i Dine faldende Grunde, modsætte de, der tale derimod, først al den Møie, man maa udholde ved at forsvare Almeenvellet; sandelig en ubetydelig Hindring for den aarvaagne og stræbsomme, og som man ikke blot bør foragte i saa store Ting, men endog i middelmaadige Bestræbelser, Forretninger, ja endog Anliggender. Hertil føier man Livsfarer, og en skammelig Dødsfrygt for disse modsætter kiække Mænd, der pleie at ansee det for ynkeligere, at de fortæres

af Natur og af Ælde, end at der gives dem en Tid, da de helst for Fædrelandet kan give det Liv, der dog skulde gives Naturen tilbage. Men især ansee de dem selv for ordrige og veltalende, naar de samle de meest beromte Mænds Gienvordigheder, og de Fornrettelser, dem af utaknemmelige Borgere ere tilfoiede. Herhen hore da baade hine Exempler fra Grækerne, Miltiades, Persernes Overvinder og Undertvinger, der, inden endnu de Saar vare lægte, som han i den hæderfulde Seier havde faaet forfra, i Borgernes Lænker hengav det Liv, han havde reddet fra Fiendernes Vaaben; og Themistocles, forjaget og bortskræmmet fra det Fædreland, han havde befriet, og der ikke tog Tilflugt til Grækernes Havne som han havde frelst, men til Havbugterne i Barbariet, som han havde ængstet. Heller ikke fattes Exempler paa Athenienfernes Letsind og Grusomhed mod deres ypperste Borgere, hvilke opkom, og hyppig gientoges hos dem, men siges ogsaa at have udbredt sig over vor hoiansee lige Stad. Thi enten omtaler man Camilli Landlysning, eller Fornærmelsen mod Ahala, eller Avindskioldet mod Nasica, eller Lænas's Fordrivelse, eller Opimii Fordømmelse, eller Metelli Landflygtighed, eller C. Marii hoist beedske Mishandling, de Ypperstes Drab, eller de mange

Ulykker, som fulgte kort efter. Heller ikke lade de mig være unævnt. Og jeg kan tænke, forbi de troe, at de ved vort Raad og vor Fare bevaredes i deres Levnet og Mag, klage de endog haardere og kiærligere for os? (to Sider, hvorpaa denne Materie synes at være fortsat, fattes; han bliver nu ved:) "Da jeg, ved at fratræde Consulatet, i det romerske Folks Forsamling havde aflagt den Eed, som Folket gientog, at Republiken var frelst, opveiedes mig let al Bekymring og Besvær af mine Forurettelser. Hvorvidt mine Gienvordigheder have været mere ærefulde end byrdefulde, og ikke medført mig saamegen Besværlighed som Hæder; og har jeg havt større Glæde af de retskafnes Længsel, end Smerte af de ildesindedes Fryd. Men om det, som sagt, var faldet anderledes ud, hvor havde jeg kunnet klage? da intet var hændet uforvarende, eller haardere, end jeg for mine saa store Bedrifter havde ventet. Thi jeg havde været den, der da det stod til mig, enten at nyde endnu større Frugter, end de øvrige, af at leve i Mag, formedelst den forskiellige Sødhed af de Studier, jeg fra min Barndom havde levet for, eller hvis der skulde træffe Alle noget ubehageligere, ikke at faae nogen særdeles Part i Ulykken, men lige med de øvrige, ikke har taget i Betænkning, at stille mig

selv de haardeste Uvæir og næsten selve Strømmene imøde, for at frelse mine Medborgere, og ved mine egne Farer erhverve de øvrige almeen Ro. Thi ikke har Fædrelandet avlet eller opdraget os paa de Vilkaar, at det ikke skulde vente sig nogen Næring af os; og blot selv fremme vor Tarv, og give vort Mag en sikkert Tilflugt, og et roligt Hvilested, men at det skulde tage bedste og største Parten af vort Sind, vor Aand, og vort Raad i Pant til sit Gavn, og til vort eget personlige Brug eftergive os saameget deraf, som der fra det kunde være tilovers.

5. Og nu de Udflugter, de tage dem til Undskyldning, at de desletter kunne nyde deres Mag, de ere ustridig mindst at høre; naar de sige, at til Statsstyrelsen træde for det meste Mennesker, der inten godt ere værd, som det er uhæderligt at lignes med, men elendigt og farligt at stride mod, især naar Mængden er i Oprør. At det derfor hverken var for en viis Mand, at modtage Toilen, da han ikke kan kue Almuens afsindige og uregierlige Anfald, eller for en ædelsindet Mand, stridende med urene og vilde Modstandere enten at lide Forhaanelsers Slag, eller vente Forurettelser, som en viis Mand ikke burde taale; eet som der for retskafne, kiække og høi-

modige Mænd var nogen retfærdigere Aarsag at tiltræde Statsstyrelsen, end at de ikke skulle være de ildesindede undergivne, eller tillade, at disse sønderslide Staten, naar de ikke selv kunde hielpe den, om de og ville.

6. Men hvo kan da vel bifalde den Undtagelse, at de sige: en viis Mand vil ikke paatage sig nogen Deel Almeenbestyrelsen, uden hvad Tid og Nødvendighed tvinge ham til? som om der kan indtræffe nogen større Nødvendighed for nogen, end den, der indtraf for os! og hvad havde jeg i den kunnet udrette, hvis jeg ikke havde været Consul? men hvor kunde jeg været Consul, dersom jeg ikke havde fulgt den Bane igiennem Livet, hvorved jeg, som kun var ridderbaaren, kunde opnaae den høieste Hæderpost. Det staaer da ikke i eens Magt, paa Timen, eller naar man vil, at være Staten til Bistand, omendskiøndt den trykkes af Farer, medmindre man staaer paa den Plads, hvor det er den tilladt at giøre det. Og høist forunderligt synes mig dette i lærde Mænds Tale, at de samme, der sige, de kunne ikke styre, naar Havet er roligt, da de hverken have lært det, eller nogensinde bekymret dem om at forstaae det, tillige erklære, at de ville træde til Roret, naar den største Søgang har reist sig. Thi de pleie offentlig at sige, og giøre

dem meget til af, at de aldrig nogen Tid endnu have lært noget af, eller underviist i de Maader, hvorpaa Staterne enten skulde ordnes eller bestiermes; og mene, at Kundskab i de Ting ikke skal indrømmes lærde og vise Mænd, men dem, der ere øvede i det Fag. Men hvor passer det sig da, at love Staten først deres Tieneste da, naar de af Nødvendighed tvinges dertil, da de ikke forstaae, hvad der er meget mere ligefrem, at styre Staten, naar ingen Nødvendighed er paafærde? Sandelig, om det og var saa, at den Vise med sin gode Villie ikke pleiede at nedlade sig til Statens Anliggender, men naar Tiderne tvang ham dertil, da først ikke undslog sig for denne Forretning, vilde jeg dog troe, at den Vise ingenlunde skulde forsømme denne Kundskab i borgerlige Anliggender, da han burde faae sig alt det i Beredskab, som han ikke kunde vide, om han engang kunde faae behov at bruge.

7. Dette har jeg udførligen omtalt paa den Grund, at jeg i disse Bøger havde foresat og paataget mig en Undersøgelse om Statsstyrelsen; og at den ikke skulde holdes til Unytte, burde jeg først bortrødde Tvivlsmaalet om at befatte sig med Statsanliggender. Men er der besnagtet de, der be-

væges ved Philosophernes Anseelse, da lad dem idet være opmærksomme, og høre dem, hvis Anseelse og Ære er overmaade stor hos de Lærdeste selv; og som, jeg troer, hvis endog nogle iblandt dem ikke have bestyret Staten selv, dog have beklædt noget Embede i Staten, da de have gransket og skrevet meget om Statsbestyrelsen. Men de syv, som Grækerne have givet Navn af de Vise, seer jeg, have næsten alle været inde i Statsanliggender. Og der er heller ingen Ting, hvori den menneskelige Fortieneste nærmer sig mere til Gudernes Forsyn, end ved enten at stifte nye Statssamfund, eller bevare dem, der alt ere stiftede.

8. Efterdi det da blev min Lod, baade i Statsbestyrelsen at have udrettet noget, der fortiente at ihukommes, og at opnaae nogen Færdighed i Fremstilling af Statsvidenskabens Grundsætninger, burde jeg baade paa Grund af min Erfaring og min Flid, som Lærer og Lærling, kunne afgive en Stemme; da mine Forgiængere enten vare fine Tænkere uden noget daadfuldt Liv, eller temmelig gode Forretningsmænd uden philosophisk Dannelse. Dog vil jeg ikke fremstille noget nyt af mig selv opfundet System, men bringe en Samtale i Erindring, der er holdt af de samtidig i vor Stat meest berømte og vise Mænd, hvilken flere Dage i Rad for dig og mig

blev fremsat af P. Rutilius Rufus i Smyrna; thi i den troer jeg ei, der er forbigaaet noget, der færdeles angaaer de første almene Grundsætninger.

9. Thi da P. Africanus (Minor) Pauli Søn i de latinske Ferier under Tuditani og Aqvilii Consulat havde besluttet at være paa sit Lyststed, og hans nøieste Venner havde sagt, de i de Dage vilde hyppigen besøge ham; kom paa selve Feriedagen tidlig om Morgenen først hans Søstersøn Q. Tubero til ham; Scipio modtog ham venlig, og saae ham gierne. Hvor kommer du saa tidlig, sagde han, Tubero; thi disse Ferier gav dig sandelig god Leilighed til at faae dine Studier frem for dig. Al min Tid staaer mig fri, svarte han, til mine Bøger; thi de have aldrig at bestille; men det er en meget stor Sag at træffe dig fri, især under denne Røre i Staten. Da sagde Scipio: fri har du fundet mig, men sandelig mere fri for Sysfel, end af Sind. Men du maa ogsaa, svarte Tubero, give Sindet Hvile; thi vi ere mange, der, efter som vi have foresat os, ere rede, at misbruge denne Frihed med dig." — "Det gior jeg gierne, for dog engang at erindres om videnskabelige Studier."

10. Vil du da ikke, Afrikanus, sagde Tubero, da du baade paa en Maade indbyder mig, og giver

Haab om din Deeltagelse, at vi først, inden de andre komme, skal undersøge, hvorledes det hænger sammen med den anden Soel, som der er meldt om i Senatet; thi det er ikke enten faa, eller utroværdige Personer, der sige, de have seet to Sole; saa man maa for undersøge Grunden, end kalde dens Troværdighed i Tvivl. Nu vilde jeg ønske, sagde Scipio, vi havde vor Panætius hos os, der pleier at undersøge som alt Andet saa og slige Himmelphænomener med megen Flid. Men jeg, Tubero, thi dig vil jeg sige reent ud, hvad jeg tænker, er i alle deslige Ting ikke alt for enig med vor gode Ven, der afgiør de Ting, som vi knap kan giøre os en Giøning om, saa bestemt, at det synes, han har dem for Øine, eller saa godt som i sine Hænder. Og des visere pleier jeg at ansee Socrates at være, der aldeles ikke bekymrede sig om Alt sligt, og sagde, at disse Undersøgelser Naturen angaaende, vare enten over menneskelig Forstand, eller ikke vedkom det menneskelige Liv." "Jeg veed ikke, svarte nu Tubero, hvorfor det saaledes er fortalt, at Socrates forkastede al saadan Undersøgelse, og blot pleiede at anstille Betragtninger angaaende Levnet og Sæder. Thi hvad paalideligere Forfatter kunne vi anføre om ham end Plato, i hvis Skrifter Socrates paa mange Steder taler saaledes, at endog, naar

han omhandler Sæder, Dyder, selv Statsbestyrelsen, stræber han dog efter Pythagoræ Maade at forbinde Tal og Geometrie, og Harmonie dermed. Det er, som du siger, svarte Scipio; men jeg formoder, du har hørt, Tubero, at Plato, efter at Socrates var død, drog først til Ægypten for at samle Kundskaber, siden til Italien og Sicilien, for tilgrunde at lære Pythagoræ Opfindelser, og havde været meget imod Timæus den Locrer, og faaet Philolai Commmentarier, og da til den Tid paa de Stæder Pythagoræ Navn var i Flor, hengav han sig baade til Pythagoræerne, og til de Studier. Da han nu elskede Socrates over alle, og vilde tillægge ham Alt, forbandt han den socratiske Klogt og hans Skarpsind i Talen med Pythagoræ Dunkelhed, og med hine mangehaande Kundskabers Vægt.

11. Som Scipio havde sagt dette, saae han pludselig L. Furius komme, hilste ham, tog ham meget venlig, og gav ham Plads paa Bænken hos sig. Og da tillige P. Rutilius kom, der er os en paalidelig Hiemmelsmand for Samtalen, hilste han og ham, og bad ham sidde hos Tubero. Da spurgte Furius: hvad have I fore? vor Mellemkomst har dog ikke afbrudt Eder nogen Samtale? Ingenlunde, svarede Afrikanus, thi du pleier selv omhyggelig at eftergranske Emner af det Slags, som nys Tubero begyndt

at spørge om; og vor Rutilius pleiede endog under selve Numantiæ Mure stundum at eftersøge saadant noget med mig. Hvad var der da? spurgte Philus. Med de to Sole, lød Svaret, hvorom jeg ønsker, Philus! at høre din Mening.

12. Som han saa talede, mældte en Træl, at Lælius kom til ham, og var alt gaaet hiemme fra. Nu tog Scipio sine Sko og sine Klæder, og gik ud af Værelset, og efter at have spadseret noget i Buegangen, hilste han paa Lælius, som kom, og dem, som kom med ham, Sp. Mummius, hvem han særdeles holdt af, og Lælii Svigersønner C. Fannius, og Qvintus Scævola, der alt vare qvæstoriske af Alder; og da han havde hilst paa dem alle, vendte han om i Buegangen, og fik Lælius i Midten; thi dette var i Venskab som en Rettighed imellem dem, at i Feldten Lælius hyldede Afrikanus, formedelst hans overordenlige Krigerhæder, som en Gud; og hiemme Scipio igien hædrede Lælius for hans Alders Skyld, som en Fader. Og da de nu, som de gik, havde talt kortelig sammen, og deres Komme været Scipio høist behageligt og kiært, bleve de enige at sætte dem paa det Sted i Engen, der var meest for Solen, thi det var om Vinteren; og som de vilde sætte dem, kom en meget forstandig Mand, og der var dem alle behage-

lig og Licær, M. Manilius, der paa det venskabeligste blev hilset af Scipio og de øvrige, og tog Sæde næst ved Lælius.

13. Da sagde Philus: jeg synes ikke, at fordi disse ere komne til, vi skulde søge os et andet Æmne at tale om; men vi skulde afhandle det nøiagtigere, og sige noget, der er værdt at høres af disse. Hvad havde I da fore, sagde Lælius, og hvad Samtale ere vi komne imellem? Scipio spurgte mig, sagde Philus, hvad jeg meente om det, at det sagdes for vist, der var seet to Sole? Siig mig, faldt Lælius ind, vide vi da tilgrunde alt, hvad vore Huse og Staten angaaer, siden vi spørge om, hvad der foregaaer paa Himlen? Mener du da, svarte hiin, at det ikke vedkommer vore Huse, at vide, hvad der foretages, og skeer i Huset, som ikke er det, Væggene indeslutte, men hele den Verden, som Guderne havde givet os til Hiemstavn, og til fælles Fædreland med dem, da især, naar vi da vide det, vi maa være uvidende om mange og store Ting. Men mig, hvad sandelig ogsaa er Tilfældet med Dig, Lælius, og ofte, der ere begierlige efter Viisdom, fornøier selve Tingenes Kundskab og Betragtning. Jeg har intet derimod, sagde Lælius, især siden vi holde Ferier. Men kunne vi faae noget derom at høre, eller komme vi for silde? Ph. Endnu er intet afhandlet; og

siden Æmnet er ubeskaaret, indrømmer jeg gierne dig, Lælius, Foredraget derom. L. Lad os heller høre dig, med mindre maaskee Manilius mener, at der først maa bilægges en Eiendomstvist mellem de to Sole: at de saaledes Himlen skulle eie, som hver af dem eiendes var. Bliver du ved, sagde nu Manilius, at drive Spot med den Videnskab, Lælius, hvori for det første jeg har min Styrke; og uden hvilken dernæst ingen kan vide, hvad der er hans eller en andens. Men siden om det; lad os nu høre Philus, som jeg nu seer at raadsporges om større Ting, end jeg eller P. Mucius.

14. Jeg skal intet nyt fremføre, sagde da Philus, eller der er udtænkt eller opfundet af mig; thi jeg erindrer, at P. Sulpicius Gallus, som, I vide, var en overmaade lærd Mand, da man sagde, at samme Syn var seet, og han var tilfældig hos M. Marcellus, der havde været Consul tillige med ham, befalede, at bringe en Himmelkugle, som Marcelli Farfader, da Syracus var erobret, havde taget fra denne rige og pragtfulde By, da han ikke havde hiembragt noget andet til sig af saa stort et Bytte; denne Himmelkugle, som jeg formedelst Archimedes Navnkundighed ofte havde hørt nævne, beundrede jeg ikke saameget Udseendet af, da den, som samme Archime-

des havde forfærdiget, og Marcellus hensat i Dydens Tempel, var smukkere, og i større Anseelse hos menige Mand. Men efter at Gallus begyndte med yderste Kyndighed at forklare dette Værks Indretning, fandt jeg, at den Sicilianer havde havt mere Vid, end den menneskelige Natur synes at tillade: Thi Gallus sagde, at hiin anden faste og fulde Himmelkugle var en gammel Opfindelse, og at den først var dreyet af Thales den Milesier, men siden beskrevet af Eudoxus, fra Cnidos, en Discipel af Plato, som han sagde, med de Himmellegemer, som vare derpaa; og hele dennes Pryd og Beskrivelse, taget af Eudoxus, havde mange Aar efter Aratus, ikke ved Kundskab i Astrologien, men ved poetisk Talent udført i Vers. Men dette Slags Himmelkugle, hvorpaa Solens og Maanens Bevægelser var, og de fem Stierners, der kaldes omvankende, og ligesom Irrstierner — Planeter — havde paa hin faste Himmelkugle ei ladet sig udføre. Og i den var Archimedes Opfindelse at beundre, da han havde udtænkt, hvorledes een Omdreining i de høist ulige Bevægelser bevarede de ulige og forskiællige Løb. Naar Gallus bevægede Kuglen, skede det, at Maanen fulgte Solen med ligesaa mange Omdreininger i den Luft, som Dage paa selve Himlen, hvorved baade paa Himlen blev samme Solens For-

mørkelse, og Maanen da traf paa det Maal, som var Jordens Skygge, naar Solen lige over for...

(Atter her en Defect, hvorunder denne Materie fortsættes, da Scipio, hvor Traaden er optaget, giver Gallus følgende Vidnesbyrd:

15... baade holdt jeg selv af Manden, og jeg vidste især, at min Fader Paulus havde agtet og elsket ham meget. Jeg mindes, at da jeg var overmaade ung, og min Fader stod som Consul i Macedonien, og vi vare i Leir, kom Krigshæren i Uro af Overtro og Frygt, da pludselig i en klar Nat, den skinnende og fulde Maane formørkedes. Da tog hiin, som var Legat hos os, omtrent Aaret før han blev valgt til Consul, ikke i Betænkning næste Dag offentlig i Leiren at erklære, at det intet Jertegn var, og at det baade da var skeet, og paa bestemte Tider stedse vilde skee, naar Solen var i en saadan Stilling, at den ikke kunde naae Maanen med sit Lys. Hvad siger du, sagde Tubero: kunde han lære næsten raa Mennesker dette, og torde han sige det for Ukyndige? (atter her en Rift, hvor Scipio maa have besvaret dette med Ja; thi han tilføier:)

Og hverken var dette nogen overmodig Bram, heller ikke var denne Tale upassende for en saa anseelig Mand; thi han udrettede noget stort, da han hos

disse forvirrede Mennesker fordrev den ugrundede Overtro og Skræk.

16. Og noget lignende siges ogsaa i den svare Krig, som Athenienser og Lacedæmonier med yderste Anspænding indbyrdes førte, Pericles, den Mand, der baade i Anseelse, Veltalenhed, og Klogskab var den ypperste i sin Stat, da Solen formørkedes, og der pludselig blev Mulm, og Atheniensernes Gemytter bleve betagne af overvættes Skræk, at have lært sine Medborgere, hvilket han selv havde fra Anaxagoras, hvis Tilhører han havde været: at det paa en bestemt Tid skeede, og uundgaaelig, naar hele Maanen havde sænket sig under Solens Kreds; og at derfor, skiøndt det ikke skeede hver Nymaane, kunde det dog ikke skee uden paa en vis *) Ny-Maane-Tid. Og da han havde lært dem dette ved sin Fremstilling og sine Beregninger, friede han Folket fra Frygt; thi det var da et nyt og ubekiændt Forhold, at Solen, naar Maanen var for, pleiede at formørkes, hvilket der siges, at Thales fra Milet først har opdaget. Men det var siden hel-

*) Intermenstruum tempus kaldes hos Varro de re rustica, 1 B., 37 Capitel, den Tid, da Maanen er os usynlig, Ny.

ker ikke vor Ennius ubekiendt, der skriver, Aar omtrent 350 efter Roms Bygning den femte Juni var Maanen for Solen, og Nat. Og i denne Sag er der saameget Regning og Kyndighed, at fra denne Dag af, som vi finde antegnet baade hos Ennius, og i de store Annaler, ere de foregaaende Formørkelser udregnede, lige til den, der var Nonæ Qvintilis (7 Julii) under Romilii Regiering; i hvilken Formørkelse Romilii Dyd siges at have optaget ham til Himlen, skiøndt han af Naturen var fød til et menneskeligt Endeligt.

(Atter en Rift; i samme maa Tubero have forekastet Afrikanus, at han her lod til at indrømme Videnskabelighed mere, end han nys syntes villig til, hvilket sees af følgende Overblevne af Afrikans Svar)

17... Hvad kan ydermere vel den ansee enten herligt i de menneskelige Ting, der har giennemskuet disse Gudernes Riger, eller langvarigt, der har kiændt, hvad evigt er, eller ærefuldt, der har seet, hvor liden Jorden er, først den hele, dernæst den Deel deraf, som Menneskene beboe; og paa hvor saare liden Deel deraf vi ere fæstede, aldeles ukiændte af saare mange Folkeslag, vi, som dog haabe, at vort Navn skal flyve og omvanke vidt og bredt

den, som hverken pleier at ansee eller kalde Jorde, og Bygninger og Qvæg, og en uhyre Vægt af Guld og Sølv for Goder, da disse Tings Frugt synes ham ubetydelig, deres Brug liden, deres Eiendom uvis, ofte endog de skiændigste Menneskers umaadelige Besiddelse. Hvor lykkelig er den at agte, hvem det ene staaer frit virkeligt at hiemle sig Alt, ikke efter Qviriters, men efter de Vises Ret, som sit; og det ikke efter borgerlig Afhændelse, men efter Naturens Almeenlov, der ikke tillader, at nogen Ting er Nogens, uden dens, som veed at behandle og bruge den; der regner vore Consulater og Statsembeder mellem de fornødne, ikke imellem de ønskelige Ting, og som man skal paatage sig for at forrette Tienesten, ikke attraae for Fordelens eller Ærens Skyld; der endelig, som Cato skriver, at min Bedstefader Afrikanus pleiede at sige, kan tillægge sig samme Roes: at han aldrig giorde mere, end naar han giorde Intet, aldrig var mindre ene, end naar han var ene. Thi hvo kan for Alvor troe, at Dionysius giorde mere, da han ved alle Bestræbelser berøvede sine Medborgere Friheden, end hans Medborger Archimedes, da han, imedens han intet havde at bestille, forfærdigede den Himmelkugle, som nys Talen var om. Og hvo

vil ansee dem for mere ene, der paa Torvet og i Sværmene ei har nogen, de lyste at tale med, end dem, der uden Vidner enten tale med dem selv, eller ligesom ere i et Samqvem af de lærdeste Mænd, da de forlyste dem ved disses Skrifter og Opfindelser? Men hvo kan ansee nogen for rigere, end den, hvem intet fattes, hvad Naturen attraaer, at sige, eller mægtigere, end den, der naaer alt, hvad han attraaer? lyksaligere end den, der er befriet fra al Sindsuro, eller lykkeligere end den, der eier hvad han, som de sige, kan bringe endog udaf Skibbrud med sig? Men hvad Befalingspost, hvad Øvrighedsembede, hvad Kongedom kan være ypperligere, end at ringeagte alt menneskeligt, og ansee det for langt under Viisdom, og aldrig have Andet i Hu, end hvad stedsevarende og guddommeligt er; end den, der er overbeviist, at de øvrige kaldes Mennesker, men kun de ere det, som ere polerede ved de Menneskeheden egne Videnskaber. Som da det af Plato, eller hvo ellers har sagt det, synes mig overmaade smukt, da Stormen havde forslaaet dem fra Dybet til ukiendte Lande, og en øde Strandbred, og de øvrige vare bange, fordi de ikke kiendte Stederne, siges han at have opdaget, at nogle geometriske Figurer vare afridsede i Sandet; og

saasnart han blev dem vaer, raabte han, de skulde være ved godt Mod, thi han saae Menneskespor, hvilket han nemlig ikke udlagde af den Agres Besaaening, han saae, men af Tegnene til Lærdom. Og derfor, Tubero, har stedse baade Lærdom og lærde Mænd og hine dine Studier behaget mig."

(Ogsaa af det næste — 18. Cap. som Lælius begynder med at sige, at han vel ikke vovede, at sige noget imod, hvad Scipio her havde sagt, eller saameget mod ham, Philus, og Manilius — fattes en Deel, hvis Aand man imidlertid kan skiønne af følgende Slutning).

I sammes fædrene Maneer var hiin vor Ven, der var værd at efterlignes af denne,

Den herlig forstandige Mand den vise Ælius Sextus

der var herlig forstandig og viis, og kaldtes af Ennius saa, ikke fordi han søgte de Ting, han ingensteds kunde finde, men fordi han svarede det, der hialp dem, der spurgde, baade fra Kummer og Uleilighed; og, der naar han tvistedes mod Galli Studier, altid havde de Vers i Munden af Achills Iphigenia:

Han giver Agt, hvad Stiernetydernes Tegn paa
Himmelen er, naar

Jupiters Geed, Scorpionen, eller andet Umælende opgaaer;
Hvad er for Foden, seer ingen; de Himlens Hiørner randsage.

Dog sagde den samme, thi jeg hørte ham meget og gierne, at Zethus hos Pacuvius var for fiendsk paa Lærdom; mere Behag fandt han i Neoptolemus hos Ennius, der sagde, han vilde philosophere, men kortelig; thi aldeles, behagede ham ikke. Men dersom Grækernes Studier saameget fornøie Eder, ere der andre, der ere friere, og udbrede dem videre, som man kan anvende enten til Nytte i Livet eller og til selve Statsforvaltningen. Med hine Vidskaber, saafremt de ellers have noget Værd, due til, lidet at skiærpe, og ligesom ægge Børnenes Hoveder, at de deslettere kunne lære det større.

19. Da sagde Tubero: jeg er ikke uenig med dig, Lælius, men jeg spørger, hvad du mener med det større. Lælius. Det skal jeg sandelig sige, og vil maaskee blive ringeagtet af dig, da du har spurgt Scipio om hine Himmelting; men jeg holder for, at man meget heller skal spørge om, hvad man seer for Øine. Hvad! en Sønnesøn af L. Paulus, med denne Farbroder, fød i den anseeligste Familie, og i denne saa berømte Stad, spørger mig om, hvorledes

der er seet to Sole, spørger ikke om, hvorfor der i een Republik er to Senater, og næsten nu tvende Folk! thi, som I see, Tiberii Grachi Død, og alt forhen, hele det Tribunats Fremfærd har deelt eet Folk i to Parter; men Scipios Misundere og Avindsmænd, at begynde fra P. Crassus, og Appius Claudius, holde ikke mindre efter disses Død den anden Deel af Senatet uenig fra os, med Metellus og P. Mucius til Formænd, og tillade ikke, at han, som ene kan, da de Forbundne og Latinerne ere i Uro, da Forbundene ere krænkede, de høist oprørske Tribuner daglig yppe noget Nyt, og de retskafne og velhavende ere forbløffede, hielper paa disse saa farlige Omstændigheder. Ville I derfor høre mig, Ynglinger! være da ikke bange for den anden Soel, thi enten kan den ikke være til, eller lad den ogsaa være, siden man har seet den, naar den blot ikke giør Fortred; eller vi vide ei noget af de Ting, eller om vi end vide aldrig saameget deraf, kunne vi dog hverken blive bedre eller lykkeligere ved den Kundskab; men at vi have eet Senat, og eet Folk, det baade kan skee, og det er os til stor Besvær, hvis det ikke skeer; og vi vide, at det ikke er saa, og vi see, hvis det udrettes, ville vi blive baade bedre og lykkeligere.

20. Da sagde Mucius: hvad mener du da, Lælius, vi have at lære, at vi kunne udrette det, du fordrer? L. De Kundskaber, som gjøre, at vi kunne være Staten til Nytte; thi dette mener jeg at være Viisdommens herligste Hverv, og det største Dyds Beviis eller Pligt. Derfor, at vi kan anvende disse Ferier til de Undersøgelser, der ere Staten gavnligst, lad os bede Scipio at forklare os, hvad han anseer for den bedste Statsforfatning. Derpaa vil vi undersøge andre Ting, og naar vi kiende disse, haaber jeg, vi ad samme Vei skal komme til disse Anliggender, og forklare de nu forestaaende Tings Sammenhæng.

Bilag til historisk Artikel.

---

a) Alg. Z. London d. 6. Juni. Daglig viser det sig mere og mere, hvor stor den Skade er, vort Ministerium har liidt ved Lord Londonderrys Død. Det ubegrændsede Herredom over Underhuset, det med ham i Spidsen saa længe øvede, er forbi, hvorvel de Aarsager, som giorde Agriculturisterne vanskelige, for Øieblikket ere forsvundne. Aarlig maa nu Ministeriet giøre sig et Studium af at for-

mindske Skatterne, som Marqvien endnu for tree Aar siden skildrede, som Landets Lykke; og Formindskelserne maa beløbe til Millioner, naar de blot skulle modtages med nogen Tak. Efter lang Modstand mod Criminallovenes Formildelse, maa Ministeriet nu selv tage Sagen ihænde, og regne sig sin Menneskelighed til Ære. Undersøgelsen af det dublinske Procesanliggende blev mod dets Villie paatvunget Underhuset, og ved nogle oraniske Vidners Gienstridighed, som det af Hensyn paa nogle af sine Medlemmer ikke torde bryde, blev Underhuset saa nedværdiget, som Oppositionen, der ønsker Reform, kunde ønske. Huset giorde nemlig Spørgsmaal, og Vidnerne, een især, brugte den Ed, de i den politiske Club havde aflagt, til Paaskud, og vilde ikke svare; og Huset, der kalder sig almægtigt, maatte finde sig i denne Vægring. Den aarlige Form med de catholske Anliggender har Oppositionen giort Ende paa, og det vil nu inden kort Tid komme saavidt, at Ministeriet maa erklære, om det vil begunstige, eller hindre Catholikernes Emancipation. Dette maa nødvendig føre til en Tvedragt imellem Lemmerne, da en Deel er for, en anden imod Sagen. Endelig kunde Ministerne forleden Aften kun tilveiebringe en Majoritet af sex Stemmer mod en Motion, der beskyldte en for-

nem Embedsmand, Lord Advokaten i Skotland, for Undertrykkelse og Uretfærdighed, hvilket i et Parlament, der tæller over 70 Statstienere, er det samme, som en fuldkommen Fordømmelse.

Man kunde herimod vel indvende, at Underhusets Modstand alt var begyndt under Lord Londonderry. Men man maa erindre, at dengang Modstanden kom af Landeiernes Nød, som Oppositionen vidste at føre sig til Nytte, heller maa man ikke kalde i Tvivl, at, dersom Lord L. havde havt Mod til, tiæk at gaae denne Modstand imøde, vilde han ved den store Indflydelse, han havde i Huset, nu, da hin Nød for det meste er forsvundet, have bragt Alt igien i det gamle Slid. Hr. Canning er ustridig en Mand af dybere Kundskaber, og større Veltalenhed, end hans Forgiænger; men han fattes den kolde Besindighed, og især den instinctactige Tact, maaskee og den Vægt, som kun Rang, eller overordentlige overvægtige Talenter give, for at styre en stor Forsamling.

Men hvad meest synes at svække Ministeriet, og hvad maaskee Lord Londonderry selv ikke havde kunnet hindre, er Tvedragten mellem dets egne Lemmer, der er opkommet over Crisen i Irland. Den derværende protestantiske Faction har aldeles erklæret sig

mod Regieringens priselige Hensigt at indføre en upartisk Lovgivning for Protestanter og Catholiker, og bortrødde Alt, hvad der kunne fremme Partiaanden.

Factionen vil hverken Fred eller Ret; den vil herske, og angreb derfor selve Kongens Stadholder paa Livet. Men Gierningsmændene maa ikke straffes, især Factionen ikke undertrykkes, sige Catholikfienderne, for ikke at skaffe Catholikerne nogen Triumph. Andre ere af forskiellig Mening, og denne Tvedragt om Partiaand og Retfærdighed har foraarsaget en Tvist imellem Cabinettets Medlemmer, der, skiøndt Politiken endnu holder det sammen, endog har yttret sig i offentligt Parlament. Sagen er imidlertid ikke til Ende; Vidneforhøret om Sheriffens Forhold i Dublin er vel sluttet; men der vil uden tvivl blive grundet Forslag derpaa, som paa ny maa drive Regieringen i Knibe. Især vil den blive nød til at vende de Forholdsregler, den har lovet at foreslaae mod de hemmelige Selskaber i Irland, mod Orangesamfundet i Særdeleshed, og det vil da vise sig, om den har Villie, ja endog kun Kraft til at giøre det.

I Irland synes overalt Tingene at blive dagslig værre; det rockske System har nylig udbredet sig

ligetil Grevskabet Dublin; en Mands Huus blev afbrændt af Insurgenterne, blot fordi han havde taget en Deel af sin Naboes Eiendom i Forpagtning. Alt dette skeede trods den betydelige Militairmagt, Landet er belagt med; trods det protestantiske Yeomanry, trods et overordenligt Politi, og trods de strænge Love, der ikke tillade nogen at gaae ud efter Klokken 9 om Aftenen, og der tilstæde en Forsamling af Fredsdommere, at landsforvise enhver. Hvorledes Opsyn og Strenghed kunde drives videre, er ikke at indsee, og dog have alle hidtil anvendte Midler at tilbagebringe eller vedligeholde Roligheden, intet frugtet. Hvor vil alt det hen tilsidst?

K. R.

b) Tidernes Tegn af Aviser.

Neckar 3. Paa Portene af Freiburg i Uechtlandet læste man nylig følgende Sørgeopslag: Den 4de denne døde den gienſidige Underviisning af Slagslod. Den Salige efterlader en trøstesløs Hustru og en Mængde uopdragne og uvorne Børn. Men der er allerede giort Enken et fordeelagtigt Giftermaals Tilbud, nemlig af den eensidige Un=

herviisning, der vil forskrive den Høibedrøvede det skiønne fede Jordegods Stupiditet til Morgengave. Da den Afdødes Efterladenskaber udgiøre et transmundant Fideicommis, og bestaae i Viisdom, Dyd, Fædrelandskiærlighed, altsaa i pecuniairunyttige Ting, bleve disse overladte den Afdødes nærmeste Frænde og troeste Ven *). P. Girard.

b) Eos indeholder følgende fra Bonn. Vor Høiskole vil endnu bestandig ikke ret komme sig af det i forrige Aar over den udgaaede Studentenverruf; og hidtil er det næsten kun Indlændinge, som studere her; men Bonnerne mene, det tabte de ikke ved, og det var dog meget besynderligt, at disse Herrer endelig paastod, deres Hunde skulde tage Deel i Collegierne, da de dog intet betalte derfor; Hunde vare vel meget lærvillige Dyr, men man havde dog endnu ikke havt noget Exempel, at nogen Hund havde hiulpet sin Herre igiennem, naar han ikke stod sig til Examen; ligesaalidt passede Tobaksrøg og Qvalm til Høresalene, da det kun tiente endnu mere at for-

*) Forstander for Primairskolen i Freiburg, en meget ærværdig Mand, der med sine fem agtværdige Medlærere tog deres Afskeed, da den indbyrdes Underviisning blev ophævet.

virre Tilhørernes til meget forvirrede Begreber, og Sporeklirret af de Ryttere uden Hest giorde desuden Larm nok. Br. 3.

c) Madrid d. 23. Juni. Et Decret fra Regentskabet bringer de inden 7 Martii 1820 gyldige Love om Boghandel og Presse i Erindring, og befaler, at uden foregaaende Tilladelse fra det dertil beskikkede Tribunal, ingen Bogtrykker maa trykke eller aftrykke andet end Visitkort, og ingen Boghandler sælge, eller i Spanien indføre en Bog uden speciel Tilladelse. Hvo derimod handler, straffes med en Pengemulct paa 200 Ducater, og Tabet af sin Næringsret, og i aggraverede Tilfælde endnu skarpere. Br. 3. No. 191.

d) Leipzig d. 30. Junii. Man er her i Middelpunkten af den tydske Boghandel meget spændt paa Forbundsdagens Afgiørelse angaaende Eftertrykning, da denne Afgiørelse vil være af uberegnelige Følger for den tydske Boghandel, alt efter som dens Udfald er saa eller saa. Et ugunstigt Forvarsel er Confiskationen af et Skrift, hvori de tydske Skribenters og Forlæggeres Rettigheder meget frimodig ere forsvarede mod Eftertrykkerne, nemlig: Skribentskab, Boghandel, og Eftertrykning,

retlig, sædelig og klogelig betragtet af Prof. Krug. Hvad der har foranlediget denne Confiskation, er ikke bekiændt. Man siger, saavel den østerrigske Regiering som Forbundsforsamlingen have i Anledning af hint Skrift ført Besværing hos den kgl. saxiske Regiering, og denne har seet sig foranlediget at lade Skriftet borttage — et Skridt, som sagtens ikke vil hielpe meget, da Skriftet næsten aldeles var opkiøbt, dengang Confiskationsrescriptet indløb. Formodenlig har det Sted i Skriftet, hvor der siges, at der i Tydskland fattes en høimodig Almeenaand, og en betrygget Retsstand, givet Hovedanstødet. Midlertid har Forf. vel ikke sagt dette i stræng Almeenhed, men blot med Hensyn paa den paagiældende Gienstand; da nemlig Eftertrykningen, skiøndt den alt ved 18de Artikel af Forbundsacten er forbuden, som retstridig, dog endnu af Financebetragtninger taales af nogle tydske Stater. Man maa imidlertid af Forbudet mod Prof. Krugs Skrift ikke slutte, at 18de Art. af Forbundsacten ikke vil komme i Udøvelse. Meget mere er at haabe, at ovennævnte Bebreidelse kraftigt vil giendrives ved selve Gierningen, nemlig ved almeent Forbud mod Eftertrykning fra Forbundsdagens Side.

B. J. No. 186.

e) Nürnb. Corr. Savoyen. I den liden kun af 1500 Siæle beboede By Evian, i Hertugdømmet Chablais, er nu et Bogtrykkeri, hvis Virksomhed er overordenlig stor. Det sysselsætter sig allene med at trykke visse Skrifter mod Religionstolerancen, gjensidig Underviisning, de constitutionelle Friheder, osv. Af dette Arsenal udgaae alle de Vaaben, hvormed visse Folk, nu i Schweiz, angribe Maadeholdets og Fornuftens Sindelag. Formedelst den gode Tendents i de fra Presserne i Evian udgaaende Skrifter, ere disse ogsaa fritagne fra alle Formaliteter ved den her tillands meget strænge Censur.

Br. Z. No. 183.

f) Der deutsche Beobachter er i Følge Forbundsdagens Beslutning af 30. Mai, hvorved den er supprimert, ophørt at gaae ud, og har under 13de selv anmældt sine Læsere dette. Istedet for det sædvanlige Exemplar, udgav Redactionen følgende: Efter en Forbundsdags Beslutning af 30. f. M. er der deutsche Beobachter supprimert, og denne Beslutning i Gaar sat i Udøvelse. De forhaandenværende Exemplarer ere lagte under Beslag, Hverken maa Bladets Udgivelse fortsættes, eller dets Redacteur S. H. Liesching inden fem Aar stædes

til Redaction af noget andet periodisk Tidsskrift med politisk Tendents. At takke vore Læsere for deres ærefulde Tillid er Alt, hvad endnu tilstædes os.

Redact. af d. d. B. Stutgard d. 13. Julii 1823.

B. Z.

g) Frankfurt d. 15. Julii. I det tydske Forbundsforsamlingsmøde af 3de Julii anmældte det würtembergske Gesandtskab Fuldbyrdelsen af den af Majoriteten tagne Beslutning, Suppressionen af deutsche Beobachter angaaende, og forbandt med denne Anmældelse nogle ved Forhandlingerne om denne Gienstand foranledigede Anmærkninger. Det k. Gesandtskab havde i Mødet af 30. Margiort den Indstilling, at Committeens Beretning i næste Møde maatte reproponeres og bringes til Protokoll, at den i Mellemtiden kunde undersøge, og overtyde sig, om og hvad Erklæring den mulig samtidig med hin Beretning torde holde sig forpligtet at give til Protokoll. Denne Indstilling blev ingen Hensyn taget paa. Herpaa gaaer efterstaaende Anmærkning: Havde i nærværende Tilfælde denne høie Forsamling bevilget Gesandtskabet en Frist til at affatte sin Erklæring, vilde den ved denne blevet bragt til Kundskab om, at der alt var foranstaltet adskillige Tiltaler mod Redacteur og Censor af der deutsche Beobachter, og at

den sidste endnu d. 30. Mai var formedelst Forsømmelse af de ham tildeelte Forskrifter, sat af den foresatte Autoritet i haard Straf, der lod vente, at han ikke oftere vilde lade en saadan Forseelse komme sig til Last. Vil det nu kunde siges, at Gesandtskabets Erklæring ingen Indflydelse kunde yttret paa denne høie Forsamlings Beslutning, da adskillige Medlemmer deraf, selv uden en saadan Erklæring, var af den Mening, at først hos den Regiering, der havde Opsigt med Censuren, den enskede Afhielpning var at søge, og Udfaldet af denne Indledning at oppebie. Naar endelig endnu er anført, at Virkningen og Værdien af den Forholdsregel, Forbundsforsamlingen skulde foranstalte, fornemlig beroede paa den Hurtighed, hvormed den blev taget; saa kan paa den ene Side med Hensyn til de oprørte Gemytters Beroligelse i Tydskland, hvor alle Folkestammer i de meest stormfulde Tider have givet og endnu daglig give unægtelige Beviser, paa den dem iboende Kiærlighed til Orden, Troskab, og besindig Bedømmelse, hvor ingensteds Spor af en farlig Røre ere synlige, en Opsættelse af faa Dage hverken ansees som afgiørende, heller det ikke paa den anden Side miskiændes, at den Overbeviisning, at en i en Forbundsstats indre Forvaltning, og dens tilhørendes Privatforhold indgribende

Forholdsregel, stedse kun af den høie Forsamling vil blive grebet, efter at alt det er prøvet, der kan tiene til at oplyse dens Dom, ikke mindre være egnet til, at vedligeholde Samdrægtighed og Tillid, og bidrage til Gemytternes Beroligelse.

I øvrigt har den kongelige Regiering stedse høiligst misbilliget den Retning, hvori nogle i Würtenberg udkomne Dagblade, navnlig der deutsche Beobachter ere streve, og giort sig Umage, for saavidt de kunde gaae over til Lovstridigheder, ved strænge Forskrifter til Censorerne, og gientagne Revselser af de forefaldne Forsømmelser af disse at forekomme dem. De mod dens høie Bundsforvandte overtagne Forpligtelser vil stedse være den hellige, dog bekiænder den aabenhiertig, at den ikke uden Undtagelse er istand til at erkiænde dens Maal i de Grundsætninger og Synsmaader, som Commissionsberetningen om Anvendelsen og Udtydningen af Forbundsdagsbeslutningen af 20. Sept. 1819 har fremstilt; at det i det mindste forekommer den tvivlsomt, om Tydsklands Tilstand, betrygget ved retfærdige og milde Regieringer, og den Erkiændelse, som disse finde hos et Folk, der midt iblandt de hæftigste udenfra givne Opæggelser, aldrig er veget fra Troskabs og Lydigheds Bane, fordrer Varigheden af Indskrænkninger, der

under væsentlig forskiellige Omstændigheder anordnedes, og som Pressen selv ikke er underlagt i de Lande, hvis indre Fred vi have mere end eengang seet forstyrret; at den fremdeles ikke er tiltraad Forbundsdags Beslutningen af 20. Sept. 1819, af egen Trang til de deri anordnede Forholdsregler, men af Agtelse for adskillige Regieringers Dom, der holdt disse fornødne for den almene Interesse. Ved Overgangen fra den hidtil i Kongeriget bestaaende fuldkomne Pressefrihed til Anvendelsen af hin Beslutning maatte den støde paa Vanskeligheder, som maaskee i andre Stater ikke fandt Sted, og der ikke var at overvinde i Øieblikket. Ledet af disse Betragtninger, har heller den würtenbergske Regiering aldrig værdiget noget eneste af de Angreb, offenlige Blade have tilladt og endnu tillade sig imod den, nogen mindste Opmærksomhed."

Den keis. kongl. præsiderende Gesandt yttrede paa den fra k. würt. Side til Protokoll givne Anmældelse, og Anmærkninger: "Som Anmældelse af den skeete Suppression af der deutsche Beobachter, og den derved fra k. w. Side skeete Fuldbyrdelse af Forbundsdags Beslutningen af 30. Mai d. A., kan denne Erklæring kun tiene den høiere Forbundsforsamling til beroligende Kundskab. En Belysning af de af Præsident og Forbundsforsam-

lingen i hint Møde brugte Forhold til Giendrivelse af den i Dag af d. k. w. Hr. Gesandt efter hans Allerhøieste Hofs Overdrag derimod opkastede Betænkning, anseer Præsidenten sig fritaget for, da hin Begivenhed ved de offenlige Protokoller er kommen til Publicitet, og paa Grund af den ligeledes bekiændte Forbundsdags Sysselordning alमindelig vil tilfredsstillende bedømmes, da fremdeles denne Betænkning ikke fra nogen anden Side deles, og da jo endelig dog selv, af den samme vedkommende wurt. Regiering, efter den nylig foredragne Anmældelse om dens Fuldbyrdelse, denne Beslutning er skeet den fuldkomneste Fyldestgiørelse. Tillige har, H. M. Keiseren og Kongen, min allernaadigste Herre, ladet saavel sin Repræsentants Adfærd i denne høie Forsamling, som og den ved Forbundslovene af 20. Sept. 1819 grundede Beslutning selv vederfares fuldkommen Ret; og behaget fra det tidligere tildeelte Overdrag, samtidig at lede den høie Forbundsforsamlings Opmærksomhed paa andre hidtil endnu tildeels i en ikke mindre farlig og opæggende Aand forfattede Tidsskrifter, navnlig Neckartidenden, Murhards Annaler, og de tydske Nationalkrønikke, for den Gang at entlebige mig i den Forudsætning, at den ene mod

deutscher Beobachter forbundslovlig affagte Kiændelse vil giøre Forfatterne ordenligere, og Censorerne forsigtigere. Med Fornøielse maatte derfor d. k. k. Gesandt nys fornemme den Erklæring, at d. k. w. Regiering selv, høilig misbilligende Retningen i nogle i det würtenbergiske udkommende Tidsskrifter, har sat sig til Formaal ved strænge Censurforskrifter at hæmme Pressens Misbrug, hvorved Trykkepressens tilkommende Udartning forbundsrigtiger forebygget. Dette i H. k. k. M Navn. Hvad de Forretningsordningens tilkommende Revision forbeholdne videre Anmærkninger af det kongl. Gesandtskab angaaer, torde vist nok den denne Revision overdragne Commission sysselsætte sig med, at tage disse saavelsom andre alt tidligere fra andre Sider indgangne Anmærkninger til den provisoriske Forretningsordnings tilkommende Forbedring i Overveielse.

H. Corr No. 116.

Paris d. 18. Julii. Ved en kongl. Ordonnance af 14. er Hertugen af Rochefoucauld — Liancour — afskediget fra sine Functioner, som Generalinspecteur for Kunsters og Haandteringers Conservatorium, Medlem af Almeenraadet for Fængslerne, af Almeenraadet for Manufacturer, af Land-

væsens Raadet, af Almeenraadet for Hospitierne i Paris, og Disedepartementets Almeenraad. Denne Afskedigelse er Følgen af nedenstaaende Brev, han under fierde Junii fra sit Landsted havde tilskrevet Politipræfecten. "M. H. Jeg modtager det Brev, De ved at oversende H. M. Forordning angaaende Specialraadet over Parises Fængsler, har behaget at beære mig med, her paa Landet. Længe ventede jeg Ophævelsen af et Raad, hvis Virksomhed og Aarvaagenhed maaskee hindrede Regieringens hemmelige Hensigter og vilkaarlige Fremfærd, som dette Raad, i Følge det Maal, det er stiftet til, pligtskyldig paa hver Maade maa modsætte sig. Den for mig øiensynlige Unyttighed af dette Phantom af et nyt Raad, foranlediger mig at bede Dem modtage min Dimission, og ikke mere regne mig blandt dets Medlemmer. Modtag osv.

Efter bemeldte Ordonnance modtog nu Hertugen følgende Skrivelse fra Indenrigsministeren.

Paris d. 15. Junii 1823.

Hr. Hertug. Jeg har den Ære at underrette Dem, at ved Ordonnancen af Saars Datum, grundet paa det Brev, De under den 4de har tilskrevet

Politipræfecten, Kongen har entlediget Dem fra Functionerne, som Generalinspecteur ved Kunsters og Haandværkers Conservatorium, Medlem af Fængslernes Almeenraad, Manufacturernes Almeenraad, Agerbrugsraadet, Generalraadet for Parises Fattighuse, og Generalraadet i Oise Departementet. Jeg er osv. Minister Indenrigs Statssecretair Corbieres.

Paa dette Brev gav Hertugen til ufortøvet Gjensvar:

Paris D. 16. Julii.

Til H. Ex. Indenrigsministren.

Hr. Greve! Jeg har faaet det Brev, De har gjort mig den Ære at tilskrive mig under Gaars Datum, og hvori De mælder mig, at ved en kgl. Ordonnance, hvis Duplicat ikke er hoslagt Deres Brev, H. M. har entlediget mig fra mine Functioner (osv.) og forløvet mig derfra.

Jeg veed ikke, hvorledes Functionerne som Præsident for Forplantning af Vaccinen, som jeg i Aaret 1800 har indført i Frankrig, have kunnet undgaae D. Ex. Velvillie, hvorom jeg da giør mig til Pligt at erindre. Jeg har den Ære osv.

Hertug af Rochefoucault.

(Efter en Tidendes Beretning oprettedes hin Ministerialforsømmelse ufortøvet i Korthed ved den hele Vaccinecommissions Ophævelse).

I Anledning af Ovenstaaende fortæller Bladet Constitutionel: "Hertugen af La Rochefoucauld Liancourt var en Fætter af den anden Rochefoucauld, der var Ven af Bailly, Malesherbes, og Klermont Tonnerre, Deeltager i deres Arbeider og deres ærefulde Død; han er Hoved for en af de ældste Familier i Frankrig. I Enden af sidste Aarhundrede hørte han til det lidet Antal af Store, der af Philosophien ikke blot giorde et Forstandsspil, en Hofmode, men troede ved Offere at burde virkeliggiøre de vise Synsmaader, de havde opfattet. I Notablernes Forsamling viste han sig i en ædel Minoritet, i hvis Spidse en høibyrdig Person (Greven af Provence, nu Ludvig den 18de) stod, og der først proclamerede det vigtige Hensyn, der skyldes den da saa foragtede tredie Stand."

Hædret ved Ludvig den sextendes Venskab, bekiendtgiorde han ham i Forveien de Meninger, han i Forsamlingerne vilde bekiende sig til, og denne philantropiske Konge, der var Turgots og Malesherbes Ven, billigede hans Grundsætninger, og den Maade, han yttrede dem paa. Siden saae man Hr. La Rochefoucauld ved Monniers og Lally Tollendals Side. Det var ham, der i den berygtede Nat den 14. Julii vækkede Ludvig den sextende, som hans Ministre førte

bag Lyset, og aabenbarede ham Farerne ved en upolitisk Modstand; han var Ophavsmanden til den saa rørende Forsoning, der om Morgenen d. 15de fandt Sted imellem Kongen og Forsamlingen, og hvoraf den offenlige Lykke vilde oprundet, naar ikke saamange Feil og Lidenskaber havde hindret det.

En ligesaa bestandig Ven af Thronen, som han havde været af de undertrykte Classer, forberedede han nogle Dage før 10de August en Plan i Normandiet for at frelse Kongen. Herre over anseelige Midler, da han havde forenet alle Rouens tro Borgere med sig, tilbød han Monarken et sikkert Fristed, og vilde opofre hele sin Formue til hans Frelse. Kun 100 Louisdorer aarlig Rente forbeholdt denne dydige Borger sig til sine Børn. Efter at han ikke havde kunnet trænge igiennem med sin saa ædle Plan hos de forskiellige Raadgivere, der omleirede den ulykkelige Ludvig den sextende, kom han personlig til Monarken, at tilbyde ham sit Liv og Alt, hvad der var i hans Magt. Kongen fattedes Penge, Hr. de Liancourt tilstillede ham 6000 Louisdorer, som han havde lagt hen til sig selv i Nødsfald, hvis han skulde blive tvunget at flygte af Riget. Lidenskabelig forfulgt fra tiende August af, flygtede han til Lon-

don, og begav sig derfra, efter at han havde været saa heldig at skaffe sig nogle Fonds, til Amerika.

Fremmed for de Intriguer, der dengang fyldte Europa, sysselsatte han sig der blot med at studere det vise Amerikas Institutioner, og fremfor Alt dets oeconomiske Forfatning, og i Haab om bedre Tider søgte han Mønstre for indvordes, og saa at sige huuslige Reformer, der ere uafhængige af enhver Regieringsform, og som det under enhver er tilladt at forsøge. Det er Hr. d. R. L., der i Europa giorde Fængslernes Indretning i Philadelphia bekiændt, og i det han med Jagttagerens og Skribentens klare Anskuelse forbandt den gode Borgers virksomme, og man kan sige, lidenskabelige Iver, søgte at naturalisere dem i Frankrig.

Han havde i Ludvig den sextende tabt mere end en Fyrste, han havde tabt en Ven; imidlertid havde han et Fædreland tilbage, og der vendte han hiem til, sadsnart Lovenes Herredøm var gienreist; men da det ikke var Æresyge, der kaldte ham hiem, vilde han ikke giøre den nykronede Cæsar den Fornøielse, endnu at faae eet berømt Navn til den store Liste af dem, han alt havde vundet. Ikke i Senatet tog da Hr. L. R. sit Sæde; han drog sig tilbage til Liancour.

Med Levningerne af sin Formue skabte han talrige Manufacturer, og gav den igienoplevende Vindskibelighed et mægtigt Fremstød. Man kan kalde ham den sande Skaber af Skolerne for Kunster og Haandværker i Frankrig; han havde oprettet en i Liancour paa sin Bekostning, der blev Spiren og Mønsteret til den; Regieringen siden stiftede i Compiegne, og hvorved den betiente sig af hans Iver, og hans Sagkyndighed. Regieringen fattedes undertiden Penge til at bestride dette Etablissements Omkostninger, Hr. de L. R. forstrakte det fornødne dertil af sin Formue, der overalt stedse af ham var helliget til at understøtte Ulykken og fremme det almene Bedste. — Han indførte Kokoppeindpodningen i Frankrig, han tog virksom Deel i Fattighusenes Bestyrelse, virkede paa det velbædigste i Fængselsraadet, og søgte frivillig og uden Betaling hver Virkekreds, hvori han ventede at virke det Gode. Hans Deeltagelse i alle sociale Forbedringer, der have hædret Aarhundredet, er saa bekiændt, at hans Navn *) er blevet alle civiliserede Nationer dyrebart.

Br. Z. No. 207.

K. R.

---

*) Ogsaa vort Fædreland har lært at kiende og hædre denne Ædling som Menneskehedens og Ulykkens Talsmand. Man see Minerva 1796, IV og 99 III. B. K. R.

Historien.

I forrige Hæfte berettedes den Beslutning, hvorved de spanske Cortes, da de gik fra Sevilla til Cadix, havde efter Gallianos Forslag nedsat et midlertidigt Regentskab og erklæret Kongen moralsk uskikket til Regieringen. Dette Skridt giorde naturligviis megen Opsigt, og der bebudedes vigtige Følger deraf; hvoriblandt man ikke uden Skin af Føie regnede, at den engelske Gesandt, Sir A. Court, var blevet tilbage i Sevilla — paa Grund af, at han var accrediteret hos en Konge, og ikke hos en Republik, som man vilde vide; ogsaa have senere franske Efterretninger ymtet om, at han skulde være beordret at gaae til Gibraltar. Mærkeligt er det imidlertid, at i den Correspondents med det madridske Regentskabs Affending Victor Saez, Canning, inden Parlamentet prorogeredes, forelagde begge Huse, den engelske Minister udtrykkelig erklærede, at han ikke kunde forelægge Kongen det fra Regentskabet ham tilskikkede Brev, da Kongen havde en Gesandt hos hans catholske Majestet, og altsaa ikke kunde modtage nogen saadan Meddelelse, det altsaa sendtes indsluttet tilbage;" og at denne Brevvexling er meddeelt Parlamentet, efter at Begivenhederne i Sevilla vare bekiendte i London.

En anden Bestyrkelse paa hine Bebudelser fandt man fremdeles deri, at General Morillo, som rigtig nok allerede fra den bekiændte syvende Julii var under Mistanke for at bære Kappen paa begge Skuldre, havde ved hine Begivenheder fundet sig foranlediget at erklære sig mod Cortes, og indlade sig i Underhandling med de franske, med hvilke han da og skal have forenet sig; kun ere Efterretningerne, som sædvanlig, stridige, hvorvidt hans Armee har fulgt ham eller ikke, i det nogle paastaae, han med 3000 Mand var stødt til General Bourke, andre derimod vilde vide, at han neppe havde havt tusinde Mand, der endda idelig formindskedes, og at den største Deel af hans Soldater var gaaet over til Quiroga, der var blevet i Spidsen for de constitutionelle, og med hvem senere Sir Robert Wilson, der i Utide var kommet til Portugal, just som Contrarevolutionen var udbrudt der, ved sin Tilbagekomst har forenet sig. At overalt Morillos Overgang ikke har været saa vigtig, i det mindste ikke saa afgiørende, som de franske og spanske Ultrablade i Begyndelsen udraabte den for, sees af de modsigende Beretninger, der om Begivenhederne i de Egne, hvor han stod, idelig indløbe.

Saaledes skulle efter adskillige til Engelland med engelske Skibe komne Efterretninger, de franske under Bourke — om Morillo tales aldeles ikke — have vendt dem mod Corunna — hvor Sir Robert Wilson kommanderede, da Quiroga, med en Deel af Tropperne var gaaet til Vigo — angrebet denne Stad, samt efter andre Beretninger den spanske Armee uden for Staden, med megen Hæftighed, men være med meget Tab slagne tilbage, hvorved imidlertid Sir R. Wilson var blevet let qvæstet, men hans Vaabenbroder Oberst Light dødelig saaret; andre engelske Efterretninger mælde, vistnok som Rygte, at de franske skulde være trængte ind i Corunna, hvorhos det imidlertid maa komme i Betragtning, at en telegraphisk Depeche fra Madrid af 21. i tør Korthed mælder, at General Bourke den femtende — den Dag, de engelske Skibe gik derfra — efter en meget levende Fægtning har — indsluttet (!) Corunna.

At General Sarsfield ganske ene er gaaet over til de franske, synes hverken at have giort fra eller til, og nævnes blot, fordi det i Ultrablade er anført som en vigtig Ting.

Det Indtryk, den Begivenhed iøvrigt bebudedes at ville giøre paa den hele spanske Nation, tegner ogsaa til at udeblive; deels fortælles naturligviis det

forefaldne i de constitutionelle Blade langt anderledes, og som afgaaet aldeles i Orden og Form, og uden erklæret Modsætning af Kongen, der og ved sin Ankomst til Cadix aldeles er indsat i alle sine forrige Rettigheder; deels synes det Fremfærd, Ultraerne tillade dem mod deres anderledes sindede Medborgere, intet mindre end skikket til at giøre Proselyter. Saaledes mælde Brevs fra Valladolid af 25. Juni, at 250 Individuer, anklagede for Liberalismus, ere fængslede i Collegiet det hellige Kors, og at talrige Hæftelser ligeledes have fundet Sted i Placentia, Avila, Segovia, og adskillige andre Communer i Gammelcastilien; saaledes skriver man fra Bajonne, at i Madrid, Saragossa, og alle af Fienden (?) besatte Stæder Denunciationerne optaarne dem, Fængslerne fyldes, og et stort Antal Privatboliger omskabes til Arresthuse; at Hadet mellem Constitutionelle og Rojalister (Ultraer?) stedse slaaer dybere Rødder, og Hævnens Aand daglig finder mere Næring til at forplante og forevige sig i Familierne, og at — saa stort end Spaniernes Nationalhad er mod de fremmede — vil de dog heller have fransk Besætning end provisoriske contrarevolutionaire Autoriteter. Selv Morillos erklærer i en af sine Proclamationer, at man tager Kongens Affættelse til Paa-

skud for at landlyse Alt, hvad der bærer Navn af liberalt, forfølger Personerne, confiskerer Eiendomme, og at Partiaanden skaaner hverken Hustruer, eller uskyldige Børn af dem, man vil opoffre. Ogsaa have Tidenderne af og til ymtet om Stemningen saavel i Sevilla som i Madrid, som meget betænkelig, og skal Hertugen af Angouleme selv have været nærved at falde en Guerilla i Hænderne paa et Spadseerridt.

Lægger man nu hertil, at en officiel Bekiendtgiørelse i den madridske Regentskabstidende udtrykkelig siger: at den værdige rojalistiske Krigshær under General Quesadas Commando maa vække Ynk hos hver Spanier, der elsker sin Konge, sit Fædreland, sine Medlojalister, og sine Befriere, da Troppeerne ere nøgne, og savne Alt, hvad der vilde sætte dem istand til at skride frem som hidtil i at giøre Landets Fiender til intet; "med tilføiet Forsikring, at Regieringen ikke har Midler til at bestride de nødvendige Udgifter, da den ikke ønsker at hiemsøge Indbyggerne med Undertrykkelser;" fremdeles at Regieringen i Madrid hverken skal have Penge, eller Midler at skaffe sig disse; at den øiensynlig er omgivet af Forrædere og upaalidelige Mennesker, da den klager over, at dens vigtigste Papirer bortstiæles; ydermere at den franske Regiering

maa blive feed af et evindeligt og evigvarende Forskud; samt at Kreigen, alle Ultrakunster uagtet, er ligesaalidet populair i Frankrig som i Spanien, og naturligviis ikke bliver det mere ved det store Antal Syge der hiemsendes fra Armeen, hvis Antal i et offenligt Blad er anslaaet til 10000 Mand, og der naturligviis ved den farlige Aarstids Komme vil forøges, især i et Land, hvor de, med hin Irlænder at tale, har stor Overflødighed paa alskens Mangel, og hvor Tilførslerne ere saa vanskelige, usikre, og bekostelige; endelig at mellem de franske Soldater selv skal begynde at yttre sig afgiort Uvillie til dette Togt; kan man dog vel med Føie, uagtet de franske Officielberetningers triumpherende Tone, yttre den Formodning, at der endnu torde være temmelig langt frem, og at der saa vilde være, om endog baade Corunna, Cadix og Barcellona var i de franskes Hænder.

Hertil kommer, at ikke blot den engelske Nation aabenlyst interesserer sig for de constitutionelle Spaniers Sag, og paa mange Maader understøtter den; men at Majoriteten af Ministeriet, med Canning i Spidsen, i det mindste ikke er sindet at giøre fælles Sag med Europas øvrige store Magter; i hvilken Henseende det for Tingenes Stilling i Europa vilde være af uberegnelige Følger, hvis det skulde lykkes

det anticatholske Ministerialparti, med Wellington og Kanzleren Lord Eldon i Spidsen at styrte Canning og Robinson, og danne her et nyt Ultracabinet, hvad imidlertid efter den i det engelske Underhuus mere og mere tiltagende ædle og liberale Aand neppe synes at befrygte.

Ogsaa i Frankrig ymter man fra Tid til Tid om en Forandring i Cabinettet, uden imidlertid at kunne enes, til hvad Side Vognen i saa Fald vil hælde; megen Opsigt har det i det foregaaende fortalte Fremfærd mod den almeenhædrede Hertug af Rochefoucauld Lianiourt, giort, ikke stort mindre, en tree fornemme Damer, der giorde store Huse i Paris, og hvoraf de to vare engelske, tilstillet Befaling at forlade Frankrig, saavelsom den Irettesættelse, Indenrigsministren tillod sig at give det franske Academie, fordi det havde sendt en Deputation hen at complimentere to af sine Medlemmer, da de kom ud af den Hæftelse, hvori de for Presseforseelser havde siddet. Med Utaalmodighed seer man de nye Valg til de Deputeredes Kammer, og dettes Samtræde imøde.

Den portugisiske Contrarevolution synes at have vundet en fuldkommen Seier, og venter man nu blot paa, hvorvidt Ultraerne agte at drive den; efter Sigende skal Portugal have tilbudet det madridske

Regentskab, og Prinds Miguel personlig Hertugen af Angouleme, sin Bistand mod de constitutionelle Spanier; ogsaa siges den portugisiske Regiering paa Tingenes nuværende Vending at bygge Forhaabninger om Gienforening med Brasilien, som, man dog formoder, adskillige betydelige Hindringer ville modsætte sig.

Som ovenstaaende alt er i Trykken, bringe de sidste Tidender Efterretninger, der synes at bestyrke dem der yttrede Formodninger. En — efter alt Udseende paasat — Ild havde lagt en Kirke i Aske, hvor Hertugen af Angouleme nys havde hørt Messe, og som var i Nærheden af hans Bolig; saavel ved Corunna, som Barcellona skulle de Constitutionelle have havt betydelige Fordele, de franske drage sig tilbage fra Cadix, ja — efter en meget bestemt Forsikring i det engelske Ultrablad the Courrier — være sindede, at drage dem tilbage bag Ebro, især af Misnøie med de spanske Ultraers Hævngiærrighed og Blodtørst. Ogsaa i Portugal siges Ilden at ulme under Asken, og Indisciplinen mellem Soldaterne have naaet en saadan Grad, at Rojalisterne offenlig skulle erklære, det var nødvendigt, at kalde en fremmed Armee til Hielp.

Den 8de Aug. 1823.

K. N.

Hesperus.

Fædrenelandet og Litteraturen

helliget.

Ottende Binds

sielte Hæfte.

Den onde Aands almindelige Navne, Maaden at mane Personen frem, og de Skikkelser, hvorunder den plejer at vise sig.

Vi har om den onde Aand isleng brugt de 3 Benævnelser: Satan, Djævel, Fanden. De ere ogsaa paa en Slags Maade synonyme. Dog er der den etymologiske Forskiel, at Ordet Satan er oprindeligvis hebraisk, Djævelen græsk, og Fanden

skandinavisk eller germanisk *). De to førstnævnte forekomme i den danske Bibel, og have i den Henseende en officiel Caracter. Fanden derimod er et trivielt og vulgairt Udtryk, der ikke sjelden antyder et Væsen, som i Ondskab, Kraft, og Snedighed synes at staae neden for de to andre. I Eventyrer og Folketroen bliver Fanden ikke sjelden taget, som det heder, ved Næsen, og det gaaer ham ofte som Trolden, der hos vore Forfædre af og til maatte holde Lyset.

Naar man har Ting at afgjøre med Fanden, f. Ex. imod en betydelig Pengesum overgive sig til ham med Liv og Sjæl, saae vi ovenfor, at Fremgangsmaaden at kalde ham frem, bestod i at blæse ind i Naglehullet i en Kirkedor. Men hvem der er i Besiddelse af den saa berygtede Bog Cyprianus, har en meget nemmere Maade at faae ham itale paa. Han kan nemlig i den baade læse ham til sig og fra sig, allerhelst hvis han i sin Tid har gaaet i den saa kaldte sorte Skole **), hvor Magie lærtes. Om Bogen Cyprianus kan læses i min Morskabslæsning S. 194—95 ***); og adskillige Anecdoter deels om

*) Pluralisformen har Ordet Djævel (Djævle); men hverken Satan eller Fanden bruges i Flertallet.

**) Jævnf. P. Syvs Ordsprog 2den Del S. 42.

***) At de svenske Cyprianuser kaldes Swartkonsters böker blev erindret her foran S. 47

at eet dygtige Præster har manet Fanden, deels om Folk som af Vaade er kommen ikast med ham og med Vanskelighed har kunnet skaffe ham nok at bestille, læses i Thieles Folkesagn 1ste Samling. S. 18. (jævnf. Peder Syvs Ordsprog 2den Del S. 41). 3die Saml. S. 6. 21. 72. 82—85. 92. 113.

At tale om Fandens Udseende eller de forskjellige Masker, hvorunder han viser sig, er en vanskelig Opgave. Man veed, at han er en Tusindkonstner, og kan han endog, som det heder i Skriften, forvandle sig i Lysets Engels Skikkelse, saa begribes da let, at en Proteus som han, ingen bestemt Figur har. Det Karakteristiske ved hans Billede, saavel i Billedbibler som i Evangeliumbogen og i asketiske Skrifter, at han altid forestilles med en Bukkefod eller kløftet Fod, har sit Udspring fra den jødiske Mythologie (vid. Seldenus de Diis Syris. Amstel. 1680. 8vo. Prolegom. cap. 3. og i Andreæ Beyeri Additamenta p. 95—96). Ogsaa fik disse Begreber derved Indpas i den ældste kristne Kirke, at Hedningernes Pan med Fauner og Satyrer af de Christne ansaaes for lutter Djævle, og at deres Skabning blev tilegnet disse. Da de

Afguder som der offres til i 3die Mosebog XVII. 7 er lodne, fik Djævlene en lodden Hud, og som Gedebuk udstafferedes Fanden tillige med Horn i Panden *). Da nu i Matthæi 25de, paa Dommens Dag de Fordømte gives Navn af Bukke, opstod deraf en Slags Lighed imellem Herre og Svende.

H. L. Fischers Bog Vom Aberglauben begynder just med at beskrive og afmale Fanden saa fælt som muligt, og tilføjer Yttringer der i enhver Henseende ogsaa har passet her tillands. Bøger, siger han, med deslige Billeder i, gav man og giver man endnu Børn i Hænderne, uden at betænke, at man derved opvækker hos dem unaturlige og afsindige Begreb, hvoraf meget Ondt siden kan blive en Følge. I Overeensstemmelse herved fortælles da slige Sagn som en Sandhed, hvorledes Fanden rødklædt kommer ind i et Vertshus, spiller Kort, ophidser de Spillende til indbyrdes Klammeri; men ved

*) Den ældste Afbildning af Satan i nogen dansk Bog er den som haves i Jertegnspostillen, Pariser Udg. i Folio. Han er der tilstrækkelig styg. Har Bukkehorn og lange spidse Ører paa Hovedet. Paa Benene har han Kløer. Det heder ogsaa i Peder Syvs Ordsprog: Fanden kan ikke skjule Kløerne.

at søge efter et Kort som er falden paa Gulvet, bliver man hans Hestefod vaer, o. m. d.

Til de Skikkelser hvori Fanden ogsaa viser sig for menige Mand høre Lygtemanden og den flyvende Drage — Naturphænomener, hvortil man ikke kjendte Aarsagen og derfor tilskrev Satan.

Lygtemænd er brændbare Dunster, som opstige af Moser, Sumper, og Begravelsespladser, antændes i Luften, og vise sig som Flamme eller Lys af forskjellig Størrelse.

Rejsende, naar de følge dette Skin i Haab om at komme til en By; kan let blive vildfarende, og komme ind i Moradser. Men sligt skeer uden Fandens Medvirkning, og Almuens Tro paa Lygtemændenes Djævlenatur udlees allerede af Janus Johannes Otthinianus i hans Dissertats de Spectris 1673 paa 4de Blad, og af S. Aspach i hans 1697 udgivne Disputats de variis superstitionibus pag. 18—19. (jævnf. Hauchs Naturlære II. 711—12. Helmuths Naturlære for menig Mand S. 180. Fischer Vom Aberglauben S. 81).

Som en Art Lygtemænd kan man, ifølge Helmuth S. 181, ogsaa ansee Vættelysene som holde sig nærmere ved Jorden og af Overtroiske menes at

betegne Steder, hvor Skatte ligge nedgravne. Thorlacius i sine Antiqvitat boreal VI 17. Ihre i sin Disputats de superstit. og Adelung i sin Ordbog under Irrlichter, synes ikke at gjøre nogen Forskjel imellem Lygtemænd og Vættelys, hvilket sidste Ord svarer til Adelungs Elf- eller Alplichter.

Et Meteor af lignende Natur som Lygtemanden er det som man kalder en flyvende Drage. "Det er (heder det i Adelungs Wörterbuch) visse olieagtige Dunster, der samle sig oppe i Luften, tændes an, og, ved at brænde, trække en lang gloende Hale efter sig. Derom har Almuen mange tossede Fortællinger"

Slige Eventyrer lyde ens baade i Tydskland og Danmark. Denne Ilddrage er nemlig den lede Satan, som farer igjennem Luften, og igjennem Skorstenene bringer hele Skjepper Penge til sine Kanuter. (conf. Helmuth S. 177). Forresten er den Idee at bringe Drager — eller flyvende Slanger — i Forbindelse med Skatte og Guld, saa gammel som Fabelen om de hesperiske Guldæble eller om Fofners Skat, (conf. Juvenalis Satyr. XIV. 13. Phædrus lib. II. Fab. 19).

Der tales her om, at mane Fanden til sig — hvortil man endog har en Formular i Comedien Uden Hoved og Hale —; er man derimod i det Tilfælde, at man enten vil forebygge hans Komme, eller drive ham paa Døren naar han er tilstede, har man dertil et aldeles probat Middel.

Dette Middel er som bekjendt, Korsets Tegn, og derfor heder det i Peder Syvs Ordsprog: han er saa bange derfor som Fanden for Korset.

Korsets Tegn følger Mennesket fra Vuggen til Graven. I Kirken korser hele Menigheden sig, naar Præsten læser Velsignelsen for Alteret (Pontoppidans Everriculum p. 76 *). Man

*) Denne papistiske Brug af Korsets Tegn ved Messen antydes af Schiller i hans Ballade, Der Gang nach dem Eisenhammer:

Und Alles kniet und schlägt die Brüste,
Sich from bekreuzend vor dem Christe.

Ogsaa den danske Bonde slaaer sig for Brystet i Kirken, naar han har korset sig.

Om Korsets Magt imod Djævelen haves i Jertegnspostillen ved Evangelium paa Palmesøndag, et Jertegn, som derved er interessant, at der forekommer en Cyprianus, der er Troldmand og meget forfaren i den sorte Konst. Han fortælles at være bleven omvendt og død som Martyr.

afbilder Korsets Figur paa Porte og Dørre for at holde Fanden og alt Djævelskab ude. Bondekonen saavel i Fyen som i Jylland korser Dejgen naar hun har lagt den og med Kniven gjør hun Kors for Enden af Brødet, før hun skjærer deraf.

Dog — istedenfor at opregne flere Tilfælde om Korsets Brug og Misbrug, vil jeg blot henvise deels til Kammerherre Oldenburgs Bog om Gjengangere, hvor man om dette rige Æmne finder udførlig Belærelse S. 108—20, deels til Junges Nordsiellandske Almue S. 237—38. Paa sidstnævnte Sted siger Forfatteren med sin sædvanlige Lune: "Efter gammel baade hedensk og christelig Skik bruger Bonden endnu meget Korsbetegnelsen, om hvis Nytte Kirkefædrene fra det fierde Aarhundrede ofte tale. Han korser sig baade for Panden og for Brystet. Om Aftenen, naar Tærskeren sammenskraber sin Sædbunke, da trykker han og med Riven adskillige Kors eller maaskee Thorshamre derpaa, inden han forlader den. Paa Fredriksborg Amt er det og paa mange Steder hos mange fromme Husbonder brugeligt, med Haanden at gjøre Kors foran Hestene paa Jorden og under Vognen, inden de begive sig paa Reisen. Ja! sagde derfor Drengen, da adskil-

lige smaae Uheld indtraf paa vor Reise, det er ikke at undres over, da den ugudelige Karl spænder Øgene for, og lader os kiøre, uden at have giort Kors for Vognen. Denne catholske Fordom, hvormed Mennesket lader Kjødet falde for at gribe efter Skygge-Billedet, lærer Bonden deels af sin Lecture, thi saasnart det kneb for de Christne og Keiser Karl Magnus "red Turpin Erkebisp frem og han havde et stort Kors i sin Haand, derudi var et stort Stykke af det hellige Kors, som Vor-Herre døde paa, og det gruede Hedningene for", og deels af sin Børne-lærdom, thi endnu trykkes de uforstaaelige og i dette Stykke catholiciserende Cathechismer, som Bonden, til Forskjel paa den sundere Oversættelse, kalder: dem med Pavebilledet; men uagtet Bonden her troer at see Paven og endskiøndt han frygter ligesaa meget for Paven, som for Satan og en Frimurer, kjøber han dog sædvanlig denne; thi deels har han selv lært den, deels have og alle simple Folk størst Højagtelse for det, som de ikke forstaae.

Vi har i det Foregaaende havt tvende af Peder Syvs Ordsprog om Fanden. Her er det tredie: Fanden er Vorherres Abe. Deraf tog Baggesen Anledning til sin i Danfana indrykkede Sang

Fandens Abestreger, hvori det, blandt andet, heder:

Fanden, fra den Tid han drat
Ned fra Himlen i den Mose,
Vi som bedste Verden rose,
Baglænds, hov'dkuls, uden Hat,
Er Vor-Herres Abekat.

Til vor Kummers Medicin,
Til at nære Elskovs Lue,
Skabte Gud den ædle Drue;
Saften fra Garonn' og Rhin.
Fanden vilde copiere
Denne Drik, som andet mere;
Og det blev til — Brændevin.

"Ingen Vold uhævnet skee!
Helte Røvere forjage!"
Raabte Gud i hine Dage,
Og nu fik man Mænd at see.
"Det forstaaer sig, hvert et Rige
Selv i Fred maa evig krige!"
Brølte Fanden — stod Armee.

I den Tone bliver Digteren ved i flere Stropher at tale ilde om Fanden. Men at der dog ogsaa lader sig sige Adskilligt til hans Fordel, det har Holberg vist, naar han i sin Epistel skriver et Forsvar for

Personen. Af denne Apologie anføre vi her en kort Prøve, for dermed at ende dette lange magiske Capitel. "Fanden" — fortæller Holberg — "mødte engang paa Gammeltorv (i Kjøbenhavn) en Pige, som havde ladet sig lokke, og lavede fremmelig til Barsel. Han nærmede sig til hende, og sagde. "Hvordan er det fat, min gode Marthe! det synes, at du har begaaet en Daarlighed". Pigen svarede da sukkende: "Ach! hvad har Fanden ikke at bestille!" Fanden, som vidste sig ganske uskyldig, blev hed om Hovedet, og gav hende et Ørefigen, sigende: "Det skal du have for din løgnagtige Mund. Det er dit eget kaade Kjød, som du maa tilskrive Gjerningen, hvorudi hverken jeg eller min Moder*) har havt mindste Andel".

---

*) Her nævnes Fandens Moder. I daglig Tale heder hun ellers hans Oldemoder. Det forekommer i hint Spørgsmaal. "Hvorfor slog Fanden sin Oldemoder?" Svaret er, som bekjendt: fordi hun ikke kunde finde paa Undskyldning.

Hvad angaaer Navnene paa den Lede, her foran S. 481, saa sees let, at man med Flid ikkun anfører de tre mest bekjendte og gjængse. Ved at gaae dybere ind i Sagen vilde man have stødt paa Belzebub, Leviathan, Lucifer o. a.

Cicero de republica.

fortsat; (f. f. H.)

21. Og da baade Philus, og Manilius, og Mummius indstændigen samtykkede dette, ... vendte Lælius sig til Scipio, og sagde — hvis dig da saaledes godt synes, nedlad da din Tale fra Himlen til disse nærmeste Anliggender; og har jeg ikke blot ønsket dette, fordi det var billigt at fremfor alle Statens første Mand talte om Staten; men ogsaa, fordi jeg var kommen ihu, at du ofte pleiede at afhandle dette med Panætius i Overværelse af Polybius, de tvende Græker, der ustridig vare de kyndigste i borgerlige Anliggender, og at samle meget og vise, at den allerbedste Statsforfatning var den, vore Forfædre havde efterladt os. Og siden du er mere forberedet til en saadan Undersøgelse, vil du giøre os alle — at jeg ogsaa skal føre Ordet for disse Tilstædeværende — noget behageligt, naar du fremsætter dine Tanker om Statsbestyrelsen.

22. Da sagde Scipio, jeg kan rigtig nok ikke sige, at der er nogen Omtanke, jeg ivrigere eller flittigere pleier at sysselsætte mig med, end just den, du forelægger mig, Lælius. Thi da jeg seer enhver

Kunstner, naar han ellers er en udmærket Mand i sit Fag, intet andet tænker, pønser, arbeider paa, end hvorledes han kan blive bedre i denne Dont, maatte jeg, da denne ene Hverv mig af mine Fædre og Forfædre er efterladt, da ikke tilstaae, at jeg var mere efterladen, end hver anden Idrætsmand, hvis jeg anvendte mindre Flid paa den ypperste Kunst, end de paa de mindste? Men hverken er jeg tilfreds med, hvad de største og viseste Grækenlands Mænd have efterladt os skriftlig om den Undersøgelse, heller ikke vover jeg foretrække det, det synes mig rigtigt, for deres. Og derfor beder jeg Eder, at I ville høre mig, som den, der hverken er aldeles uindviet i de græske Theorier, men der heller ikke især i dette Fag foredrager dem for vore; men som en af Romerfolket, der ved min Faders Omsorg er ikke uædelt oplært, og der fra min Barndom af har været opflammet af Lærelyst, men der dog ved Erfaring og Fædrene Anviisning har lært meget mere, end ved Læsning.

23. Her tog Philus Ordet: Ikke tvivler jeg sandelig, Scipio, at ingen har overgaaet dig i Aand;

---

*) Sammendraget efter Sammenhængen af et mutileret Sted.

i Erfaring i de vigtigste Ting i Statsstyrelsen, er du ustridig langt over alle, men hvorledes du stedse har studeret, er os vitterligt. Hvis du da, som du siger, har ogsaa henvendt din Hu paa denne Betragtning, som paa en Kunst, er jeg Lælius overmaade Tak skyldig; thi jeg haaber, at, hvad du vil sige os, vil være meget frugtbarere, end Alt, hvad Grækerne tilforn have efterladt os skriftlig. "Du lægger, svarede Scipio, min Tale under en stor Forventning, som er den tungeste Byrde for den, der skal tale om store Æmner." "Saa stor den er, gav Philus til Giensvar, vil du dog overgaae den, som du pleier; heller ikke er der Fare for, at du, naar du taler om Staten, skal fattes Tale."

24. Jeg vil, sagde nu Scipio, giøre, hvad I ønsker, saa godt jeg kan, og indlade mig i Undersøgelsen, under den Forskrift, som jeg troer, man bør bruge i Alt, hvad man undersøger, at hvis man er enig om Navnet paa den Ting, Undersøgelsen er om, der da først forklares, hvad det forstaaes ved det Navn; og naar man derom er blevet enig, skikker det sig først at indlade sig i Afhandlingen; thi man vil aldrig kunne forstaae, hvorledes det er, Undersøgelsen er om, før man først har begrebet, hvad det er. Og siden vi da afhandle Statsforfatningen,

saa lad os først see, hvad det er, vi undersøge. De Lælius var enig hermed, sagde Africanus; dog vil jeg ikke saaledes undersøge en saa lys og bekiendt Sag, at jeg skal gaae tilbage til hine Elementer, som de Lærde i disse Anliggender pleie at betiene dem af, og begynde fra første Samqvem mellem Mand og Qvinde, dernæst fra Affkom og Slægtskab; og oftere med Ord bestemme, hvad det er, og paa hvor mange Maader enhver Ting siges. Thi da jeg taler for indsigtsfulde Mænd, og der i Statsanliggender færdedes med største Ære baade i Feldten og hiemme, skal jeg ikke begaae den Brøde, at den Sag, jeg afhandler, skal være klarere end min Tale; thi hverken har jeg paataget mig, som en Skolemester at giennemgaae Alt, heller ikke lover jeg at udrette, at ikke nogen liden Deel i dette Foredrag skal blive forbigaaet. "Det er just, sagde nu Lælius, det Slags Foredrag, du her lover, som jeg venter."

25. Staten, sagde Afrikanus, er da Folkets Tarv; men Folket er ikke enhver Forsamling af Mennesker, hvorledes den har flokket sig, men en samlet Mængde, forenet ved en Retsovereenskomst, og fælles Gavn. Men dens første Aarsag til at samles, er ikke saameget Svaghed, som en ligesom

naturlig Selskabelighed hos Mennesker; thi denne Slægt er ikke eenligt eller eensomt født, men saaledes, at den end ikke i Overflod paa Alting — kan være ene......

Hvad er da Statstarv uden Folkets Tarv, altsaa det fælles Borgersamfunds Tarv? Men hvad er Borgersamfundet andet end en Mængde Mennesker, indsluttet i eet Enigheds Baand. Thi hos dem læses saaledes: paa kort Tid var den adspredte og omflakkende Mængde ved Enighed blevet et Borgersamfund.)

26.... Disse Foreninger, som da stiftedes af ovenanførte Aarsag, fæstede dem først et Sæde, paa et vist Sted for Boligers Skyld; og da de havde omhegnet det ved Beliggenhed og Arbeid, kaldte de en saadan Forening af Huse en By eller Stad, der var prydet med fælles Gudshuse og Pladser. Ethvert Folk, der er saadan en forsamlet Mængde, som jeg har viist, ethvert Borgersamfund, der er Folkets Ordning, enhver Stat, der, som jeg sagde, er Folket, maa styres ved en Myndighed, hvis den skal have Varighed; men denne Myndighed maa først stedse være efter den Aarsag, der frembragte Borgersamfundet. Den maa da enten betroes til een, eller til visse Udvalgte, eller til Mængden, og

maa paatage sig det. Og derfor, naar allings høieste Bestyrelse er i Eens Hænder, kalde vi ham Monark, og den Stats Forfatning Monarkie; men naar den er hos Udvalgte, da siges den Stat at bestyres efter Aristocraternes Tykke; men det er en Folkeregiering, thi saa kalde de det, hvor Alt er i Folkets Haand. *) Og ethvert af disse tree Slags, naar det Baand vedligeholdes, der først forbandt Menneskene til Samfund for Almeenvelfærds Skyld, er vel ikke fuldkomment, eller i mine Tanker det bedste, men dog taaleligt, og det ene kan have Fortrin for det andet. Thi enten en billig og viis Monark, eller borgerligsindede Udvalgte og Fornemme, eller selve Folket, skiøndt det er mindst at bifalde, synes, naar ingen Ubilligheder og Begiærligheder indblande sig deri, at kunne være i en ikke tvivlsom Forfatning.

27. Men baade ere i Monarkierne de øvrige alt for udelukte fra almeen Ret og Raad; og i den aristokratiske Regiering kan Mængden

*) For forms of government let fools contest,
Whate'er is best administer'd is the best.
Pope.

neppe være deelagtig i Friheden, da den er berøvet al Fællig i Raad og Magt; og hvor Alt foretages ved Folket, om det end er retfærdigt og sindigt, er dog selve denne Almeenlighed ulige, da den ingen Værdighedsgrader har. Om derfor og Cyrus, den Perser, var den retfærdigste og viseste Konge, synes mig dog ikke den Folkeforfatning — thi det er som jeg før sagde, Almeenforfatningen — den ønskeligste, hvor alt bestyredes efter eens Nik. Og hvis nu vore Clienter, Massilianerne med største Retfærd bestyres af de udkaarne og fornemste Borgere, ere der dog i denne Folkets Tilstand ligesom et Slags Trældom; og hvis Athenienserne en Tid, efter at Areopagus var ophævet, intet foretog uden ved Folkeanordninger eller Beslutninger, bevarede Staten ikke sit Anseende, siden de ikke havde bestemte Værdighedstrin.

28. Men dette her taler jeg om de tree Slags Statsforvaltninger, ikke i Uorden eller forblandede, men som de bevare deres Forfatning. Af disse Slags har først ethvert sine egne Feil for sig, som jeg forhen har nævnet; dernæst have de og andre fordærvelige Feil; thi der er intet Slags af disse Statsforfatninger, som jo har en brat og slibrig Overgang til et tilgrændsende Onde.

Thi bag den taalelige, eller om I vil, endog elskelige Monark Cyrus, at jeg helst skal nævne ham, er til Selvraadighed i at forandre Sindelag hin grusomme Phalaris, som Enehærskervælden, ved et nemt Lobog lettelig falder til at ligne. Men til hiin Massiliensernes Statsbestyrelse ved faa og de fornemste grændser den Forening og Faction af de tredive, der en Tid var hos Athenienserne. Nu have vi selv — for ikke at spørge andre, seet — Atheniensernes Folkeregiering forvandlet til Mængdens Raserie, og en hoistfordærvelig Toileløshed....

29... Og der er forunderlige Kredsløb og ligesom Omgange af Forandringer og Afvexlinger i Statsforfatningen; og som det egner en viis Mand at kiænde disse, saa er det og en stor Borger, og næsten en guddommelig Mand, der forudseer dem overhænge, og i at styre Staten læmper deres Løb, og beholder det i sin Magt. Derfor holder

---

*) Her fattes saavel Slutningen af 28de som Begyndelsen af det 29de Capitel, der have indeholdt den videre Udvikling af den Lethed, hvormed hine Statsforfatninger forfalde til de beslægtede Misbrug.

jeg for, at en fierde Slags Statsforfatning er især at bifalde, der er læmpet og blandet af de først omtalte tree.

30. Her sagde Lælius: Jeg veed, at det er din Mening, Afrikanus; thi jeg har ofte hørt dig sige det; men, hvis det dog ikke er dig til Uleilighed, ønskede jeg at vide, hvilken af hine tree Slags Statsforfatninger du anseer for den bedste. (Slutningen af dette Capitel, som formodenlig har indeholdt Resten af Lælii Opfordring, fattes, saavelsom Begyndelsen af følgende, hvor Scipio til Giensvar har giennemgaaet det, hvad der siges for og mod forskiællige Statsforvaltninger.)

31. Og saadan er enhver Statsforvaltning, som dens Natur og Villie, der bestyrer den. Derfor har ikke Friheden noget Hiem i nogen anden Stat, uden hvor Folkets Magt er den høieste; og sødere end Friheden kan intet være, og er den ikke lige, er den heller ikke Frihed. Men hvor kan den være lige, jeg vil ikke sige, i Monarkiet, hvor Trældom ikke engang er skiult og tvivlsom, men i de Stater, hvor vel alle i Ordet er frie, thi de give Stemmer, overdrage Befalingsposter, Øvrighedsværdigheder søges, udnævnes; men de give snarere, hvad de maa give, om de end ikke vil, og som

de ikke selv besidde, hos hvem de andre søge det; thi de ere udeelagtige i Befaling, Almeenraad, kaarne Dommeres Domstoel, hvilket Alt udveies efter Slægters Ælde, eller Formue. Men i et frit Folk, som paa Rhodus, som i Athen, er der ingen Borger, der.... (I denne Scipios Fremstilling af, hvad Folkeregieringernes Forfægtere sige til disses Anpriisning, er atter her en Rift, hvori Fortrinene formodenlig ere fremstilte; han kommer nu til Besvarelse af Indvendingerne.)

32. Naar i et Folk var opstaaet en eller flere rige og mere formuende, sige de, er sligt opkommet ved disses Hoffærdighed og Stolthed, da de feige og skrøbelige gav efter, og sank under de Riges Overmod. Men naar Folkene hævde deres Ret, paastaae de, at intet kan være ypperligere, friere, lyksaligere; siden de da ere Herrer over Love, Domme, Krig, Fred, Forbund, enhvers Hoved og Formue. Dette, sige de, kan ene rettelig kaldes Almeenregiering, det er Folkets Regiering. Derfor pleier og Statsforfatningen baade fra Kongernes og Aristokraternes Herredom at hævdes til Frihed, ikke af de frie Folk Konger, eller Aristokraternes Herredom og Vælde at begiæres. Og derfor sige de, at ikke for et tøileløst Folks Feil, dette hele

Slags Folkefrihed bør forkastes; intet var urokkeligere, intet fastere end et enigt Folk, og der henfører alt til sin Frelse og sin Frihed. Men at Enighed var lettest i den Stat, hvor eet var alles Gavn; Uenighederne opkom af Forskiælligheder i Fordele, da eet var nyttigt for Een, andet for en Anden. Derfor, naar Aristokraterne havde Herredømmet, havde Statsforfatningen aldrig havt Stadighed. Meget mindre fandt dette nu Sted i Monarkierne, hvor, som Ennius siges:

Intet helligt Regievingens Samfund eller Trofasthed gives.

Og da Loven er Borgersamfundets Baand, men Lovenes Ret er lige, ved hvad Ret kan Borgerens Samfund da holdes, naar Borgernes Kaar ere ikke lige? Om man nemlig end ikke vil, at Formuerne skal giøres ligestore; om alles Aandsævner ikke kan være lige, bør i det mindste dog deres Rettigheder være lige, som ere Borgere i selvsamme Stat. Thi hvad er Borgersamfund uden fælles Ret? — — —

33. Men de øvrige Stater ville de ikke engang, at maatte kaldes med de Navne, som de selv vil benævnes med; thi hvorfor skal jeg med den algode Jupiters Navn kalde den for Konge,

der begiærlig efter Enevælde eller Herredom behersker et undertrykt Folk, og ikke heller en Tyran! thi en Tyran kan gierne være mild, som en Konge haard; saa at det er Forskiellen for Folkene, enten de tiene en mild eller en barsk Herre; at de ikke skulde tiene, er en Umulighed. Men paa hvad Maade kunde Lacedæmon, med den Statsforfatning, som da syntes at være ypperst, opnaae, at den skulde faae gode og retfærdige Konger, da det maatte have til Konge, hvo der var kongebaaren? Thi hvo vil vel taale dem som Statens Ypperste, der ikke ved Folkets Bevilgning, men ved deres egne Valgforsamlinger have tiltaget dem dette Navn, thi hvorledes erkiændes denne for den ypperste af Indsigter, Egenskaber, Bestræbelser (her er atter en Rift, hvorved en stor Deel af Democratiets Indvendinger mod Arristokratiet er tabt.)

34.. Giør Staten det paa Slump, vil den saa hurtig kuldseile, som et Skib, naar en af de Medseilende efter Lodkastning sættes til Roret. Dersom et frit Folk vælger dem, det vil betroe sig til, og det vil, saafremt det vil sin Frelse, vælge de bedste, beroer vist nok Statens Frelse paa de bedstes Raad, især da det er Naturens Gang, at

ikke blot de Ypperste i Værd og Aand skal være over de ringere, men at og disse ville lyde de Ypperste. Men denne den bedste Forfatning, paastaae de, er kuldkastet ved Menneskers vrange Meninger, der af Uforstand paa Borgerværd, som baade findes hos faa, og viser sig, og sees hos faa, anseer de formuende og rige, der ere af fornem Byrd, for de bedste. Naar ved denne Almuens Vildfarelse nogle faas Midler ikke deres Fortienester have begyndt at faae Statsstyrelsen i Vold, holde disse Fornemste med Vold og Magt fast paa Navn af de Ypperste; men i Gierningen tilkommer dem ikke dette Navn. Thi Rigdom, Navn, Formue, blottet for Overlæg, og Leve- og Regiere-Kyndighed ere fulde af Vanære og overmodig Stolthed, og der gives ingen vederstyggeligere Slags Statsforfatning end den, hvor de rigeste ansees for de Ypperste. Men hvad kan være herligere, end naar Borgerværd bestyrer Staten, naar den som hersker over Andre, ikke selv er Træl af nogen Begiærlighed; naar han selv har alle de Ting kiære, hvortil han indbyder og kalder Borgerne, og ikke paalægger Folket Love, som han ikke adlyder selv, men fremstiller Borgerne sit eget Levnet som Lov. Og kunde een tilfulde opnaae Alt, havde man ikke flere behov; kunde samt-

lige see det bedste, og eenes derom, vilde ingen søge udvalgte Ypperste. Vanskeligheden i at oplægge Raad har bragt Statsstyrelsen fra een til flere, Folkenes Vildfarelse og Uforstand fra Mængden til nogle Faa. Saaledes have Aristokraterne holdt Middelveien mellem en enkelts Uforskammenhed, og Mængdens Uforstandighed, og kan intet være mere maadeholdent; og naar disse bestyre Staten, maa Folkene nødvendig være lykkeligst, da de ere selv fri for al Forsorg og Eftertanke, og have overdraget deres Mag til andre, der maa vaage derfor, og ikke giore det saa, at Folket troer, dets Tarv forsømmes af de Fornemme. Thi den Ligelighed af Ret, som frie Folk tragte efter, kan hverken overholdes — thi Folkene selv, saa ubundne og toileløse de ere, tillægge især Mange Meget, og hos dem er stort Valg af Mennesker og Værdigheder — og den saakaldte Ligelighed er meget uligelig. Thi naar lige Ære vises de øverste og nederste, som der maa være af i ethvert Folk, er selve denne Ligelighed høist uligelig, hvilket ikke kan finde Sted i de Stater, der styres af de Ypperste. Dette, Lælius, og andet deslige er omtrent, hvad de, der især rose den Statsforfatning, pleie at anføre.

35. Da sagde Lælius: hvad billiger du nu meest af de tree, Scipio? Sc. Rettelig spørger du: hvad af de tree jeg billiger meest; da jeg intet af dem billiger særskilt for sig og da jeg for hver af dem foretrækker den, der sammensmæltedes af dem alle samlede. Men skal jeg bifalde eet og ublandet Slags, maa jeg billige, og for alt rose det monarkiske. Men i det første Slags, som her omtales, møder Kongens ligesom faderlige Navn, da han sørger for sine Borgere, som for sine Børn, og med største Omsorg bevarer dem heller, end bringer dem i Trældom; saa at det unægtelig er gavnligere, at de, der ere svage af Evner og Forstand, opholdes ved en god og stor Mands Forsorg. Aristokraterne ere ved Haanden, at erklære, at de giøre dette bedre, og paastaae, der vil være mere Overlæg i mange end i een, og dog samme Billighed og Trofasthed. Men see: nu raaber Folket med høi Røst, at det hverken vil lyde een eller faa, at intet var selv de Umælende behageligere end Frihed; den savnede Alle, enten det var en Konge, eller Aristokrater, de tiente. Saaledes vinde Konger os med Kiærlighed, Aristokraterne med Klogskab, Folkene med Frihed, saa at det ved Sammenligning er vanskeligt at vælge, hvad man helst maa ønske." "Det troer jeg, sagde Læ-

lius; men man vil neppe komme i det rene med, hvad der staaer tilbage, hvis du gaaer fra dette ufuldendt.

36. Sc. Lad os da følge Arati Exempel, der for at begynde at tale om store Ting, mener, man skal giøre Begyndelsen fra Jupiter. L. Hvilken Jupiter! eller hvad har denne Tale, der ligner hint Poem? Sc. Saa meget, at vi vedbørligen giøre Begyndelsen med vor Tale fra ham, hvem Alle, lærd og læg, eenstemmig samtykke, er ene alle Guders og Menneskers Konge. Hvordan? sagde Lælius. Hvad andet mener du, svarte Scipio, end hvad du seer for Dine? Enten det nu til Livets Bedste er saaledes bestemt af Staternes Overste, at en Konge skulde antages at være i Himlen, der ved sit Vink, som Homerus siger, dreier hele Olympen, og der tillige skulde ansees for alles Fader og Konge, saa er det en stor Troværdighed og mange Vidner, dersom man ellers maa kalde alle mange, at saaledes Nationerne have været enige, nemlig med Fyrsternes Beslutninger, at intet er bedre end en Konge, siden de antoge, at alle Guder regieres af eens Majestet. Eller dersom vi have lært, at alt dette kommer af de ukyndiges Vildfarelse, og er fabelag-

tigt, lad os da høre de lærdes ligesom fælles Lærere, der ligesom have seet det med deres Øine, hvad vi neppe kiænde af at have hørt det sige." "Hvilke ere de? sagde Lælius. (Atter her en Rift, hvorved vi baade har mistet de Vidner, Scipio har beraabt sig paa, og hvad Lælius har indvendt mod disse som alt for gamle og barbariske. Scipio bliver ved.)

37. Men hvis du saa vil, Lælius! vil jeg anføre dig Vidner, der hverken ere altfor ældgamle, eller paa nogen Maade Barbarer. L. Det er just saadanne jeg vil have. Sc. Seer du da ikke, at det ikke er fuldt firehundrede Aar siden, denne Stad er uden Konge. L. Ja, ikke fuldt saalænge. Sc. Men nu denne Alder af 400 Aar er den overmaade lang for en By eller Stat? L. Denne er knap fuldvoxen en Gang. Sc. Altsaa var der for fire hundrede Aar siden en Konge i Rom? L. Og det en stolt Konge. Sc. Og nu for ham? L. En høist retfærdig, og saaledes fremdeles tilbage lige til Romulus, der var Konge fex hundrede Aar for vor Tid. Sc. Altsaa er ikke han engang ret gammel? L. Ingenlunde, og det, da Grækenland alt ældedes. Sc. Men sig mig da, om Romulus var en barbarisk Konge? L. Hvis

Alle, som Grækerne sige, enten ere Grækere eller Barbarer, er jeg bange for, at han var Barbarernes Konge; men hvis dette Navn skal tillægges Sæder, ikke Tungemaal, anseer jeg ikke Grækerne for mindre Barbarer end Romerne." "Men ved det, her handles om, sagde Scipio, er det ikke Nationen, men Karakteren vi tage Hensyn paa. Dersom da baade forstandige og ikke ældgamle Folk have villet have Konger, er det hverken alt for forældede, eller uciviliserede og vilde Vidner, jeg beraaber mig paa.

38. Jeg seer, sagde nu Lælius, at du tilstrækkelig er forsynet med Vidnesbyrd, men hos mig som en god Dommer, giælde Beviser mere end Vidner. Saa tag da Beviis af din egen Følelse, Lælius! sagde Scipio. Hvilken da? spurgde Lælius. Sc. Ifald du maaskee nogensinde syntes, du vredtes paa nogen... L. Det er endog hændet mig oftere, end jeg ønskede. Sc. Nu, naar du er vreed, tillader du da vel denne din Vreedladenhed at beherske dit Sind? L. Nei, jeg giør sandelig ikke, men jeg efterligner Archytas, ham fra Tarent, der da han kom til sin Gaard paa Landet, og traf der alt anderledes, end han havde befalet, sagde til sin Avlskarl: du Ulyksalige, jeg

havde alt pryglet dig tildøde, hvis jeg ikke var vreed." "Ypperlig! sagde Scipio. Altsaa meente Archytas, at Vreedladenhed, naar, den at sige, var uenig med Forstanden, opvakte en Art Oprør i Sindet, og vilde, at den skulde dæmpes ved Overlæg. Tag nu ligeledes Giærrighed, tag Herskesyge, tag Æresyge, tag Begiærligheder, og det er oiensynligt, hvis der er en Enevoldsregiering i Menneskenes Sind, vil Herredømmet være i eens Haand, nemlig Overlæggets, thi det er den bedste Deel af Siælen; men naar Overlægget regierer, har Begiærligheder, har Uforstand intet at sige. L. Saa er det. Sc. Du bifalder altsaa et saaledes beskaffet Sind. L. Overmaade! Sc. Altsaa vilde du ikke bifalde, hvis Begiærlighederne, som ere utallige, og Vredladenhed beherskede Alt, og forjog Overlægget. L. Jeg vilde mene, at intet var elendigere end et saadant Sind, og et saaledes sindet Menneske. Sc. Du synes da, at alle Sindets Dele skal være under Herredømme, og Overlægget være deres Herre. L. Ja, det synes jeg. Sc. Hvor kan du da være i Tvivl, hvad min Mening er om Statsstyrelsen, hvor, naar Styrelsen overdrages til flere, det er oiensynligt, at der

er ingen Regiering, der er over de øvrige; thi naar den ikke er ene, kan den ingen være.

39. Da sagde Lælius: Men siig mig da, hvad Forskiæl der er paa een eller flere, naar Retfærd er hos de flere? Siden jeg har seet, svarede Scipio, at du ikke synderlig røres ved mine Vidner, Lælius, vil jeg vedblive at skyde dig selv til Vidne, for at bevise, hvad jeg her siger. Mig, svarte han, og hvorledes det? Sc. Ved det, jeg lagde Mærke til, at nys, da vi vare paa dit Formianum, indskiærpede du dine Huusfolk særdeles, at de skulde være een lydige. L. Ja! min Avlskarl. Sc. Men nu her hiemme, er der mange, der forstaae Tingene? L. Nei! kun een eneste. Sc. Men nu dit hele Huus! er der nogen anden, der styrer det, end du selv? L. Ingenlunde. Sc. Hvorfor vil du da ikke tilstaae det samme i Statsforvaltningen, at en enkelts Regiering, naar den kun er retfærdig, er den bedste? L. Det bringes jeg da til, og er næsten af din Mening.

40. Da sagde Scipio: og du vil endnu mere være af min Mening, Lælius, naar jeg — for ikke at opholde mig ved det lignende, at det er bedre at betroe een Styrmand et Skib, een Læge en Syg, naar han kun er sin Kunst voxen, end mange — gaaer over

til det større. L. Og hvad er dette? Sc. Hvad! seer du ei, at ved den ene Tarqvini Egenraadighed og Hovmod er Kongenavnet lagt for Had hos dette Folk? Det seer jeg, svarte han. Sc. Du seer da og det, som, jeg mener, jeg i Fortsættelsen af min Tale kommer til, at da Tarqvinius var fordrevet, blev Folket uregierligt af en forunderlig Friheds Uvane; da landlystes uskyldige, da blev manges Eiendomme givne til Priis, da blev der aarlige Consuler, da sænkedes Fasces for Folket, da blev der Appel til Folket i alle Ting, da udvandrede Almuen, da blev de fleste Ting aldeles saaledes forhandlede, at Alt skulde være Folkets. Saa er det, som du siger, sagde Lælius. Men saa er det, sagde Scipio, i Fred og Rolighed; thi man kan frit slaae sig løs, naar man intet har at frygte, som tilskibs, og ofte endog i en ubetydelig Sygdom. Men, som den der seiler, naar Havet pludselig begynder at reise sig, og den Syge, naar Sygdommen bliver haard, anraaber een Mands Bistand, saaledes og vort Folk, regierer i Fred og hiemme, truer Øvrighederne selv, afviser, appellerer, indstævner, i Krig det lyder dem som en Konge, thi Frelse er mere end Selvraadighed. Men i haardere Krige, have Vore endog villet, at al Commando skulde være hos en enkelt uden Col-

lega, hvis Navn tilkiændegiver selve hans Myndigheds Magt; thi han kaldes Dictator, af det, at han er udnævnt; men i vore Bøger, seer du, Lælius, at han kaldes Folkets Mester. Det seer jeg, sagde Lælius. Viselig vedblev Scipio, har da hine Gamle (Ogsaa den videre Udførelse heraf savnes ved en Rift af sædvanlig Størrelse.)

41. Sc. Naar Folket er berøvet en retfærdig Konge, som Ennius siger:

Efter den bedste Konges Hedenfart Længsel
De ædeltsindede Sjæle betager, tillige indbyrdes
Sige de saa imellem sig: o Romulus, Romulus, Ædling!
Hvilken Fædrelandsvogter have i dig Guderne frembragt,
O vor Fader! vort Ophav, o Blod, oprundet fra Guder.

Ikke Herskker eller Herre kalde de dem, som de lovlig adlød, ja end ikke engang Konger, men Fædrelandets Vogtere, men Fædre og Guder; thi hvad tilføie de?

Du inden Lysets Grændseskjæl har os fremført.

Liv, Ære, Hæder, troede de ved Kongens Retfærd at være dem givne. Det samme Sindelag vilde vedblevet hos deres Efterkommere, naar Kongerne vare

blevne ligedanne; men du seer, at ved eens Uretfærdighed kuldkastedes hele det Slags Statsforvaltning.
L. Det seer jeg, og ønsker at kiænde disse Forandringernes Løb, ikke blot i vor, men i alle Statsforfatninger.

42. Ustridig maa jeg, sagde Scipio, naar jeg skal sige min Mening om det Slags Statsforfatning, jeg giver Fortrinet, tale nøiagtigere om Statsforfatningernes Forandringer, skjøndt jeg troer, at de i den Statsforvaltning mindst lettelig vil finde Sted. Men af denne kongelige Statsforfatning er det den første og sikkreste Forandring: Naar Kongen begynder at være uretfærdig, gaaer strax det Slags Regiering tilgrunde, og han bliver selv en Tyran, som er det værste Slags, og grændser til det bedste; og fælde nu de Store ham, hvilket oftest skeer, har Staten den mellemste Forfatning af de tree; thi det er som et kongeligt, det er et faderligt Raad af de Ypperste, der raade Folket vel. Har Folket selv dræbt eller forjaget Tyrannen, er det sindigere, saavidt det tænker, og er forstandigt, og frydes ved sin Daad, og vil beskiærme den Statsforfatning, der er stiftet ved det. Har nogensinde enten Folket brugt Vold mod en retfærdig Konge, og fraranet ham Konge-

dømmet; eller og, hvad oftere indtræffer, smagt de fornemmeres Blod, og lagt hele Staten under dets Egenraadighed, saa troe for Alting ikke, at noget Hav, eller nogen Lue er saa voldsom, at det jo er lettere at stille, end Mængden, der er tøileløs af Overmod.

43. Da skeer det, som herligen siges hos Plato, hvis jeg blot kan udtrykke det paa Latin; thi det er vanskeligt at giøre, men jeg skal stræbe. Thi naar, siger han, Folkets umættelige Svælg er udtørret af Frihedens Tørst; og det har havt slette Tienere, og tørstig indsvælget en ikke maadelig dæmpet, men alt for berusende Frihed, da forfølger, anklager, paaanker det Øvrigheder og Fornemme, med mindre de ere meget lemfældige og eftergivende, og tildele det rigelig Frihed; og kalder dem Overmægtige, Konger, Tyranner. Det, tænker jeg, du kiender. L. Det kiender jeg kun alt for vel. Sc. Derfor følger da dette, at de, der lyde de ypperste, forulæmpes af Folket, og kaldes frivillige Trælle, men dem, der i deres Øvrighedsembeder vil være som private, og de private, der giøre, at der ingen Forskiel er paa Privatmænd og Øvrighed, dem løfter de i Skyerne med Berømmelser, og over-

vælde de med Ærešposter, saa at det er nødvendigt, at i en slig Statsforfatning Alt maa være fuldt af Frihed, saa at ogsaa det private Huus er uden Herskab, og at dette Onde naaer ligened til de Umælende. Saa at tilsidst Faderen er bange for sin Søn, Sønnen bryder sig ikke om sin Fader; al Undseelse maa falde bort, at de kan være fuldkommen frie; der er ingen Forskiel, om det er en Borger, eller en Udlænding; at Læreren frygter sine Disciple, og smigrer for dem, og Disciplene foragte Lærerne; unge Mennesker tiltage dem Oldingens Anseelse, men Oldinge nedlade dem til Ynglingsleeg, for ikke at være hine forhadte og besværlige. Hvoraf ogsaa kommer, at Trællene tee dem friere, Hustruerne have samme Ret, som Mændene, og endelig Hunde og Heste have ogsaa saa stor Frihed, og Eslerne med ere frie, og løbe paa, saa man maa gaae af Veien for dem. Og af denne uendelige Tøileløshed bliver det da Slutningen, at Borgernes Sindelag blive saa kildne og kiælne, at naar den mindste Regieringsmagt anvendes, de blive vrede, og ikke kan taale det, hvorpaa ogsaa de begynde at ringeagte Lovene, saa at de ere aldeles uden nogen Herre.

44. Da sagde Lælius, du har fuldkommen udtrykt, hvad han har sagt. Sc. Og for nu at

vende tilbage til min Tales Viis: af denne altfor store Tøilesløshed, som de ansee for den eneste Frihed, siger han, opkommer Tyrannie, som af en Stamme, og ligesom fødes. Thi ligesom de Fornemmes Undergang kommer af disses altfor store Magt, saaledes slaaer Friheden selv dette altfor frie Folk med Trældom. Saaledes udarter Alt, hvad der er for meget, og som enten i Veirliget, eller paa Marken, eller i Legemerne har været altfor frodigt, gemeenlig til det modsatte, og det skeer især i offenlige Ting, og hin alt for store Frihed bliver baade for Nationer og Privatmænd til formegen Trældom. Af denne største Frihed avles derfor en Tyran, og hin uretfærdigste og haardeste Trældom. Thi af dette utæmmede eller rettere uregierlige Folk udvælges for det meeste mod hine alt knækkede og styrtede Fornemme, en Høvding, forvoven, lumpen, der fræk forfølger dem, som ofte have giort sig velfortiente af Staten, der opoffrer, Folket til Villie, baade andres og sit; og da som Privatmand Frygt er ham i Veien, gives ham høie Befalingsposter, og forlænges, og han omhegnes ogsaa med Vagt, som Pisistratus hos Athenienserne, endelig de, af hvem de ere fremdragne, deres Tyranner blive de selv; og dersom de Gode faae Magt med dem, som oftest skeer, lever

Staten op paa ny; faae de Forvovne Overhaand, bliver denne Faction et andet Slags Tyrannie; og det samme kommer ogsaa tit af hine Aristocraternes herlige Forfatning, naar nogen Fordærvelse har bragt de Fornemme selv fra den rette Vei. Saaledes drive de Statsforfatningen om, som en Bold, imellem sig, Tyranner fra Konger, de Fornemme eller Folket fra disse, og Factioner eller Tyranner fra dem igjen; og samme Statsforfatning bevares ingentid længe.

45. Og da dette er saa, er i mine Tanker af de tre første Slags det kongelige i høi Grad det ypperste, men over det kongelige selv vilde det, der var jævnet og læmpet af de tree ypperste Statsforfatninger, være. Thi mig synes, at der i Staten bør være noget fortrinligt og kongeligt, noget, der er erhvervet og tildeelt ved Fædrenes Anseelse, nogle Ting betroede til Mængdens Omdømme og Villie. Denne Forfatning har først en stor Ligelighed, som frie Mænd neppe længe kunne savne, dernæst en Fasthed, fordi hine første Slags lettelig omvendes til de modsatte Feil, at der af Kongen bliver en Herre, af de Ypperste en Faction, af Folk et Opløb og Forvirring; og fordi disse Slags selv ofte ombyttes med nye. Dette indtræffer ikke lettelig uden

ved store Forseelser af de Ypperste i denne forenede, og med Maadeholb blandede Statsindretning. Thi der er ingen Aarsag til Omvæltning, hvor enhver er fast stillet paa sit Trin, og der ikke er noget under, hvor han kan styrte ned, og falde hen.

46. Men jeg er bange, Lælius, og I mine forstandige Venner, at dersom jeg bliver længe saaledes ved, min Tale vil synes at være som en Underviſers og en Læremesters, og ikke som dens, der overveier Tingene med Eder. Derfor vil jeg gaae over til det, som er alle bekiændt, men som vi saalænge have søgt. Thi det erklærer, det mener, det bekræfter jeg, at ingen af alle Statsforfatninger enten i sin Indretning, eller sin Fordeling, eller sin Disciplin er at ligne med den, som vore Fædre have efterladt os, og som var dem fra deres Forfædre overantvordet. Og hvis I saa synes, siden I da ogsaa have villet høre det af mig, hvad I selv vidste tilfulde, vil jeg vise, baade hvorledes den er, og at den er den bedste; og efter at jeg har fremsat vor Statsforfatning til Mønster, vil jeg, om jeg kan, paa den anvende det hele Foredrag, jeg skal holde om den bedste Statsforfatning. Og dersom jeg kan vedblive og udføre dette, mener jeg, at jeg i hø

Grad har opfyldt den Forretning, Lælius har sat mig til.

47. Da sagde Lælius, men det er din, og just din Forretning, Scipio; thi hvo skulde heller end du, tale om Forfædrenes Indretninger, da du selv har de berømteste Forfædre; eller om den bedste Statsforfatning da, dersom vi have den — skjøndt det end ikke nu er Tilfældet — hvo vilde da være i større Anseelse, end du! eller om de Raad, hvormed man maa see ud i Fremtiden, da du, ved at bortdenne Stads tvende Rædsler har sørget for alle Tider — — —

(Her slippe de hidtil opdagede Brudstykker af første Bog. Den anden indeholder en mindre beskadiget Fremstilling af Romerstatens Historie. Af den tredie Bog, hvor Philus og Lælius omtvistede det Paradox, at Staten ikke kunde styres uden Uretfærdighed, ere Fragmenterne færre og mindre sammenhængende; endnu mindre er os levnet af de to følgende Bøger, og af den siette fornemmelig Scipios Drøm. Af det i disse Dage udkomne Kiøbenhavns Skilderie No. 65 seer jeg, at et Medlem af det franske Nationalinstitut, Bernardi, har i Aaret 1798 udgivet en fransk Restauration af dette Ciceros Værk efter de dengang bekiændte

Fragmenter, at dette Arbeid skal være paa ny opslagt 1807, og modtaget med Bifald. Jeg afbryder altsaa dette her begyndte Foretagende, i det mindste til jeg har lært at kiænde denne min Forgiænger.)

K. R.

Efterfølgende er udskrevet af et Visemanuscript paa Stiftsbibl. i Odense.

1.

Sindets fornøielige Tanker til den ædle, konstoplyste og dydfuldkomne Matrone Dorthea Engelbretsdatter;

min høitærede Byderinde!

Sonnet.

Jeg er som fra mig selv i dybe Tankers Dvale,
Mit Hjert' og Mund er rort, jeg er som ikke mig,
O! Dydfuldkomne Sjel, jeg ærer, elsker dig,
Og onsker inderlig engang med dig at tale.
Siig selv kun, naar og hvor? Du har mig at befale,
Jeg stoler paa din Gunst, min Pligt skal yttre sig,
Din konstoplyste Aand gjør dig udødelig!

Men for din Rygtes Soel mit Skyggeværk maa dale.
Jeg er som fra mig selv, du danske Svada! du
Betvinger med din Konst mit Hjerte, Sind og Hu.
O! Krone for din Slægt! o! Speil for alle
Quinder.
Jeg ærer, elsker dig, din Dyd, din ædle Konst
Og store Videnskab er det, som mig forbinder.
Forlad min Dristighed og slut mig i din Gunst.

Hafn. d. 11 November 1684.

J. Sehsted.

2. Dorthe Engelbrets Datters Svar til velædle J. Sehsted.

Er Spurven end undskyldt at holde Dands med
Tranen,
Tør hun end yttre sig? Min Herre, det gjør
V[illegible]n,
Hør Sehsted, tappre Helt, berømmelig Poet,
Sonettet drog saa ret i Kap med en Magnet.
Jeg blev til Stue-gield (?) og snart en Alen højer
Af meddelt' søde Vers, de mig saavel fornøjer;
Guld var hver Tøddel værd og meer end tusind
Tak,
Gjensvaret lyder saa: gid han kuns hører Snak.

Jeg holder Huus til Fjelds, blandt Gjæs og Norske
Gienter,
Og der kom gammel Frost i mine Complimenter,
Forlad mig da, Monsieur, at jeg far ligefrem,
Liintøjet falder grovt, hvor Graasteen har sit Hjem.
Der staaer og ikke strax Parnassi Top tilrede,
Hvoraf et simpelt Kræ (?) giør mange Kaale fede,
Thi Landet ingentid i Vand staaer overalt,
Af Heliconis Brønd, herfor per omnis faldt.
Dog plejer man at faae fød Fisk i salte Vande,
Den Ducas staaer perfect indsyltet i min Pande,
Hr. Obrist Lieutenant maa troe mig, om han vil,
At der i alle Land er brodne Potter til.
Kanskee min Digtekunst er kommen, naar vi grand-
sker,
For Orde hist og her, omtrent som Kjøge Handsker,
I det og andet meer er Sehsteds Skrifter net,
Min Stiil er Quinde liig, simpliciter og slet.
Nej, Sehsteds kloge Pen i sin Værdi skal blive,
Sex-Sinke han forud mig rimelig kan give,
Som selv har været med og Rosen til sig drog,
Da Mester Skjalde har afløftet Peder Krog.
Men hvorom alting er, for Dyd og Qualiteter
Han billig regnes kan blandt herligste Poeter;
Den Roes jeg aldrig naaer paa mange Mile nær,

Altingest, hvad det er, Værdien med sig bær.
Naar Værket kun hos Gud for god kan blive
funden,
Har jeg arbeidet vel, og ald mit Ønske vunden,
Nu nok paa denne Tid, min Tale han skal faae,
I Dag det ikke skeer, mit Hoved værker saa.
Vær vis paa, noble Sjel, mig tit i disse Tider
Smaalængtes efter ham, men kom dog ikke vider.
Adieu! og grand Mercy, for hvert et Ord, han
skrev,
Imorgen haaber jeg her vanker mundtlig Brev.

Hafn. d. 11 November 1684.

D. Engelbrets D.

3. Over Peder Lerche, Landsdommer i Fyen.

Den største Smaus i Verden var
Han ligger her i Kiste;
Ei større Gnier Jorden bar,
Det Gud og hver Mand vidste.
Derfor han nu er evig Spot,
Den uomskaarne Jøde,
Som aldrig gjorde nogen Godt,
Saa Gud skee Lov, han døde!

Thi skrive vi nu paa hans Grav:
Her hvile Lerches Beene,
Men hvor hans arme Sjel blev af,
Er Gud bevidst allene.

4. Svar til Pasqvilanten for Peder Lerche.

Den største Skurk i Verden er,
Har Anfang giort at skrive,
Og største Skarn Landet bær,
Om ærlig Folk at lyve.
Du skriver her en Mand til Spot,
Du uforskammet Tølper,
Som gjorde Dig og andre godt,
I hvor du mod ham gjølper.
Vi skrive derfor paa din Port:
Her er en Løgners Hule,
Og beder dig saa: ....
For Skriftet, du maa skrive.

5. Et andet over L. Peder Lerche.

Stat Vandringsmand, om nogen her
Til dette Sted skal komme,

Hvor fordum Tid udgivet er
  Vel mangen Præstedomme;
Men nu et prægtigt Hvilested,
  At skjule disse Beene,
Som Ravnene med Billighed
  Tilhøre bør allene.
Thi denne leved som et Best,
  Ja som et Best han døde,
En Bondeplager, Enkers Pest,
  En Smaus, et Drog, en Jøde.
Men Vandringsmand, kan du ei her
  Af disse Dyder merke
Vor Dødes Navn, da vid det er]
  Landsdommer Peder Lerche.

6. Svar herpaa til Pasqvillanten.

Staa Vandringsmand! betænk dig ret,
  Før du til ham indtriner,
Han er et Skarn, Løgner slet,
  Som daglig Folk udgriner.
Men see! den prægtig Præstegaard
  Kan skjule Æreskjender,
Den Bødlen selv med Hud og Haar
  Bør napp' med Klør og Tænder.

Han lever ikke som en Præst,
Den sorte Tartar lede,
Men som en Tingstud, gjerrig Best,
I By, i Mark, i Hede.
Men Vandringsmand, om du ei seer,
Hvis Dyd herunder skjules,
Da mærk, og viid, det sig beteer,
Det Provsten er i Ullis.

7. Over Magister Hans Been.

Ak! Jammer og Nød!
Hans Been er nu død,
Som lagde sin Hjerne saa trolig i Blød;
For Umagen nød
Paa Klostret sit Brød,
Med hver Aften meget velsmagende Grød.
Philosophus fød,
Theologus død,
Med Pantosophia sin Pande han brød,
Hvis Merke han bar ei af veneris Stød,
Hos Abraham Lheen kun lidet han nød,
Han lædskes nu stedse i Abrahams Skjød.

8. Apologie imod Pasqvillanten.

Ak hvilket et Nød,
Der paa Hans Beens Død
At skumle sin Hjerne saa lagde iblød;
Og monne dit Nød
Er værdig det Brød,
Du æder? ja ikke en Havremeels Grød.
Maledicus fød,
En Zoilus død,
Med Sycophantia din Pande du brød,
Forvar dig for Værke af veneris Stød,
Hos Abraham Lheen formeget du nød,
Beed Gud, du maa læskes i Abrahams Skjød.

9. Veneris Klage over sin afdøde Ægtefælle.

Aria 1.

Fryder Jer, i gamle Sjele!
Seer Hans Been paa fire Fjelle
Spiller den forkjerte Velt.
Jeg tør sige, Venus græder,
Og sit venstre Øie væder,
For hun savner denne Helt.

Aria 2.

Phœbus skal sig vel beklage,
At Hans Bheen ei finder Mage,
Blandt Musarum lærde Flok,
Dog skal man en Gravskrift sette,
Og en Ærekrone flette,
Prydes skal hans Kistelaag.

10. Epithaphium over Hans Bheen.

Her ligger og rister, den døde Magister,
Med Elfenbeens Næse og hovlede Been,
Med Støvler og Krave man fyldte hans Mave,
Blandt Ormenes Mængde og Madiker fleer.
Gudinderne savne og Himlen favne
Den døde Magisters udmattede Krop;
Men hisset han hviler, og engang skal spire,
Hvor Dommen saa lyder: Du døde, stat op!
1 Reg: 1. hvad mere er at sige om Hans Bheen og
Alt hvad han gjorde, see det er skrevet i
Fædrenes Krønnike.

11. Velment Lykønskning (til Magnus Steenbuk).

Gid Jorden, Luft og Vand
For dig forbandet være,

Gid Ild og Lue, Baal og Brand
Dit Legem maa fortære.
Du haver opbrendt skammelig
Vor Altona tilsammen,
Saa al Ulykke ramme dig,
Hver Dansk Mund siger

Amen.

12. Gravskrift over Jomfru Lenthe.

O Død! o grumme Død! med din forbandet Snabel,
Hvi togst du ikke bort den stygge Jomfru Gabel,
Hvo skulde det vel troet? hvo skulde det vel vente,
Du skulde tage bort den smukke Jomfru Lenthe?

P. Dreyer.

13. Svar derpaa:

O Død! o grumme Død! med din forbandet Snabel,
Du skal ei tage bort vor dydig Jomfru Gabel;
Men lav din Segel til, at du dermed afmejer,
Den Hundsvot og den Nar, den Slyngel Captain
Dreyer.

af

Joh. Rantzau.

14. Stenbuch per anagramma bestukken.

Uskyldig blev af Altona
Den bedske Skaal uddrukken;
Siig, Nabo, siig: hvor kom det fra?
Grev Stenbuch var bestukken.

Auctor F. R.
Silv: Myller.

15. In ipsum exercitus ducem:

Martia Virgilios Augusti facta dedere,
Flammea sed satyros Steenbuchiana dabunt.

Christ. Gersdorph.

Erindringer af mit Liv.

(Opfordret af en Ven, hvis Stemme i hver Henseende maa have en mere end almindelig Vægt hos mig, at optegne de vigtigere af mine Erindringer fra min efterhaanden ikke saa ganske korte Livsbane, der baade er indtruffet i en ikke umærkelig Periode, og tidlig, længe og noie har bragt

i umiddelbare og middelbare Forbindelser med mange mærkværdige Personer, i og udenfor mit Fædreneland, har jeg villet nytte denne Leilighed at forsøge, hvorvidt de Forventninger, min nysomtalte Ven havt giort sig om et saadant Skrifts Interesse, ikke havde været for smigrende.)

Jeg er fød d. 18de Dec. 1760; min Fader Jacob Rahbek, død 1795 som Justiceraad, Toldinspecteur og Toldskriver i Kiøbenhavn, var Søn af velhavende Bønderfolk i Rahbekby, Alersogn, Ribestift i Jylland. Hvorledes det kom, at han forlod Bondestanden, og slog sig til Pennen, kan jeg ikke bestemt sige, formodentlig var den Lykke, en anden Bondedreng fra samme Sogn, hans Morbroder Knud Lyne, havde giort, og den Godhed, denne bar for ham, Hovedanledningen dertil; og bør jeg ved denne Leilighed som et Beviis, hvor underlig de Traade gaae, hvorved vore Skiæbner ledes, ikke forbigaae Anledningen til den synderlige Godhed, denne hans Morbroder bar for ham, fremfor sine øvrige Paarørende. Knud Lyne var en Slegfredsøn af min Farmoders Fader, en velhavende Selveierbonde, der af to Ægteskaber havde mange egne, og adskillige Stedbørn, hvoriblandt den i sin Tid saa anseete Generalkrigs-

commissair Stephen Hansen, Eier af Hammermøllen m. m. Hvergang nu Knud Lynes Moder kom til hans Fader med Barnet, vare de øvrige Søskende studsede og uvenlige mod begge, kun min Farmoder, der var et eiegodt Gemyt, holdt af Drengen, fik ham skiult under Trappen, og gav ham Ost og Brød, uden dengang at drømme om, at det engang skulde giengiældes hendes Afkom med en Formue af omtrent en Tønde Guld.

Hvorledes samme Knud Lyne var kommet til Kiøbenhavn, veed jeg ikke, men at han tidlig maa have været utilfreds med sin Stilling i Bondestanden, veed jeg af den pudserlige Anecdote, at han tilligemed en anden Bondedreng havde som Barn prøvet at komme til Holland, hvortil man den Tid derfra Egnen hyppig udvandrede, og til den Ende, medens alle Gaardens Folk var til Høstarbeid i Marken, bemestret dem Grødgryden i Skorstenen, og saaledes forsynede givet dem paa Veien; men da denne Provision slap, inden de vel vare komne ret langt, vendte de angergivne og mismodige med den tomme Gryde tilbage. At han her i Kiøbenhavn tiente som Dreng, hos den saa navnkundige Kiøbmand Severin, veed jeg af, hvad jeg har hørt ham selv fortælle, at denne hans Hosbond engang, han skulde staae Fadder, sendte

ham ud efter en Vogn, hvorpaa Drengen i jydsk Eenfoldighed kom hiem med en af de Arbeidsvogne, der holdt ved Stranden, uden at kunde forestille sig, at det var ikke en saadan Vogn, her skulde til. Om hans videre Opkomst veed jeg intet, uden at hans fornemste Handel var med ostindiske og chinesiske Vare, og at hans forstandige, ædle, gudfrygtige, driftige og huuslige Hustrue, der var et Mønster af en Danneqvinde, sikkerlig ikke mindre end han, har bidraget til at drage Guds Velsignelse ned over Huset, og holde den fast dertil.

Neppe for sit 18de Aar maa min Fader, i Følge et og andet, jeg har hørt af ham, have forladt Bondestanden, og erindrer jeg, som en meget mærkelig Anecdote, hvad han mere end engang fortalte, at han efter at være confirmeret, var falden i en Art Griller, formodentlig af religiøs Natur, saa han blev anseet for halvforvirret i Hovedet; men en Dag var han i Marken kommen til sin Fader, og havde giort ham et Spørgsmaal — som han aldrig nævnte — hvorpaa Faderen svarte: gaa hiem min Søn, og bed til Gud — og i det Øieblik, sagde min Fader, var det, som der svandt en Taage fra mine Øine. Og frit kan jeg sige det, thi jeg var 35 Aar, da han døde, ikke mange Mennesker har jeg

kiændt, hvis Aands Oine var mindre omtaagede end hans.

Sit første Skridt ind i sin nye Bestemmelse giorde min Fader hos en Byfoged Frausing i Ringkiøbing, paa hvis Skriverstue han kom, og blev indtil Freusings Død, da han under Vacancen blev constitueret at forestaae Embedet, men saasnart det var igien besat, gik han efter Opmuntring fra sin ovennævnte Morbroder til Kiøbenhavn at søge sin Lykke videre der.

Han havde imidlertid allerede vidst at erhverve sig Velyndere, hvoriblandt en da særdeles mægtig Grevinde Schack, til hvem han ved sin Ankomst til Kiøbenhavn henvendte sig, men forspildte strax denne Gunst, med ikke at ville taknemmelig modtage en Naade, hun vilde vise ham, ved hendes Protektion at skaffe ham ind i en daværende meget mægtig Magnats Liberi, hvilket han, som havde været en constitueret kongelig Embedsmand, fandt under sin Værdighed, men erklærede sig at ville modtage Plads i Kongens Liberi, naar hun kunde hielpe ham derind; hvilket hun ma foi fandt en høist ublu Fordring af ham, og unddrog ham fra det Øieblik af sin Beskyttelse; en Anecdote, jeg finder saa caracteristisk med Hensyn

til Tidernes Tegn, at jeg ikke har troet at kunne gaae den forbi.

Han kom nu i det Sted ind i Rentekammerets Bogholdercontoir, og erhvervede sig der snart ved sin Flid og Duelighed almindelig Yndest, fremfor alle hos Rentekammerets daværende Chef, den af Financernes Bestyrelse saa høifortiente Otto Thott, der bevarede ham sin Bevaagenhed, og sit Venskab til sin Død. Til et Beviis paa, hvorledes han alt i de Aar stod med denne sin øverste Foresatte, vil jeg fortælle følgende, som jeg har af hans egen Mund. Han havde som Fuldmægtig i bemældte Contoir aarlig at bringe Grev Thott en summarisk Udsigt over det Hele; denne, som adskillige Aar var udfaldet meget fyldestgiørende, begyndte med eet at blive paafaldende ufordelagtig; min Fader, stolende paa den Fortrolighed, Thott værdigede ham, tillod sig at spørge, hvad Aarsagen til denne ugunstige Forandring kunde være? hvorpaa Thott ivrig kastede Pennen, saae ham stivt i Øinene, og sagde: "Jeg tænker, I troer om mig, at, naar jeg kunde have hindret det, havde jeg giort det!" en Anecdote, som jeg saameget mere troer at burde anføre, da den beviser, at det i det mindste dengang ikke gjældte om Thott, hvad man i hans ældre Dage ikke blot for

Rimets Skyld sagde han paa: Otto Thott gior hverken Ondt eller Godt.

Hvad der meget bidrog til min Faders Yndest, var, at han den Tid var en meget driftig og agtet Commissionair, og havde Landets betydligste Mænds Commissioner, som, jeg fra senere Dage har adskillige Beviser paa, han med ligesaamegen Redelighed og Uegennyttighed som Iver besorgede, og naaede han saaledes, hvad han ofte gientog, at have stedse været hans Maal, til sit 30 Aar at være kongelig Embedsmand og gift. Han havde, uden tvivl inden han kom til Kiøbenhavn, forlovet sig med en Kammerjomfru hos en Enkegrevinde Lewetzow, Johanne Riis — efter al Sandsynlighed beslægtet med den Jørgen Riis, der udgav den danske Sandmand — Om Fraværelsen, eller andre mig ubekiændte mellemkomne Omstændigheder havde slappet dette Baand, veed jeg ikke; nok, at Sagen syntes temmelig uvis, da han, efter at have faaet et Embede, jeg troer, som Consumtionsskriver ved Kiøbenhavns Toldbod, en Nat drømte, at han saae hende bleeg, affalden, og i Taare, brød nu overtvert, reiste ufortøvet over til Jylland, holdte Bryllup, og var lykkelig. Jeg har ikke kiændt hende, thi jeg var kun eet Aar, da hun døde fra mig i Barsel-

seng med en dødfød Dreng; men jeg skriver dette under hendes lignende Billede, og det skulde meget undre mig, om ikke Noget af det hos mig, jeg maaskee mindst vilde savne, skiøndt det just ikke har givet mig mit Livs gladeste Timer, var en Arvedeel efter hende.

Som end eet Bidrag til hine Tidernes Tegn kan jeg dog ikke lade være at anføre, at ved hendes Bryllup, som Grevinde Lewetzow paa sin Herregaard giorde, blev der — og det især paa hendes høigrevelige Naades Presning — drukket saa stærk, at ikke blot Brudefolkene nær havde faaet en uventet Giæst, i det en Hofjunker, som hørte til Familien, da de efter den Tids Skik fulgte Brudefolkene til Brudekammeret, ved Indtrædelsen tog en Overhaling, faldt under Brudens Natbord, og i saa sød en Søvn, at han formodentlig havde tilbragt Natten der, hvis ikke een af Selskabet, da de skulde omsider bort igien, havde været ædru nok til at savne Hofjunkeren og efter nogen Søgning opdaget ham i hans Skiul; men at og een af Grevindens Forvaltere, en Karl som en Kiæmpe, der, efter at have faaet sin fulde Bekomst, og det en god knuget stuvet overflødig Maade, omsider var bleven stillet op til en Væg, hvor man paa Grevindens Befaling vedblev at tylle

i ham, befandt sig om Natten saa ilde derefter, at Brudgommen om Morgenen mellem 4 og 5 blev kaldet op af sin Brudeseng, da Forvalteren skulde døe, og maatte have sit Testamente giort; hvilket imidlertid, efter behørig Anvendelse af de sædvanlige Huusraad ved slige Leiligheder, blev siden befundet ufornødent.

Som endnu et Bilag til samme Deel af hine Dages Caracteristik maa jeg her anføre følgende.. Baade min Fader og min Moder vare særdeles muntre Mennesker i selskabelig Omgang, og der samledes naturligviis hos dem og om dem Mennesker af samme Stemning; især kom gamle Knud Lyne, der, efter Dagens Møie og Byrde, nok gad hvile sig ud ved et godt Glas Viin, og af hvem min Moder var en særdeles Yndling, der overmaade gierne. Mellem et godt Huses aarlige Høitider hørte den Tid at komme engang om Vinteren paa Comedie; Familien tog da en Loge, inviterede gode Venner til at komme med, og de tilbragte siden Aftenen tilsammen. En saadan Aften var da alle Logegiæsterne samlet at drikke Punsch hos min Fader, blandt Giæsterne var en Oberstlieutenant Lehman af Artilleriet, der havde giort syv Aars Krigen med, en overmaade kiæk Soldat, men ingen Ven af Drik.

En liden Sekretair, som tidlig fik sin Bekomst, forargede sig over Oberstlieutenantens Ædruelighed, drog sin liden Sølvkaarde, og forfulgte Lehman med draget Sværd i den ene Haand, og Glasset i den anden, for at nøde ham til at tømme det, men som han ikke var stærk i at holde Balancen, sqvulpede Glasset bestandig, og Punschen spildtes, hvorpaa Lehman, naar der intet mere var deri, omsider modtog det, og lod, som han drak, men erklærede siden, at han havde været i elleve Skiermydsler og Batailler, men aldrig saa bange for sit Liv, som da den lille Sekretair var efter ham med sin Sølvkaarde. Imidlertid blev Punschningen saaledes ved, at omsider en norsk Foged, der var med, og der boede i et Huus, som hedde Døden og Diævlen, maatte kiøre en Part af Selskabet hjem, hvoriblandt Sekretairen, der anden Dagen ikke kunde huske, hverken hvor han havde været, eller hvad der om Aftenen var forefaldet, undtagen, at han var bleven pakket i en Vogn, hvor man havde sagt til Kudsken, kiør nu til Døden og Diævlen. Som nu alle disse saaledes tilpakkede Personer vare borte, sagde Knud Lyne til min Fader: nu Rahbek! nu er de andre paa Døren, lad os nu faae os noget at drikke! hvorpaa

de to satte dem ned, fik dem deres Pibe Tobak, og drak i god Mag fire Flasker Viin.

Det er imidlertid min Pligt, at anmærke, at min Fader, skiøndt han af sin ovennomtalte Qvasionkel, Generalkrigskomm. St. H. ved sin Ankomst til Kiobenhavn fik den kiærlige Formaning: Rahbek! dersom I lærer at drikke, bliver der aldrig noget af Jer, og skiøndt han virkelig til Husbehov kunde det, dog ikke blot aldeles ingen Ven var deraf, men endog havde Vederstyggelighed for Personer, der var henfaldne dertil; hvormeget det imidlertid i hine Dage var, som Holberg i Maskeraden udtrykker sig, gamle skikkelige Folks grande mode, vidner blandt andet den Klage, min afdøde Ven, Jørgen Kierulf har fortalt mig, han i sin Skolegang i Viborg havde hørt anført over Snapstingets Forfald, fremfor i hine Dage: da kunde man finde de ærværdigste Provster og Præster ligge fulde i Rendestenen, men tag mig dem nu!

Ikke længe efter min Fader havde giftet sig, lod han sin Moder, som var Enke, og solgte sin Gaard, komme over til sig fra Jylland, og levede hun siden hos ham indtil sin Død, og er, som man

i det følgende vil see, den, der egenlig har opfodt, om end ikke just opdraget mig.

Efter tre til fire Aars Ægteskab mistede min Fader sin første Kone, hvem han — skiøndt han efter en Talemaade, han fra afdøde Procansler Pontoppidan havde optaget, i tre Ægteskaber slog tre Gange Sexer alle — aldrig forglemte, og om hvem hans ædle efterlevende Enke, med hvem han levede 27 lykkelige Aar, har fortalt mig, han især paa sin seneste Tid talte ualmindelig ofte. Han var imidlertid bleven Toldskriver ved Kiøbenhavns Toldbod, og da deels dette Embede gav ham, der var en saare nidkiær samvittighedsfuld Embedsmand, overmaade meget at bestille, han deels om Aftenen var idelig ude, mellem sine mange Forbindelser, saae jeg ham sjælden uden om Middagen, og var i øvrigt overladt til min gamle eiegode Bedstemoder, der efter sin Tids og sin Stands Begreber naturligviis forkielede, og forproppede mig, dog til Lykke, med god jydsk Bondekost.

Jeg veed ei, hvo der fra de tidligste Aar havde stillet mig den Nativitet, at jeg skulde studere, og blive Professor, men at det var et Sagn rundt om mig, længe, inden man kunde vide, om jeg duede til nogensinde at blive en taalelig Student,

veed jeg med Vished. Min Fader, der, skiøndt selv, hvad man kalder en ustuderet Mand, havde megen Respekt og Interesse for Aandsdannelse, og der f. Ex. hvad den Tid ikke var almindeligt, ret godt forstod fransk og tydsk, havde uden i mindste Maade at dele hine latterlige Drømme, foresat sig, at ingen Flid skulde spares paa min Underviisning; han besluttede derfor, saasnart jeg kunde tale reent, at lade mig begynde at lære at læse; dette fandt naturligviis min gamle Bedstemoder, at være en stor Synd, da jeg ikke var fulde tree Aar endnu, og foretog sig i Forening med Familiens og Husets øvrige Fruentimmer, at giøre Indsigelse mod denne Unordning. Da nu min Fader kom med Informatoren, erklærede jeg formelig, som jeg havde hørt de andre sige for mig, at det var for tidligt, hvorpaa min Bedstemoder tog mig paa sine Arme, for at unddrage mig denne Ulykke; men min Fader, som ikke var at spøge med, rev mig af Armene paa hende, bar mig ind i hans Stue, og gav mig en saa alvorlig Product Riis, at alle mine Indsigelser ophørte.

Til Lykke var min Lærer, en Student Burchard, der siden blev Præst paa Venø i Liimfiorden, og der altid er blevet mig i kiær Erindring, skiøndt

jeg ikke troer at have seet ham, siden han holdt op at give mig Underviisning, en meget blid og venlig Mand, der, uden alle pædagogiske Kunster, vidste at give mig Lyst til at læse, og uden at jeg kan sige, hvorledes, bragte mig saavidt, at jeg, da jeg var fem Aar, kunde begynde at lære Latin. Derimod havde hin strænge Revselse, samt et Par senere, hvoriblandt een for at sladdre — hvorom jeg ofte har sagt med Thaarups Baadsmand:

Gud glæde nu hans Siæl for det og mere! — vel og den alvorlige Tone, der i de Tider troedes at høre til den faderlige Anseelse, giort mig saa bange for min Fader, at der end ikke i vore seneste Dage, da vi begge vare Mænd, saa inderlig jeg end ærede og elskede ham, og saa overordenlig Priis, jeg satte paa hans Agtelse og Kiærlighed, nogensinde herskede nogen egenlig Fortrolighed mellem os, hvortil maaskee og bidrog, at han just i hine hans første Enkemandsaar ved et Spring ud af en Vogn paa et Jagtparti paa Tolløse faldt, og forvreed et Been, hvoraf han meget længe var sengeliggende, og som han egenlig aldrig ganske forvandt, og at jeg altsaa i denne saare lange Tid saae ham kun lidet, og det naturligviis ikke i nogen meget blid eller indbydende Stemning. Desuagtet havde dengang den barnag-

tige mig indprækede Kierlighed til Studeringer saa-
ledes rodfæstet sig hos mig, at hvergang Grev Hax-
thausen, der var en af min Faders meget noie Ven-
ner, og hvis Affaires han, medens Haxthausen var
Gesandt i Petersborg, havde besørget, besøgte ham,
krob jeg i Skiul og græd, af Frygt, han skulde, som
daværende Oversecretair i Soetaten, giore mig til
Secadet, og altsaa rive mig bort fra den Æres
Bane, man havde skildret mig saa tillokkende og
saa let.

Da min gamle Lærer fik det ovennævnte Præste-
kald, afløstes han af den Mand, hvem jeg fremfor
alle har at takke, hvis jeg har lært noget, J. C. Jensen
Adzer, død som Veicasserer. Han var i mange Henseen-
der en Contrast til hans Forgiænger, havde syv Aar,
under Løfte om Befordring været Secretair hos den
rige Grev Friis i Jylland, saae ved dennes Død
alle sine Udsigter tilintetgiorte, var en gammel Karl,
melancholsk og stræng; og dobbelt fik Piben en an-
den Lyd, da han efter nogen Tid, istæden for at
gaae timeviis, som hans Forgiænger, kom i Huset,
Underviisningsfagene og Underviisningstimerne blev
flere, og optog tilsidst saaledes den hele Dag, at jeg,
Spisetiden undtagen, aldeles ingen Fritimer kiendte.

Jeg maa imidlertid her berøre en Begivenhed, som omtrent i dette Tidsrum maa have været i Giære, og som, hvis den havde fundet Sted, formodenlig vilde have voldet en total Forandring i Alt mig vedkommende. Tølløsegaard, som jeg ovenfor nævnte, tilhørte nemlig den Tid en ung og smuk Enkefrue, Kammerjunkerinde Caspergaard, en Datter af Conferenceraad Cederfeld, med hvem min Fader da stod i nøieste Omgang. Det gik min Fader nu, som Baggesen siger:

At han saa længe kom, som Ven i Huset
Til han omsider gik som Elsker bort derfra.

Cederfeld var adlet, Caspergaard var adlet, skulde nu Enken ikke giøre nogen Mesalliance, maatte min Fader ogsaa lade sig adle, hvilket overalt den Tid var Dagens Orden, og hvortil han skal have yttret sig villig. Lykkeligviis gav den smukke Enke ham en Kurv, for at ægte en Mand, der alt var af hendes Stand. Efter at være bleven anden Gang Enkemand friede min Fader til hendes, saavidt mine Barndoms Erindringer ikke skuffe mig, endnu smukkere ugifte Søster, men med ligesaa ugunstigt Udfald.

Midlertid havde min Fader kiøbt sin egen Gaard paa Hiørnet af Amalie- og Blanco-gaden,

ligeoverfor Prinds Christians nuværende, da Grevinde Levetzous, Pallais. At denne nye Bolig har nedlagt den første Spire hos mig til den Kiærlighed for Mark og Eng og Skov, der siden har været en Hoveddrift i min Siæl, troer jeg ikke at kunne kalde i Tvivl. Vel ikke for den til Stedet liggende Hauge, thi den var mig i physisk og moralsk Henseende et tillukt Paradiis, hvor jeg i mine tidligere Aar næsten aldrig kom — skiøndt man maaskee kunde antage, at just denne siældne Nydelse skiærpede min Længsel derefter — heller ikke for den stolte Udsigt, der den Gang fra Husets Vinduer var over Rheden, da almindelige Hospital, og hvad nedenfor nu ligger, ikke var bygt — da deels mit fra Barndom korte Syn ikke lod mig nyde denne Udsigt i sin Fylde, deels det og var Husets Stadsværelser, hvor jeg siælden kom, hvorfra Udsigten gik dertil; men deels to store Lindetræer, der stod i vor Gaard for ved Sidehuset, og fornemmelig Haugerne til det lewetzovske og tilstødende — jeg troer — rewentlovske, eller dehnske Palais, der laae for vore Dagligstuevinduer, og som jeg den hele grønne Aarstid igiennem ikke kunde blive keed af at see ud i, skiøndt især den lewetzovske Hauge var i yderligt Forfald, saa det var et Ord-

sprog der i Nabolauget, at Grevinden spiste sin Gartner, da man aldrig saae et levende Die i Haugen, uden en islandsk Bede, hun hver Eftersommer fik, og lod græsse der, til hun slagtede den.

Endnu mere Næring fik denne min Kiærlighed for det landlige, da min Morbroder Lyne kort derpaa kiøbte Blaagaard, et Sted, om hvilket der fra dets forrige kongelige Eiere svævede en Art af Nimbus, saameget mere, som Hovedbygningen endnu bestandig beboedes af høifornemme Leiere, og Eieren deraf tog tiltakke med Oeconomibygningerne ud til Landeveien. Dette deilige Sted, hvor vi især noget senere, da min Fader havde giftet sig med en Søsterdatter af Mad. Lyne, gierne hver Søndag tog ud, blev mig dobbelt interessant, da det var et Sagn, at gamle Knud Lyne, efter hvem jeg er opkaldt, og som derfor havde i Faddergave testamenteret mig 12000 Rigsdaler, isteden for disse havde tiltænkt mig denne Gaard, en Plan, som imidlertid ikke gik i Opfyldelse, da den saakaldte Kongens Holk i sin store Naades Dage, saagodt som nødte Lyne til at sælge sig den, ved et saa høit Bud, at jeg mindes at have hørt Lyne selv sige: han ikke kunde forsvare ikke at tage derimod, da han naturligviis ikke kunde forudsee, at Kiøberen kort derpaa

skulde komme udaf Stand til at opfylde sine Forpligtelser, og Lyne nødsages at tage Gaarden tilbage, just ikke saa særdeles vel behandlet. Saaledes erindrer jeg f. Ex. at af de sex deilige gamle Linderader, der udgiorde de stolteste Alleer, jeg veed at have seet, i Overeenstemmelse med den nyere Haugesmag, adskillige strax blev omhugne, og at det Indtryk, dette Hærværk dengang giorde paa mig, har min øvrige Levetid igiennem saaledes bevaret, og forstærket sig hos mig, at der er faa Ting, jeg gaaer saa ugierne til, som at lade et især gammelt Træ fælde, som jeg da og mindes, hvor det senere forargede mig, da en Løvhytte i vor Hauge blev omhugget, og et muret Lysthuus bygget i Steden.

At hine Blaagaardssondage overalt have giort et særdeles levende Indtryk paa mig, kan jeg skionne af de mange Erindringer, som derfra ere blevne i min Siæl. Saaledes mindes jeg meget godt, at jeg en Eftermiddag gik med min Fader i en af de store Alleer, og med en Qvist, jeg havde i Haanden, gav een af Leieren, den gamle Geheimeraad Rosenkrandses, Jagthunde, hvoraf han efter den Tids Adelskik, havde mangfoldige, eet Smæk, hvorpaa Hunden, en stor hvid Honsehund med brune Øren, som jeg i dette Øieblik synes at kunne see for mig endnu,

satte sine Forbeen paa mine Skuldre, kastede mig omkuld, og blev staaende over mig, uden at giore mig noget; og da nu min Fader paa mit Vræl kom til, og hialp mig op, gav han mig en Irettesættelse, og foreholdt mig, at ifald Hunden ikke havde været bedre end jeg, kunde den have skambidt mig; hvilket udentvivl lagde den første Grund til den Modbydelighed, jeg min hele senere Levetid har havt baade for selv at mishandle Dyr, og for at see dem mishandlede.

En anden Barndomsanecdote, som paa en anden Maade indprægede sig i min Hukommelse, men som og, mener jeg, har sit caracteristiske, er følgende: Vi skulde en smuk Søndag Eftermiddag, efter at have drukket Caffe, ud at kiøre en Tour med Lynes velbekiendte graa Heste, ved Siden af hvilke efter ældre Dages Maade en gammel Hønsehund, ved Navn Perdrix, løb; Vognen var kiørt frem, og jeg rendte ude paa Gaarden omkring den, imedens de andre giorde dem færdige; da jeg uheldigviis havde den Dag faaet en ny rød Kiole paa, af en af min Faders gamle — med gule toppede Knapper, Modedragten i femte Frederiks Dage — faldt det mig ind, at det ikke vilde bekomme mig vel, om jeg smurte den til paa Vognen, og for da at forvisse mig, hvor-

vidt jeg kunde være udsat derfor ved at komme Hiulet fornær, gik jeg forsætlig hen, og satte Ryggen op til det tiærede Hjulnaver. Da nu de andre skulde gaae i Vognen, opstod naturligviis et stort Anskrig over Tiærepletten paa min Ryg, og blev jeg ikke lidet forundret, da min Fader ikke vilde tage mit Forsvar for gyldigt, at jeg havde giort det med Flid, for at vide, om Hiulet smurte, men gav mig et Par dygtige Drefigner, som jeg i Betragtning af min gode Hensigt fandt meget ufortiente. Onskeligt havde det dog udentvivl været, hvis det havde helbredet mig for den Svaghed, af Erfaring at ville lære Følgerne af Forsøg, hvis Frugter jeg uden megen Møie kunde begrebet.

En anden Anecdote fra min anden Moders Tid, som uudslettelig har indpræget sig i min Hukommelse, stadfæster mig, hvad jeg tabte i, saa hastig at miste denne mine tidlige Aars hulde og ædle Veilederinde. En Pige, som forhen havde tient hos os, bragte mig en Gang en Abelsin, som var noget der ikke let forefaldt i vort Huus, hvor Slikkeriet aldrig hørte til Dagens Orden. Den blev da, kan jeg godt huske, lagt hen i Skiænken; hændelsesviis skulde just min Moder næste Dag hen at see Kroningen, om jeg mindes ret, eller en anden høitidelig Act, der,

foregik i Slotskirken; det kom paa Tale, at hun vilde giøre vel i at tage Abelsinen med sig, og hun, som vidste, hun kunde være mig saa god igien, giorde sig ingen Skrupel derover. Om man havde forsømt, formelig at indhente mit Samtykke hertil, eller jeg overalt var misfornøiet med dette tvungne Don gratuit, veed jeg ikke; nok jeg saae min Leilighed til at faae den ud af Skiænken, giøre med en Naal en Art Klap paa Skallen, derigiennem suge Saften ud, og lægge den hen igien; hvorpaa min Moder uden at drømme derom i sin Troskyldighed tog den i sin Poche, og gik til Stadsen. Da hun nu kom hiem derfra, kaldte hun paa mig, og isteden for at skiænde, eller slaae mig, fortalte hun mig: "hvor forsmædelig hedt der havde været, og hvor nær hun havde været ved at vansmægte, og nu taget sin Abelsin frem, og fundet den tømt, saa hun vilde været meget ilde bestædt, havde ikke et fremmed Menneske undt hende bedre end hendes Søn, og givet hende et Stykke af sin Abelsin at lædske sig paa." Jeg smigrer mig, at den Lærdom, hun ved denne Leilighed gav mig, eller rettere lod mig selv uddrage, er bleven ligesaa uudslettelig hos mig, som Tildragelsen selv.

I øvrigt var det en dannet og vakker ung Kone, der havde sin Fornøielse af at have mig om sig, og dermed drog mig ud af det sære Liv, jeg mellem min Informators Ferle, og min gamle Bedstemoders Rok førte, og vilde betimelig vant mig til at være blandt Mennesker, og som Mennesker, og betaget Grenen, medens den var smidig og ung, mangen sær Retning; som, den i senere Dage mere end eengang har staaet Fare for at brækkes, ved at skulle aflægge. Men inden jeg endnu havde fyldt mit ottende Aar, døde hun Allethelgnes Dag 1768 i Barselseng, og det udentvivl uventet; i det mindste erindrer jeg, at jeg var inde i Værelset, og at Giordemoderen, en Mad. Peber, spurgte om hendes Døbenavn, for at raabe hende op. Og var det ved hendes Jordefærd, at det første trykte Vers udkom under mit Navn, men forfattet af Johannes Evald. Hvorlidet det Prognosticon, der kunde synes at ligge deri, er blevet opfyldt, føler Ingen dybere, og mere levende end jeg.

Det vil nu komme an paa Optagelsen af dette lidet Brudstykke, hvorvidt Undertegnede vover at fortsætte denne Autobiographie; skulde man maaskee

finde, at dette ikke lod sig bestemme, inden han var kommet til interessantere Perioder, gior han sig det Haab, at et eller andet af vore Tidsskrifter, der ere i vennesindede Bestyreres Hænder, ikke vil nægte ham det Rum, som Hesperus ikke mere kan yde, og som Tilskuerne maaskee ikke vilde findes egnede til at indromme ham.

Bakkeh. d 26 Aug. 1823.

K. L. Rahbek.

Historien.

Idet Undertegnede tager Pennen for sidste Gang at lægge Haand paa et Arbeid, han under saa mange forskiellige Tidsrum har fortsat, og betragter det synderlige Kredsløb af Omvæltninger, Europa, eller rettere det almene Statssamfund i en Tid af 38 Aar, siden dette Tidsskrifts første Oprindelse har giennemgaaet, føler han sig betaget af en dyb andagtfuld Ærefrygt for det Alvæsen, der ogsaa her saa ofte synlig har sagt til det tøileløse Hav:

Saa vidt skal du komme, og ikke videre.

Det var omsmilet af den unge Borgerfriheds Morgenrøde, hvis yndigste Skiær da næsten fremfor

alle Lande syntes at hvile over Danmarks Sletter, at dette Tidsskrift fremtraadte, det var dens Genius den helligede sine tidligste Bestræbelser, det var paa det for denne reiste Erkiendtligheds Alter, Danmarks ypperste og ædelste Mænd kom med rige og runde Hæder, at ofre deres kostelige Gaver; det er paa det, Alterets tilbageblevne Tiener kommer at nedlægge dette sit sidste ydmyge Afskedsoffer.

En hoistsynderlig Crisis, af ikke ubeslægtet skiondt hoist modsat Natur, synes i dette Dieblik i det almene Statssamfund at finde Sted; hvad Vending, og hvad Ende den vil tage, veed kun han,

I hvis Hænder et Hav er en Draabe;

Forudsee det, kan ingen, ville forudsige det, kunde kun den forfængelige Daare, men at troe sig istand til at foreskrive det, vilde være en Formastelse af det Slags, der saa sielden gaaer uydmyget, ustraffet hen, og som de tvende Aarsnese, hvis Begivenhed her findes omhandlede, have fremdudet saa i Dine faldende langt over den dristigste Forestilling vidunderlige Exempler paa, at den menneskelige Forblindelses Ulæg lighed maaskee aldrig nogensinde saa paafaldende har viist sig, som deri, at Skiellene derved ikke ere falden de forsætlig Blinde fra Dine.

Dog — det er disse Blade Pligt at fortælle, og hertil have de saa overflødigt et Æmne med Hensyn til det knappe Rum, dertil er levnet, at de vel bør vogte dem for al Bortødslen af dette paa foreløbige Betragtninger. Vi ville da uden videre gaae til de forskiellige Staters Stilling og Begivenheder, og følge deres giensidige Beliggenhed som Ledetraad.

Portugal, hvor, som vort sidste Hæfte beret= tede, Contrarevolutionen syntes fuldkommen fuld= bragt, saa man kun ventede paa, hvorvidt dens Op= havsmænd og Ledere agtede at drive den, synes, i det ringeste efter de Beretninger, det engelske Blad the Times meddeler derfra, meget langt fra endnu at være i Rolighed, da det for Øieblikket herskende Parti ikke blot af en — som det engelske Blad for= sikkrer — respectabel og mægtig Classe i Landet skal beskyldes for tyranniske Handlinger og forræde= riske Hensigter, men da man endog ligefrem paa= staaer, at det almene Stemme venligen mindes den omstyrtede Bestyrelse, hvorpaa man anfører til et ikke uvigtigt Beviis, at Statsobligationerne, som under den fordums Bestyrelse, vare uden Værdi, men som under den constitutionelle Regiering betydelig steeg, ere faldne tilbage til deres forrige Intet. Og= saa lægger man øiensynlig Mærke til, at Tropperne,

ved hvilke den seneste Contrarevolution iværksattes, ere saare langt fra at være enige i, og om, hvad de her have giort, saa at de endog ikke sielden regimentviis fægte mod hinanden, som oftest i Anledning af den større og mindre Andeel, de i Contrarevolutionen have taget; og paastaaer man, Insubordinationen gaaer saavidt, at der er tænkt paa at indkalde franske Tropper, for at holde Orden; som overaldt det seirende Partie skal have deelt sig i to Grene, Pacificatorerne, med Ministren Palmella, og de Absolute med Dronningen og Infanten Don Miguel i Spidsen.

Ikke mindre problematiske ere Tingene i det tilstødende Spanien, og synes det i høi Grad at formode, at Hertugen af Angoulemes Bortgang fra Madrid, efter den høist betænkelige Mordbrands Historie, ikke mindre er foranlediget ved politiske Misforhold mellem ham, og det madridske Regentskab, end ved Forhaabninger om, dessnarere at kue Cortes i Cadix til Underkastelse; ogsaa synes Hertugen af Angouleme, hvis Forhold i Spanien mere og mere vinder almeent Bifald hos dem af hans Landsmænd, der ellers ikke just var i Ord for at være Bourbonnister, at være særdeles misfornøiet, saavel med

Rædselsfærd. Ultraauctoriteterne tilstæde sig, som især med de tøilesløse Blodscener, de tillade deres Pøbel at overlade sig til.

Saaledes foraarsagede et i Madrid ikke uofficiel udbredt Rygte, at Cortez havde forladt Cadix, og at Kongen — efter Ultraernes Talebrug — var paa fri Fod, i hvilken Anledning Regentskabets Medlemmer endog anbefalede offentlige Glædesytringer — en Række Pøbeloptrin, der først begyndte med, at de under frygtelige Trudsler tvang dem, der ansaaes for Venner af Constitutionen, at behænge deres Huse med Tapeter, og sætte Lys i Vinduerne; da nu Natten brød frem, løb Ultraerne med Knipler gjennem Gaderne, og mishandlede dem, de faldt paa at holdes for Liberale, og da de havde fortsat dette, største Deel af Natten, skal der, efter engelske Blades Beretning, tilsidst være givet Signal til at angribe de Constitutionelles Huse, og gik da Plyndringen snart over til Mord, hvorved 18 til 20 Personer siges at være faldne, som Offer for Pøblens Rasenhed, indtil omsider den ikke stærke i Madrid tilbageblevne franske Garnison skal have maattet lægge sig derimellem, og med væbnet Haand bringe Roligheden tilbage.

Medens dette skrives, medbringe Tidenderne et Decret fra Hertugen af Angouleme, som, medens

det stadfæster, hvad ovenfor sagdes til hans Berømmelse, tillige umiskiændelig bebuder, at en ny, og maaskee uformodet Crisis torde være for Dørren; han har nemlig ikke blot forbudet de spanske Autoriteter, uden de franske commanderende Generalers Minde at hæfte nogen; men overdraget de franske commanderende Generaler, at forlange alle egenmægtigen af politiske Grunde hæftede Personers Løsladelse, samt at hæfte alle dem, der viste Ulydighed mod denne Befaling, og endelig sat Udgiverne af Tidskrifter, samt Tidskrifterne selv under de franske Chefers Varetægt." Saavist det er, at en saadan Forholdsregel var endnu noget mere end ønskelig, hvor blot i een eneste Stad, Saragossa, 1500 Mennesker vare fængslede for Meningsforskiellighed, saa sikkert er det paa den anden Side, at den ikke blot ikke vil være let at udføre, men at den temmelig rimelig vil medføre nye Spaltninger, og Spændinger; man læser saaledes i franske Aviser, at Commandanten i Burgos med Energie udførte Befalingen om at sætte Meningsfangerne i Frihed; at de franske Tropper ikke blot maatte virke med, men endog plante Kanoner i Gaderne, for at skaffe dem Hørighed; medens disse Befalinger i Navarra og Guiposcoa ikke blot ikke efterleves, men tvertimod nye Hæftel=

ser, endog af Fruentimmer, finde Sted. Ogsaa fortælles fra England, at Hertugen af Infantado skal være saa misfornoiet med den Vending, Tingene nu syntes at tage, at han vil lægge sin Stav, og reise til Neapel; ligesom og Regentskabet ikke har villet opgive den Beslutning, at følge Hertugen af Angouleme, før han maatte true med, at lade Armeen gaae tilbage paa hiin Side Ebro.

I hvad Forbindelse alle disse Begivenheder staae med det Forliig, General Ballasteros, efter Morillos og Abisbals Exempel har sluttet med de franske, hvorledes det overalt hænger sammen med dette Forliig, og hvorvidt hans Armee har taget Deel deri, vil da vel med det første opklare sig; vist nok skal det være, at selve Forliget, hvorved Ballasteros, og Underhavende, beholde deres Grader og Sold, skal være Regentskabet og de øvrige rettroende Ultraer til stor Forargelse. Ligesaa uklart er Alt, hvad om Forholdene i Cadix med Cortes, og Ferdinand den syvende fortælles. At det ukloge Udtryk, hvormed han, medens Reisen fra Sevilla til Cadix, paa faa Dage suspenderedes, har deels virkelig giort et ugunstigt Indtryk, deels og tient mange til Paaskud, om ikke at gaae over paa det modsatte Parti, dog i det mindste at hænge Kappen paa begge Skuldre, er

umægteligt; men er det da virkelig for Ferdinand den syvendes Skyld, der i Spanien strides? er den Sag, Regentskabet strider for, virkelig hans, eller overalt Kongedømmets? eller skulde det ikke snarere være en langt anden, Aristokratiets, og Hierarkiets, Satrapatets og Camarillaregieringens? og ere paa den anden Side alle, der mod Troens Armee og deres franske Hielpetropper ere i Vaaben, Constitutionens og Cortes Stridsmænd? er det saa, som Aviserne have berettet, at ikke sielden de, der have baaret Vaaben med de franske om Dagen, naar de see deres Leilighed, vende disse imod dem om Natten; er det ydermere sandt, som Aviserne meget naivt fortælle, at man er i Begreb fra selve Frankrig at organisere et nyt Transportvæsen, da de spanske Transportkudske havde en slem Tilboilighed til at komme paa Afveie med deres Foringer, og afgive dem i urigtige Hænder, da synes denne ulykfalige Borgerkrig ikke lettelig ved nogen mindelig Overeenskomst eller Tractat mellem constituerede Autoriteter, at kunne tage en Ende; ligesom man vel og med Sandhed kan paastaae, at saa hurtig en Fremgang de franske Tropper have giort, kunne de dog ikke med Føie siges; at have een Fodbred Land inde, som ikke en fransk Sol-

dat har virkelig Foden paa, og det endda kun saa længe, som han har Foden der; ligesom det vel og er uvist, hvorvidt Monceys franske Tropper i selve Catalonien, hvor Mina driller dem med alle sine vante Guerillakunster, staae betænkeligere, end Hertugen af Reggios ikke talrige Garnison mellem Madrids Pak — Gesindel, som de tydske Aviser saa caracteristisk kalden det — hvis loiale Nidkiærhed torde være ligesaa betænkelig, som hine Liberales Constitutionalismus.

At hine Hertugen af Angoulemes Foranstaltninger, saa almeent Bifald de ustridig fortjene, ganske særdeles mishage Ultrarædsselsmændene, saa vel i Spanien, som Frankerige, er øiensynligt; ogsaa anmærker Memoire bordelais, at den Befaling, at de franske Commandanter skulde frigive dem, der vare fængslede for politiske Forseelser, og hæfte de spanske Autoriteter, der ikke vilde læmpe dem efter denne Befaling, hvorved altsaa de spanske Autoriteter underkastedes de franske Generaler, alt havde — som M. Bord. havde forudsagt — vakt Misnøie i Vittoria, hvor Prindsen af Hohenlohe havde ladet de spanske Øvrigheder hæfte, fordi de afviste hans Befaling — og at lignende vilde tildrage sig i det øvrige Spanien. Midlertid giør Regentskabet i Ma-

drid — efter at have forgiæves villet lebsage Hertugen af Angouleme, og været i Begreb at opløse sig — Mine til at slaae paa samme Strænge, ved at fornye en Befaling af Ferdinand den syvende ved hans Tilbagekomst mod vilkaarlige Hæftelser. Heller er det hverken den eneste eller den vigtigste Spændding, og de Underhandlinger, hvori Hertugen af Angouleme skal have indladt sig med Tilforordnede fra Cortes, i hvem hverken de spanske eller franske Ultraer ville see andet end Revolutionaire, og som Personer, der troer at have et stort Ord at føre, blot kalde politiske Polichineller, de Betingelser, der ere tilstaaede Befalingsmændene Ballasteros, Morillo, og som maaskee flere for dem og deres Armeer have erholdt, torde endnu blive vigtigere Tvistens Æbler; ligesom det fra den anden Side vil blive en ikke mindre vanskelig Gaade, at faae Mina, og de øvrige Constitutionelle til at samtykke de Betingelser, der i deres Navn maatte blive indgaaede; end sige at bringe de blodgierrige og rovvante Guerillas til at erkiende nogen Fredsslutning, hvordan den end maatte være. Meget rigtig anmærker et Udtog af det spanske Blad Espectador, som seneste Brem. Z. anfører — efter at have berørt de Vanskeligheder,

der allerede vise dem nu: disse Vanskeligheder ville formere sig, da Revolutioner aldrig efterlade Nationer i den Tilstand, hvori de fandt dem; de spanske Anliggendernes Bilægning er en Knude, der er vanskelig at løse og selv at sønderhugge."

Til de Vanskeligheder, Spanien selv frembyder, komme sikkerlig ikke ringere fra Frankerig, hvor Ministeriet idelig kiæmper mod et Parti, der er mere royalistisk end Kongen, og mere ministerielt end Ministeriet, og der allevegne, ved Hoffet, som i Armeen, i Dagbladene, som i Cabinetterne, har sine Repræsentanter. Til et ab uno disce omnes, er det nok mellem dets første Ordførere at nævne den noksom bekiændte Donnadieu. Allerede længe havde de rette Ultrablade slaaet, undertiden vel tydelig, paa, at Tingene vilde gaae anderledes i Catalonien, naar den gamle Hertug af Conegliano, der har den i deres Øine utilgivelige Brøde, at have tient sig op under Republiken, maatte afgive Commandoen til den langt mere nidkiære og driftige General Donnadieu, eller denne i det mindste faae frie Hænder; pludselig fremdrager Drapeau blanc, som — anmærke de ministerielle Blade — General Donnadieu alt længe havde giort til sit Officielblad, en officiel Indberetning fra General Mon-

cen" til Nationalconventen, formodenlig af 1794, hvori han mældte, at hans Armee paa den da anordnede Maade havde holdt Ludvig den sextendes Dødedag; denne ukloge Infamie vakte saavel i Paris, og i selve Ministeriet, som i Hæren en saa almindelig Forbittrelse, at General Donnadieu skal finde det raadeligst at afgive sin Commando, og for sin Helbreds Skyld gaae til et Bad. At der ogsaa ved de øvrige Armeecorps mellem de to høistforskiellige Kuld Generaler ikke altid hersker den bedste Forstaaelse, derpaa anføre Tidenderne flere Beviser; og kan man da lettelig deraf slutte sig til, hvad der vil være at vente, naar om føie Tid Lidenskaberne ved Kamrenes Samtræde ville komme tilorde, og synes det næsten, som Ministeriet ikke er utilbøieligt til at stemme den gamle Bøn: Himlen bevare os fra vore Venner! for vore Fiender frygte vi ikke.

Kommer nu hertil, at det er ikke Spaniens og Portugals problematiske Stilling alene, der i dette Øieblik udgiør den critiske Gaade, at Frankerigs Ultraer lydeligen vedkiændes deres Hensigt at tilveiebringe Erstatning for Emigranterne, større Indflydelse for Klerkeskabet, udvidet og betrygget Magt for Aristokratiet; agter man tillige paa Tidernes Tegn fra andre forskiellige Sider, og i flere Henseen-

der, tor man vel sige, at den politiske Verdens critiske Dage ere forhaanden; men maa tillige ikke tabe af Sigte, af hvad Betydenhed og Indflydelse helst i slige critiske Momenter den mindste, oftest uforudseete, ikke sielden upaaagtede Omstændighed kan blive.

Hvorvidt Pavens just i dette Øieblik ved et tilfældigt Fald foranledigede men udentvivl af hans Alderdom foraarsagede Død vil bidrage til at stramme den gordiske Knude, lader sig for Øieblikket ikke bestemme; at den ikke vil være uden Indflydelse derpaa, kan man dog udentvivl med Sikkerhed antage. Overalt maa det ikke tabes af Syne, at den Pressetvang og Meningstvang, der til saa høi Grad i adskillige Lande er Dagens Orden, overordenlig maa bidrage til, at giøre det Slør, der mørkt i sig selv hviler over Fremtidens Medfør, ugiennemtrængeligere; og at altsaa den politiske Sandsigers Rolle aldrig har været misligere, eller vanskeligere end i nærværende Øieblik, da man kiender saa saare lidet og upaalidelig til det nærværende, og da de Data, hvoraf man skulde slutte til det tilkommende, ikke blot saa ufuldstændige, men som oftest saa forfalskede og forvanskede komme til vor Kundskab.

Saaledes troede man for ikke længe siden paa det sydlige Tydsklands og Schweitses Horisont at

skimte adskillige betænkelige Særsyn, der igien synes at have fordeelt dem uden videre Følger for Øieblikket.

Journal des Debats har anmærket, at Beretningerne i østerr. Beob. om Tyrkernes Fordele mod Grækerne, ere ligelydende med den under tyrkiske Befaling redigerede Spectateur orientals Efterretninger, og altsaa for en stor Deel at ansee som officielle Overdrivelser af Portens Generaler og Admiraler — en Uskik, de med flere J. d. D. bekiændte Generaler og Admiraler torde have tilfælles.

End mere problematisk er, hvad om det tyrkiske Ministeriums egen Politik, der synes at blive alt mere og mere mistroisk mod de Christne, samt dets Forhold til disse, i Særdeleshed til England og Rusland berettes; og er det saameget mærkeligere, at Divan i dette Øieblik spænder Buen saa høit, da det forudden sine udvordes Fiender har en saare farlig indvordes at drages med i de rebelske Jamaker, der længe have luret paa Hævn for deres Anfører Kala-Agaffi, som Ibrahim Pacha for nogle Maaneder lokkede i sine Hænder, og lod henrette, og der nu greb Leiligheden, da Ibrahim Pacha var afmarcheret, til at sætte Ild paa i Nærheden af Arsenalet, hvorved over 1500 Bygninger, et Linieskib, og to Cor-

vetter blev lagt i Aske. Storviziren, som ilede til, fik dog Ilden lykkelig dæmpet, og Arsenalet reddet, skiøndt ikke uden Møie, da Branden allerede var udbrudt der adskillige Steder, ligesom han og paa Stædet lod henrette adskillige af Mordbrænderne. Ligeledes berettes, at Janitscharer, der vare sendte hen til Egnene af Pergamo, for at kue de asiatiske Tropper, som ødelagde Alt med Ild og Sværd, have giort fælles Sag med disse. Om de forskiellige Fægtninger til Lands og Vands mellem Græker og Tyrker anmærker en Tidende meget rigtig, at alle disse blodige Scener ikke bringe Dramets Udvikling det ringeste nærmere.

Krigen med Persien synes at vedvare; og skulde visse Gisninger i de offenlige Blade sande sig, torde England saare lettelig komme til at kaste en betydelig Pundsteen i Grækernes Vægtskaal, i det Sir Graham Moore, der fører den brittiske Eskadre i Middelhavet, skal være gaaet til Patras, enten for at fordrive den tyrkiske Flaade af det joniske Hav, eller i det mindste for at afford re Kapudan Pacha en Erklæring, som den tyrkiske Stolthed neppe vil tillade denne, at give, og som det engelske Flags Ære ikke vil taale at nægtes.

Overalt hviler i dette Dieblik samtlige Europas Dine fremfor Alle paa England, der i al Stilhed ustridig spiller en betydeligere Rolle i Europa, end man maaskee forestiller sig, og der upaatvivlelig endnu vil vinde i Betydenhed, hvis det bekræfter sig, at Canning bestyrker sin Indflydelse i Cabinettet ved at drage sin Ven Huskisson ind. At der udentvivl i Spanien forestaaer en egen maaskee uventet Crisis, hvorved Frankerig og England kunde blive bragt i en hoist onskelig Samvirkning, synes mange synderlige Symptomer at bebude. Overraskende er det, i det Dieblik, da nogle endog formodede Hertugen af Wellington i det mindste underveis til Cadix, aldeles uformodenlig at finde ham ankommen i Coblents, og paa Veien til Maynz og Frankfurt; flere lignende vaklende Tildragelser ikke at omtale, der alle umiskiændelig pege paa, at Nutiden er svanger med en Fremtid, som den maaskee selv vil studse over, naar den kommer til Verden.

Hvad Indflydelse det i Portugal forefaldne vil faae paa Keiserdommet Brasilien, synes endnu meget uafgiort, saameget mere, som de samme Spændinger, der sondersled Moderlandet, ogsaa der skulle finde Sted.

Den mexikanske Exkeiser Iturbide, er ankommet til Italien, hvor han agter at ende sine Dage; og det Regentskab, der har taget hans Sted, er sysselsat med at forene gammel og ny Mexico i en stor Republik; hvorved dog er indtruffet den betænkelige Omstændighed, at Provindsen Guatimala har forlangt at optages i den nordamerikanske Union.

Columbia, Peru, Chili, have deels med indvortes deels med udvordes Fiender at kiæmpe, og den eneste af de nyamerikanske Stater, der nyder en lykkelig Rolighed, er Buenos Ayres; ligesom og Negerrepubliken Hayti bebudes at blomstre i Fred. Derimod blive paa adskillige af de andre amerikanske Øer Udsigterne betænkelige. Tvistighederne mellem Rusland og Nordamerikas forenede Stater om Seiladsen paa det stille Hav synes endnu ikke fuldkommen i det rene.

Meget problematisk synes det desuden, hvorvidt al den russiske Keisers viiste Fredsommelighed uagtet, hvorpaa han især har givet et Beviis, ved at tilintetgiøre de Planer Hetæristerne fra Bessarabien af havde mod Moldau, ikke det tyrkiske Divans Hovmod og Mistro dog tilsidst vil trætte ham, og om ikke i og om Constantinopel vil forefalde Op-

trin, som vil giøre væbnet europæisk Mellemkomst uundgaaelig.

Naborigerne Sverrig og Norge sysselsætte dem begge med deres indvordes Anliggender, og har Kronprinds Oscar ægtet en Datter af Eugen Beauharnois, nu Hertug af Leuchtenberg.

Fædrelandet angaaende kan Undertegnede ikke nægte sig at afskrive, hvad den sandelig ikke som partisk for Danmark erkiændte Bremer Zeitung, med Sandhed har sagt, og hvortil Undertegnede tildeels er Dievidne, at Kongen af Danmark paa sin Reise giennem sine tydske Stater allevegne fandt de reneste Tegn paa Kierlighed og Hengivenhed, saavel af sine gamle som nye Undersaatter.

Den 11. Septbr. 1823.

K. R.

Endelig Afskeed.

Med dette Hæfte sluttes nærværende Maanedskrift, og med det den Række af Tidsskrifter, Undertegnede under Navn af Minerva, dansk Minerva, Hesperus, og Læsning i blandede Emner henved 40 Aar har havt Deel i at udgive. Idet han slutter denne sin lange Bane, er det hans Pligt offenligen at takke det Publikum, hvis Godhed har givet ham Mod til at vedblive saa længe derpaa, og fremfor Alt de ærede Medarbeidere, der — nogle endog fra hans første Fremtrædelse inden dette hans Fratræde — broderligen have understøttet ham i dette hans møisomme Foretagende, og som han erkiænder i høi Grad at skylde den gunstige Modtagelse, disse Tidsskrifter ere beæret med. En særdeles Taksigelse føler han sig at skylde de Hædersmænd, hvem Censuren over nærværende Tidsskrift har været betroet, for den Humanitet og Liberalitet, det stedse har mødt, da aldrig nogen Tøddel deri har fra dens Side fundet ringeste Anstød, og da han i Følge heraf end ikke er vis paa, engang af Navn, at kiende dem alle, tillader han sig at anmode sin mangeaarige ærede Ven, Herr Høisterets-Assessor V. Danchel, som var den første af disse hans Censorer, paa egne og Eftermænds Vegne modtage denne hans oprigtige Tak.

Og tillader han sig da at slutte denne lange Række af sine Tidsskrifter med det Ønske, der hele denne hans Vandring igiennem har været hans stadige Løsen, og til hans sidste Øieblik vil blive hans inderligste Bøn:

Gud bevare Kongen!
Gud velsigne Fædrelandet,
Leve Borgerfrihed og Sandhed!

Bakkeh. d. 12 Sept. 1823.

K. L. Rahbek.